
BIBLIOTECA·DEL·DUQUE·DE·OSUNA

Ὁ ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΠΟΛΕΜΟΣ

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ.

THUCYDIDIS

BELLUM

PELOPONNESIACUM.

Ex editione WASSII et DUKERI.

TOM. III.

GLASGUAE:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI
MDCCLIX.

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ,

ΤΟΥ ΟΛΟΡΟΥ,

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ, ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ.

ΤΟΥ δ᾽ ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, ἅμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι, ἐστράτευσαν ἐς τὴν Ἀττικήν· ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς· καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδῄουν τὴν γῆν· καὶ προσβολαὶ, ὥσπερ εἰώθεσαν, ἐγίγνοντο τῶν Ἀθηναίων ἱππέων, ὅπῃ παρείκοι· καὶ τὸν πλεῖστον ὅμιλον τῶν ψιλῶν εἶργον, τὸ μὴ προεξιόντας τῶν ὅπλων, τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως κακουργεῖν. ἐμμείναντες δὲ χρόνον οὗ εἶχον τὰ σιτία, ἀνεχώρησαν, καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

β΄. Μετὰ δὲ τὴν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων, εὐθὺς Λέσβος, πλὴν Μηθύμνης, ἀπέστη ἀπ᾽ Ἀθηναίων· βουληθέντες μὲν καὶ

THUCYDIDIS OLORI FILII, HISTORIAE

LIBER TERTIUS.

SEQUENTE autem aeſtate Peloponneſii, eorumque ſocii, frumento jam adulto, cum infeſto exercitu in Atticam iverunt; Archidamusque Zeuxidami *filius*, Lacedaemoniorum rex, ipſis praeerat; caſtrisque poſitis, agrum vaſtabant. Athenienſium vero equites, (ut conſueverant) impreſſionem faciebant *in hoſtium agmen*, qua cedebat; et plurimam militum leviter armatorum turbam prohibebant, ne a caeterarum copiarum corpore longius progreſſi loca ſuburbana vaſtarent. Et tamdiu commorati, quamdiu commeatus ipſis ſuppeditavit, *domum* redierunt, et in ſuam quique civitatem ſe receperunt.

2. Poſt hanc autem Peloponneſiorum irruptionem ſtatim Lesbus, praeter Methymnam, ab Athenienſibus defecit: voluerant autem *Lesbii* quidem vel ante hoc bellum

motum *facere defectionem;* sed Lacedaemonii recipere noluerant. Sed *tunc* vi necessitatis coacti, maturius, quam secum ipsi constituerant, hanc defectionem fecerunt. Exspectabant enim donec portus aggeribus essent obstructi, et murorum aedificium, naviumque fabricatio ad suum finem esset perducta; item donec ex Ponto venissent, quaecunque venire oportebat, sagittarii, et frumentum, et quaecunque accersiverant. Tenedii enim, qui ipsis erant inimici, et Methymnii, quin etiam quidam ex ipsis Mitylenaeis homines privati, quibus propter factionem publicum erat cum Atheniensibus hospitium, Atheniensibus indicarunt omnes Lesbios *a Mitylenaeis* per vim commigrare cogi; omnemque apparatum cum Lacedaemoniis, et Boeotis, qui gentis ejusdem erant, defectionis faciendae causa *ab illis* urgeri; et nisi quis *illos* jam antevertat, ipsos Lesbo privatum iri *dixerunt.*

3. Athenienses vero (nam morbo, belloque recens suscepto, et vigente debilitati erant) rem quidem arduam esse duxerunt, Lesbum, quae classem, et vires integras ha-

πρὸ τοῦ πολέμου, ἀλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ προσεδέξαντο, ἀναγκασθέντες δὲ καὶ ταύτην τὴν ἀπόστασιν πρότερον ἢ διενοοῦντο, ποιήσασθαι. τῶν τε γὰρ λιμένων τὴν χῶσιν καὶ τειχῶν οἰκοδόμησιν, καὶ νεῶν ποίησιν ἐπέμενον τελεσθῆναι, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου ἔδει ἀφικέσθαι, τοξότας τε, καὶ σῖτον, καὶ ἃ μεταπεμπόμενοι ἦσαν. Τενέδιοι γὰρ ὄντες αὐτοῖς διάφοροι, καὶ Μηθυμναῖοι, καὶ αὐτῶν Μιτυληναίων ἰδίᾳ ἄνδρες κατὰ στάσιν πρόξενοι Αθηναίων μηνυταὶ γίγνονται τοῖς Αθηναίοις ὅτι ξυνοικίζουσί τε τὴν Λέσβον ἐς τὴν Μιτυλήνην βίᾳ, καὶ τὴν παρασκευὴν ἅπασαν, μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν ξυγγενῶν ὄντων, ἐπὶ ἀποστάσει ἐπείγονται· καὶ εἰ μή τις προκαταλήψεται ἤδη, στερήσεσθαι αὐτοὺς Λέσβου.

γ'. Οἱ δ' Αθηναῖοι (ἦσαν γὰρ τεταλαιπωρημένοι ὑπό τε τῆς νόσου, καὶ τοῦ πολέμου ἄρτι καθισταμένου, καὶ ἀκμάζοντος) μέγα μὲν ἔργον ἡγοῦντο εἶναι Λέσβον προσπο-

λεμῶσαθαι, ναυτικὸν ἔχουσαν, καὶ δύναμιν ἀκέραιον· καὶ οὐκ ἀπεδέχοντο τοπρῶτον τὰς κατηγορίας, μεῖζον μέρος νέμοντες τῷ μὴ βούλεσθαι ἀληθῆ εἶναι· ἐπειδὴ μέντοι καὶ πέμψαντες πρέσβεις οὐκ ἔπειθον τοὺς Μιτυληναίους τήν τε ξυνοίκησιν καὶ τὴν παρασκευὴν διαλύειν, δείσαντες προκαταλαβεῖν ἐβούλοντο. καὶ πέμπουσιν ἐξαπιναίως τεσσαράκοντα ναῦς, αἳ ἔτυχον περὶ Πελοπόννησον παρεσκευασμέναι πλεῖν. Κλεϊππίδης δὲ ὁ Δεινίου, τρίτος αὐτὸς ἐστρατήγει. ἐσηγγέλθη γὰρ αὐτοῖς ὡς εἴη Ἀπόλλωνος Μαλόεντος ἔξω τῆς πόλεως ἑορτὴ, ἐν ᾗ πανδημεὶ Μιτυληναῖοι ἑορτάζουσι, καὶ ἐλπίδα εἶναι ἐπειχθέντας ἐπιπεσεῖν ἄφνω· καὶ ἢν μὲν ξυμβῇ ἡ πεῖρα· εἰ δὲ μὴ, Μιτυληναίοις εἰπεῖν, ναῦς τε παραδοῦναι, καὶ τείχη καθελεῖν· μὴ πειθομένων δὲ, πολεμεῖν. καὶ αἱ μὲν νῆες ᾤχοντο. τὰς δὲ τῶν Μιτυληναίων δέκα τριήρεις, αἳ ἔτυχον βοηθοὶ παρὰ σφᾶς κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν πα-

beret, a se alienare, et novas novorum hostium inimicitias sibi conciliare; et criminationes istas initio non admittebant, quod non vera esse mallent. Postquam tamen, ne per Legatos quidem *Mitylenen* missos, Mitylenaeis persuadere potuerunt, ut et copias dimitterent, quas in urbem commigrare cogebant, et reliquum *belli* apparatum dissolverent, *tunc rebus suis* metuentes, eos antevertere voluerunt. et confestim miserunt quadraginta naves, quae forte circa Peloponnesum erant, ad navigandum paratae. Cleïppides vero Diniae *filius*, cum duobus aliis collegis, his navibus praeerat. Ipsis enim renuntiatum fuerat diem festum in Apollinis Maloëntis honorem extra urbem celebrari, ad quem celebrandum Mitylenaei frequentes erant conventuri, et spem esse, si properarent, ex improviso ipsos impressionem in illos esse facturos. Et si conatus iste feliciter ipsis successisset, *bene.* sin minus: *ducibus imperaverant,* ut Mitylenaeos naves tradere, murosque demoliri juberent; et, nisi imperata facerent, bellum ipsis inferrent. Atque illae quidem naves abierunt. Athenienses vero retinuerunt decem Mity-

lenaeorum triremes, quae ex foederis pacto tunc apud ipsos auxilii ferendi causa forte aderant, virosque, qui in illis erant, in custodiam tradiderunt. Quidam vero, cum Athenis in Euboeam trajecisset, et pedibus Geraestum ivisset, *ibi* navim onerariam nactus, secunda navigatione usus, et triduo postquam Athenis discessit, Mitylenen delatus, Mitylenaeis infestum Atticae classis adventum nuntiavit. Illi vero nec ad Maloëntem exiverunt, et caeteras murorum, portuumque partes, quae semiperfectae erant, praesidiis firmantes, custodias egerunt.

4. Nec multo post Athenienses cum classe *eo* appulsi, postquam viderunt, ipsi quidem duces *Mitylenaeis* denuntiarunt, quae *ab Atheniensibus* imperata fuerant: sed cum Mitylenaei dicto audientes esse nollent, bellum illis facere coeperunt. At Mitylenaei imparati, et ex improviso coacti bellum gerere, prodierunt illi quidem cum quodam navium numero aliquantum ante portum, ut proelium navale committerent: sed postea ab Atticis navibus insequentibus fugati, cum Atticae classis praetoribus in colloquium tunc venerunt, eo consilio, ut, si possent,

ῥοῦσαι, κατέσχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τοὺς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν ἐς φυλακὴν ἐποιήσαντο. τοῖς δὲ Μιτυληναίοις ἀνὴρ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν διαβὰς ἐς Εὔβοιαν, καὶ πεζῇ ἐπὶ Γεραιστὸν ἐλθών, ὁλκάδος ἀναγομένης ἐπιτυχών, πλῷ χρησάμενος, καὶ τριταῖος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἐς Μιτυλήνην ἀφικόμενος, ἀγγέλλει τὸν ἐπίπλουν. οἱ δὲ οὔτε ἐς τὸν Μαλόεντα ἐξῆλθον, τά τε ἄλλα τῶν τειχῶν καὶ λιμένων περὶ τὰ ἡμιτέλεστα φραξάμενοι ἐφύλασσον.

δ'. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ πολλῷ ὕστερον καταπλεύσαντες, ὡς ἑώρων, ἀπήγγειλαν μὲν οἱ στρατηγοὶ τὰ ἐπεσταλμένα, οὐκ ἐσακουόντων δὲ τῶν Μιτυληναίων, ἐς πόλεμον καθίσταντο. ἀπαράσκευοι δὲ οἱ Μιτυληναῖοι, καὶ ἐξαίφνης ἀναγκασθέντες πολεμεῖν, ἔκπλουν μέν τινα ἐποιήσαντο τῶν νεῶν ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ, ὀλίγον πρὸ τοῦ λιμένος· ἔπειτα καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν νεῶν, λόγους ἤδη προσέφερον τοῖς στρατηγοῖς, βουλόμενοι τὰς ναῦς τοπαραυτίκα, εἰ δύναιντο,

ὁμολογίᾳ τινὶ ἐπιεικεῖ ἀποπέμψασθαι, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Αθηναίων ἀπεδέξαντο, καὶ αὐτοὶ φοβούμενοι μὴ οὐχ ἱκανοὶ ὦσι Λέσβῳ πάσῃ πολεμεῖν. καὶ ἀνακωχὴν ποιησάμενοι, πέμπουσιν ἐς τὰς Αθήνας οἱ Μιτυληναῖοι, τῶν τε διαβαλλόντων ἕνα, ᾧ μετέμελεν ἤδη, καὶ ἄλλους, εἴπως πείσειαν τὰς ναῦς ἀπελθεῖν, ὡς σφῶν οὐδὲν νεωτεριούντων: ἐν τούτῳ δὲ ἀποστέλλουσι καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις τριήρει, λαθόντες τὸ τῶν Αθηναίων ναυτικὸν, οἳ ὥρμουν ἐν τῇ Μαλέᾳ, πρὸς βορέαν τῆς πόλεως. οὐ γὰρ ἐπίστευον τοῖς ἀπὸ τῶν Αθηναίων προχωρήσειν. καὶ οἱ μὲν, ἐς τὴν Λακεδαίμονα ταλαιπώρως διὰ τοῦ πελάγους κομισθέντες, αὐτοῖς ἔπρασσον ὅπως τὶς βοήθεια ἥξει.

έ. Οἱ δ' ἐκ τῶν Αθηνῶν πρέσβεις, ὡς οὐδὲν ἦλθον πράξαντες, ἐς πόλεμον καθίσταντο οἱ Μιτυληναῖοι, καὶ ἡ ἄλλη Λέσβος, πλὴν Μηθύμνης. οὗτοι δὲ τοῖς Αθηναίοις ἐβεβοηθήκεσαν, καὶ Ιμβριοι, καὶ Λήμνιοι, καὶ

naves illorum aliqua aequa conditione e vestigio dimitterent. Atheniensium vero duces *conditiones ab illis oblatas* acceperunt, ipsi quoque veriti, ne non satis virium haberent ad bellum universae Lesbo faciendum. Induciisque factis, Mitylenaei mittunt Athenas cum alios, tum etiam unum ex illis, qui detulerant indicium, quem facti jam poenitebat, si forte *Atheniensibus* persuadere possent, ut naves *a se*, ut nihil rerum novarum molituris, recederent. Interea vero et Lacedaemonem legatos triremi vectos mittunt, clam Atheniensium classe, qui ad septentrionalem urbis partem, in Malea stationem habebant; nec enim, quod ab Atheniensibus impetrare cupiebant, id ex voto sibi cessurum confidebant. Atque hi quidem aspera usi navigatione per pelagus Lacedaemonem delati, cum ipsis agere coeperunt, ut aliquod auxilium veniret.

5. Sed postquam legati re infecta Athenis redierunt, Mitylenaei ad bellum se accingere coeperunt, et caetera Lesbos, praeter Methymnam. Hi enim Atheniensibus opem tulerant, et Imbrii, et Lemnii, et quae-

dam exigua reliquorum sociorum manus. Mitylenaei vero, copiis ex omni totius populi aetate ac ordine collectis, quandam eruptionem in Atheniensium castra fecerunt. proelium etiam commissum fuit, in quo Mitylenaei, licet hostibus inferiores non exstitissent, tamen nec prope pernoctare, nec suis viribus confidere sunt ausi: sed *in urbem* se receperunt. Deinde vero quieverunt, quia, si quid *auxilii* ex Peloponneso praeterea venisset, et cum reliquo apparatu periclitari volebant. Etenim Meleas Lacon, et Hermaeondas Thebanus ad ipsos venerant, qui missi quidem fuerant ante defectionem, sed cum Atticae classis infestum adventum antevertere non potuissent, post proelium commissum *in urbem* triremi clam ingressi sunt: hortatique sunt, ut alteram triremem, et legatos secum *Spartam* mitterent; illique miserunt.

6. Athenienses vero propter Mitylenaeorum quietem, multo magis confirmati, socios accersunt, qui longe citius, *quam quis existimare potuisset,* affuerunt, quod nihil virium apud Lesbios esse animadverterent. et cum australem urbis partem classe cir-

τῶν ἄλλων ὀλίγοι τινὲς ξυμμάχων. καὶ ἔξοδον μέν τινα πάνδημεὶ ἐποιήσαντο οἱ Μιτυληναῖοι ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον· καὶ μάχη ἐγένετο, ἐν ᾗ οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Μιτυληναῖοι, οὔτε ἐπηυλίσαντο, οὔτε ἐπίστευσαν σφίσιν αὐτοῖς, ἀλλ' ἀνεχώρησαν· ἔπειτα οἱ μὲν ἡσύχαζον, ἐκ Πελοποννήσου, καὶ μετ' ἄλλης παρασκευῆς, βουλόμενοι, εἰ προσγένοιτό τι, κινδυνεύειν. καὶ γὰρ αὐτοῖς Μελέας Λάκων ἀφικνεῖται, καὶ Ἑρμαιώνδας Θηβαῖος, οἳ προαπεστάλησαν μὲν τῆς ἀποστάσεως, φθάσαι δὲ οὐ δυνάμενοι τὸν τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλουν, κρύφα μετὰ τὴν μάχην ὕστερον ἐσπλέουσι τριήρει. καὶ παρῄνουν πέμπειν τριήρη ἄλλην, καὶ πρέσβεις μεθ' ἑαυτῶν· καὶ ἐκπέμπουσιν.

ϛ'. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πολὺ ἐπιῤῥωσθέντες διὰ τὴν τῶν Μιτυληναίων ἡσυχίαν, ξυμμάχους τε προσεκάλουν, οἳ πολὺ θᾶσσον παρῆσαν, ὁρῶντες οὐδὲν ἰσχυρὸν ἀπὸ τῶν Λεσβίων· καὶ περιορμισάμενοι τὸ πρὸς νότον τῆς

πόλεως, ἐτείχισαν στρατόπεδα δύο ἑκατέρωθεν τῆς πόλεως, καὶ τοὺς ἐφόρμους ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς λιμέσιν ἐποιοῦντο. καὶ τῆς μὲν θαλάσσης εἶργον μὴ χρῆσθαι τοὺς Μιτυληναίους, τῆς δὲ γῆς τῆς μὲν ἄλλης ἐκράτουν οἱ Μιτυληναῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Λέσβιοι, προσβεβοηθηκότες ἤδη. τὸ δὲ περὶ τὰ στρατόπεδα οὐ πολὺ κατεῖχον οἱ Αθηναῖοι, ναύσταθμον δὲ μᾶλλον ἦν αὐτοῖς πλοίων καὶ ἀγορᾶς ἡ Μαλέα. καὶ τὰ μὲν περὶ Μιτυλήνην οὕτως ἐπολεμεῖτο.

ζ' Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ θέρους τούτου, Αθηναῖοι καὶ ἐς Πελοπόννησον ναῦς ἀπέστειλαν τριάκοντα, καὶ Ασώπιον τὸν Φορμίωνος στρατηγόν· κελευσάντων Ακαρνάνων τῶν Φορμίωνός τινα σφίσι πέμψαι ἢ υἱὸν ἢ ξυγγενῆ, ἄρχοντα. καὶ παραπλεύσαι αἱ νῆες τῆς Λακωνικῆς τὰ ἐπιθαλάσσια χωρία ἐπόρθησαν. ἔπειτα τὰς μὲν πλείους ἀποπέμπει τῶν νεῶν πάλιν ἐπ' οἴκου ὁ Ασώπιος, αὐτὸς δ' ἔχων δώδεκα ἀφι-

cumdediſſent, bina caſtra ad urbem hinc et illinc fecerunt, quae muris cinxerunt, et ad utrumque portum ſtationes urbi proximas, ac infeſtas habebant, et maris quidem uſu Mitylenaeos prohibebant: Mitylenaei vero, aliique Lesbii, qui *ſuis ſubſidio* jam venerant, caetera quidem terra potiebantur: at illam terrae partem non magnam, quae circum caſtra erat, Athenienſes in ſua poteſtate habebant. Sed Malea *promontorium*, ipſis erat potius navium ſtatio, et locus mercatus. Atque bellum ad Mitylenen ita gerebatur.

7. Per idem hujus aeſtatis tempus, Athenienſes in Peloponneſum etiam triginta naves, et Aſopium Phormionis *filium, earum* ducem miſerunt. Acarnanes enim *eos* oraverant, ut aliquem Phormionis vel filium, vel cognatum, ducem ad ſe mitterent. Hae autem naves, oram maritimam legentes, agri Laconici oppida diripuerunt. Deinde vero Aſopius majorem harum navium partem domum remiſit, et ipſe cum duodecim Naupactum ivit. Poſtea vero, cum fre-

quentes Acarnanum copias evocasset, Oeniadis bellum intulit. Et cum navibus per Acheloum navigavit, et pedestres copiae agrum vastabant. Sed cum *Oeniadae* se ipsi non dederent, peditatum quidem dimisit, ipse vero in Leucadem navigavit, suisque copiis in terram ex navibus ad Nericum expositis, dum se recipit, cum ipse, tum etiam pars quaedam ejus copiarum ab illius regionis incolis, qui ad opem suis ferendam undique convenerant, et a paucis quibusdam militibus praesidiariis caeditur. Postea vero Athenienses, cum suorum cadavera a Leucadiis fide publica interposita recepissent, discesserunt.

8. Legati vero Mitylenaeorum, qui in prima navi *Spartam* missi fuerant, quemadmodum ipsis Lacedaemonii dixerant, ut Olympiam venirent, ut caeteri quoque socii illis auditis consultarent, Olympiam iverunt. Erat autem Olympias, qua Dorieus, Rhodius, iterum vicerat. cumque post solennem illius festi celebrationem in colloquium venissent, in hunc modum verba fecerunt.

κνεῖται ἐς Ναύπακτον· καὶ ὕστερον Ἀκαρνᾶνας ἀναστήσας πανδημεὶ, στρατεύει ἐπ' Οἰνιάδας. καὶ ταῖς τε ναυσὶ κατὰ τὸν Ἀχελῶον ἔπλευσε, καὶ ὁ κατὰ γῆν στρατὸς ἐδῄου τὴν χώραν. ὡς δ' οὐ προσεχώρουν, τὴν μὲν πεζὸν ἀφίησιν, αὐτὸς δὲ πλεύσας ἐς Λευκάδα, καὶ ἀπόβασιν ἐς Νήρικον ποιησάμενος, ἀναχωρῶν διαφθείρεται, αὐτός τε καὶ τῆς στρατιᾶς τι μέρος, ὑπὸ τῶν αὐτόθεν τε ξυμβοηθησάντων, καὶ φρουρῶν τινων ὀλίγων. καὶ ὕστερον ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀποπλεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι παρὰ τῶν Λευκαδίων ἐκομίσαντο.

η'. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πρώτης νεὼς ἐκπεμφθέντες Μιτυληναίων πρέσβεις, ὡς αὐτοῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶπον Ὀλυμπίαζε παρεῖναι, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ἀκούσαντες βουλεύσωνται, ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Ὀλυμπίαν. ἦν δὲ Ὀλυμπιὰς ᾗ Δωριεὺς Ῥόδιος τοδεύτερον ἐνίκα. καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἑορτὴν κατέστησαν ἐς λόγους, εἶπον τοιάδε.

θ΄. ‘ ΤΟ μὲν καθεςὼς τοῖς Ἕλλη
‘ νόμιμον, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, καὶ ξύμ
‘ μαχοι, ἴσμεν. τοὺς γὰρ ἀφισαμένους ἐ
‘ τοῖς πολέμοις, καὶ ξυμμαχίαν τὴν πρὶ
‘ ἀπολείποντας, οἱ δεξάμενοι, καθ’ ὅσο
‘ μὲν ὠφελοῦνται, ἐν ἡδονῇ ἔχουσι· νομίζον
‘ τες δὲ εἶναι προδότας τῶν πρὸ τοῦ φίλων
‘ χείρους ἡγοῦνται. καὶ οὐκ ἄδικος αὕτη ἡ ἀξί
‘ ωσίς ἐςιν, εἰ τύχοιεν πρὸς ἀλλήλους οἵ
‘ τε ἀφισάμενοι, καὶ ἀφ’ ὧν διακρίνοιντο, ἴσοι
‘ μὲν τῇ γνώμῃ ὄντες καὶ εὐνοίᾳ, ἀντίπα
‘ λοι δὲ τῇ παρασκευῇ καὶ δυνάμει, πρόφα
‘ σίς τε ἐπιεικὴς μηδεμία ὑπάρχοι τῆς ἀ
‘ ποςάσεως· ὃ ἡμῖν τε καὶ Ἀθηναίοις οὐκ ἦν.
‘ μηδέ τῳ χείρους δόξωμεν εἶναι, εἰ ἐν τῇ
‘ εἰρήνῃ τιμώμενοι ὑπ’ αὐτῶν, ἐν τοῖς δει
‘ νοῖς ἀφισάμεθα.

ι΄. ‘ Περὶ γὰρ τοῦ δικαίου καὶ ἀρετῆς πρῶ
‘ τον, ἄλλως τε καὶ ξυμμαχίας δεόμενοι,
‘ τοὺς λόγους ποιησόμεθα· εἰδότες οὔτε φι
‘ λίαν ἰδιώταις βέβαιον γιγνομένην, οὔτε κοι

9. ‘ Institutum, quod apud Graecos ‘ moribus est receptum, Viri Lacedaemonii, ‘ sociique, nos *probe* quidem novimus. Qui ‘ enim recipiunt illos, qui in bellis defici- ‘ unt, et priorem societatem relinquunt, qua- ‘ tenus quidem aliquam utilitatem ex illis ‘ percipiunt, *eatenus illos* caros habent. Sed ‘ cum superiorum amicorum proditores es- ‘ se existiment, *eosdem* improbos *esse* ducunt. ‘ Atque haec opinio non est iniqua, si et il- ‘ li, qui deficiunt, et illi, a quibus defectio- ‘ nem faciunt, inter se sint voluntate, bene- ‘ volentiaque pares, et *bellico* apparatu ac ‘ viribus aequales, nec ulla justa defectionis ‘ causa subsit. quod in nobis, et Athenien- ‘ sibus non fuit. Quamobrem ne cuiquam ‘ improbi esse videamur, si, cum pacis tem- ‘ pore ab ipsis honorifice tractaremur, in pe- ‘ riculis deficimus.

10. ‘ Primum enim de jure, et virtute, ‘ praesertim cum petamus, ut in vestram so- ‘ cietatem nos recipiatis, verba faciemus. ‘ quia scimus, nullam amicitiam constan- ‘ tem inter privatos conciliari, nullamque ‘ societatem *firmam* inter civitates ulla in

're fieri, nisi sint inter se cum manifesta 'virtute; et in caeteris *rebus* morum simili'tudine consentiant. Nam in animorum dis'cordia factorum etiam diversitas existit. 'Etenim societas inter nos et Athenienses 'primum est inita, quum vos quidem a belli 'Medici administratione discessistis, illi ve'ro ad illius belli reliquias persequendas 'permanserunt. societatem tamen fecimus, 'non ut Graecos in Atheniensium potesta'tem redigeremus, at ut Graecos a Medo'rum dominatu liberaremus. Et quamdiu 'quidem ex aequo rebus praefuerunt, ala'criter sequuti sumus: sed postquam ani'madvertimus, ipsos illam quidem cum Me'do simultatem remissius exercere, sociis 'vero jugum servitutis imponere, tunc non 'amplius sine timore fuimus. Sed cum prop'ter multitudinem eorum, qui hac de re con'sultaturi, et sententiam laturi erant, in u'num coëuntes *ipsis* resistere non possemus; '*omnes* socii, praeter nos et Chios, in servi'tutem sunt redacti. Nos vero, qui nostri 'juris eramus, et liberi, nomine *duntaxat* 'ad bellum una cum ipsis profecti sumus.

‛ νωνίαν πόλεσιν ἐς οὐδὲν, εἰ μὴ μετ' ἀρε-
‛ τῆς δοκούσης ἐς ἀλλήλους γίγνοιντο, καὶ
‛ τἄλλα ὁμοιότροποι εἶεν. ἐν γὰρ τῷ δι-
‛ αλλάσσοντι τῆς γνώμης καὶ αἱ διαφο-
‛ ραὶ τῶν ἔργων καθίστανται. ἡμῖν δὲ καὶ
‛ Ἀθηναίοις ξυμμαχία ἐγένετο πρῶτον,
‛ ἀπολιπόντων μὲν ὑμῶν ἐκ τοῦ Μηδι-
‛ κοῦ πολέμου, παραμεινάντων δὲ ἐκεί-
‛ νων πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τῶν ἔργων. ξύμ-
‛ μαχοι μέντοι ἐγενόμεθα οὐκ ἐπὶ κατα-
‛ δουλώσει τῶν Ἑλλήνων Ἀθηναίοις, ἀλλ'
‛ ἐπ' ἐλευθερώσει ἀπὸ τοῦ Μήδου τοῖς
‛ Ἕλλησι. καὶ μέχρι μὲν ἀπὸ τοῦ ἴσου
‛ ἡγοῦντο, προθύμως εἱπόμεθα· ἐπειδὴ δὲ
‛ ἑωρῶμεν αὐτοὺς τὴν μὲν τοῦ Μήδου ἔχ-
‛ θραν ἀνιέντας, τὴν δὲ τῶν ξυμμάχων
‛ δούλωσιν ἐπαγομένους, οὐκ ἀδεεῖς ἔτι
‛ ἦμεν. ἀδύνατοι δὲ ὄντες καθ' ἓν γενόμε-
‛ νοι διὰ πολυψηφίαν ἀμύνασθαι, οἱ ξύμ-
‛ μαχοι ἐδουλώθησαν, πλὴν ἡμῶν καὶ Χί-
‛ ων. ἡμεῖς δὲ, αὐτόνομοι δὴ ὄντες καὶ ἐ-

‘ λεύθεροι τῷ ὀνόματι, ξυνεστρατεύσαμεν.
‘ καὶ πιστοὺς οὐκέτι εἴχομεν ἡγεμόνας Ἀ-
‘ θηναίους, παραδείγμασι τοῖς προγιγνο-
‘ μένοις χρώμενοι. οὐ γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς,
‘ οὓς μὲν μεθ᾽ ἡμῶν ἐνσπόνδους ἐποιήσαν-
‘ το, καταστρέψασθαι, τοὺς δὲ ὑπολοί-
‘ πους, εἴποτε ἄρα ἐδυνήθησαν, μὴ δρᾶσαι
‘ τοῦτο.

ια΄. ‘ Καὶ εἰ μὲν αὐτόνομοι ἔτι ἦμεν
‘ ἅπαντες, βεβαιότεροι ἂν ἡμῖν ἦσαν μη-
‘ δὲν νεωτεριεῖν· ὑποχειρίους δὲ ἔχοντες
‘ τοὺς πλείους, ἡμῖν δὲ ἀπὸ τοῦ ἴσου ὁμι-
‘ λοῦντες, χαλεπώτερον εἰκότως ἔμελλον
‘ οἴσειν, καὶ πρὸς τὸ πλεῖον ἤδη εἶκον, τοῦ
‘ ἡμετέρου ἔτι μόνου ἀντισουμένου· ἄλλως
‘ τε καὶ ὅσῳ δυνατώτεροι αὐτοὶ αὐτῶν ἐ-
‘ γίγνοντο, καὶ ἡμεῖς ἐρημότεροι. τὸ δὲ ἀν-
‘ τίπαλον δέος, μόνον πιστὸν ἐς ξυμμαχί-
‘ αν. ὁ γὰρ παραβαίνειν τὶ βουλόμενος, τὸ
‘ μὴ προέχων ἂν ἐπελθεῖν ἀποτρέπεται.
‘ αὐτόνομοί τε ἐλείφθημεν οὐ δι᾽ ἄλλο τι

‘ Nec amplius pro ducibus fidelibus Athe-‘ nienfes habebamus, quia rerum *ab ipfis* an-‘ te geftarum exemplis utebamur. Nec e-‘ nim verifimile videbatur, ipfos illis quidem ‘ fervitutis jugum impofuiffe, quos in ean-‘ dem foederis focietatem nobiscum recepe-‘ rant; caeteris vero, fi forte rei peragendae ‘ facultas ipfis aliquando offerretur, idem ‘ non effe facturos.

11. ‘ Quod fi omnes adhuc liberi, noftri-‘ que juris effemus, de ipforum fide nobis ‘ minus effet dubitandum, ipfosque nihil ‘ novi molituros facilius crederemus. quum ‘ vero plerosque *fociorum* fubegerint, fe no-‘ biscum aequo adhuc jure vivere eos veri-‘ fimile eft indignius effe laturos; et cum ‘ major pars jam illis cedat, nos folos iis e-‘ tiam nunc exaequari: praefertim quia, ‘ quo magis ipforum potentia quotidie cre-‘ fcit, nos etiam eo magis ab aliis deferimur. ‘ Sed mutui metus aequalitas focietatem fo-‘ la facit fidelem. Qui enim aliquid praeter ‘ jus facere vult, *is tamen*, quia viribus non ‘ praeftat, ab altero invadendo deterretur. ‘ Nos vero nulla alia de caufa *ab Atheni-‘ enfibus* liberi relicti fumus, nifi quatenus ‘ ad imperium *quaerendum*, et fpeciofo ver-

' borum praetextu, et consilii aggressione ' *doloque* potius, quam virium *conatu*, re ' obtineri posse *ipsis* videbantur. Simul enim ' hoc etiam testimonii argumento utebantur, socios, qui idem juris ac auctoritatis ' habebant, ad eandem militiam cum ipsis ' nunquam ultro profecturos fuisse, nisi illi ' quibus bellum inferebant, aliquod gravius ' peccatum commisissent. Simul etiam potentissimos quosque contra infirmiores primum secum adducebant, ut eos ipsos cum ' ad extremum reservassent, amputatis circumcisisque reliquis, imbecilliores ad expugnandum haberent. Quod si a nobis initium duxissent, quoniam omnes socii suas ' domesticas vires adhuc habebant, quoniam ' etiam apud quos consistere poterant, haud ' pariter *eos* subegissent. Quinetiam nostra ' classis metum aliquem ipsis incutiebat, ne ' forte in unum coacta, et aut vobis, aut alicui alii adjuncta, periculum ipsis crearet. ' Partim etiam *ex imminenti servitutis periculo* evasimus, quia ipsorum populum, et ' reipublicae principes, qui perpetuis vicibus ' in honoribus constituuntur, *semper colimus* ' *et* observamus: nec tamen diu videbamur ' posse *in eodem libertatis statu permanere,*

‘ ἢ ὅσον αὐτοῖς ἐς τὴν ἀρχὴν εὐπρεπεία
‘ τε λόγȣ, καὶ γνώμης μᾶλλον ἐφόδῳ ἢ ἰ-
‘ σχύος, τὰ πράγματα ἐφαίνετο κατα-
‘ ληπτά. ἅμα μὲν γὰρ μαρτυρίῳ ἐχρῶν-
‘ το, μὴ ἂν τούς γε ἰσοψήφους ἄκοντας,
‘ εἰ μή τι ἠδίκȣν οἷς ἐπῄεσαν, ξυςρατεύ-
‘ ειν. ἐν τῷ αὐτῷ δὲ καὶ τὰ κράτιςα ἐπί
‘ τε τοὺς ὑποδεεςέρους πρώτους ξυνεπῆ-
‘ γον, καὶ τὰ τελευταῖα λιπόντες, τοῦ
‘ ἄλλου περιῃρημένου, ἀσθενέςερα ἔμελ-
‘ λον ἕξειν. εἰ δὲ ἀφ' ἡμῶν ἤρξαντο, ἐ-
‘ χόντων ἔτι τῶν πάντων, αὐτῶν τε ἰ-
‘ σχὺν, καὶ πρὸς ὅ, τι χρὴ ςῆναι, ȣ̓κ ἂν ὁ-
‘ μοίως ἐχειρώσαντο. τό, τε ναυτικὸν ἡμῶν
‘ παρεῖχέ τινα φόβον μή ποτε καθ' ἓν
‘ γενόμενον, ἢ ὑμῖν, ἢ ἄλλῳ τῳ προσθέ-
‘ μενον κίνδυνον σφίσι παράσχῃ· τὰ δὲ, καὶ
‘ ἀπὸ θεραπείας τȣ̃ τε κοινȣ̃ αὐτῶν καὶ
‘ τῶν ἀεὶ προεςώτων περιεγιγνόμεθα. οὐ
‘ μέντοι ἐπιπολύ γ' ἂν ἐδοκοῦμεν δυνηθῆ-
‘ ναι, εἰ μὴ ὁ πόλεμος ὅδε κατέςη, πα-

‘ ραδείγμασι χρώμενοι τοῖς ἐς τοὺς ἄλ-
‘ λους.

ιβ'. ‘ Τίς οὖν αὕτη ἡ φιλία ἐγίγνετο
‘ ἢ ἐλευθερία πιστὴ, ἐν ᾗ παρὰ γνώμην ἀλ-
‘ λήλους ὑπεδεχόμεθα; καὶ οἱ μὲν ἡμᾶς ἐν
‘ τῷ πολέμῳ δεδιότες ἐθεράπευον, ἡμεῖς δὲ
‘ ἐκείνους ἐν τῇ ἡσυχίᾳ τὸ αὐτὸ ἐποιοῦ-
‘ μεν· ὅ, τε τοῖς ἄλλοις μάλιστα εὔνοια
‘ πίστιν βεβαιοῖ, ἡμῖν τοῦτο ὁ φόβος ἐχυ-
‘ ρὸν παρεῖχε· δέει τε τοπλέον ἢ φιλίᾳ
‘ κατεχόμενοι, ξύμμαχοι ἦμεν· καὶ ὁπο-
‘ τέροις θᾶσσον παράσχοι ἀσφάλεια θρά-
‘ σος, οὗτοι πρότεροί τι καὶ παραβήσεσθαι
‘ ἔμελλον. ὥς τε εἴ τῳ δοκοῦμεν ἀδικεῖν,
‘ προαποστάντες διὰ τὴν ἐκείνων μέλλη-
‘ σιν τῶν ἐς ἡμᾶς δεινῶν, αὐτοὶ οὐκ ἀντα-
‘ ναμείναντες σαφῶς εἰδέναι εἴ τι αὐτῶν
‘ ἔσται, οὐκ ὀρθῶς σκοπεῖ. εἰ γὰρ δυνατοὶ
‘ ἦμεν ἐκ τοῦ ἴσου καὶ ἀντεπιβουλεῦσαι καὶ
‘ ἀντεπιμελῆσαι, τί ἔδει ἡμᾶς ἐκ τοῦ ὁ-
‘ μοίου ἐπ' ἐκείνοις εἶναι; ἐπ' ἐκείνοις δὲ

'nisi hoc bellum conflatum esset; *quod conjiciebamus*, utentes exemplis rerum, quas aliis fecerunt.

12. 'Quaenam igitur erat haec fidelis amicitia, aut *firma* libertas, in qua alteri alteros alienis animis recipiebamus? Et illi quidem in bello prae metu nobis blandiebantur, nos vero rebus pacatis idem vicissim ipsis faciebamus? Et quod aliis fidem confirmat, benevolentia, inquam, hoc ipsum timor firmum nobis praestabat: metuque magis, quam amicitia retenti, in societate perstitimus. Et utris immunitas periculi audaciam citius erat praebitura, hi etiam priores aliquid praeter jus facturi erant. Quare si cui injuste facere videmur, quod ante defecerimus, propter dilationem malorum, quibus illi nos erant affecturi, nec vicissim tantisper exspectare voluerimus, dum nos ipsi plane cognosceremus, an aliquid eorum fieret, *quae formidabamus*, is non recte sentit. Nam si pari potentia praediti, et insidias ipsis mutuo struere, et vicissim in aliud tempus *eas* differre possemus, quid opus esset, nos, qui potentia pares essemus, in ipsorum potestate esse? Cum

'vero invadendi facultas penes illos semper 'sit, decet etiam penes nos esse periculi ma'ture vitandi facultatem.

13. 'Cum igitur, Lacedaemonii, ac so'cii, has rationes et causas haberemus, de'fecimus; quae manifestae quidem sunt au'ditoribus, ita ut cognoscere possint, nos me'rito fecisse; validae vero ad terrorem no'bis incutiendum, et ad efficiendum, ut ad 'aliquod salutis nostrae praesidium nos con'vertamus: qui vel jampridem *hoc ipsum* '*facere* volebamus, quo tempore rebus ad'huc pacatis legatos ad vos misimus, qui de 'defectione vobiscum agerent; sed *eam fa*'*cere* prohibiti fuimus, quia vos recipere 'noluistis. Jam vero, quia Boeoti *nos ad* '*hoc faciendum* provocarunt, confestim *ipsis* 'obtemperavimus. Duplicemque defectio'nem nos facturos existimabamus, unam qui'dem a Graecis, ne una cum Atheniensibus 'ipsos maleficiis afficeremus; sed una in li'bertatem vindicaremus: alteram vero ab 'Atheniensibus, ne nos ipsi postea ab illis 'profligaremur; sed *defectionem* prius face'remus, *quam ab illis perderemur.* Nostra 'tamen defectio citius, *quam voluissemus*, fac-

‛ ὄντος ἀεὶ τȣ̃ ἐπιχειρεῖν, καὶ ἐφ' ἡμῖν εἶ-
‛ ναι δεῖ τὸ προαμύνασθαι.

ιγ'. ‛ Τοιαύτας ἔχοντες προφάσεις καὶ
‛ αἰτίας, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ξύμμαχοι,
‛ ἀπέστημεν, σαφεῖς μὲν τοῖς ἀκȣ́ȣσι γνῶ-
‛ ναι ὡς εἰκότως ἐδράσαμεν, ἱκανὰς δὲ ἡ-
‛ μᾶς ἐκφοβῆσαι, καὶ πρὸς ἀσφάλειάν τινα
‛ τρέψαι· βȣλομένους μὲν καὶ πάλαι, ὅτε
‛ ἔτι ἐν τῇ εἰρήνῃ ἐπέμψαμεν ὡς ὑμᾶς
‛ περὶ ἀποστάσεως, ὑμῶν δὲ οὐ προσδεξα-
‛ μένων, κωλυθέντας· νῦν δὲ, ἐπειδὴ Βοι-
‛ ωτοὶ προὐκαλέσαντο, εὐθὺς ὑπηκούσα-
‛ μεν· καὶ ἐνομίζομεν ἀποστήσεσθαι δι-
‛ πλῆν ἀπόστασιν, ἀπό τε τῶν Ἑλλήνων,
‛ μὴ ξὺν κακῶς ποιεῖν αὐτοὺς μετ' Ἀθη-
‛ ναίων, ἀλλὰ ξυνελευθερȣ̃ν· ἀπό τε Ἀ-
‛ θηναίων, μὴ αὐτοὶ διαφθαρῆναι ὑπ' ἐκεί-
‛ νων ἐν ὑστέρῳ, ἀλλὰ προποιῆσαι. ἡ μέν-
‛ τοι ἀπόστασις ἡμῶν θᾶσσον γεγένηται,
‛ καὶ ἀπαράσκευος· ᾗ καὶ μᾶλλον χρὴ ξυμ-
‛ μάχȣς δεξαμένȣς ἡμᾶς, διὰ ταχέων βο-

' ἤθειαν ἀποςέλλειν, ἵνα φαίνησθε ἀμύ-
' νοντές τε οἷς δεῖ, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τοὺς
' πολεμίους βλάπτοντες. καιρὸς δὲ ὡς
' ὔπω πρότερον. νόσῳ τε γὰρ ἐφθάραται
' Αθηναῖοι, καὶ χρημάτων δαπάνῃ· νῆές
' τε αὐτοῖς, αἱ μὲν περὶ τὴν ὑμετέραν εἰ-
' σὶν, αἱ δ' ἐφ' ἡμῖν τετάχαται. ὥςε
' οὐκ εἰκὸς αὐτοὺς περιουσίαν νεῶν ἔχειν,
' ἢν ὑμεῖς ἐν τῷ θέρει τῷδε ναυσί τε καὶ
' πεζῷ ἅμα ἐπεσβάλητε τοδεύτερον. ἀλλ'
' ἢ ἡμᾶς οὐκ ἀμυνῦνται ἐπιπλέοντας, ἢ
' ἀπ' ἀμφοτέρων ἀποχωρήσονται. νομί-
' σῃ τε μηδεὶς ἀλλοτρίας γῆς πέρι οἰκεῖ-
' ον κίνδυνον ἕξειν. ᾧ γὰρ δοκεῖ μακρὰν
' ἀπεῖναι ἡ Λέσβος, τὴν ὠφέλειαν αὐτῷ
' ἐγγύθεν παρέξει. οὐ γὰρ ἐν τῇ Ατλικῇ
' ἔςαι ὁ πόλεμος, ὥς τις οἴεται, ἀλλὰ δι'
' ἣν ἡ Ατλικὴ ὠφελεῖται. ἔςι δὲ τῶν
' χρημάτων ἀπὸ τῶν ξυμμάχων ἡ πρόσ-
' οδος, καὶ ἔτι μείζων ἔςαι εἰ ἡμᾶς κα-
' ταςρέψονται. ὔτε γὰρ ἀποςήσεται ἄλ-

ta eſt, eaque imparata. Quo etiam magis oportet *vos* nobis in ſocietatem receptis auxilium quam celerrime mittere, ut conſtet, vos et illis ſuccurrere, quibus eſt ſuccurrendum, et ſimul hoſtibus nocere. Opportunitas autem qualis nunquam ante. Athenienſes enim et morbo, et pecuniarum impenſis ſunt attriti. Ipſorum vero naves partim quidem ſunt circa veſtram *regionem*, partim vero contra nos ſunt conſtitutae. quare veriſimile eſt, eos navium copiam non habituros, ſi vos hac aeſtate cum navalibus, pedeſtribusque copiis ſimul iterum irruptionem faciatis. Sed aut vos contra ſe cum infeſta claſſe venientes propulſare non poterunt, aut ab utrisque diſcedent. Neque vero quispiam exiſtimet, ſe domeſticum periculum pro alieni agri defenſione ſubiturum. Cui enim Lesbos procul abeſſe videtur, *haec tamen* utilitatem ei ex propinquo praebebit. Nec enim (quemadmodum quis exiſtimat) bellum in Attica geretur; ſed *in Lesbo*, unde Attica utilitatem percipit. Eſt autem *illi* pecuniarum proventus a ſociis, et longe major erit, ſi in ſuam poteſtatem nos redegerint. nec enim ali-

‘ us deficiet; ſed etiam praeterea res noſtrae ‘ illorum fient: et acerbiora mala patiemur, ‘ quam illi, qui ante, quam ullam defectio‘ nem facerent, ipſis ſerviebant. Sed ſi vos ‘ alacriter ſuccurratis, cum civitatem vobis ‘ adjungetis, quae magnam claſſem habet, ‘ (cujus in primis vos indigetis,) tum etiam ‘ Athenienſium imperium facilius evertetis, ‘ ſubtrahentes eorum ſocios. Quilibet e‘ nim ſe *vobis* confidentius adjunget. Et ſi‘ niſtram opinionem de vobis conceptam vi‘ tabitis, quam ſuſtinetis, quod illis, qui *ad* ‘ *vos* deficiunt, opem non feratis. Sed ſi con‘ ſtet, illos a vobis in libertatem vindicari, ‘ robur belli firmius habebitis.

14. ‘ Graecorum igitur ſpes, quas in ‘ vobis ponunt, ipſumque Jovem Olympi‘ um reverentes, in cujus templo ſupplici‘ bus ſimiles ſumus, Mitylenaeis in veſtram ‘ ſocietatem receptis opem feratis, neque ‘ nos deſeratis, qui privato quidem pericu‘ lo corpora *nunc* objicimus: ſed commu‘ nem utilitatem, ſi rem feliciter geramus, ‘ omnibus allaturi ſumus; et damnum lon‘ ge communius, ſi, vobis non exoratis, la‘

‘ λος, τά τε ἡμέτερα προσγενήσεται· πά-
‘ θοιμέν τ' ἂν δεινότερα ἢ οἱ πρὶν δουλεύον-
‘ τες. βοηθησάντων δὲ ὑμῶν προθύμως,
‘ πόλιν τε προσλήψεσθε ναυτικὸν ἔχουσαν
‘ μέγα, (οὗπερ ὑμῖν μάλιστα προσδεῖ) καὶ
‘ Ἀθηναίους ῥᾷον καθαιρήσετε, ὑφαιροῦντες
‘ αὐτῶν τοὺς ξυμμάχους. θρασύτερον γὰρ
‘ πᾶς τις προσχωρήσεται. τήν τε αἰτίαν
‘ ἀποφεύξεσθε, ἣν εἴχετε μὴ βοηθεῖν τοῖς
‘ ἀφισταμένοις. ἢν δ' ἐλευθεροῦντες φαίνη-
‘ σθε, τὸ κράτος τοῦ πολέμου βεβαιότερον
‘ ἕξετε.

ιδ́. ‘ Αἰσχυνθέντες οὖν τάς τε τῶν Ἑλ-
‘ λήνων ἐς ὑμᾶς ἐλπίδας, καὶ δία τὸν Ο-
‘ λύμπιον, ἐν οὗ τῷ ἱερῷ ἴσα καὶ ἱκέται ἐσ-
‘ μὲν, ἐπαμύνατε, Μιτυληναίοις ξύμμα-
‘ χοι γενόμενοι· καὶ μὴ πρόησθε ἡμᾶς ἴδιον
‘ μὲν τὸν κίνδυνον τῶν σωμάτων παραβαλ-
‘ λομένους, κοινὴν δὲ τὴν ἐκ τοῦ κατορθῶσαι
‘ ὠφέλειαν ἅπασι διδόντας· ἔτι δὲ κοινοτέραν
‘ τὴν βλάβην, εἰ, μὴ πεισθέντων ὑμῶν, σφα-

' λησόμεθα. γίγνεσθε δὲ ἄνδρες, οἵουσπερ ' ὑμᾶς οἵ τε Ἕλληνες ἀξιοῦσι, καὶ τὸ ἡμέ- ' τερον δέος βούλεται.'

ιέ. Τοιαῦτα μὲν οἱ Μιτυληναῖοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ ξύμμαχοι, ἐπειδὴ ἤκουσαν, προσδεξάμενοι τοὺς λόγους, ξυμμάχους τε τοὺς Λεσβίους ἐποιήσαντο, καὶ [τὴν] ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολήν. τοῖς τε ξυμμάχοις παροῦσι κατὰ τάχος ἔφραζον ἰέναι ἐς τὸν ἰσθμὸν τοῖς δύο μέρεσιν, ὡς ποιησόμενοι. καὶ αὐτοὶ πρῶτοι ἀφίκοντο, καὶ ὁλκοὺς παρεσκεύαζον τῶν νεῶν ἐν τῷ ἰσθμῷ, ὡς ὑπεροίσοντες ἐκ τῆς Κορίνθου ἐς τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα ἐπιόντες. καὶ οἱ μὲν προθύμως ταῦτα ἔπρασσον· οἱ δὲ ἄλλοι ξύμμαχοι βραδέως τε ξυνελέγοντο, καὶ ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἦσαν, καὶ ἀῤῥωστίᾳ τοῦ στρατεύειν.

ιϛ'. Αἰσθόμενοι δὲ αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι διὰ καταγνωσιν ἀσθενείας σφῶν παρασκευαζομένους, δηλῶσαι βουλόμενοι ὅτι οὐκ ὀρθῶς

'bamur. Estote igitur viri, quales et ipsi 'Graeci vos esse judicant, et noster metus 'desiderat.'

15. Atque Mitylenaei quidem haec dixerunt. Lacedaemonii vero, eorumque socii, cum haec audissent, eorumque postulata comprobassent, Lesbios in societatem receperunt, et irruptionem in agrum Atticum faciendam censuerunt. Et sociis, qui aderant, edixerunt, ut primo quoque tempore cum duabus suarum copiarum partibus in Isthmum irent, ut *irruptionem in agrum Atticum* facturi. Ipsique primi *eo* iverunt, et instrumenta, quibus naves trahuntur ac subducuntur, in Isthmo pararunt, ut eas Corintho subductas in mare, quod Athenas spectat, transportarent, et cum navalibus, pedestribusque copiis simul *Atticam* invaderent. Et hi quidem alacriter haec faciebant. Caeteri vero socii lente conveniebant, et in frugibus colligendis erant occupati, militiaeque taedio erant affecti.

16. Athenienses vero, cum eos propter *falsam* suae imbecillitatis opinionem se instruere intellexissent; cumque declarare vellent, eos non recte sentire, sed se, licet

classem, quae ad Lesbum erat, suo loco non moverent, tamen et classem, quae ex Peloponneso contra se veniebat, facile propulsare posse, centum naves instruxerunt: et cum ipsi, tum etiam inquilini, exceptis illis, qui erant equestris ordinis, illis etiam exceptis, qui erant ex ordine Pentacosiomedimnorum, eas conscenderunt. Et in altum provecti circum Isthmum navigabant, suaeque potentiae vires ostentabant, et in quacunque Peloponnesi partem ipsis placebat, ex navibus descendebant. Lacedaemonii vero, cum viderent rei eventum longe alium, quam ipsi exspectabant, et falsa esse, quae a Lesbiis referebantur, arbitrati sunt, et rem esse factu difficilem existimantes, quum neque socii adessent, et triginta Atheniensium naves, quae circa Peloponnesum erant, agrum ipsorum urbi finitimum circumcirca vastare nuntiarentur, domum redierunt. Postea vero classem parare coeperunt, quam in Lesbum mitterent. Et civitatibus quadraginta naves imperarunt, ut singulae pro rata parte naves ad hunc numerum explendum suppeditarent: et classis praefectum destinarunt Alcidam, qui *eo* profecturus erat. Athenienses vero et ipsi cum suis centum navibus domum

ἐγνώκασιν, ἀλλ' οἷοί τε εἰσὶ, μὴ κινοῦντες τὸ ἐπὶ Λέσβῳ ναυτικὸν, καὶ τὸ ἀπὸ Πελοποννήσου ἐπιὸν ῥᾳδίως ἀμύνεσθαι, ἐπλήρωσαν ναῦς ἑκατὸν, ἐσβάντες αὐτοί τε, πλὴν ἱππέων, καὶ πεντακοσιομεδίμνων, καὶ οἱ μέτοικοι. καὶ περὶ τὸν ἰσθμὸν ἀναγαγόντες, ἐπίδειξίν τε ἐποιοῦντο, καὶ ἀποβάσεις τῆς Πελοποννήσου ᾗ δοκοῖ αὐτοῖς· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ὁρῶντες πολὺν τὸν παράλογον, τά τε ὑπὸ τῶν Λεσβίων ῥηθέντα ἡγοῦντο οὐκ ἀληθῆ, καὶ ἄπορα νομίζοντες, ὡς αὐτοῖς καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα οὐ παρῆσαν, καὶ ἠγγέλλοντο καὶ αἱ περὶ τὴν Πελοπόννησον τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων τὴν περιοικίδα αὐτῶν πορθοῦσαι, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου. ὕστερον δὲ ναυτικὸν παρεσκεύαζον ὅ, τι πέμψουσιν ἐς τὴν Λέσβον· καὶ κατὰ πόλεις ἐπήγγελλον τεσσαράκοντα νεῶν πλῆθος· καὶ ναύαρχον προσέταξαν Ἀλκίδαν, ὃς ἔμελλεν ἐπιπλεύσεσθαι. ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς ἑκα-

τὸν ναυσὶν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνους εἶδον.

ιζ'. Καὶ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἂν αἱ νῆες ἔπλεον, ἐν τοῖς πλεῖσαι δὴ νῆες ἅμ' αὐτοῖς ἐνεργοὶ κάλλει ἐγένοντο, παραπλήσιαι δὲ καὶ ἔτι πλείους ἀρχομένου τοῦ πολέμου. τήν τε γὰρ Ἀττικὴν καὶ Εὔβοιαν καὶ Σαλαμῖνα ἑκατὸν ἐφύλασσον, καὶ περὶ Πελοπόννησον ἕτεραι ἑκατὸν ἦσαν· χωρὶς δὲ, αἱ περὶ Ποτίδαιαν, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις χωρίοις. ὥστε αἱ πᾶσαι ἅμα ἐγίγνοντο ἐν ἑνὶ θέρει διακόσιαι καὶ πεντήκοντα. καὶ τὰ χρήματα τοῦτο μάλιστα ὑπανάλωσε μετὰ Ποτιδαίας. τήν τε γὰρ Ποτίδαιαν δίδραχμοι ὁπλῖται ἐφρούρουν· (αὐτῷ γὰρ καὶ ὑπηρέτῃ δραχμὴν ἐλάμβανε τῆς ἡμέρας) τρισχίλιοι μὲν οἱ πρῶτοι, ὧν οὐκ ἐλάσσους διεπολιόρκησαν· ἑξακόσιοι δὲ καὶ χίλιοι μετὰ Φορμίωνος, οἳ προαπῆλθον. νῆές τε αἱ πᾶσαι τὸν αὐτὸν μισθὸν ἔφερον. τὰ μὲν οὖν χρήματα οὕτως ὑπαναλώθη τοπρῶτον, καὶ νῆες τοσαῦται δὴ

ſe receperunt, poſtquam illos quoque *domum rediiſſe* cognoverunt.

17. Atque eo tempore, quo naves iſtae navigabant, in his *rebus, quas tunc gerebant*, maxima, ſimul et ornatiſſima, rebusque omnibus ad navigationem neceſſariis inſtructiſſima claſſis ipſis fuit; ſed et altera huic ſimilis, atque etiam major, hujus belli initio. Nam centum naves Atticam, Euboeam, et Salaminem cuſtodiebant, et aliae centum circa Peloponneſum erant, praeter illas, quae ad Potidaeam et aliis in locis erant: ut numerus omnium navium una aeſtate inſtructarum fuerit ducentarum et quinquaginta. atque hoc potiſſimum una cum Potidaea pecunias abſumſit. Nam et Potidaeam obſidebant milites binas drachmas diurnas merentes;(etenim ſibi quisque unam,alteram famuli nomine in diem accipiebant;) ter mille quidem, qui primi ad eam obſidendam miſſi fuerant, nec pauciores, qui in ejus obſidione permanſerunt, donec eam expugnarunt; ſexcenti vero et mille cum Phormione, qui ante urbis expugnationem diſceſſerunt. et univerſae naves idem ſtipendium accipiebant. Pecuniae igitur ita primum conſum-

tae ſunt, et tantus navium, maximus, inquam, numerus, eſt inſtructus.

18. Mitylenaei vero eodem tempore, quo Lacedaemonii circum Iſthmum erant, cum ipſi, tum etiam auxiliarii milites ad Methymnam, cujus per proditionem capiendae ſpem conceperant, terra cum exercitu ſunt profecti: et urbem adorti, cum res ipſis non ſuccederet, quemadmodum exſpectabant, Antiſſam, Pyram, et Ereſum petierunt. Et ſtabilitis harum civitatum rebus, murisque firmatis, domum celeriter ſe receperunt. Methymnaei vero et ipſi poſt illorum diſceſſum cum copiis adverſus Antiſſam iverunt. Sed accepta clade ab Antiſſaeis, et auxiliariis quibusdam militibus, qui ſubſidio ipſis venerant, multos amiſerunt, caeterique celeriter domum reverterunt. Athenienſes vero, cum haec audiſſent, et Mitylenaeos terra potiri, et ſuos milites non ſatis virium ad illos prohibendum habere, jam circiter autumni initium mittunt Pachetem Epicuri *filium*, ducem, cum mille gentis ſuae militibus. Hi vero *inſuper* et remigum officium in

πλεῖςαι ἐπληρώθησαν.

ιή. Μιτυληναῖοι δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὃν οἱ Λακεδαιμόνιοι περὶ τὸν ἰσθμὸν ἦσαν, ἐπὶ Μήθυμναν ὡς προδιδομένην ἐςράτευσαν κατὰ γῆν, αὐτοί τε ϰ̀ οἱ ἐπίκουροι. ϰ̀ προσβαλόντες τῇ πόλει, ἐπειδὴ οὐ προὐχώρει ᾗ προσεδέχοντο, ἀπῆλθον ἐπ' Αντίσσης, ϰ̀ Πύρας, ϰ̀ Ερέσου· ϰ̀ καταςησάμενοι τὰ ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις βεβαιότερα, ϰ̀ τείχη κρατύναντες, διὰ τάχους ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου. ἐςράτευσαν δὲ ϰ̀ οἱ Μηθυμναῖοι, ἀναχωρησάντων αὐτῶν ἐπ' Αντισσαν· ϰ̀ ἐκβοηθείας τινὸς γενομένης, πληγέντες ὑπό τε τῶν Αντισσαίων ϰ̀ τῶν ἐπικούρων, ἀπέθανόν τε πολλοὶ, ϰ̀ ἀνεχώρησαν οἱ λοιποὶ κατὰ τάχος. οἱ δὲ Αθηναῖοι, πυνθανόμενοι ταῦτα, τούς τε Μιτυληναίους τῆς γῆς κρατοῦντας, ϰ̀ τοὺς σφετέρους ςρατιώτας οὐχ ἱκανοὺς ὄντας εἴργειν, πέμπουσι, περὶ τὸ φθινόπωρον ἤδη ἀρχόμενον, Πάχητα τὸν Επικούρου ςρατηγὸν, καὶ

χιλίους ὁπλίτας ἑαυτῶν. οἱ δὲ, αὐτερέται πλεύσαντες τῶν νεῶν, ἀφικνοῦνται, καὶ περιτειχίζουσι Μιτυλήνην ἐν κύκλῳ ἁπλῷ τείχει. φρούρια δέ ἐστιν οἱ ἐπὶ τῶν καρτερῶν ἐγκατῳκοδόμηται. καὶ ἡ μὲν Μιτυλήνη κατὰ κράτος ἤδη ἀμφοτέρωθεν καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης εἴργετο, καὶ ὁ χειμὼν ἤρχετο γίγνεσθαι.

ιθ΄. Προσδεόμενοι δὲ οἱ Ἀθηναῖοι χρημάτων ἐς τὴν πολιορκίαν, καὶ αὐτοὶ ἐσενεγκόντες, τότε πρῶτον εἰσφορὰν διακόσια τάλαντα ἐξέπεμψαν, καὶ ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους ἀργυρολόγους ναῦς δώδεκα, καὶ Λυσικλέα, πέμπτον αὐτὸν στρατηγόν. ὁ δὲ ἄλλα τε ἠργυρολόγει, καὶ περιέπλει, καὶ τῆς Καρίας ἐκ Μυοῦντος ἀναβὰς διὰ τοῦ Μαιάνδρου πεδίου μέχρι τοῦ Σανδίου λόφου, ἐπιθεμένων τῶν Καρῶν καὶ Αναιϊτῶν, αὐτός τε διαφθείρεται, καὶ τῆς ἄλλης στρατιᾶς πολλοί.

κ΄. Τοῦ δ᾽ αὐτοῦ χειμῶνος, οἱ Πλαταιῆς (ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τῶν Πελο-

navibus facientes ad Mitylenen perveniunt; eamque ſimplici muro cingunt. Nonnullis etiam in locis natura munitis caſtella aedificarunt. Et Mitylene quidem utrinque, et terra et mari, acriter obſidebatur, et hyems appetebat.

19. Caeterum Athenienſes pecuniis ad obſidionem indigentes, cum ipſi pecunias tunc primum *in uſus publicos* contulerunt, et cc. talenta emiſerunt, tum etiam duodecim naves pecuniae colligendae gratia, et Lyſiclem cum quatuor collegis ad ſocios *miſerunt*. Ille vero, cum ex aliis locis pecunias claſſe circumvectus exigebat, tum etiam ex *urbe* Myünte per Maeandrum Cariae campum usque ad Sandium collem aſcendit, et a Caribus, ac Anacitis, qui ipſum invaſerant, et ipſe, et magnus aliarum ipſius copiarum numerus caeſus eſt.

20. Eadem hyeme Plataeenſes (adhuc enim a Peloponneſiis et Boeotis obſidebantur) cum et penuria rei frumentariae gra-

viter laborarent, nec ullam ſubſidii Athenis ad ſe venturi ſpem amplius haberent, nec ulla alia ſalutis parandae ratio appareret, cum ipſi, tum Athenienſes, qui cum ipſis obſidebantur, primum quidem inito conſilio ſtatuunt omnes exire, hoſtiumque muros ſuperare, ſi modo per vim hoc facere poſſent, hujus conatus autoribus Theaeneto Timidae *filio*, qui vates erat, et Eupolpida Daimachi *filio*, qui et ipſe dux erat. Deinde vero dimidia ipſorum pars, quod periculum ingens eſſe duceret, metu quodam territa deſtitit incoepto. Sed ducenti et viginti circiter in eadem irruptionis faciendae ſententia ultro permanſerunt, in hunc modum. Scalas hoſtilium murorum altitudini pares fecerunt. Hanc autem emenſi ſunt, contemplantes laterum coagmentatorum ordines, qua parte murus ipſorum ad eos ſpectans tectorio carebat. Multique ſimul laterum coagmentatorum ſtrata numerabant. Et horum quidem nonnulli a vera ratiocinatione aberraturi erant, plerique vero eam asſequuturi erant. praeſertim quia ſaepius *eas* numera-

πονvησίων καὶ τῶν Βοιωτῶν) ἐπειδὴ τῷ τε σίτῳ ἐπιλιπόντι ἐπιέζοντο, καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν οὐδεμία ἦν ἐλπὶς τιμωρίας, οὐδὲ ἄλλη σωτηρία ἐφαίνετο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτοί τε καὶ Ἀθηναίων οἱ ξυμπολιορκούμενοι, πρῶτον μὲν πάντες ἐξελθεῖν, καὶ ὑπερβῆναι τὰ τείχη τῶν πολεμίων, ἢν δύνωνται βιάσασθαι, ἐσηγησαμένων τὴν πεῖραν αὐτοῖς, Θεαινέτου τε τοῦ Τιμίδου, ἀνδρὸς μάντεως, καὶ Εὐπολπίδου τοῦ Δαϊμάχου, ὃς καὶ ἐστρατήγει. ἔπειτα οἱ μὲν ἡμίσεις ἀπώκνησάν πως, τὸν κίνδυνον μέγαν ἡγησάμενοι· ἐς δὲ ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι μάλιστα ἐνέμειναν τῇ ἐξόδῳ ἐθελονταί, τρόπῳ τοιῷδε. κλίμακας ἐποιήσαντο ἴσας τῷ τείχει τῶν πολεμίων. ξυνεμετρήσαντο δὲ ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων, ᾗ ἔτυχε πρὸς σφᾶς οὐκ ἐξαληλιμμένον τὸ τεῖχος αὐτῶν. ἠριθμοῦντο δὲ πολλοὶ ἅμα τὰς ἐπιβολάς· καὶ ἔμελλον οἱ μέν τινες ἁμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ, ἄλλως τε καὶ

πολλάκις ἀριθμοῦντες, καὶ ἅμα οὐ πολὺ ἀπέχοντες, ἀλλὰ ῥαδίως καθορωμένου ἐς ὃ ἐβούλοντο τοῦ τείχους. τὴν μὲν οὖν ξυμμέτρησιν τῶν κλιμάκων οὕτως ἔλαβον, ἐκ τοῦ πάχους τῆς πλίνθου εἰκάσαντες τὸ μέτρον.

κα΄. Τὸ δὲ τεῖχος ἦν τῶν Πελοποννησίων τοιόνδε τῇ οἰκοδομήσει· εἶχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους, πρός τε Πλαταιῶν, καὶ εἴ τις ἔξωθεν ἀπ᾽ Ἀθηνῶν ἐπίοι. διεῖχον δὲ οἱ περίβολοι ἑκκαίδεκα πόδας μάλιστα ἀπ᾽ ἀλλήλων. τὸ οὖν μεταξὺ τοῦτο, οἱ ἑκκαίδεκα πόδες, τοῖς φύλαξιν οἰκήματα διανενεμημένα ᾠκοδόμητο· καὶ ἦν ξυνεχῆ, ὥς τε ἓν φαίνεσθαι τεῖχος παχὺ, ἐπάλξεις ἔχον ἀμφοτέρωθεν. διὰ δέκα δὲ ἐπάλξεων πύργοι ἦσαν μεγάλοι, καὶ ἰσοπλατεῖς τῷ τείχει, διήκοντες ἔς τε τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ, καὶ οἱ αὐτοὶ καὶ ἐς τὸ ἔξω· ὥστε πάροδον μὴ εἶναι παρὰ πύργον, ἀλλὰ δι᾽ αὐτῶν μέσων διῆσαν. τὰς οὖν νύκτας, ὁπότε χειμὼν εἴη νοτερὸς, τὰς μὲν ἐπάλξεις ἀπέ-

bant, simul etiam, quia non procul aberant: sed ea muri pars, ad quam *scalas admovere* volebant, facile conspiciebatur. Scalarum igitur mensuram, et proceritatem hoc modo sunt assequuti, ex laterum crassitudine eam conjectantes.

21. Peloponnesiorum autem murus hac erat structura. Duplicem ambitum habebat, alterum quidem, Plataeas versus, *contra Plataeensium eruptiones*, alterum vero exteriorem, *contra Athenienses*, si quis forte Athenis *ad opem Plataeensibus ferendam* contra *ipsos* venisset. Hi autem ambitus, alter ab altero, sexdecim ferme pedum intervallo distabant. In hoc vero sexdecim pedum spatio tabernacula distincta, custodibus erant aedificata, eaque perpetua, *et contigua*, ita ut unicus, solidusque murus esse videretur, utrinque pinnas habens. et ad decimam quamque pinnam turres ingentes, et ejusdem, qua murus, crassitudinis, exstabant, et eaedem ad interiorem et exteriorem ejus frontem pertingebant; ita ut transitus prope turrim non esset, sed per eas medias transirent. Noctu vero, quoties tempestas humida *tempusque pluvium* erat, pinnas quidem relinque-

bant; e turribus vero, quae parum remotae, ac ſuperne tectae erant, excubias agebant. Murus igitur, quo Plataeenſes ab hoſtium praeſidiis cingebantur, hujusmodi erat.

22. Plataeenſes autem, rebus *ad eruptionem faciendam* paratis, obſervata nocte, quae et pluvia et vento turbida, et praeterea illunis eſſet, exierunt. Illis autem praeerant, qui et conatus hujus autores *ipſis* fuerant. Ac primum quidem transiverunt foſſam, quae ipſos ambibat: deinde vero hoſtium muro ſucceſſerunt, clam illorum cuſtodibus, quia propter tenebras quidem cuſtodes proſpicere non potuerunt *eos, qui veniebant*; ſtrepitum vero, quem ipſi *Plataeenſes* edebant, dum *ad hoſtium murum* accederent, propter ventum obſtrepentem, exaudire non potuerant. ſimul etiam *Plataeenſes ad hoſtes* accedebant, intervallo ſatis magno alii ab aliis diſtantes, ne arma colliſa ſonum ederent, reique ſignificationem darent. Erant autem leviter armati, *et expediti*, et ſiniſtro tantum pede calceati, ut in luto firmius conſiſterent. Per illud igitur intervallum, quod erat inter turres, ad murorum pinnas acceſſerunt, quod eas deſertas eſſe ſcirent: pri-

λειπὸν, ἐκ δὲ τῶν πύργων ὄντων δι' ὀλίγυ καὶ ἄνωθεν στεγανῶν τὴν φυλακὴν ἐποιῦντο. τὸ μὲν ῦν τεῖχος ᾧ περιεφρυρῦντο οἱ Πλαταιῆς, τοιῦτον ἦν.

κβ'. Οἱ δ', ἐπειδὴ παρεσκεύαστο αὐτοῖς, τηρήσαντες νύκτα χειμέριον ὕδατι καὶ ἀνέμῳ, καὶ ἅμα ἀσέληνον, ἐξῄεσαν. ἡγῦντο δὲ οἵπερ καὶ τῆς πείρας αἴτιοι ἦσαν, καὶ πρῶτον μὲν τὴν τάφρον διέβησαν ἣ περιεῖχεν αὐτὺς, ἔπειτα προσέμιξαν τῷ τείχει τῶν πολεμίων, λαθόντες τὺς φύλακας, ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν μὲν, ὐ προϊδόντων αὐτῶν, ψόφῳ δὲ, τῷ ἐκ τῦ προσιέναι αὐτὺς, ἀντιπαταγῦντος τῦ ἀνέμυ, ὐ κατακυσάντων. ἅμα δὲ καὶ διέχοντες πολὺ ἦεσαν, ὅπως τὰ ὅπλα μὴ κρυόμενα πρὸς ἄλληλα αἴσθησιν παρέχοι. ἦσαν δὲ εὐσταλεῖς τε τῇ ὁπλίσει καὶ τὸν ἀριστερὸν πόδα μόνον ὑποδεδεμένοι, ἀσφαλείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν πηλόν. κατὰ ῦν μεταπύργιον προσέμισγον πρὸς τὰς ἐπάλξεις, εἰδότες ὅτι ἔρημοί εἰσι, πρῶ-

τὸν μὲν οἱ τὰς κλίμακας φέροντες, καὶ προσέθεσαν· ἔπειτα ψιλοὶ δώδεκα ξὺν ξιφιδίῳ καὶ θώρακι ἀνέβαινον· ὧν ἡγεῖτο Αμμέας ὁ Κοροίβου, καὶ πρῶτος ἀνέβη. μετὰ δὲ αὐτὸν οἱ ἑπόμενοι ἓξ ἐφ' ἑκάτερον τῶν πύργων ἀνέβαινον· ἔπειτα ψιλοὶ ἄλλοι μετὰ τούτους ξὺν δορατίοις ἐχώρουν. οἷς ἕτεροι κατόπιν τὰς ἀσπίδας ἔφερον, ὅπως ἐκεῖνοι ῥᾷον προσβαίνοιεν, καὶ ἔμελλον δώσειν ὁπότε πρὸς τοῖς πολεμίοις εἴησαν. ὡς δὲ ἄνω πλείους ἐγένοντο, ᾔσθοντο οἱ ἐκ τῶν πύργων φύλακες. κατέβαλε γάρ τις τῶν Πλαταιέων, ἀντιλαμβανόμενος, ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων κεραμίδα· ἣ πεσοῦσα ψόφον ἐποίησε, καὶ αὐτίκα βοὴ ἦν. τὸ δὲ στρατόπεδον ἐπὶ τὸ τεῖχος ὥρμησεν· οὐ γὰρ ᾔδει ὅ,τι ἦν τὸ δεινὸν, σκοτεινῆς νυκτὸς, καὶ χειμῶνος ὄντος. καὶ ἅμα οἱ ἐν τῇ πόλει τῶν Πλαταιέων ὑπολελειμμένοι, ἐξελθόντες προσέβαλλον τῷ τείχει τῶν Πελοποννησίων, ἐκ τοὔμπαλιν ᾗ οἱ ἄνδρες αὐτῶν ὑπερέβαινον, ὅπως ἥκιστα

mum quidem illi, qui ſcalas ferebant, qui etiam eas admoverunt: deinde vero duodecim levis armaturae milites cum pugione ac thorace aſcendebant; quibus praeerat Ammeas Coroebi *filius*, qui etiam primus aſcendit. Poſt ipſum vero ſex, qui ſequebantur, utramque turrim ſuperant: deinde poſt hos alii leviter armati, cum jaculis ſuccedunt; quibus alii a tergo ſcuta ferebant, ut illi facilius aſcenderent, quae ipſis erant tradituri, quum prope hoſtes ventum eſſet. Poſtquam autem *eorum* plerique muros ſuperarunt, cuſtodes, qui excubias in turribus agebant, *hoc* ſenſerunt. Quidam enim Plataeenſis dum aſcenderet, tegulam manu apprehenſam de pinnis dejecit, quae lapſa ſtrepitum edidit, ſtatimque clamor *a cuſtodibus* eſt ſublatus. Exercitus vero ad muros concurrit: nec enim ſciebat, quidnam eſſet periculi, quia nox erat obſcura et procelloſa. ſimul etiam Plataeenſes, qui in urbe relicti fuerant, egreſſi, Peloponneſiorum murum invaſerunt, a parte, quae oppoſita erat illi, qua ſui *murum* ſuperabant, ut *hoſtes* animum

ad illos minime adverterent. In ſuo autem quique loco manentes tumultuabantur, nec ullus *cuſtodum* ex ſua cuſtodia *discedens* opem aliis ferre audebat: ſed animo dubio erant, neque conjicere poterant, quidnam accidiſſet. Et illi trecenti milites, quibus mandatum erat, ut ſi quid opus eſſet, ad opem ferendam praeſto eſſent, e muro ad clamorem proceſſerunt; facesque, hoſtilis adventus indices, Thebas verſus ſublatae ſunt. Plataeenſes vero, qui in urbe erant, et ipſi ex ſuo muro multas faces ſuſtulerunt, quae ad hoc ipſum praeparatae fuerant, ut ignium ſigna hoſtibus eſſent incerta; utque ſuſpicati aliquid aliud eſſe, quam quod res erat, opem non ferrent, prius quam ſui, qui exierant, evaſiſſent, et in loca tuta ſe recepiſſent.

23. Plataeenſes vero, qui muros interea conſcendebant, poſtquam illi, qui ſuorum primi erant, murum conſcenderunt, et utramque turrim, cuſtodibus occiſis, in ſuam poteſtatem redegerunt, ipſi et turrium transitus hoſtibus reſiſtentes cuſtodiebant, ne quis per eas penetrans ad

πρὸς αὐτοὺς τὸν νοῦν ἔχοιεν. ἐθορυβοῦντο μὲν οὖν κατὰ χώραν μένοντες, βοηθεῖν δὲ οὐδεὶς ἐτόλμα ἐκ τῆς ἑαυτῶν φυλακῆς· ἀλλ' ἐν ἀπόρῳ ἦσαν εἰκάσαι τὸ γιγνόμενον. καὶ οἱ τριακόσιοι αὐτῶν, οἷς ἐτέτακτο παραβοηθεῖν, εἴτι δέοι, ἐχώρουν ἔξω τοῦ τείχους πρὸς τὴν βοήν. φρυκτοί τε ἤροντο ἐς τὰς Θήβας πολέμιοι. παρανῖσχον δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς ἀπὸ τοῦ τείχους φρυκτοὺς πολλοὺς, πρότερον παρεσκευασμένους ἐς αὐτὸ τοῦτο ὅπως ἀσαφῆ τὰ σημεῖα τῆς φρυκτωρίας τοῖς πολεμίοις ᾖ, καὶ μὴ βοηθοῖεν. ἄλλο τι νομίσαντες τὸ γιγνόμενον εἶναι ἢ τὸ ὄν· πρὶν σφῶν οἱ ἄνδρες οἱ ἐξιόντες διαφύγοιεν, καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιντο.

κγ´. Οἱ δ' ὑπερβαίνοντες τῶν Πλαταιέων ἐν τούτῳ, ὡς οἱ πρῶτοι αὐτῶν ἀναβεβήκεσαν, καὶ τοῦ πύργου ἑκατέρου τοὺς φύλακας διαφθείραντες ἐκεκρατήκεσαν, τάς τε διόδους τῶν πύργων αὐτοὶ ἐνστάντες ἐφύλασσον, μηδένα δι' αὐτῶν ἐπιβοηθεῖν· καὶ

κλίμακας προσθέντες ἀπὸ τοῦ τείχους τοῖς πύργοις, καὶ ἐπαναβιβάσαντες ἄνδρας πλείους, οἱ μὲν, ἀπὸ τῶν πύργων τοὺς ἐπιβοηθοῦντας καὶ κάτωθεν καὶ ἄνωθεν εἶργον βάλλοντες· οἱ δ᾽ ἐν τούτῳ, οἱ πλείους, πολλὰς προσθέντες κλίμακας ἅμα, καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπώσαντες, διὰ τοῦ μεταπυργίου ὑπερέβαινον. ὁ δὲ διακομιζόμενος ἀεὶ, ἵστατο ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου, καὶ ἐντεῦθεν ἐτόξευόν τε καὶ ἠκόντιζον εἴτις παραβοηθῶν παρὰ τὸ τεῖχος κωλυτὴς γίγνοιτο τῆς διαβάσεως. ἐπεὶ δὲ πάντες διεπεπεραίωντο οἱ ἀπὸ τῶν πύργων, χαλεπῶς οἱ τελευταῖοι καταβαίνοντες ἐχώρουν ἐπὶ τὴν τάφρον· καὶ ἐν τούτῳ οἱ τριακόσιοι αὐτοῖς ἐπεφέροντο, λαμπάδας ἔχοντες. οἱ μὲν οὖν Πλαταιῆς ἐκείνους ἑώρων μᾶλλον ἐκ τοῦ σκότους, ἑστῶτες ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου, καὶ ἐτόξευόν τε καὶ ἐσηκόντιζον ἐς τὰ γυμνά· αὐτοὶ δὲ ἐν τῷ ἀφανεῖ ὄντες, ἧσσον διὰ τὰς λαμπάδας καθεωρῶντο. ὥστε φθάνουσι τῶν Πλαταιέων

opem ſuis ferendam contra ſe veniret; et ſcalas e muro turribus admoventes, ſuorum pleroſque per ſcalas in loca ſuperiora recipiebant, et eorum alii quidem ex turribus, et ex inferioribus, et ex ſuperioribus *earum* partibus *hoſtes*, qui ſuis ſubſidio veniebant, miſſilibus arcebant. Alii vero interea, quorum major erat numerus, cum multas ſcalas ſimul admoviſſent, pinnasque dejeciſſent, per ſpatium, quod erat inter turres, aſcendebant; et ſubinde qui recipiebantur, in foſſae crepidine ſtabant, et ſagittis, atque jaculis petebant *hoſtes*, ſi quis ſubſidio veniens, transitum ad murum impedire vellet. Ubi autem omnes, qui in turribus erant, tranſierunt, illi, qui poſtremi deſcenderunt, ad foſſam aegre venerunt. Interea vero illi trecenti cum facibus, quas geſtabant, in eos ferri coeperunt. Plataeenſes igitur eos ex tenebris facilius conſpiciebant, ſtantes in foſſae crepidine, et ſagittis, jaculisque nudas *corporis* partes petebant. Ipſi vero, quod in tenebris eſſent, propter faces minus conſpiciebantur. Itaque et Plataeenſes, qui poſtremi erant,

fossam quidem transiverunt prius, *quam opprimerentur:* sed aegre, et per vim. Nam et glacies in ea concreverat, quae non erat solida, ita ut eos transeuntes sustinere posset, sed potius erat aquosa, qualis esse solet, subsolano *potius* quam Borea spirante. Et nox illa, propter hujusmodi ventum nivibus consperſa, aquam in ea vehementer auxerat, quam vix *capitibus* supra *eam* exstantes transiverunt. Et propter hujus tempestatis magnitudinem potissimum evadendi facultas ipsis oblata.

24. Plataeenses vero a fossa digressi, viam, quae Thebas ferebat, iverunt conferti, ad dextram habentes Androcratis fanum. existimabant enim illos minime suspicaturos esse, se conversum iri ad illam viam, quae ad hostes duceret. simul etiam videbant Peloponnesios cum facibus insequentes, ea via, quae per Cithaeronem, et Capitaquercus, Athenas ducebat. Sex autem, septemve stadia Thebas versus ire perrexerunt; deinde divertentes, viam, quae ad montem fert, iverunt, et Erythras ac Hysias petierunt: oc-

καὶ οἱ ὕστατοι διαβάντες τὴν τάφρον, χαλεπῶς δὲ καὶ βιαίως. κρύσταλλός τε γὰρ ἐπεπήγει οὐ βέβαιος ἐν αὐτῇ, ὥστ' ἐπελθεῖν, ἀλλ' οἷος ἀπηλιώτου, ἢ βορέου, ὑδατώδης μᾶλλον· καὶ ἡ νὺξ τοιούτῳ ἀνέμῳ ὑπονιφομένη πολὺ τὸ ὕδωρ ἐν αὐτῇ ἐπεποιήκει, ὃ μόλις ὑπερέχοντες ἐπεραιώθησαν. ἐγένετο δὲ καὶ ἡ διάφευξις αὐτοῖς μᾶλλον διὰ τοῦ χειμῶνος τὸ μέγεθος.

κδ'. Ὁρμήσαντες δὲ ἀπὸ τῆς τάφρου οἱ Πλαταιῆς, ἐχώρουν ἀθρόοι τὴν ἐς Θήβας φέρουσαν ὁδὸν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ τοῦ Ανδροκράτους ἡρῷον· νομίζοντες ἥκιστα σφᾶς ταύτην αὐτοὺς ὑποτοπῆσαι τραπέσθαι, τὴν ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ ἅμα ἑώρων τοὺς Πελοποννησίους τὴν πρὸς Κιθαιρῶνα καὶ Δρυὸς κεφαλὰς, τὴν ἐπ' Αθηνῶν φέρουσαν μετὰ λαμπάδων διώκοντας. καὶ ἐπὶ μὲν ἓξ ἢ ἑπτὰ σταδίους οἱ Πλαταιῆς τὴν ἐπὶ τῶν Θηβῶν ἐχώρησαν, ἔπειθ' ὑποστρέψαντες ᾖεσαν τὴν πρὸς τὸ ὄρος φέρου-

σαν ὁδὸν, ἐς Ἐρύθρας, καὶ Ὑσίας· καὶ λαβόμενοι τῶν ὀρῶν, διαφεύγουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἄνδρες δώδεκα καὶ διακόσιοι ἀπὸ πλειόνων· εἰσὶ γάρ τινες αὐτῶν οἳ ἀπετράποντο ἐς τὴν πόλιν, πρὶν ὑπερβαίνειν· εἷς δ' ἐπὶ τῇ ἔξω τάφρῳ τοξότης ἐλήφθη. οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι κατὰ χώραν ἐγένοντο, τῆς βοηθείας παυσάμενοι· οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς, τῶν μὲν γεγενημένων εἰδότες οὐδὲν, τῶν δὲ ἀποτραπομένων σφίσιν ἀπαγγειλάντων ὡς οὐδεὶς περίεστι, κήρυκα ἐκπέμψαντες, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς. μαθόντες δὲ τὸ ἀληθὲς, ἐπαύσαντο. οἱ μὲν δὴ τῶν Πλαταιέων ἄνδρες, οὕτως ὑπερβάντες ἐσώθησαν.

κε΄. Ἐκ δὲ τῆς Λακεδαίμονος, τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος τελευτῶντος, ἐκπέμπεται Σάλαιθος ὁ Λακεδαιμόνιος ἐς Μιτυλήνην τριήρει. καὶ πλεύσας ἐς Πύῤῥαν, καὶ ἐξ αὐτῆς πεζῇ κατὰ χαράδραν τινὰ, ᾗ ὑπερβατὸν ἦν τὸ περιτείχισμα, διαλαθὼν ἐσέρχεται ἐς

cupatisque montibus, Athenas perfugerunt, ducenti et duodecim ex majore numero. fuerunt enim eorum nonnulli, qui in urbem reverterunt, antequam *murum reliqui* superarent: unus vero sagittarius in exteriore fossa captus est. Peloponnesii igitur, postquam hostem insequi destiterunt, in suam quique stationem redierunt. At Plataeenses, qui erant in urbe, rerum omnium, quae tunc acciderant, ignari, caeteris, qui rediissent, neminem superesse renuntiantibus, simul ac dies illuxit, emisso caduceatore de induciis egerunt, ut suorum cadavera reciperent. Sed, cognita rei veritate, incepto destiterunt. Plataeenses igitur, qui *munitiones* superarunt, hoc modo salutem sibi peperere.

25. Eadem hyeme jam abeunte, Salaethus Lacedaemonius Lacedaemone cum triremi Mitylenen est missus. Hic Pyrrham vectus, et illinc itinere pedestri per quendam torrentis alveum profectus. qua muni-

tiones transiri poterant, occulte Mitylenen est ingressus. Et Mitylenaeorum Magistratibus dixit irruptionem in Atticam factum iri, et illas quadraginta naves, quas ipsis subsidio venire oportebat, simul affuturas, seque, ut haec significaret, et caetera curaret, praemissum fuisse. Tunc vero Mitylenaei confirmati sunt, et animis ad Athenienses minus propendebant, et de compositione cum illis agere destiterunt. Atque haec hyems exiit, et hujus belli, quod Thucydides conscripsit, quartus annus excessit.

26. Insequentis aestatis initio, Peloponnesii, postquam Alcidam, qui classis ipsorum praefectus erat, cum quadraginta et duabus navibus, quas *sociis civitatibus* imperaverant, Mitylenen miserunt, ipsi, eorumque socii irruptionem in Atticam fecerunt: quo minus Athenienses, utrimque turbati adversus naves Mitylenen proficiscentes, subsidio venirent. Huic autem expeditioni praeerat pro Rege Pausania, Plistoanactis filio, ad-

τὴν Μιτυλήνην· καὶ ἔλεγε τοῖς προέδροις ὅτι ἐσβολή τε ἅμα ἐς τὴν Αττικὴν ἔσαι, καὶ αἱ τεσσαράκοντα νῆες παρέσονται ἃς ἔδει βοηθῆσαι αὐτοῖς· προαποπεμφθῆναί τε αὐτὸς τούτων ἕνεκα, καὶ ἅμα τῶν ἄλλων ἐπιμελησόμενος. καὶ οἱ μὲν Μιτυληναῖοι ἐθάρσουν τε, καὶ πρὸς τοὺς Αθηναίους ἧσσον εἶχον τὴν γνώμην, ὥστε ξυμβαίνειν. ὅ,τε χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ τέταρτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

κϛ'. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους, οἱ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ τὰς ἐς Μιτυλήνην δύο καὶ τεσσαράκοντα ναῦς ἀπέστειλαν ἔχοντα Αλκίδαν, ὃς ἦν αὐτοῖς ναύαρχος, προστάξαντες, αὐτοὶ ἐς τὴν Αττικὴν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέβαλον· ὅπως οἱ Αθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι, ἧσσον ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν Μιτυλήνην καταπλευσάσαις ἐπιβοηθήσωσιν. ἡγεῖτο δὲ τῆς ἐσβολῆς ταύτης Κλεομένης, ὑπὲρ Παυσανίου τοῦ Πλειστοάνακτος

υἱέος, βασιλέως ὄντος καὶ νεωτέρου ἔτι, πατρὸς ἀδελφὸς ὤν. ἐδήωσαν δὲ τῆς Αττικῆς τά τε πρότερον τετμημένα, καὶ εἴτι ἐβεβλαστήκει, καὶ ὅσα ἐν ταῖς πρὶν ἐσβολαῖς παρελέλειπτο· καὶ ἡ ἐσβολὴ αὕτη χαλεπωτάτη ἐγένετο τοῖς Αθηναίοις μετὰ τὴν δευτέραν. ἐπιμένοντες γὰρ ἀεὶ ἀπὸ τῆς Λέσβου τὶ πεύσεσθαι τῶν νεῶν ἔργον, ὡς ἤδη πεπεραιωμένων, ἐπεξῆλθον τὰ πολλὰ τέμνοντες. ὡς δ' οὐδὲν ἀπέβαινεν αὐτοῖς ὧν προσεδέχοντο, καὶ ἐπελελοίπει ὁ σῖτος, ἀνεχώρησαν, καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

κζ'. Οἱ δὲ Μιτυληναῖοι ἐν τούτῳ, ὡς αἵ τε νῆες αὐτοῖς οὐχ ἧκον ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ ἐνεχρόνιζον, καὶ ὁ σῖτος ἐπελελοίπει, ἀναγκάζονται ξυμβαίνειν πρὸς τοὺς Αθηναίους, διὰ τάδε· ὁ Σάλαιθος, καὶ αὐτὸς οὐ προσδεχόμενος ἔτι τὰς ναῦς, ὁπλίζει τὸν δῆμον, πρότερον ψιλὸν ὄντα, ὡς ἐπεξιὼν τοῖς Αθηναίοις· οἱ δὲ, ἐπειδὴ ἔλαβον ὅπλα, οὔτε ἠκροῶντο ἔτι τῶν ἀρχόντων, κα-

huc pupillo, Cleomenes patruus. Vaſtarunt autem in Attica et alia, quae prius caeſa fuerant, et ſi quid repullulaſſet, et quaecumque in ſuperioribus expeditionibus praetermiſſa fuerant. Atque haec irruptio *in agrum Atticum facta* Athenienſibus poſt ſecundam fuit omnium acerbiſſima. Nam *Peloponneſii*, cum ſemper exſpectarent, donec in Lesbo aliquid novi de ſua claſſe audirent, quaſi eo jam appuliſſet, paſſim discurrentes pleraque vaſtarunt. Sed cum nihil eorum, quae ſperaverant, ipſis ſuccederet, cumque res frumentaria eos defeciſſet, domum redierunt, et in ſuam quique civitatem ſe receperunt.

27. Mitylenaei vero interea, cum neque naves ex Peloponneſo ad ipſos venirent, ſed moras necterent, ſimul etiam cum res frumentaria eos defeciſſet, compoſitionem cum Athenienſibus hac de cauſa facere ſunt coacti. Salaethus, ne ipſe quidem naves amplius exſpectans, populum armat, qui ante inermis erat, tanquam eruptionem in Athenienſes facturus. At oppidani, poſtquam arma ſum-

ſerunt, neque Magiſtratus amplius audire voluerunt; et, habitis inter ſe conſiliis, imperabant, ut potentes frumenta ſuppreſſa in lucem proferrent, eaque viritim populo dividerent, alioqui ſe compoſitionem cum Athenienſibus facturos, urbemque ipſis dedituros affirmarunt.

28. Cum autem illi, qui reipublicae praeerant, hoc intellexiſſent, nec impedire poſſent, et ſi compoſitione excluderentur, ſe in periculum venturos animadverterent, communiter paciſcuntur cum Pachete, ejusque copiis, ut Athenienſibus arbitratu ſuo de Mitylenaeis ſtatuere liceret, utque ipſi Mitylenaei exercitum in urbem reciperent, et legationem pro ſeipſis Athenas mitterent. interea vero, dum redirent, Paches neminem Mitylenaeorum in vincula conjiceret, aut in ſervitutem redigeret, aut occideret. Atque compoſitio quidem haec fuit. At illi Mitylenaei, qui potiſſimum cum Lacedaemoniis egiſſent, ſibi vehementer metuentes, poſtquam exercitus eſt ingreſſus, *has conditiones* non tulerunt: ſed *omnes* pariter ad a-

τὰ ξυλλόγους τε γιγνόμενοι, ἢ τὸν σῖτον ἐκέλευον τοὺς δυνατοὺς φέρειν ἐς τὸ φανερὸν, καὶ διανέμειν ἅπασιν, ἢ αὐτοὶ ξυγχωρήσαντες πρὸς Ἀθηναίους ἔφασαν παραδώσειν τὴν πόλιν.

κή. Γνόντες δὲ οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν, οὔτ' ἀποκωλύσειν δυνατοὶ ὄντες, εἴτ' ἀπομονωθήσονται τῆς ξυμβάσεως, κινδυνεύσοντες, ποιοῦνται κοινῇ ὁμολογίαν πρός τε Πάχητα καὶ τὸ στρατόπεδον, ὥστε Ἀθηναίοις μὲν ἐξεῖναι βουλεῦσαι περὶ Μιτυληναίων ὁποῖον ἄν τι βούλωνται, καὶ τὴν στρατιὰν ἐς τὴν πόλιν δέχεσθαι αὐτοὺς, πρεσβείαν δὲ ἀποστέλλειν ἐς τὰς Ἀθήνας Μιτυληναίους περὶ ἑαυτῶν. ἐν ὅσῳ δ' ἂν πάλιν ἔλθωσι, Πάχητα μήτε δῆσαι Μιτυληναίων μηδένα, μήτε ἀνδραποδίσαι, μήτε ἀποκτεῖναι. ἡ μὲν ξύμβασις αὕτη ἐγένετο. οἱ δὲ πράξαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους μάλιστα τῶν Μιτυληναίων, περιδεεῖς ὄντες, ὡς ἡ στρατιὰ ἐσῆλθεν, οὐκ ἠνέσχοντο, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς

βωμοὺς ὅμως καθίζουσι. Πάχης δ' ἀναστήσας αὐτοὺς, ὥστε μὴ ἀδικῆσαι, καταλίθεται ἐς Τένεδον, μέχρις οὗ τοῖς Ἀθηναίοις τὶ δόξῃ. πέμψας δὲ καὶ ἐς τὴν Ἄντισσαν τριήρεις, προσεκτήσατο, καὶ τἄλλα τὰ περὶ τὸ στρατόπεδον καθίστατο ᾗ αὐτῷ ἐδόκει.

κθ'. Οἱ δ' ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶ Πελοποννήσιοι, οὓς ἔδει ἐν τάχει παραγενέσθαι, πλέοντες, περί τε αὐτὴν τὴν Πελοπόννησον ἐνδιέτριψαν, καὶ κατὰ τὸν ἄλλον πλοῦν σχολαῖοι κομισθέντες, τοὺς μὲν ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους λανθάνουσι, πρὶν δὴ τῇ Δήλῳ προσέσχον· προσμίξαντες δ' ἀπ' αὐτῆς τῇ Ἰκάρῳ καὶ Μυκόνῳ, πυνθάνονται πρῶτον ὅτι ἡ Μιτυλήνη ἑάλωκε. βουλόμενοι δὲ τὸ σαφὲς εἰδέναι, κατέπλευσαν ἐς Ἔμβατον τῆς Ἐρυθραίας. ἡμέραι δὲ μάλιστα ἦσαν τῇ Μιτυλήνῃ ἑαλωκυίᾳ ἑπτὰ, ὅτ' ἐς τὸ Ἔμβατον κατέπλευσαν. πυθόμενοι δὲ τὸ σαφὲς, ἐβουλεύοντο ἐκ τῶν παρόντων· καὶ ἔλεξεν αὐτοῖς Τευτίαπλος ἀνὴρ Ἠλεῖος τάδε.

ris confederunt. Paches vero eos illinc excitatos, nequid injuriae ipfis fieret, in Tenedum cuftodiendos transmittit, donec Athenienfes aliquid ftatuiffent. Triremibus etiam Antiffam miffis, *eam* fibi adjunxit, et caetera, quae ad exercitum pertinebant, arbitratu fuo conftituit.

29. Peloponnefii vero, qui quadraginta navibus vehebantur, quos celeriter veniffe oportuerat, cum circa Peloponnefum ipfam navigantes tempus triverunt, tum etiam in reliquo navigationis curfu lente vecti, Athenienfes quidem, qui in urbe erant, latuerunt, usque dum ad Delum appuliffent: illinc vero ad Icarum, et Myconum profecti, tunc primum Mitylenen captam intellexerunt. Sed cum rem exploratam habere vellent, ad Embatum Erythraeae navigarunt. Die autem a Mitylene capta circiter feptimo, ad Embatum funt delati. Itaque re explorate cognita, pro praefenti rerum illarum ftatu, quid effet agendum, confultare coeperunt. Et Teutiaplus Eleus eos fic eft allocutus.

30. 'ALCIDA, caeterique Peloponnesii, 'mei collegae, qui copiarum duces adsumus, mihi videtur, Mitylenen nobis esse 'navigandum, ita ut jam sumus, antequam 'adventus noster divulgetur. Nam (ut verisimile est) cum homines urbe recens sint 'potiti, magnam ipsorum in custodiis negligentiam offendemus, praecipue vero a 'mari, qua ex parte, cum ipsi nullum hostem contra se venturum sperant, tum etiam nostrae vires sunt firmissimae. Verisimile etiam est, ipsorum peditatum, quippe quod sint victores, per hospitia dispersum negligentius agere. Si igitur ex improviso et noctu impetum in ipsos faciamus, spero fore, ut cum illis, qui sunt in 'urbe (siquis modo nobis benevolus adhuc 'superest) res illas in potestatem nostram 'redigamus. proinde ne vos pigeat periculum illud subire, reputantes, novas belli 'rationes nullas alias esse, quam istas; a 'quibus si quis dux sibi ipsi caveat, et hostes 'hujusmodi arrepta occasione adoriatur, ex 'animi sententia res plurimas gerere poterit.'

λ'. ‘ ΑΛΚΙΔΑ, καὶ Πελοποννησί-
‘ ων ὅσοι πάρεσμεν ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς,
‘ ἐμοὶ δοκεῖ πλεῖν ἡμᾶς ἐπὶ Μιτυλήνην,
‘ πρὶν ἐκπύστους γενέσθαι ὥσπερ ἔχομεν.
‘ κατὰ γὰρ τὸ εἰκὸς, ἀνδρῶν νεωστὶ πόλιν
‘ ἐχόντων, πολὺ τὸ ἀφύλακτον εὑρήσομεν·
‘ κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πάνυ, ᾗ ἐκεῖ-
‘ νοί τε ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι ἄν τινα
‘ σφίσι πολέμιον, καὶ ἡμῶν ἡ ἀλκὴ τυγ-
‘ χάνει μάλιστα οὖσα. εἰκὸς δὲ καὶ τὸ πε-
‘ ζὸν αὐτῶν κατ' οἰκίας ἀμελέστερον, ὡς
‘ κεκρατηκότων, διεσπάρθαι. εἰ οὖν προσ-
‘ πέσοιμεν ἄφνω τε καὶ νυκτὸς, ἐλπίζω με-
‘ τὰ τῶν ἔνδον (εἴτις ἄρα ἡμῖν ἐστιν ὑπό-
‘ λοιπος εὔνους) καταληφθῆναι ἂν τὰ
‘ πράγματα. καὶ μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίν-
‘ δυνον, νομίσαντες οὐκ ἄλλο τι εἶναι τὸ
‘ καινὸν τοῦ πολέμου ἢ τὸ τοιοῦτον, ὃ εἴτις
‘ στρατηγὸς ἔν τε αὐτῷ φυλάσσοιτο, καὶ
‘ τοῖς πολεμίοις ἐνορῶν ἐπιχειροίη, πλεῖστ'
‘ ἂν ὀρθοῖτο.’

λα'. Ὁ μὲν, τοσαῦτα εἰπὼν, οὐκ ἔπειθε τὸν Ἀλκίδαν. ἄλλοι δέ τινες τῶν ἀπ' Ἰωνίας φυγάδων, καὶ οἱ Λέσβιοι ξυμπλέοντες παρῄνουν, ἐπειδὴ τοῦτον τὸν κίνδυνον φοβεῖται, τῶν ἐν Ἰωνίᾳ πόλεων καταλαβεῖν τινα, ἢ Κύμην τὴν Αἰολίδα· ὅπως ἐκ πόλεως ὁρμώμενοι τὴν Ἰωνίαν ἀποστήσωσιν. ἐλπίδα δ' εἶναι· οὐδὲν γὰρ ἀκουσίως ἀφῖχθαι. καὶ τὴν πρόσοδον ταύτην μεγίστην οὖσαν Ἀθηναίων ἢν ὑφέλωσι, καὶ ἅμα ἢν ἐφορμῶσιν αὐτοὺς σφίσι δαπάνη γίγνηται, πείσειν τε οἴεσθαι καὶ Πιουσθνην ὥστε ξυμπολεμεῖν. ὁ δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐνεδέχετο, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον τῆς γνώμης εἶχεν, ἐπειδὴ τῆς Μιτυλήνης ὑστερήκει, ὅτι τάχιστα τῇ Πελοποννήσῳ πάλιν προσμῖξαι.

λβ'. Αρας δὲ ἐκ τοῦ Εμβάτου παρέπλει· καὶ προσχὼν Μυονήσῳ τῇ Τηΐων, τοὺς αἰχμαλώτους, οὓς κατὰ πλοῦν εἰλήφει, ἀπέσφαξε τοὺς πολλούς. καὶ ἐς τὴν Εφεσον καθορμισαμένου αὐτοῦ, Σαμίων τῶν ἐξ Α-

31. Hic quidem ita loquutus, rem Alcidae non perſuaſit. Alii vero nonnulli ex Ionia exſules, et Lesbii, qui cum ipſo navigabant, ei ſuadebant, ut, quandoquidem hoc periculum formidabat, aliquam urbem in Ionia, aut Cumam Aeolicam occuparet; ut ex urbe, *quam cepiſſet*, prodeuntes, Ioniam ad defectionem impellerent. Spem autem *rei peragendae* eſſe. Se enim praeter nullius voluntatem *eo* venturos *affirmabant*. Et ſi proventum iſtum, qui maximus erat, Athenienſibus eriperent, ſimul etiam ſi ſtationes ipſis oppoſitas haberent, ſumtus *ab hoſtibus* factum iri. etiam ſe ſperare, Piſſuthnen a ſe adductum iri, ut ad hujus belli ſocietatem ſe adjungeret. Sed Alcidas ne iſta quidem admiſit: ſed ad eam ſententiam animo potiſſimum inclinavit, ut, quoniam non ſatis mature Mitylenen pervenire potuiſſet, in Peloponneſum quam celerrime ſe reciperet.

32. Quamobrem cum Embato ſolviſſet, diſceſſit. cumque ad Tejorum Myoneſum appuliſſet, pleroſque captivos, quos in ſuae navigationis curſu interceperat, trucidavit. Et cum Epheſum appuliſſet, Samiorum, qui

ex Anaeis erant, legati, ad eum venientes, non rite eum Graeciam in libertatem asserere dixerunt, si illos necaret, qui nec arma contra *Peloponnesios* tulissent, nec *ipsis* hostes essent; sed necessitate coacti societatem cum Atheniensibus fecissent. Et, nisi finem faceret, ipsum paucorum quidem hostium amicitiam sibi conciliaturum, longe vero plures ex amicis hostes habiturum. His ille persuasus, quoquot de Chiis adhuc penes se habebat, et ex aliis nonnullos dimisit. Nam homines, licet *Peloponnesiorum* naves conspicerent, haud tamen fugiebant, sed potius, ut ad Atticas accedebant; et ne vel minimam quidem suspicionem habebant, cum Athenienses maris imperium obtinerent, Peloponnesiorum naves in Ioniam unquam trajecturas esse.

33. Alcidas vero Epheso raptim discessit, et in fugam se dedit. Nam a Salaminia et Paralo navibus, dum adhuc in portu ad Claron esset, conspectus fuerat. Hae autem ab Athenis cursum casu tenebant. ac hostis insequentis adventum metuens, per altum ferebatur, ad nullam aliam regionem ultro,

ναίων ἀφικόμενοι πρέσβεις ἔλεγον οὐ καλῶς τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερῦν αὐτὸν, εἰ ἄνδρας διέφθειρεν ὔτε χεῖρας ἀνταιρυμένυς, ὔτε πολεμίυς, Αθηναίων δὲ ὑπ' ἀνάγκης ξυμμάχους· εἰ δὲ μὴ παύσεται, ὀλίγους μὲν αὐτὸν τῶν ἐχθρῶν ἐς φιλίαν προσάξεσθαι, πολὺ δὲ πλείυς τῶν φίλων πολεμίυς ἕξειν. κ̀ ὁ μὲν ἐπείσθη τε, κ̀ Χίων ἄνδρας ὅσυς εἶχεν ἔτι, ἀφῆκε, κ̀ τῶν ἄλλων τινάς. ὁρῶντες γὰρ τὰς ναῦς οἱ ἄνθρωποι ὐκ ἔφευγον, ἀλλὰ προσεχώρυν μᾶλλον ὡς Ατтικαῖς· καὶ ἐλπίδα ὐδὲ τὴν ἐλαχίςην εἶχον μή ποτε Αθηναίων τῆς θαλάσσης κρατύντων, ναῦς Πελοποννησίων εἰς Ιωνίαν παραβαλεῖν.

λγ΄. Απὸ δὲ τῆς Εφέσου ὁ Αλκίδας ἔπλει κατὰ τάχος, καὶ φυγὴν ἐποιεῖτο. ὤφθη γὰρ ὑπὸ τῆς Σαλαμινίας κ̀ Παράλυ, ἔτι περὶ Κλάρον ὁρμῶν. αἱ δ' ἀπ' Αθηνῶν ἔτυχον πλέυσαι· κ̀ δεδιὼς τὴν δίωξιν, ἔπλει διὰ τῦ πελάγυς, ὡς γῇ ἑκύ-

σιος ὢ νήσων ἄλλῃ ἢ Πελοποννήσῳ· τῷ δὲ Πάχητι καὶ τοῖς Αθηναίοις ἦλθε μὲν καὶ ἀπὸ τῆς Ερυθραίας ἀγγελία, ἀφικνεῖτο δὲ καὶ πανταχόθεν. ἀτειχίστου γὰρ οὔσης τῆς Ιωνίας, μέγα τὸ δέος ἐγένετο μὴ παραπλέοντες οἱ Πελοποννήσιοι, εἰ καὶ ὡς μὴ διενοοῦντο μένειν, πορθῶσιν ἅμα προσπίπτοντες τὰς πόλεις. αὐτάγγελοι δ' αὐτὸν ἰδοῦσαι ἐν τῇ Κλάρῳ ἥ τε Πάραλος καὶ ἡ Σαλαμινία ἔφρασαν. ὁ δὲ ὑπὸ σπουδῆς ἐποιεῖτο τὴν δίωξιν· καὶ μέχρι μὲν Λάτμου τῆς νήσου ἐπεδίωξεν, ὡς δ' οὐκέτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο, ἐπανεχώρει. κέρδος δὲ ἐνόμισεν, ἐπειδὴ οὐ μετεώροις περιέτυχεν, ὅτι οὐδαμοῦ ἐγκαταληφθεῖσαι ἠναγκάσθησαν στρατόπεδόν τε ποιεῖσθαι, καὶ φυλακὴν σφίσι καὶ ἐφόρμησιν παρασχεῖν.

λδ'. Παραπλέων δὲ πάλιν ἔσχε καὶ ἐς Νότιον τὸ Κολοφωνίων, οὗ κατῴκηντο Κολοφώνιοι, τῆς ἄνω πόλεως ἑαλωκυίας ὑπὸ Ιταμάνους, καὶ τῶν βαρβάρων κατὰ στάσιν

nisi ad Peloponnesum appulsurus. Pacheti vero et Atheniensibus cum undique, tum etiam ex Erythraea hujus rei nuntius afferebatur. Cum enim Ionia nullis munitionibus esset munita, metus ingens erat, ne Peloponnesii maritimam oram navibus legentes, quamvis et sic in animo non haberent *diutius ibi* manere, tamen obiter, prout in singulas urbes incidissent, eas diriperent. Paralus vero et Salaminia naves, cum ipsaemet ipsum *Alcidam* ad Claron vidissent, *rem Pacheti* nuntiarunt. Ille vero eum magna festinationis contentione persequebatur. Et usque ad insulam Latmon eum est persequutus, sed cum *Alcidas* nusquam amplius appareret, ita ut eum assequi posset, *Paches* retro rediit. Cum autem *hostium naves* in alto assequutus non fuisset, hoc in lucro posuit, quod nusquam subsistere, neque castra munire, neque sibi eas praesidiis obsidendi, et stationes ipsis oppositas habendi materiam praebere coactae fuissent.

34. Dum autem *ab hoste persequendo* reverteretur, maritimam *Asiae* oram legens, ad Notium Colophoniorum urbem appulit, ubi Colophonii habitabant, quod *Colophon ipsorum antiqua patria*, urbs a mari remo-

tior, ab Itamane, et barbaris per domesticam ſeditionem *ab altera factione* accitis, capta fuiſſet. Haec autem capta fuit eo ferme tempore, quo Peloponneſii ſecundam irruptionem in Atticam fecerunt. In urbe igitur Notio, cum ſeditio rurſus orta fuiſſet inter illos, qui eo confugerant, et veteres urbis colonos, alii quidem auxiliares copias, quas a Piſſuthne, et ab Arcadibus, ac barbaris accerſiverant, in munitionibus urbem interſepientibus habebant, et illi de Colophoniis, qui profugerant ex *antiqua patria* urbe, quae a mari erat remotior, quique Medis faverant, cum ejusdem factionis hominibus eo ingreſſi, Rempublicam adminiſtrabant. alii vero, qui clam iſtis aufugerant, et qui exſules erant, Pachetem accerſiverunt. Is autem, cum Hippiam, Arcadum ducem, qui in munitionibus illis urbem interſepientibus erat, ad colloquium evocaſſet, ea conditione, ut, ſi nihil dixiſſet, quod ſibi placeret, eum in ſuas munitiones rurſus ſalvum et ſanum reſtitueret: ille quidem ad ipſum proceſſit. Ipſe vero eum in cuſtodia ſine vinculis ſervari juſſit; *hoſtium* munitiones repente adortus, illisque nihil tale exſpectantibus, capit, et Arcadas ac barbaros,

ἰδίαν ἐπαχθέντων. ἑάλω δὲ μάλιστα αὕτη ὅτε ἡ δευτέρα Πελοποννησίων ἐσβολὴ ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐγίγνετο. ἐν οὖν τῷ Νοτίῳ, οἱ καταφυγόντες καὶ κατοικήσαντες αὐτόθι, αὖθις στασιάσαντες, οἱ μὲν, παρὰ Πισσούθνου ἐπικούρους Ἀρκάδων τε καὶ βαρβάρων ἐπαγόμενοι, ἐν διατειχίσματι εἶχον, καὶ τῶν ἐκ τῆς ἄνω πόλεως Κολοφωνίων οἱ Μηδίσαντες, ξυνεσελθόντες ἐπολίτευον. οἱ δὲ, ὑπεξελθόντες τούτους, καὶ ὄντες φυγάδες, τὸν Πάχητα ἐπάγονται. ὁ δὲ, προσκαλεσάμενος ἐς λόγους Ἱππίαν τὸν ἐν τῷ διατειχίσματι Ἀρκάδων ἄρχοντα, ὥστε, ἢν μηδὲν ἀρέσκον λέγῃ, πάλιν αὐτὸν καταστήσειν ἐς τὸ τεῖχος σῶν καὶ ὑγιᾶ· ὁ μὲν ἐξῆλθε παρ᾽ αὐτόν· ὁ δ᾽ ἐκεῖνον μὲν ἐν φυλακῇ ἀδέσμῳ εἶχεν, αὐτὸς δὲ προσβαλὼν τῷ τειχίσματι ἐξαπιναίως, καὶ οὐ προσδεχομένων, αἱρεῖ, τούς τε Ἀρκάδας καὶ τῶν βαρβάρων ὅσοι ἐνῆσαν διαφθείρει· καὶ τὸν Ἱππίαν ὕστερον ἐσαγαγὼν ὥσπερ ἐσπείσα-

το, ἐπηδὴ ἔνδον ἦν, ξυλαμβάνει, καὶ καταλοξεύει. Κολοφωνίοις δὲ Νότιον παραδίδωσι, πλὴν τῶν Μηδισάντων. καὶ ὕϛερον Ἀθηναῖοι οἰκιϛὰς πέμψαντες, κατὰ τοὺς ἑαυτῶν νόμους κατῴκισαν τὸ Νότιον, ξυναγαγόντες πάντας ἐκ τῶν πόλεων, εἴπου τὶς ἦν κολοφωνίων.

λέ. Ὁ δὲ Πάχης, ἀφικόμενος ἐς τὴν Μιτυλήνην, τήν τε Πύῤῥαν καὶ Ερεσον παρεϛήσατο· καὶ Σάλαιθον λαβὼν ἐν τῇ πόλει τὸν Λακεδαιμόνιον κεκρυμμένον, ἀποπέμπει ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ τοὺς ἐκ τῆς Τενέδου Μιτυληναίους ἄνδρας ἅμα, οὓς κατέθετο, καὶ εἴτις ἄλλος αὐτῷ αἴτιος ἐδόκει εἶναι τῆς ἀποϛάσεως. ἀποπέμπει δὲ καὶ τῆς ϛρατιᾶς τὸ πλέον. τοῖς δὲ λοιποῖς ὑπομένων καθίϛατο τὰ περὶ τὴν Μιτυλήνην καὶ τὴν ἄλλην Λέσβον ᾗ αὐτῷ ἐδόκει.

λϛ΄. Ἀφικομένων δὲ τῶν ἀνδρῶν, καὶ τοῦ Σαλαίθου, οἱ Ἀθηναῖοι τὸν μὲν Σάλαιθον εὐθὺς ἀπέκτειναν, ἔϛιν ἃ παρεχόμενον,

quotquot intus erant, occidit. Et Hippiam poſtea introductum, ſicuti factis induciis promiſerat, poſtquam intus fuit, comprehendit, ſagittisque confodit. Et Colophoniis Notium reſtituit, illis exceptis, qui Medorum partibus faverant. Poſtea vero Athenienſes, coloniis eo miſſis, eam civitatem ex legibus, inſtitutisque ſuis conſtituerunt, omnibus Colophoniis, ſi quis usquam erat, ex civitatibus in unum coactis.

35. Paches autem Mitylenen reverſus, Pyrrham et Ereſſum in deditionem redegit. captumque Salaethum Lacedaemonium, in urbe latitantem, Athenas mittit, ſimul etiam illos Mitylenaeos, quos in Tenedum aſſervandos miſerat, et ſi quis alius ipſi defectionis autor fuiſſe videbatur. Majorem etiam exercitus partem dimittit, cum reliquis ipſe permanens, cum Mitylenes, tum etiam caeterae Lesbi res arbitratu ſuo conſtituit.

36. Cum autem Salaethus, et qui a Pachete miſſi fuerant, Athenas perveniſſent; Athenienſes Salaethum quidem confeſtim

interfecerunt, licet spondentem, cum alia quaedam, tum etiam Peloponnesios a Plataeis (adhuc enim obsidebantur) se abducturum. De reliquis vero consultare coeperunt. Et prae ira censuerunt, interficiendos non solum eos, qui aderant; sed etiam omnes Mitylenaeos, quotquot puberes essent; impuberes vero, ac foeminas in servitutem redigendas: dantes crimini cum alteram defectionem, quam *ab Atheniensibus* fecerant, licet eorum imperio non premerentur, ut alii; tum etiam *alteram, ad quam Iones sollicitaverant*, quod Peloponnesiorum classis, quae auxilium ipsis *Mitylenaeis* ferens, in Ioniam non sine periculo penetrare ausa fuerat, motum illum non minimum adjuvisset. nec enim parvo, levique consilio defectionem fecisse videbantur. Triremem igitur ad Pachetem mittunt, quae populi decretum nuntiet, imperantes, ut primo quoque tempore Mitylenaeos necet. Postero autem die confestim eos vehementer poenituit, et saevum ac immane decretum, quod fecerant, secum ipsi reputabant, quo totam civitatem potius, quam ipsos defectionis autores necari jubebant. Cum autem Mitylenaeorum lega-

τά τ' ἄλλα, ϰ̀ ἀπὸ Πλαταιῶν (ἔτι γὰρ ἐπολιορκȣ͂ντο) ἀπάξειν Πελοποννησίους. περὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν γνώμας ἐποιȣ͂ντο· καὶ ὑπὸ ὀργῆς ἔδοξεν αὐτοῖς οὐ τοὺς παρόντας μόνον ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ ϰ̀ τȣ̀ς ἅπαντας Μιτυληναίȣς ὅσοι ἡϐῶσι, παῖδας δὲ ϰ̀ γυναῖκας ἀνδραποδίσαι· ἐπικαλȣ͂ντες τήν τε ἄλλην ἀπόςασιν, ὅτι ȣ̓κ ἀρχόμενοι ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἐποιήσαντο, ϰ̀ προσξυνελάϐοντο ȣ̓κ ἐλάχιςον τῆς ὁρμῆς αἱ Πελοποννησίων νῆες, ἐς Ἰωνίαν ἐκείνοις βοηθοὶ τολμήσασαι παρακινδυνεῦσαι. ȣ̓ γὰρ ἀπὸ βραχείας διανοίας ἐδόκȣν τὴν ἀπόςασιν ποιήσασθαι. πέμπουσιν ȣ͂ν τριήρη ὡς Πάχητα ἄγγελον τῶν δεδογμένων, κατὰ τάχος κελεύοντες διαχρήσασθαι Μιτυληναίȣς. καὶ τῇ ὑςεραίᾳ μετάνοιά τις εὐθὺς ἦν αὐτοῖς, καὶ ἀναλογισμὸς, ὠμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα ἐγνῶσθαι, πόλιν ὅλην διαφθεῖραι μᾶλλον, ἢ ȣ̓ τοὺς αἰτίους. ὡς δ' ᾔσθοντο τȣ͂το τῶν Μιτυληναίων οἱ παρόντες πρέσϐεις,

καὶ οἱ αὐτοῖς τῶν Ἀθηναίων ξυμπράσσοντες, παρεσκεύασαν τοὺς ἐν τέλει ὥστε αὖθις γνώμας προθεῖναι. καὶ ἔπεισαν ῥᾷον, διότι καὶ ἐκείνοις ἔνδηλον ἦν βουλόμενον τὸ πλέον τῶν πολιτῶν αὖθις τινὰς σφίσιν ἀποδοῦναι βουλεύσασθαι. καταστάσης δ' εὐθὺς ἐκκλησίας, ἄλλαι τε γνῶμαι ἀφ' ἑκάστων ἐλέγοντο, καὶ Κλέων ὁ Κλεαινέτου, ὅσπερ καὶ τὴν προτέραν ἐνενικήκει ὥστε ἀποκτεῖναι, ὢν καὶ ἐς τὰ ἄλλα βιαιότατος τῶν πολιτῶν, τῷ τε δήμῳ παραπολὺ ἐν τῷ τότε πιθανώτατος, παρελθὼν αὖθις, ἔλεγε τοιάδε.

λζ'. ‛ ΠΟΛΛΑΚΙΣ μὲν ἤδη ἔγωγε καὶ ἄλλο τε ἔγνων δημοκρατίαν, ὅτι ἀδύνατός ἐστιν ἑτέρων ἄρχειν, μάλιστα δ' ἐν τῇ νῦν ὑμετέρᾳ περὶ Μιτυληναίων μεταμελείᾳ. διὰ γὰρ τὸ καθ' ἡμέραν ἀδεὲς καὶ ἀνεπιβούλευτον πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἐς τοὺς ξυμμάχους τὸ αὐτὸ ἔχετε. καὶ ὅ,τι ἂν ἢ λόγῳ πεισθέντες ὑπ' αὐτῶν ἁμάρτητε, ἢ οἴκτῳ ἐνδῶτε, οὐκ

ti, qui aderant, et quotquot Athenienses ipsis studebant, hoc animadvertissent, suaserunt illis, qui reipublicae praeerant, ut hac de re ad populum iterum referrent, et sententias rogarent. Quod facile persuaserunt, quia et illis hoc erat perspectum, majorem civium partem cupere hac de re iterum consultandi potestatem sibi per aliquos dari. Quamobrem concione statim coacta, cum aliae sententiae a singulis sunt dictae, tum etiam Cleon Cleaeneti filius, cujus etiam de *Mitylenaeis* occidendis sententia pridie vicerat, qui et caeteris in rebus civis erat omnium violentissimus, et tunc temporis apud plebem longe gratiosissimus, ita ut ei, quicquid vellet, dicendo facile persuaderet, in medium progressus, hanc orationem habuit.

37. 'Cum saepe alias ego statum popu-'larem minime aptum judicavi ad imperium 'in alios obtinendum, tum vero praecipue 'nunc in hac vestra de Mitylenaeis poeni-'tentia. Nam quia vos in quotidiana, et mu-'tua consuetudine hic securi estis, nec ullas 'insidias timetis, idem etiam de sociis senti-'tis. Et quicquid vel eloquentia eorum ad-'ducti deliqueritis, vel misericordia moti

'remiseritis, non reputatis, vos, magno ve'stro cum periculo, nec ulla cum gratia so'ciorum molles facilesque *erga eos* esse. Non 'considerantes, imperium, quod obtinetis, 'tyrannidem esse, ipsosque ad insidias vobis 'faciendas attentos esse, vestroque imperio 'invitos parere: qui vobis dicto sunt audi'entes, non propter beneficia, quae vos ipsi 'vestro cum detrimento in eos contuleritis; 'sed propter potentiam, qua superiores e'stis, potius quam propter illorum erga vos 'benevolentiam. Omnium vero perniciosis'simum erit, si nihil eorum, quae a nobis 'decreta fuerint, certum, firmumque ma'neat: nec intelligamus illam rempublicam, 'quae malis quidem, sed tamen immotis *ac* '*perpetuo firmis* legibus utitur, praestanti'orem esse illa, quae bonis quidem legibus 'utitur, sed tamen mobilibus: et imperiti'am cum modestia conjunctam utiliorem es'se peritia cum immodestia conjuncta; ac 'imperitiores homines, si cum peritioribus 'conferantur, respublicas plerumque me'lius administrare. Nam isti quidem, et le'gibus sapientiores videri, et in publicis 'consultationibus sententiam semper obti-

‘ ἐπικινδύνως ἡγεῖσθε ἐς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἐς
‘ τὴν τῶν ξυμμάχων χάριν μαλακίζε-
‘ σθαι· οὐ σκοποῦντες ὅτι τυραννίδα ἔχε-
‘ τε τὴν ἀρχὴν, καὶ προσεπιβουλεύοντας
‘ αὐτοὺς, καὶ ἄκοντας ἀρχομένους. οἳ οὐκ ἐξ
‘ ὧν ἂν χαρίζησθε βλαπτόμενοι αὐτοὶ, ἀ-
‘ κροῶνται ὑμῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν ἰσχύϊ
‘ μᾶλλον, ἢ τῇ ἐκείνων εὐνοίᾳ περιγένη-
‘ σθε. πάντων δὲ δεινότατον, εἰ βέβαιον ἡ-
‘ μῖν μηδὲν καθεστήξει ὧν ἂν δόξῃ πέρι. μη-
‘ δὲ γνωσόμεθα ὅτι χείροσι νόμοις ἀκινή-
‘ τοις χρωμένη πόλις κρείσσων ἐστὶν, ἢ
‘ καλῶς ἔχουσιν ἀκύροις· ἀμαθία τε με-
‘ τὰ σωφροσύνης ὠφελιμώτερον, ἢ δεξιό-
‘ της μετὰ ἀκολασίας. οἵ τε φαυλότεροι
‘ τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τοὺς ξυνετωτέρους,
‘ ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς πό-
‘ λεις. οἱ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σοφώτε-
‘ ροι βούλονται φαίνεσθαι, τῶν τε αἰεὶ λε-
‘ γομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι, ὡς
‘ ἐν ἄλλοις μείζοσιν οὐκ ἂν δηλώσαντες

‘ τὴν γνώμην· καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου τὰ πολ-
‘ λὰ σφάλλουσι τὰς πόλεις. οἱ δ᾽ ἀπι-
‘ στοῦντες τῇ ἐξ αὑτῶν ξυνέσει, ἀμαθέστε-
‘ ροι μὲν τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι, ἀδυνατώ-
‘ τεροι δὲ τοῦ καλῶς εἰπόντος μέμψασθαι
‘ λόγον. κριταὶ δὲ ὄντες ἀπὸ τοῦ ἴσου μᾶλ-
‘ λον, ἢ ἀγωνισταὶ, ὀρθοῦνται τὰ πλείω.
‘ ὡς οὖν χρὴ καὶ ἡμᾶς ποιοῦντας, μὴ δεινότητι
‘ καὶ ξυνέσεως ἀγῶνι ἐπαιρομένους, παρὰ
‘ δόξαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει παραινεῖν.

λή. ‘ Ἐγὼ μὲν οὖν ὁ αὐτός εἰμι τῇ
‘ γνώμῃ, καὶ θαυμάζω μὲν τῶν προθέν-
‘ των αὖθις περὶ Μιτυληναίων λέγειν, καὶ
‘ χρόνου διατριβὴν ἐμποιησάντων, ὅ ἐστι
‘ πρὸς τῶν ἠδικηκότων μᾶλλον. ὁ γὰρ
‘ παθὼν τῷ δράσαντι ἀμβλυτέρᾳ τῇ ὀρ-
‘ γῇ ἐπεξέρχεται. ἀμύνεσθαι δὲ, τῷ πα-
‘ θεῖν ὅτι ἐγγυτάτω κείμενον ἀντίπαλον
‘ ὂν, μάλιστα τὴν τιμωρίαν ἀναλαμβάνει.
‘ θαυμάζω δὲ καὶ ὅστις ἔσται ὁ ἀντερῶν,
‘ καὶ ἀξιώσων ἀποφαίνειν, τὰς μὲν Μι-

'nere volunt, quasi in aliis majoribus rebus 'ingenii sui vim ostentare non possint; at'que propterea plerumque respublicas e'vertunt. Illi vero, quia suae peritiae diffi'dunt, se legibus imperitiores esse, et illius 'sententiam, qui recte dixit, a se vituperari 'non posse, ultro fatentur. Itaque respu'blicas plerumque recte administrant, quia 'sunt rerum aequi aestimatores potius, quam 'concertatores. Sic igitur nos quoque face're, nec dicendi facultate et solertiae con'tentione elatos, vestrae multitudini aliter, 'quam sentimus, suadere decet.

38. 'Ego igitur in eadem sententia per'maneo, atque illos miror, qui de Mityle'naeis ad vos iterum retulerunt, et moram 'interponunt, quod illis, qui injuriam fece'runt, commodius est: qui enim injuriam 'accepit, *si morae interponantur*, ira langui'diore persequitur. Ultio vero, quae est in'juriae illatae adversaria, si statim eam se'quatur, maximas poenas repetit. Illum e'tiam miror, (quisquis ille erit,) qui contra 'me dicet, et aperte pronuntiare non dubi-

'tabit: Mitylenaeorum quidem injurias esse nobis utiles, nostros vero casus sociis detrimenta non afferre. Sed profecto constat hunc aut dicendi facultate fretum, concertationis studio daturum operam, ut demonstret id non esse decretum, quod tamen maxime decretum est; aut quaestu inductum, speciosa oratione elaborata, vobis imponere conaturum. At respublica propter hujusmodi concertationes aliis quidem praemia dat, ipsa vero pericula sustinet. Hujus vero rei culpa penes vos est, qui hujusmodi certamina perperam instituitis, et verborum quidem spectatores, rerum vero auditores esse consuevistis: res quidem futuras, si quis optime dixerit, fieri posse conjectantes: res vero jam gestas, ex illorum oratione *spectantes*, qui egregie vos objurgarint; id, quod vos ipsi vidistis, non certius existimantes esse, quam quod audistis. et orationis quidem novitate facillime vobis imponi sinitis; spectatam vero, ac probatam orationem nullo modo sequi vultis: rerum quidem inusitatarum semper servi, usitatarum vero contemtores. Et unusquis-

‘ τυληναίων ἀδικίας ἡμῖν ὠφελίμους οὔσας,
‘ τὰς δ' ἡμετέρας ξυμφορὰς τοῖς ξυμ-
‘ μάχοις βλάβας καθισαμένας. καὶ δῆ-
‘ λον ὅτι ἢ τῷ λέγειν πιστεύσας, τὸ πάνυ
‘ δοκοῦν, ἀνταποφῆναι ὡς οὐκ ἔγνωσαι ἀγω-
‘ νίσαιτ' ἄν, ἢ κέρδει ἐπαιρόμενος, τὸ εὐπρε-
‘ πὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας, παράγειν πειρά-
‘ σεται. ἡ δὲ πόλις ἐκ τῶν τοιῶνδε ἀγώ-
‘ νων τὰ μὲν ἆθλα ἑτέροις δίδωσιν, αὐτὴ
‘ δὲ τοὺς κινδύνους ἀναφέρει. αἴτιοι δ' ὑ-
‘ μεῖς, κακῶς ἀγωνοθετοῦντες, οἵτινες εἰώ-
‘ θατε θεαταὶ μὲν τῶν λόγων γίγνεσθαι,
‘ ἀκροαταὶ δὲ τῶν ἔργων· τὰ μὲν μέλ-
‘ λοντα ἔργα ἀπὸ τῶν εὖ εἰπόντων σκο-
‘ ποῦντες, ὡς δυνατὰ γίγνεσθαι. τὰ δὲ
‘ πεπραγμένα ἤδη, οὐ τὸ θεαθὲν πιστότε-
‘ ρον ὄψει λαβόντες ἢ τὸ ἀκουσθὲν, ἀπὸ
‘ τῶν λόγων καλῶς ἐπιτιμησάντων· καὶ
‘ μετὰ καινότητος μὲν λόγου ἀπατᾶσθαι
‘ ἄριστοι, μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ μὴ ξυνέ-
‘ πεσθαι ἐθέλειν· δοῦλοι ὄντες τῶν ἀεὶ ἀ-

‘ τόπων, ὑπερόπται δὲ τῶν εἰωθότων. καὶ ‘ μάλιστα μὲν αὐτὸς εἰπεῖν ἕκαστος βουλό‘ μενος δύνασθαι, εἰ δὲ μὴ, ἀνταγωνιζό‘ μενοι τοῖς τὰ τοιαῦτα λέγουσι, μὴ ὕστε‘ ροι ἀκολουθῆσαι δοκεῖν τῇ γνώμῃ, ὀξέως ‘ δέ τι λέγοντος προεπαινέσαι· καὶ προαι‘ σθέσθαι τε πρόθυμοι εἶναι τὰ λεγόμενα, ‘ καὶ προνοῆσαι βραδεῖς τὰ ἐξ αὐτῶν ἀπο‘ βησόμενα· ζητοῦντές τε ἄλλο τι, ὡς εἰ‘ πεῖν, ἢ ἐν οἷς ζῶμεν, φρονοῦντες δὲ οὐδὲ ‘ περὶ τῶν παρόντων ἱκανῶς. ἁπλῶς τε, ‘ ἀκοῆς ἡδονῇ ἡσσώμενοι, καὶ σοφιστῶν θεα‘ ταῖς ἐοικότες καθημένοις μᾶλλον, ἢ περὶ ‘ πόλεως βουλευομένοις.

λθ'. ‘ Ὧν ἐγὼ πειρώμενος ἀποτρέ‘ πειν ὑμᾶς, ἀποφαίνω Μιτυληναίους μά‘ λιστα δὴ μίαν πόλιν ἠδικηκότας ὑμᾶς. ‘ ἐγὼ γὰρ, οἵτινες μὲν μὴ δυνατοὶ φέρειν ‘ τὴν ὑμετέραν ἀρχὴν, ἢ οἵτινες ὑπὸ τῶν ‘ πολεμίων ἀναγκασθέντες ἀπέστησαν, ξυγ‘ γνώμην ἔχω· νῆσον δὲ οἵτινες ἔχοντες

'que veſtrum potiſſimum quidem dicendi fa-
'cultate praeſtare cupit, ſin minus, illis, qui
'hac eloquentiae laude excellunt, reſiſtitis,
'ne, ſi illorum ſententiam ſequamini, illis
'inferiores eſſe videamini; et ſi quis aliquid
'acute dixerit, ad illum laudandum promti
'eſtis, vel ante quam hoc ipſum dixerit,
'promti etiam eſtis ad ſignificandum, ea,
'quae dicuntur, a vobis jam eſſe percepta,
'vel ante quam ſint dicta; ſed ad horum e-
'venta proſpicienda tardi eſtis. Et aliquem
'alium rerum ſtatum (ut ita loquar) quae-
'ritis, quam ſit is, in quo vivimus, quam-
'quam ne praeſentem quidem rerum ſtatum
'ſatis bene cognoſcitis. Denique, ut rem
'paucis expediam, aurium voluptati ſervi-
'tis, et potius ſimiles eſtis ſpectatoribus, qui
'ſedent, et audiunt ſophiſtas, quam viris,
'qui de republica conſultant.

39. 'A quibus vitiis ego vos avocare co-
'nans, pronuntio unam *omnium* Mitylenae-
'orum civitatem vobis maximam injuriam
'jam feciſſe. Ego enim illis, qui veſtrum im-
'perium ferre nequeunt, aut qui ab hoſti-
'bus coacti, defecerunt, veniam do. Sed

'cum illi, qui insulam tenebant, et urbem 'muris cinctam incolebant, et qui a mari 'tantum nostros hostes metuebant, ubi et 'ipsi firmo classis apparatu adversus eos e-'rant muniti, suisque legibus utentes, libe-'ri vivebant, et ante omnes a nobis hono-'rabantur, talia facinora patrarint; quid a-'liud, quam insidias fecerunt, bellum poti-'us inferentes, quam defectionem facien-'tes, (defectio enim est illorum, qui vim a-'liquam patiuntur) operamque dederunt, 'ut junctis opibus, cum illis, qui nobis sunt 'hostes infensissimi, nos perderent? Atqui 'hoc est atrocius, quam si per se, *solique* 'partis opibus bellum nobis intulissent. ne-'que calamitates aliorum, qui, post defec-'tionem a nobis factam, in servitutem jam 'sunt redacti, documentum ipsis fuerunt; 'neque praesens *ipsorum* felicitas ipsos a 'periculis adeundis deterruit, facti autem 'audaces ad futura, et speratis rebus majo-'ribus, quam quas praestare poterant, et mi-'noribus, quam quas cupiebant, bellum sus-'ceperunt, armis potius quam jure discep-'tandum censentes. quo enim tempore se 'victores fore putarunt, nullis injuriis a no-

‘ μετὰ τειχῶν, καὶ κατὰ θάλασσαν μό-
‘ νον φοβούμενοι τοὺς ἡμετέρους πολεμίους, ἐν
‘ ᾧ καὶ αὐτοὶ τριήρων παρασκευῇ οὐκ ἄ-
‘ φρακτοι ἦσαν πρὸς αὐτούς, αὐτόνομοί τε
‘ οἰκοῦντες, καὶ τιμώμενοι ἐς τὰ πρῶτα ὑπὸ
‘ ἡμῶν, τοιαῦτα εἰργάσαντο· τί ἄλλο οὗ-
‘ τοι ἢ ἐπεβούλευσάν τε, καὶ ἐπανέστησαν
‘ μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν, (ἀπόστασις μέν γε,
‘ τῶν βίαιόν τι πασχόντων ἐστὶν) ἐζήτη-
‘ σάν τε μετὰ τῶν πολεμιωτάτων ἡμᾶς
‘ στάντες διαφθεῖραι; καίτοι δεινότερόν ἐστιν
‘ ἢ εἰ καθ' αὑτοὺς δύναμιν κτώμενοι ἀντε-
‘ πολέμησαν· παράδειγμα δὲ αὐτοῖς οὔτε
‘ αἱ τῶν πέλας ξυμφοραὶ ἐγένοντο, ὅσοι ἀ-
‘ ποστάντες ἤδη ἡμῶν ἐχειρώθησαν, οὔτε ἡ
‘ παροῦσα εὐδαιμονία παρέσχεν ὄκνον μὴ
‘ ἐλθεῖν ἐς τὰ δεινά· γενόμενοι δὲ πρὸς τὸ
‘ μέλλον θρασεῖς, καὶ ἐλπίσαντες μακρότε-
‘ ρα μὲν τῆς δυνάμεως, ἐλάσσω δὲ τῆς βου-
‘ λήσεως, πόλεμον ἤραντο, ἰσχὺν ἀξιώσαν-
‘ τες τοῦ δικαίου προθεῖναι· ἐν ᾧ γὰρ ᾠή-

‘ θησαν περιέσεσθαι, ἐπέθεντο ἡμῖν οὐκ ἀ-
‘ δικούμενοι. εἴωθε δὲ τῶν πόλεων αἷς ἂν
‘ μάλιστα καὶ δι᾽ ἐλαχίστου ἀπροσδόκητος
‘ εὐπραξία ἔλθῃ, ἐς ὕβριν τρέπειν. τὰ δὲ
‘ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὐ-
‘ τυχοῦντα, ἀσφαλέστερα, ἢ παρὰ δόξαν· καὶ
‘ κακοπραγίαν, ὡς εἰπεῖν, ῥᾷον ἀπωθοῦν-
‘ ται, ἢ εὐδαιμονίαν διασώζονται. χρῆν δὲ
‘ Μιτυληναίους καὶ πάλαι μηδὲν διαφέ-
‘ροντας τῶν ἄλλων ὑφ᾽ ἡμῶν τετιμῆσθαι·
‘ καὶ οὐκ ἂν ἐς τόδε ἐξύβρισαν. (πέφυκε
‘ γὰρ καὶ ἄλλως ἄνθρωπος τὸ μὲν θερα-
‘ πεῦον ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπεῖκον
‘ θαυμάζειν) κολασθήτωσαν δὲ καὶ νῦν ἀ-
‘ ξίως τῆς ἀδικίας, καὶ μὴ τοῖς μὲν ὀλίγοις
‘ ἡ αἰτία προστεθῇ, τὸν δὲ δῆμον ἀπολύση-
‘ τε. πάντες γὰρ ἡμῖν γε ὁμοίως ἐπέθεν-
‘ το, οἷς γ᾽ ἐξῆν ὡς ἡμᾶς τρεπομένοις, νῦν
‘ πάλιν ἐν τῇ πόλει εἶναι. ἀλλὰ τὸν με-
‘ τὰ τῶν ὀλίγων κίνδυνον ἡγησάμενοι βε-
‘ βαιότερον, ξυναπέστησαν. τῶν τε ξυμ-

'bis affecti nos invaserunt. Usu autem venire solet, ut civitates, illae praecipue, quibus nuper ac praeter exspectationem felicitas contigit, ad insolentiam se convertant. Illa vero felicitas, quae secundum rationem hominibus contingit, est plerunque stabilior, quam quae praeter exspectationem accidit: et (ut ita loquar) adversam fortunam facilius propulsant, quam secundam tuentur. Decuerat autem jam pridem Mitylenaeos nullo peculiari honore praeter caeteros a nobis affici. et eo petulantiae progressi non essent. (Hoc enim alioqui natura comparatum est, ut homo eum quidem contemnat, a quo colitur; eum vero admiretur, qui ipsi non cedit,) Plectantur igitur vel nunc pro magnitudine injuriae, neque paucis quidem culpa tribuatur, plebs vero a vobis absolvatur. Nam universi pariter nos invaserunt, quibus, si ad nos confugissent, nunc iterum in urbe *sua* degere liceret. Sed tutius esse arbitrati eandem belli fortunam periclitari cum paucis, simul omnes a nobis defecerunt. Considerate autem, si easdem poenas infligatis et so-

'ciis illis, qui ab hoſtibus coacti, et illis, qui 'ultro defecerunt, quem tandem fore putatis, quin leviſſima de cauſa deficiat, ſi aut 're feliciter geſta libertatem ſit adepturus, 'aut re infeliciter geſta nihil gravius ſit perpeſſurus? Nos vero in ſingulis civitatibus 'et fortunarum et ſalutis periculum ſubibimus. Et ſi, re proſpere geſta, urbem jam 'profligatam receperimus, proventibus, in 'quibus ſita eſt noſtra potentia, in poſterum privabimini: ſi vero labamur, praeter eos, quos jam habemus, novos etiam 'hoſtes habebimus. Et quo tempore illis, 'qui nunc ſunt hoſtes minime dubii, reſiſtendum erit, eo bellum noſtris ſociis erit 'faciendum.

40.'Non oportet igitur ullam ſpem ipſis 'relinquere, qua ſperent fore, ut vel oratione probabili nobis perſuadeant, quod cupiunt, vel pecuniis peccata redimant, et, 'quaſi humanitus peccarint, veniam a nobis 'impetrent. Nec enim inviti deliquerunt: 'ſed *ultro et* ſcientes inſidias *nobis* fecerunt. 'Quod autem praeter voluntatem ſit, id 'venia dignum eſt. Ego igitur et tunc pri-

‘ μάχων σκέψασθε εἰ τοῖς τε ἀναγκα-
‘ σθεῖσιν ὑπό τε τῶν πολεμίων καὶ τοῖς
‘ ἑκοῦσιν ἀποστᾶσι τὰς αὐτὰς ζημίας προσ-
‘ θήσετε, τίνα οἴεσθε ὅντινα οὐ βραχεία
‘ προφάσει ἀποστήσεσθαι, ὅταν ἢ κατορ-
‘ θώσαντι ἐλευθέρωσις ᾖ, ἢ σφαλέντι μηδὲν
‘ παθεῖν ἀνήκεστον. ἡμῖν δὲ πρὸς ἑκάστην
‘ πόλιν ἀποκεκινδυνεύσεται τά τε χρήμα-
‘ τα καὶ αἱ ψυχαί. καὶ τυχόντες μὲν, πό-
‘ λιν ἐφθαρμένην παραλαβόντες, τῆς ἔπει-
‘ τα προσόδου, δι' ἣν ἰσχύομεν, τολοιπὸν στε-
‘ ρήσεσθέ, σφαλέντες δὲ, πολεμίους πρὸς
‘ τοῖς ὑπάρχουσιν ἕξομεν. καὶ ὃν χρό-
‘ νον τοῖς νῦν καθεστηκόσι δεῖ ἐχθροῖς ἀν-
‘ θίστασθαι, τοῖς οἰκείοις ξυμμάχοις πολε-
‘ μήσομεν.

μ'. ‘ Οὔκουν δεῖ προσθεῖναι ἐλπίδα οὔτε
‘ λόγῳ πιστὴν, οὔτε χρήμασιν ὠνητὴν, ὡς
‘ ξυγγνώμην ἁμαρτεῖν ἀνθρωπείως λήψον-
‘ ται. ἄκοντες μὲν γὰρ οὐκ ἔβλαψαν, εἰ-
‘ δότες δὲ ἐπεβούλευσαν. ξύγγνωμον δ' ἐστὶ

‘ τὸ ἀκούσιον. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τότε πρῶτον, καὶ νῦν διαμάχομαι, μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς τὰ προδεδογμένα, μηδὲ τρισὶ τοῖς ἀξυμφορωτάτοις τῇ ἀρχῇ, οἴκτῳ, καὶ ἡδονῇ λόγων, καὶ ἐπιεικείᾳ, ἁμαρτάνειν. ἔλεός τε γὰρ πρὸς τοὺς ὁμοίους δίκαιος ἀντιδίδοσθαι, καὶ μὴ πρὸς τοὺς οὔτ’ ἀντοικτιοῦντας, ἐξ ἀνάγκης τε καθεστῶτας ἀεὶ πολεμίους. οἵ τε τέρποντες λόγῳ ῥήτορες ἕξουσι καὶ ἐν ἄλλοις ἐλάσσοσιν ἀγῶνα, καὶ μὴ ἐν ᾧ ἡ μὲν πόλις βραχέα ἡσθεῖσα, μεγάλα ζημιώσεται, αὐτοὶ δὲ ἐκ τοῦ εὖ εἰπεῖν τὸ παθεῖν εὖ ἀντιλήψονται. καὶ ἡ ἐπιείκεια πρὸς τοὺς μέλλοντας ἐπιτηδείους καὶ τολοιπὸν ἔσεσθαι, μᾶλλον δίδοται ἢ πρὸς τοὺς ὁμοίους τε καὶ οὐδὲν ἧσσον πολεμίους ὑπολειπομένους. ἓν δὲ ξυνελὼν λέγω, πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ, τά τε δίκαια ἐς Μιτυληναίους καὶ τὰ ξύμφορα ἅμα ποιήσετε· ἄλλως δὲ γνόντες, τοῖς μὲν οὐ χαριεῖσθε, ὑμᾶς δὲ αὐτοὺς μαλ-

'mum, et nunc quoque contendo, ne pristi-
'nam sententiam mutantes decretum jam
'ante factum rescindatis, neve misericordia,
'et verborum illecebris, et lenitate, tribus
'rebus imperio perniciosissimis, adducti pec-
'cetis. Nam misericordiam illis, qui sunt
'similes, vicissim tribui est aequum: non au-
'tem illis, qui mutua miseratione non com-
'moventur, et qui propter necessitatem, *qua*
'*inviti parere coguntur*, se nobis hostes per-
'petuo praebent. Et oratores, qui sua ora-
'tione oblectant, in aliis minoribus rebus
'certamen habebunt: non autem in qua, ipsa
'quidem civitas pro minima voluptate, quam
'perceperit, maximam jacturam faciet; ipsi
'vero pro causa bene acta beneficium acci-
'pient. Et lenitas illis potius tribuitur, qui
'in posterum amici sunt futuri, quam illis,
'qui semper sui similes, et nihilo minus ho-
'stes sunt futuri, si *superstites* relinquantur.
'Atque (ut semel rem totam paucis expedi-
'am) si meam sententiam sequamini, ea fa-
'cietis, quae cum erga Mitylenaeos aequa,
'tum etiam *vobis ipsis* utilia sunt futura. Sed
'si aliter statuatis, illis quidem nihil gratifi-
'cabimini, vos vero ipsos vestro praejudicio

'magis damnabitis. ſi enim iſti merito defe-
'cerunt, vos certe contra fas et jus ipſis im-
'perare dicemini. Quod ſi vel contra fas et
'jus, hoc tamen vobis faciendum cenſetis, o-
'portet igitur hos etiam praeter fas et jus a
'vobis puniri, quia hoc vobis conducit, aut
'imperium a vobis deponi, operamque dari,
'ut ſine periculo viros bonos agatis. eadem
'etiam poena in illos animadvertite; neque
'vos, qui evaſiſtis, clementiores vosmet o-
'ſtendite, quam illi, qui inſidias fecerunt,
'*erga vos fuiſſent, ſi rem ex animi ſententiâ*
'*geſſiſſent*: cogitantes, quae veriſimile eſt ip-
'ſos facturos fuiſſe, ſi vos viciſſent, praeſer-
'tim cum vos injuria laceſſiverint. Illi vero
'praecipue, qui nulla de cauſa aliquem ma-
'leficio afficiunt, hunc etiam ad internecio-
'nem usque perſequuntur, et funditus per-
'dunt, quia periculum ſibi impendens ab
'hoſte, qui *ſuperſtes* relinquitur, ſuſpectum
'habent. Qui enim injuriam aliquam acce-
'pit, a quo non oportuit, hic periculo vita-
'to in eum acerbior eſſe ſolet, quam in juſ-
'tum hoſtem. Nolite igitur veſtri ipſorum
'proditores eſſe. Sed animo quam proxime
'accedentes ad mala, quae paſſuri eratis, et
'vos caeteris omnibus rebus antepoſituros

' λον δικαιώσεσθε. εἰ γὰρ οὗτοι ὀρθῶς ἀπέ-
' στησαν, ὑμεῖς ἂν οὐ χρεὼν ἄρχοιτε. εἰ
' δὲ δὴ καὶ οὐ προσῆκον ὅμως ἀξιοῦτε τοῦ-
' το δρᾷν, παρὰ τὸ εἰκὸς τοίνυν καὶ τούσ-
' δε ξυμφόρως δεῖ κολάζεσθαι, ἢ παύεσθαι
' τῆς ἀρχῆς, καὶ ἐκ τοῦ ἀκινδύνου ἀνδραγα-
' θίζεσθαι. τῇ τε αὐτῇ ζημίᾳ ἀξιώσα-
' τε ἀμύνασθαι, καὶ μὴ ἀναλγητότεροι οἱ
' διαφεύγοντες τῶν ἐπιβουλευσάντων φα-
' νῆναι· ἐνθυμηθέντες ἃ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς
' ποιῆσαι κρατήσαντας ἡμῶν, ἄλλως τε
' καὶ προϋπάρξαντας ἀδικίας. μάλιστα δὲ
' οἱ μὴ ξὺν προφάσει τινὰ κακῶς ποιοῦν-
' τες ἐπεξέρχονται, καὶ διόλλυνται, τὸν
' κίνδυνον ὑφορώμενοι τοῦ ὑπολειπομένου
' ἐχθροῦ. ὁ γὰρ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ τὶ παθὼν,
' χαλεπώτερος διαφυγὼν τοῦ ἀπὸ τῆς ἴ-
' σης ἐχθροῦ. μὴ οὖν προδόται γένησθε ἡμῶν
' αὐτῶν. γενόμενοι δ' ὅτιεγγύτατα τῇ
' γνώμῃ τοῦ πάσχειν, καὶ ὡς πρὸ παντὸς
' ἂν ἐτιμήσασθε αὐτοὺς χειρώσασθαι,

‘ νῦν ἀνταπόδοτε, μὴ μαλακισθέντες πρὸς
‘ τὸ παρὸν αὐτίκα, μηδὲ τοῦ ἐπικρεμα-
‘ σθέντος ποτὲ δεινοῦ ἀμνημονοῦντες. κο-
‘ λάσατε δὲ ἀξίως τούτους τε, καὶ τοῖς
‘ ἄλλοις ξυμμάχοις παράδειγμα σαφὲς
‘ καταστήσατε, ὃς ἂν ἀφιστῆται, θανάτῳ
‘ ζημιωσόμενον. τόδε γὰρ ἢν γνῶσιν, ἧσ-
‘ σον, τῶν πολεμίων ἀμελήσαντες, τοῖς
‘ ὑμετέροις αὐτῶν μαχεῖσθε ξυμμάχοις.’

μα΄. Τοιαῦτα μὲν ὁ Κλέων εἶπε. μετὰ δ’ αὐτὸν Διόδοτος Εὐκράτους (ὅσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀντέλεγε μάλιστα μὴ ἀποκτεῖναι Μιτυληναίους) παρελθὼν καὶ τότε, ἔλεγε τοιάδε.

μβ΄. ‘ ΟΥΤΕ τοὺς προθέντας τὴν δι-
‘ αγνώμην αὖθις περὶ Μιτυληναίων αἰτι-
‘ ῶμαι, οὔτε τοὺς μεμφομένους μὴ πολλάκις
‘ περὶ τῶν μεγίστων βουλεύεσθαι, ἐπαι-
‘ νῶ. νομίζω δὲ δύο τὰ ἐναντιώτατα εὐ-
‘ βουλίᾳ εἶναι, τάχος τε καὶ ὀργήν. ὧν
‘ τὸ μὲν, μετὰ ἀνοίας φιλεῖ γίγνεσθαι,

'fuiſſe, eos in veſtram poteſtatem redigere: 'nunc parem gratiam ipſis referatis; non 'emolliti ob praeſentem ipſorum fortunam, 'ac ſtatum, in quo jam ſunt; nec periculi, 'quod vobis non ita pridem impendebat, ob-'liti. Hos igitur pro meritis plectite, et in-'ſigne exemplum ſociis praebete; ut intelli-'gant eum, qui defectionem a vobis fecerit, 'morte mulctatum iri. Hoc enim ſi cogno-'verint, vos, neglectis hoſtibus, cum veſtris 'ſociis poſthac minus pugnabitis.'

41. Atque Cleon quidem haec dixit. Poſt eum vero Diodotus Eucratis filius, (qui et in ſuperiore concione ipſi maxime fuerat adverſatus, ne Mitylenaei necarentur) tunc etiam in medium progreſſus, haec verba fecit.

42. 'Neque illos, qui de Mitylenaeis 'iterum ad conſilium retulerunt, reprehen-'dendos puto; neque illos, qui maximis de 'rebus ſaepius conſultandum eſſe vetant, 'laudandos cenſeo. Nam haec duo, celeri-'tatem et iram, bonae conſultationi maxi-'me contraria eſſe judico. Quorum alte-'rum quidem cum amentia conjunctum eſ-'ſe ſolet; alterum vero, cum imperitia et 'conſilii tenuitate. Et qui orationem rerum

' agendarum magiſtram eſſe contentioſe ne-
' gat, aut amens eſt, aut privatim aliquid ip-
' ſius intereſt. amens quidem, ſi ulla alia ra-
' tione, *quam verbis*, res futuras, easque ob-
' ſcuras declarari poſſe putat. ipſius vero
' intereſt, ſi cupiens aliquid turpe perſuade-
' re, de hoc quidem, quod eſt turpe, ſe non
' belle diſſerere poſſe putet: ſed, ſi probe
' vituperaverit *alios*, cum illos qui ſententi-
' am contra ipſum ſunt dicturi, tum etiam
' auditores a ſe territum iri *ſperet*. Illi eti-
' am ſunt moleſtiſſimi, qui, ut ſuae pruden-
' tiae ac eloquentiae ſpecimen edant, mag-
' nifica oratione corruptelam *adverſariis* ob-
' jectant, eosque hoc nomine accuſant. Si
' enim imperitiam *illis* objicerent; is qui
' rem perſuadere non poſſet, imperitus po-
' tius quam injuſtus habitus, victus discede-
' ret. Sed ſi injuſtitia *alicui* objiciatur, et
' idem cauſam obtineat, eſt ſuſpectus; et niſi
' obtineat, non ſolum imperitus, ſed etiam
' injuſtus exiſtimatur. Et respublica ex hu-
' jusmodi re detrimentum capit. Conſulto-
' ribus enim propter metum deſtituitur:
' quanquam praeclare cum ea ageretur, ſi
' tales cives nulla dicendi facultate praedi-

‘ τὸ δὲ, μετὰ ἀπαιδευσίας, καὶ βραχύτη-
‘ τος γνώμης. τούς τε λόγους ὅστις δια-
‘ μάχεται μὴ διδασκάλους τῶν πραγμά-
‘ των γίγνεσθαι, ἢ ἀξύνετός ἐστιν, ἢ ἰδίᾳ
‘ τὶ αὐτῷ διαφέρει. ἀξύνετος μὲν, εἰ ἄλ-
‘ λῳ τινὶ ἡγεῖται περὶ τοῦ μέλλοντος δυ-
‘ νατὸν εἶναι καὶ μὴ ἐμφανοῦς φράσαι· δια-
‘ φέρει δ' αὐτῷ εἰ βουλόμενός τι αἰσχρὸν
‘ πεῖσαι, εὖ μὲν εἰπεῖν οὐκ ἂν ἡγεῖται περὶ
‘ τοῦ μὴ καλοῦ δύνασθαι, εὖ δὲ διαβαλὼν,
‘ ἐκπλῆξαι ἂν τούς τε ἀντεροῦντας καὶ τοὺς
‘ ἀκουσομένους. χαλεπώτατοι δὲ καὶ οἱ
‘ ἐπὶ χρήμασι προσκατηγοροῦντες ἐπίδει-
‘ ξίν τινα. εἰ μὲν γὰρ ἀμαθίαν κατητι-
‘ ῶντο, ὁ μὴ πείσας, ἀξυνετώτερος ἂν δό-
‘ ξας εἶναι ἢ ἀδικώτερος, ἀπεχώρει. ἀδι-
‘ κίας δ' ἐπιφερομένης, πείσας τε, ὕπο-
‘ πτος γίγνεται, καὶ μὴ τυχὼν, μετὰ
‘ ἀξυνεσίας καὶ ἄδικος. ἥ τε πόλις οὐκ ὠ-
‘ φελεῖται ἐν τῷ τοιῷδε. φόβῳ γὰρ ἀπο-
‘ στερεῖται τῶν ξυμβούλων· καὶ πλεῖστ' ἂν

‘ ὀρθοῖτο ἀδυνάτους λέγειν ἔχουσα τοὺς τοι‘ ούτους τῶν πολιτῶν. ἐλάχιστα γὰρ ἂν ‘ πεισθείησαν ἁμαρτάνειν. χρὴ δὲ τὸν ‘ μὲν ἀγαθὸν πολίτην, μὴ ἐκφοβοῦντα τοὺς ‘ ἀντεροῦντας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἴσου φαί‘ νεσθαι ἄμεινον λέγοντα. τὴν δὲ σώφρο‘ να πόλιν, τῷ τε πλεῖστα εὖ βουλεύοντι ‘ μὴ προστιθέναι τιμὴν, ἀλλὰ μηδ' ἐλασ‘ σοῦν τῆς ὑπαρχούσης· καὶ τὸν μὴ τυχόν‘ τα γνώμης, οὐχ ὅπως ζημιοῦν, ἀλλὰ μηδ' ‘ ἀτιμάζειν. οὕτω γὰρ, ὅ, τε κατορθῶν, ‘ ἥκιστα ἂν ἐπὶ τῷ ἔτι μειζόνων ἀξιοῦσθαι, ‘ παρὰ γνώμην τὶ καὶ πρὸς χάριν λέγοι· ‘ ὅ, τε μὴ ἐπιτυχὼν, ὀρέγοιτο τῷ αὐτῷ ‘ χαριζόμενός τι, καὶ αὐτὸς προσάγεσθαι τὸ ‘ πλῆθος.

μγ΄. ‘ Ὧν ἡμεῖς τἀναντία δρῶμεν, καὶ ‘ προσέτι, ἤν τις καὶ ὑποπτεύηται κέρδους ‘ μὲν ἕνεκα, τὰ βέλτιστα δ' ὅμως λέγειν, ‘ φθονήσαντες τῆς οὐ βεβαίου δοκήσεως τῶν ‘ κερδῶν, τὴν φανερὰν ὠφέλειαν τῆς πό-

'tos haberet. minime enim ad peccandum 'impellerentur. Atqui oportet bonum ci-'vem non terrentem adverſarios, qui ſen-'tentiam contra ipſum ſunt dicturi; ſed, pa-'ri dicendi poteſtate facta, diſputantem de-'monſtrare, ſe meliora dicere. Civitatem ve-'ro ſapientem *oportet* optimo conſultori non 'addere *novum* honorem; ſed nec eum, quem 'jam habet, imminuere: illum etiam, qui 'non eſt bonus conſultor, non ſolum nulla 'poena, ſed ne ulla quidem ignominia affi-'cere. Ita enim et is, qui in dicendis ſen-'tentiis praeſtat, nihil aliter ac ſentit, ne-'que quidquam ad gratiam dicet, adductus 'ſpe longe majorum honorum, quos adi-'piſci cupit. Et qui rectum conſilium dare 'non novit, et ipſe multitudinem ſibi conci-'liare non ſtudebit, eadem ratione ei in re 'aliqua gratificans.

43. 'Quorum nos contraria facimus: et 'praeterea, ſi quis in ſordium *et corruptelae* 'ſuſpicionem venerit, et tamen eum optime 'dicere conſtet, invidentes ei propter incer-'tam ſordium ſuſpicionem, manifeſtam u-'tilitatem reipublicae eripimus. Solet autem 'uſu venire, ut bonae ac *ſalutares* ſenten-'tiae, quae ex improviſo dicuntur, non mi-

'nus sint suspectae, quam malae *et pernicio-* '*sae:* adeo ut oporteat pariter, tam illum, 'qui reipublicae pessimum consilium est da- 'turus, quam illum, qui optimam sententi- 'am dicturus, multitudinem dolo sibi conci- 'liare, et mendacio suam causam probare. 'Et solam *hanc* rempublicam, propter hu- 'jusmodi suspiciones, nemo aperte, nisi frau- 'de decipiat, beneficiis afficere potest. Qui 'enim aperte beneficium ipsi dat, in quae- 'stus obscuri suspicionem incidit, *quasi pro* '*beneficio reipublicae dato, ipse beneficium a-* '*liquod longe majus ab ea clam sit acceptu-* '*rus*. Oportet autem in rebus maximis, et 'in tanta *imperii* dignitate, nos, qui verba 'facimus, longius prospicere, quam vos, qui 'non longe prospicitis; praesertim cum nos, 'qui consilium damus, rationem reddere co- 'gamur vobis, qui nos auditis, et qui nullis 'rationibus reddendis, nullique judicio ob- 'noxii estis. Si enim et ille, qui aliquid per- 'suasit, et ille, cui hoc persuasum fuit, ae- 'que mulctaretur, profecto prudentius ju- 'dicaretis. Nunc vero ad quemlibet animi 'motum, quo repente fueritis abrepti, si 'quando forte in rebus judicandis labamini, 'illius, qui persuaserit, unam sententiam,

‛ λεως ἀφαιρούμεθα. καθέστηκε δὲ τἀγα-
‛ θὰ, ἀπὸ τοῦ εὐθέος λεγόμενα, μηδὲν ἀ-
‛ νυποπτότερα εἶναι τῶν κακῶν. ὥστε
‛ δεῖν ὁμοίως τόν τε τὰ δεινότατα βουλό-
‛ μενον πεῖσαι, ἀπάτῃ προσάγεσθαι τὸ
‛ πλῆθος, καὶ τὸν τὰ ἀμείνω λέγοντα,
‛ ψευσάμενον, πιστὸν γενέσθαι. μόνην τε
‛ πόλιν διὰ τὰς περινοίας εὖ ποιῆσαι ἐκ
‛ τοῦ προφανοῦς, μὴ ἐξαπατήσαντα, ἀ-
‛ δύνατον. ὁ γὰρ διδοὺς φανερῶς τι ἀγα-
‛ θὸν, ἀνθυποπτεύεται ἀφανῶς πῃ πλέ-
‛ ον ἕξειν. χρὴ δὲ πρὸς τὰ μέγιστα καὶ ἐν
‛ τῷ τοιῷδε ἀξιοῦντι, ἡμᾶς περαιτέρω
‛ προνοοῦντας λέγειν ὑμῶν τῶν δι' ὀλίγου
‛ σκοπούντων, ἄλλως τε καὶ ὑπεύθυνον τὴν
‛ παραίνεσιν ἔχοντας πρὸς ἀνεύθυνον τὴν
‛ ὑμετέραν ἀκρόασιν. εἰ γὰρ ὅ, τε πεί-
‛ σας καὶ ὁ ἐπισπώμενος ὁμοίως ἐβλάπτον-
‛ το, σωφρονέστερον ἂν ἐκρίνετε· νῦν δὲ
‛ πρὸς ὀργὴν ἥν τινα τύχητε ἔστιν ὅτε
‛ σφαλέντες, τὴν τοῦ πείσαντος μίαν γνώ-

‘ μην ζημιοῦτε, καὶ οὐ τὰς ὑμετέρας αὐτῶν, ‘ εἰ πολλαὶ οὖσαι ξυνεξήμαρτον.

μδ'. ‘ Ἐγὼ δὲ παρῆλθον οὔτε ἀντερῶν ‘ περὶ Μιτυληναίων, οὔτε κατηγορήσων. ‘ οὐ γὰρ περὶ τῆς ἐκείνων ἀδικίας ἡμῖν ὁ ‘ ἀγὼν, εἰ σωφρονοῦμεν, ἀλλὰ περὶ τῆς ‘ ἡμετέρας εὐβουλίας. ἤν τε γὰρ ἀποφήνω ‘ πάνυ ἀδικοῦντας αὐτοὺς, οὐ διὰ τοῦτο ‘ καὶ ἀποκτεῖναι κελεύσω, εἰ μὴ ξυμφέ‘ ρον· ἤν τε καὶ ἔχοντές τι ξυγγνώμης εἶ‘ εν, εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο. νο‘ μίζω δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος ἡμᾶς μᾶλ‘ λον βουλεύεσθαι ἢ τοῦ παρόντος. καὶ τοῦ‘ το ὃ μάλιστα Κλέων ἰσχυρίζεται ἐς τὸ ‘ λοιπὸν ξυμφέρον ἔσεσθαι πρὸς τὸ ἧσ‘ σον ἀφίστασθαι, θάνατον ζημίαν προ‘ θεῖσι, καὶ αὐτὸς περὶ τοῦ ἐς τὸ μέλλον ‘ καλῶς ἔχοντος ἀντισχυριζόμενος, τἀ‘ ναντία γιγνώσκω· καὶ οὐκ ἀξιῶ ὑμᾶς τῷ ‘ εὐπρεπεῖ τοῦ ἐκείνου λόγου τὸ χρήσι‘ μον τοῦ ἐμοῦ ἀπώσασθαι. δικαιότερος

' nec vestras ipsorum plectitis, quamvis multae sint, quae simul peccarint.

44. ' Ego vero in medium processi; neque pro Mitylenaeis cuiquam sententiam contrariam dicturus, neque quempiam accusaturus. Non enim de illorum facinore nobis est certamen, si sapimus; sed de utilitate nostra, ut nobis recte consulamus. Quamvis enim ipsos injustissimum facinus fecisse pronuntiem, non tamen propterea eos etiam occidendos censuerim, nisi *hoc reipublicae* conducat. neque etiam, si qua venia sunt digni, *hanc ipsis dandam censeo*, nisi *hoc ipsum* e republica fore constiterit. Nam de rebus futuris, potius quam de praesentibus nos consultare puto. Atque in eo, quod Cleon praecipue contendit, ad socios in officio continendos, ne defectionem in posterum faciant, *vobis* utile fore, si capitale supplicium ipsis proponatis, *in eo, inquam, a Cleone vehementer dissentio*, et ego quoque de eo, quod in posterum vobis utile est futurum, contra contendens, longe aliter sentio. Et a vobis peto, ne speciosa ipsius oratione, meae orationis utilitatem repellatis. Nam ejus oratio, quae

'majorem aequitatis ſpeciem habet, prop'ter veſtram iram, quae nunc in Mitylenaeos eſt accenſa, fortaſſe *vos ad ipſius ſententiam* attrahet. Nos vero cum ipſis *Mitylenaeis* jam non diſceptamus, ita ut de jure nobis ſit quaerendum: at de ipſis conſultamus, quonam modo nobis in poſterum utiles eſſe poterunt.

45. 'In ſingulis enim civitatibus capitis 'poena propoſita eſt in multa peccata, non 'ſolum huic, *quod ab iſtis eſt commiſſum*, 'paria; ſed etiam minora. Homines tamen 'ſpe ſolicitati periculum ſubeunt, nec ullus 'adhuc in periculum venit, qui ſe ex eo 'non evaſurum, neque ſuum conatum ſibi 'ſucceſſurum exiſtimans, de ſe ipſo deſpe'rarit. Nec ulla civitas, quae defectionem 'fecerit, ad hanc usque diem exſtitit, quae '*juſto* minorem *ſe* exiſtimans *habere* appa'ratum, vel ſuum vel ſocialem, hoc aggredi 'auſa eſt. Omnibus enim natura inſitum eſt, 'ut et privatim et publice peccent. nec ul'la lex eſt, quae ab hoc prohibere valeat. 'Siquidem homines per omnia poenarum 'genera iverunt, *eas paulatim* augentes, ſi 'quo modo a facinoroſis minus laederentur.

‘ γὰρ ὢν αὐτῶ ὁ λόγος πρὸς τὴν νῦν ὑμε-
‘ τέραν ὀργὴν ἐς Μιτυληναίους, τάχα ἂν
‘ ἐπισπάσαιτο. ἡμεῖς δὲ οὐ δικαζόμεθα πρὸς
‘ αὐτοὺς ὥς τε τῶν δικαίων δεῖν, ἀλλὰ
‘ βουλευόμεθα περὶ αὐτῶν, ὅπως χρησίμως
‘ ἕξουσιν.

μέ. ‘ Ἐν οὖν ταῖς πόλεσι πολλῶν θα-
‘ νάτου ζημία πρόκειται, καὶ οὐκ ἴσων
‘ τῶδε ἀλλ' ἐλασσόνων ἁμαρτημάτων· ὅ-
‘ μως δὲ τῇ ἐλπίδι ἐπαιρόμενοι κινδυνεύου-
‘ σι, καὶ οὐδείς πω καταγνοὺς ἑαυτοῦ μὴ
‘ περιέσεσθαι τῷ ἐπιβουλεύματι, ἦλθεν ἐς
‘ τὸ δεινόν. πόλις τε ἀφισαμένη τίς πω,
‘ ἥσσω τῇ δοκήσει ἔχουσα τὴν παρασκευ-
‘ ὴν, ἢ οἰκείαν, ἢ ἄλλων ξυμμαχίαν, τού-
‘ τῳ ἐπεχείρησε. πεφύκασί τε ἅπαντες
‘ καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἁμαρτάνειν. καὶ
‘ οὐκ ἔστι νόμος ὅστις ἀπείρξει τούτου. ἐπεὶ
‘ διεξεληλύθασί γε διὰ πασῶν τῶν ζημιῶν
‘ οἱ ἄνθρωποι, προστιθέντες εἴπως ἧσσον
‘ ἀδικοῖντο ὑπὸ τῶν κακούργων. καὶ εἰ-

‘ κὸς τοπάλαι τῶν μεγίςων ἀδικημάτων
‘ μαλακωτέρας κεῖσθαι αὐτάς· παρα-
‘ βαινομένων δὲ τῷ χρόνῳ, ἐς τὸν θάνατον
‘ αἱ πολλαὶ ἀνήκουσι· καὶ τοῦτο ὅμως
‘ παραβαίνεται. ἢ τοίνυν δεινότερόν τι τού-
‘ του δέος εὑρετέον ἐςὶν, ἢ τόδε γε οὐδὲν
‘ ἐπίσχει. ἀλλ' ἡ μὲν πενία, ἀνάγκη τὴν
‘ τόλμαν παρέχουσα, ἡ δ' ἐξουσία, ὕ-
‘ βρει τὴν πλεονεξίαν καὶ φρονήματι. αἱ
‘ δ' ἄλλαι ξυντυχίαι, ὀργῇ τῶν ἀνθρώ-
‘ πων, ὡς ἑκάςη τὶς κατέχεται ὑπ' ἀνη-
‘ κέςου τινὸς κρείττονος, ἐξάγουσιν ἐς τοὺς
‘ κινδύνους. ἥ τε ἐλπὶς καὶ ὁ ἔρως ἐπὶ
‘ παντί. ὁ μὲν, ἡγούμενος, ἡ δ', ἐφεπο-
‘ μένη· καὶ ὁ μὲν, τὴν ἐπιβολὴν ἐκφρον-
‘ τίζων, ἡ δὲ, τὴν εὐπορίαν τῆς τύχης
‘ ὑποτιθεῖσα, πλεῖςα βλάπτουσι· καὶ ὄν-
‘ τα ἀφανῆ κρείσσω ἐςὶ τῶν ὁρωμένων δει-
‘ νῶν. καὶ ἡ τύχη ἐπ' αὐτοῖς οὐδὲν ἔλασ-
‘ σον ξυμβάλλεται ἐς τὸ ἐπαίρειν. ἀδο-
‘ κήτως γὰρ ἔςιν ὅτε παριςαμένη, καὶ ἐκ

'Etenim verisimile est, mitiores poenas olim 'in maxima scelera constitutas fuisse. Sed 'cum temporis progressu violarentur, ad 'mortem pleraeque processerunt. Et tamen 'hoc quoque violatur. aut igitur aliquis ter-'ror hoc vehementior est excogitandus, aut 'ne iste quidem coërcebit. Sed paupertas 'quidem, audaciam necessitati praebet; o-'pum vero potentia, petulantiae et super-'biae violentiam, ac pluris habendi cupidi-'tatem. Alii quoque *vitae* status, pro di-'verso hominum affectu, prout singuli con-'stricti tenentur aliqua cupiditate vehemen-'tiori, quam quae refraenari possit, homi-'nes ad pericula impellunt. Et spes, et a-'mor qualibet in re *hoc ipsum faciunt.* hic 'quidem, dux, illa vero, comes. atque hic 'quidem, rei aggrediendae rationem exco-'gitans, illa vero fortunae prosperitatem 'suggerens, plurimum nocet. Atque *haec* '*naturae vitia,* quamvis sub aspectum mi-'nime cadant, tamen majorem vim habent, 'quam mala, quae cernuntur. Et praeter 'ista, ipsa quoque fortuna nihilo minus ad-'juvat ad *homines ad periculum* impellen-'dos. Nam ex inopinato nonnunquam ad-

‘ ſtans, *ac ſeſe offerens*, aliquem vel infirmio-
‘ ribus opibus inſtructum adducit ad peri-
‘ clitandum; et civitates *integras* eo ma-
‘ gis, quo de majoribus rebus *agitur*, de
‘ libertate, aut de imperio in alios obti-
‘ nendo. et quia cum univerſa civitate ſin-
‘ guli cives timere de ſe plus aequo ſenti-
‘ unt. Denique (ut rem paucis complectar)
‘ hoc fieri non poteſt, et magnae eſt ſtulti-
‘ tiae, ſi quis exiſtimet, ſe aliquam rationem
‘ habere, qua homines a peccatis deterreat,
‘ aut legum vi, aut aliquo alio mali gravio-
‘ ris metu, cum humana natura ad aliquid
‘ agendum, magno impetu feratur.

46. Quare non oportet nos aut mortis
‘ poena, tanquam locuplete fidejuſſore fre-
‘ tos, aliquid gravius de Mitylenaeis ſtatu-
‘ ere, aut omnem ſpem tollere illis, qui de-
‘ fecerint, fore ut nullus ipſorum poeniten-
‘ tiae locus detur, neque ſuum peccatum
‘ quam leviſſima poena ipſis eluere liceat.
‘ Conſiderate enim, quod nunc quidem, ſi
‘ qua civitas praeterea, quae defectionem fe-
‘ cerit, et quae adhuc habuerit, unde impen-
‘ ſas reſtituere, et tributum in poſterum per-
‘ ſolvere poſſit, ſe ſuperſtitem fore cogno-
‘ verit, ad compoſitionem veniet: at illo mo-

‘ τῶν ὑποδεεστέρων κινδυνεύειν τινὰ προάγει, καὶ οὐχ ἧσσον τὰς πόλεις, ὅσῳ περὶ τῶν μεγίστων, ἐλευθερίας, ἢ ἄλλων ἀρχῆς· καὶ μετὰ πάντων ἕκαστος ἀλογίστως ἐπιπλέον τὶ αὑτὸν ἐδόξασεν. ἁπλῶς τε, ἀδύνατον, καὶ πολλῆς εὐηθείας, ὅστις οἴεται, τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὁρμωμένης προθύμως τὶ πρᾶξαι, ἀποτροπήν τινα ἔχειν, ἢ νόμων ἰσχύϊ, ἢ ἄλλῳ τῷ δεινῷ.

μϛ'. ‘ Οὔκουν χρὴ οὔτε τοῦ θανάτου τῇ ζημίᾳ ὡς ἐχεγγύῳ πιστεύσαντας, χεῖρον βουλεύσασθαι, οὔτε ἀνέλπιστον καταστῆσαι τοῖς ἀποστᾶσιν ὡς οὐκ ἔσται μεταγνῶναι, καὶ ὅτι ἐν βραχυτάτῳ τὴν ἁμαρτίαν καταλῦσαι. σκέψασθε γὰρ, ὅτι νῦν μὲν ἤν τις καὶ ἀποστᾶσα πόλις γνῷ μὴ περιεσομένη, ἔλθοι ἂν ἐς ξύμβασιν, δυνατὴ οὖσα ἔτι τὴν δαπάνην ἀποδοῦναι, καὶ τολοιπὸν ὑποτελεῖν· ἐκείνως δὲ, τίνα οἴεσθε ἥντινα οὐκ ἄμεινον

‘ μὲν ἢ νῦν παρασκευάσεσθαι, πολιορκίᾳ
‘ τε παρατενεῖσθαι ἐς τοὔσχατον, εἰ τὸ
‘ αὐτὸ δύναται σχολῇ καὶ ταχὺ ξυμβῆ-
‘ ναι; ἡμῖν τε πῶς ȣ̓ βλάβη δαπανᾶν κα-
‘ θημένοις διὰ τὸ ἀξύμβατον, καὶ ἢν ἕ-
‘ λωμεν πόλιν, ἐφθαρμένην παραλαβεῖν,
‘ καὶ τῆς προσόδου τολοιπὸν ἀπ᾽ αὐτῆς
‘ ϛέρεσθαι; ἰσχύομεν δὲ πρὸς τοὺς πολε-
‘ μίους τῷδε, ὥϛτε ȣ̓ δικαϛὰς ὄντας δεῖ ἡ-
‘ μᾶς μᾶλλον τῶν ἐξαμαρτανόντων ἀκρι-
‘ βεῖς βλάπτεσθαι, ἢ ὁρᾷν ὅπως ἐς τὸν ἔ-
‘ πειτα χρόνον μετρίως κολάζοντες, ταῖς
‘ πόλεσιν ἕξομεν ἐς χρημάτων λόγον ἰ-
‘ σχυȣ́σαις χρῆσθαι· καὶ τὴν φυλακὴν μὴ
‘ ἀπὸ τῶν νόμων τῆς δεινότητος ἀξιȣ̃ν ποι-
‘ εῖσθαι, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ἐπιμε-
‘ λείας. οὗ νῦν τȣ̓ναντίον δρῶντες, ἤν τι-
‘ να ἐλεύθερον καὶ βίᾳ ἀρχόμενον, εἰκότως
‘ πρὸς αὐτονομίαν ἀποϛάντα, χειρωσώ-
‘ μεθα, χαλεπῶς οἰόμεθα χρῆναι τιμω-
‘ ρεῖσθαι. χρὴ δὲ τοὺς ἐλευθέρȣς ȣ̓κ ἀφι-

'do, *quem Cleon praescribit*, quam tandem 'fore putatis, quae non melius, quam nunc '*ista fecit, ad bellum* se instruet, et diuturnam obsidionem ad extremum usque perferet: si idem valet, sero et cito compositionem facere. Nobis vero quomodo detrimento non erit, si propter sublatam compositionis faciendae spem, in longam obsidionem sumtus facere cogamur, et si urbem capiamus, profligatam recipiamus, et vectigalibus, quae ex ea percipimus, in posterum privemur? Atqui hac re adversus hostes valemus. Quapropter nobis non est committendum, ut, dum illorum, qui deliquerunt, judices sumus severi, exinde detrimentum potius capiamus, quam videamus, quonam modo *eos* moderate mulctantes, civitatibus, quae pecuniarum vi pollent, in posterum uti possimus. Et *oportet nos* existimare, non legum atrocitate, sed officii nostri sedulitate *eas* custodiendas, *et in officio, fideque continendas*. Nos tamen longe aliter nunc facimus. Nam si quem liberum hominem subegerimus, sed alterius imperio coactum parere, ac merito deficientem, ut se in pristinam libertatem vindicaret,

'eum atrocibus suppliciis afficiendum censemus. Atqui liberos homines acriter punire non oportet, si defectionem fecerint, sed *eos* diligenter custodire, et antevertere, ut ne in cogitationem quidem hujus rei veniant; et, si eos in nostram potestatem redegerimus, *delicti* culpam quam minime ipsis tribuere.

47. 'Vos igitur considerate, quantopere hac etiam re peccaturi sitis, si Cleoni assentiamini. Nunc enim plebs in omnibus civitatibus est vobis benevola; et aut non deficit cum nobilibus, aut, si deficere cogatur, statim se illorum hostem declarat, a quibus ad defectionem impulsa fuit. Et cum adversariae civitatis multitudinem vestri studiosam habeatis, ad bellum pergitis. Quod si Mitylenaeorum plebem occidatis, quae neque defectionis particeps fuit, et quae, postquam arma penes se habuit, urbem ultro *vobis* tradidit: primum quidem injuste facietis, quia bene de vobis meritos occidetis; deinde vero constituetis, quod homines potentes maxime cupiunt. Nam cum civitates ad defectionem impulerint, plebem statim sociam habebunt: quia vos

' ςαμένες, σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ πρὶν
' ἀποςῆναι, σφόδρα φυλάσσειν, καὶ προ-
' καταλαμβάνειν ὅπως μηδ' εἰς ἐπίνοιαν
' τέτε ἴωσι, κρατήσαντάς τε ὅτι ἐπ' ἐλά-
' χιςον τὴν αἰτίαν ἐπιφέρειν.

μζ'. ' Ὑμεῖς δὲ σκέψασθε ὅσον ἂν
' καὶ τῦτο ἁμαρτάνοιτε, Κλέωνι πειθό-
' μενοι, νῦν μὲν γὰρ ὑμῖν ὁ δῆμος ἐν πά-
' σαις ταῖς πόλεσιν εὔνες ἐςὶ, καὶ ἢ ἐ ξυνα-
' φίςαται τοῖς ὀλίγοις, ἢ, ἐὰν βιασθῇ, ὑ-
' πάρχει τοῖς ἀποςήσασι πολέμιος εὐθύς·
' καὶ τῆς ἀντικαθιςαμένης πόλεως τὸ πλῆ-
' θος ξύμμαχον ἔχοντες, ἐς πόλεμον ἐ-
' πέρχεσθε. εἰ δὲ διαφθερεῖτε τὸν δῆμον
' τὸν Μιτυληναίων, ὃς οὔτε μετέσχε τῆς
' ἀποςάσεως, ἐπειδή τε ὅπλων ἐκράτη-
' σεν, ἑκὼν παρέδωκε τὴν πόλιν· πρῶτον
' μὲν ἀδικήσετε, τὲς εὐεργέτας κτείνοντες,
' ἔπειτα καταςήσετε τοῖς δυνατοῖς τῶν ἀν-
' θρώπων ὃ βέλονται μάλιςα. ἀφιςάντες
' γὰρ τὰς πόλεις, τὸν δῆμον εὐθὺς ξύμμα-

‛ χον ἕξȣσι, προδειξάντων ὑμῶν τὴν αὐτὴν ‛ ζημίαν τοῖς τε ἀδικȣ͂σιν ὁμοίως κεῖσθαι, ‛ καὶ τοῖς μή. δεῖ δὲ, καὶ εἰ ἠδίκησαν, μὴ ‛ προσποιεῖσθαι, ὅπως ὃ μόνον ἡμῖν ἔτι ‛ ξύμμαχόν ἐϛι, μὴ πολέμιον γένηται. καὶ ‛ τȣ͂το πολλῷ ξυμφορώτερον ἡγȣ͂μαι ἐς τὴν ‛ κάθεξιν τῆς ἀρχῆς, ἑκόντας ἡμᾶς ἀδικη- ‛ θῆναι, ἢ δικαίως ȣ͂ς μὴ δεῖ διαφθεῖραι. καὶ ‛ τὸ Κλέωνος τὸ αὐτὸ δίκαιον καὶ ξύμφορον ‛ τῆς τιμωρίας ȣ̓χ εὑρίσκεται ἐν αὐτῷ δυ- ‛ νατὸν ὂν ἅμα γίγνεσθαι.

μή. ‛ Ὑμεῖς δὲ, γνόντες ἀμείνω τάδε ‛ εἶναι, καὶ μήδε οἴκτῳ πλέον νείμαντες, μήτ' ‛ ἐπιεικείᾳ, (οἷς ȣ̓δὲ ἐγὼ ἐῶ προσάγεσθαι) ‛ ἀπ' αὐτῶν δὲ τῶν παραινουμένων πεί- ‛ θεσθέ μοι, Μιτυληναίων ȣ͂ς μὲν Πάχης ‛ ἀπέπεμψεν ὡς ἀδικȣ͂ντας, κρῖναι καθ' ἡ- ‛ συχίαν, τȣ̀ς δ' ἄλλȣς ἐᾶν οἰκεῖν. τάδε ‛ γὰρ ἔς τε τὸ μέλλον ἀγαθὰ, καὶ τοῖς ‛ πολεμίοις ἤδη φοβερά. ὅστις γὰρ εὖ βȣ- ‛ λεύεται, πρὸς τȣ̀ς ἐναντίȣς κρείσσων ἐ-

'ipſi eandem poenam omnibus pariter, tam 'illis, qui deliquerint, quam illis, qui non 'deliquerint, propoſitam eſſe prius demon'ſtraveritis. Quamvis autem *Mitylenaei* de'liquerint, hoc tamen erat diſſimulandum, 'ut ea *civitatis* pars, quae ſola adhuc rebus 'noſtris favet, a nobis non alienetur. Hoc 'enim ad imperium retinendum longe uti'lius exiſtimo, injuriam nobis volentibus 'fieri, quam a nobis, ſummo jure agentibus, 'eos occidi, quos non oportet. Atque id, 'quod eſt in Cleonis ſententia, ultionem 'juſtam, eandemque utilem eſſe, in eadem 're ſimul fieri poſſe non reperitur.

48. 'Vos igitur, cum intellexeritis, hanc 'meam ſententiam *Cleonis* meliorem eſſe, 'neque miſericordia, neque lenitate adduc'ti (quibus ne ego quidem vos adduci ſino,) 'ſed ex ipſis rebus, quae vobis ſuadentur, 'mihi aſſentiamini; et de Mitylenaeis, quos 'Paches ut ſontes *huc* miſit, quaeſtionem 'per otium habeatis, caeteros vero habita're permittatis. Haec enim et in poſterum 'bona ſunt futura, et hoſtibus timorem jam 'ſunt injectura. Quisquis enim recte delibe'rat, is contra hoſtes magis pollet, quam

'qui temeraria virium ferocitate fretus in 'eos fertur, et factis aggreditur.'

49. Atque Diodotus quidem haec dixit. Prolatis vero horum sententiis inter se maxime contrariis, Athenienses quidem pariter inter se contenderunt pro adversa sententia; et quum ad suffragia ventum est, par fere utrinque numerus fuit, Diodoti tamen sententia superior fuit. Quare confestim alteram triremem magna festinatione miserunt; ne, si forte posterior *priorem non* antevertisset, civitatem jam exstinctam offenderent. uno autem ferme die et nocte antecesserat. Cum autem Mitylenaeorum legati vinum, et panem hordeaceum in ipsa navi praeparassent, et magna praemia se daturos promisissent, si antevertissent: tanto studio cursum navigationis confecerunt, ut uno eodemque tempore et remigarent, et panem vino ac oleo maceratum comederent; et per vices, alii quidem somnum caperent, alii vero remigarent. cum autem, quodam fortunae beneficio, tunc nullus ventus contrarius spirasset, et prior quidem navis haud magna festinatione navigaret, quod ad triste ministerium proficisceretur, haec vero hunc in modum adeo properaret, illa quidem tantisper

‛ϛὶν, ἢ μετ᾽ ἔργων ἰσχύος ἀνοίᾳ ἐπιών.

μθ΄. Τοιαῦτα μὲν ὁ Διόδοτος εἶπε. ῥηθεισῶν δὲ τῶν γνωμῶν τούτων μάλιϛα ἀντιπάλων πρὸς ἀλλήλας, οἱ Ἀθηναῖοι ἦλθον μὲν ἐς ἀγῶνα ὅμως τῆς δόξης, καὶ ἐγένοντο ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἀγχώμαλοι· ἐκράτησε δὲ ἡ τοῦ Διοδότου. καὶ τριήρη εὐθὺς ἄλλην ἀπέϛελλον κατὰ σπουδὴν, ὅπως μὴ φθασάσης τῆς δευτέρας εὕρωσι διεφθαρμένην τὴν πόλιν. προεῖχε δὲ ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτὶ μάλιϛα. παρασκευασάντων δὲ τῶν Μιτυληναίων πρέσβεων τῇ νηῒ οἶνον καὶ ἄλφιτα, καὶ μεγάλα ὑποσχομένων εἰ φθάσαιεν, ἐγένετο σπουδὴ τοῦ πλοῦ τοιαύτη ὥϛε ἤσθιόν τε ἅμα ἐλαύνοντες οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ ἄλφιτα πεφυρμένα· καὶ οἱ μὲν ὕπνον ᾑροῦντο κατὰ μέρος, οἱ δὲ ἤλαυνον. κατὰ τύχην δὲ πνεύματος οὐδενὸς ἐναντιωθέντος, καὶ τῆς μὲν προτέρας νεὼς οὐ σπουδῇ πλεούσης ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον, ταύτης δὲ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπειγομένης, ἡ μὲν ἔφθασε το-

σοῦτον ὅσον Πάχητα ἀνεγνωκέναι τὸ ψήφισμα, καὶ μέλλειν δράσειν τὰ δεδογμένα· ἡ δ᾽ ὑστέρα αὐτῆς ἐπικατάγεται, καὶ διεκώλυσε μὴ διαφθεῖραι. παρὰ τοσοῦτον μὲν ἡ Μιτυλήνη ἦλθε κινδύνου.

ν΄. Τοὺς δ᾽ ἄλλους ἄνδρας, οὓς ὁ Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς αἰτιωτάτους ὄντας τῆς ἀποστάσεως, Κλέωνος γνώμῃ διέφθειραν οἱ Ἀθηναῖοι· ἦσαν δὲ ὀλίγῳ πλείους χιλίων. καὶ Μιτυληναίων τείχη καθεῖλον, καὶ ναῦς παρέλαβον. ὕστερον δὲ φόρον μὲν οὐκ ἔταξαν Λεσβίοις, κλήρους δὲ ποιήσαντες τῆς γῆς, πλὴν τῆς Μηθυμναίων, τρισχιλίους, τριακοσίους μὲν τοῖς θεοῖς ἱεροὺς ἐξεῖλον, ἐπὶ δὲ τοὺς ἄλλους σφῶν αὐτῶν κληρούχους τοὺς λαχόντας ἀπέπεμψαν· οἷς ἀργύριον Λέσβιοι ταξάμενοι τοῦ κλήρου ἑκάστου τοῦ ἐνιαυτοῦ δύο μνᾶς φέρειν, αὐτοὶ εἰργάζοντο τὴν γῆν. παρέλαβον δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίσματα οἱ Ἀθηναῖοι, ὅσων Μιτυληναῖοι ἐκράτουν. καὶ ὑπήκοον ὕστερον Ἀθηναί-

praecessit, dum Paches decretum legeret, et ad imperata faciendum se praepararet. Haec vero posterior, eam proxime subsequens, ad portum appulit; et impedivit *Pachetem*, ne civitatem perderet. In tantum igitur discrimen Mitylene venit.

50. Caeteros vero, quos Paches ut praecipuos defectionis autores miserat, Athenienses ex Cleonis sententia morte mulctarunt. Erant autem numero paulo plures mille. Et Mitylenes muros demoliti sunt, et naves *ab illis traditas* acceperunt. Postea vero nullum quidem tributum Lesbiis imposuerunt: sed agro, (excepto Methymnaeorum) in tria millia partium diviso, trecentas quidem eximias Diis consecrarunt; in reliquas vero colonos de suis facta sortitione miserunt. Quibus Lesbii certam pecuniae summam, nempe duas minas in singulas portiones ex pacto et convento quotannis persolventes, agrum ipsi colebant. Oppida etiam, quotquot Mitylenaei in sua potestate habebant, Athenienses per deditionem ceperunt; quae postea Atheniensium imperio paruerunt. Et

apud Lesbum quidem ita res geſtae ſunt.

51. Eadem aeſtate, poſt receptam Lesbum, Athenienſes, duce Nicia, Nicerati filio, cum claſſe adverſus Minoam inſulam Megaris adjacentem iverunt. Megarenſes enim in ea turrim exſtruxerant, eaque pro propugnaculo utebantur. Nicias autem volebat Athenienſes illic, breviore loci ſpatio, non autem in Budoro, aut Salamine, ſuae praeſidiariae claſſis ſtationem habere; et *obſervare* Peloponneſios, ne clam eruptiones illinc facerent, triremibus (quemadmodum et ante fecerant,) praedonibus emiſſis, ſimul etiam ne quidquam Megarenſibus importaretur. Cum igitur primum duas turres a Niſaea prominentes, machinis e mari expugnaſſet, liberamque ibi inter inſulam continentemque navigationem reddidiſſet, eam Minoae partem, quae a continente erat, qua ponte, per loca paluſtria, auxilium inſulae a continente non ita multum diſtanti ferri poterat, munitionibus interſepſit. cum autem hoc opus intra paucos dies confeciſſet, et munitionem in ipſa quoque inſula ex-

ων. τὰ μὲν κατὰ Λέσβον οὕτως ἐγένετο.

να'. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει, μετὰ τὴν Λέσβου ἅλωσιν, Ἀθηναῖοι, Νικίου τοῦ Νικηράτου στρατηγοῦντος, ἐστράτευσαν ἐπὶ Μινώαν τὴν νῆσον ἣ κεῖται πρὸ Μεγάρων· ἐχρῶντο δὲ αὐτῇ πύργον ἐνοικοδομήσαντες οἱ Μεγαρεῖς φρουρίῳ. ἐβούλετο δὲ Νικίας τὴν φυλακὴν αὐτόθεν δι' ἐλάσσονος τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ μὴ ἀπὸ τοῦ Βουδόρου καὶ τῆς Σαλαμῖνος εἶναι· τούς τε Πελοποννησίους, ὅπως μὴ ποιῶνται ἔκπλους αὐτόθεν λανθάνοντες, τριήρων τε (οἷον καὶ τοπρὶν γενόμενον) καὶ λῃστῶν ἐκπομπαῖς, τοῖς τε Μεγαρεῦσιν ἅμα μηδὲν ἐσπλεῖν. ἑλὼν οὖν ἀπὸ τῆς Νισαίας πρῶτον δύο πύργω προέχοντε μηχαναῖς ἐκ θαλάσσης, καὶ τὸν ἔσπλουν ἐς τὸ μεταξὺ τῆς νήσου ἐλευθερώσας, ἀπετείχιζε καὶ τὸ ἐκ τῆς ἠπείρου, ᾗ κατὰ γέφυραν διὰ τενάγους ἐπιβοήθεια ἦν τῇ νήσῳ, οὐ πολὺ διεχούσῃ τῆς ἠπείρου. ὡς δὲ τοῦτο ἐξειργάσαντο ἐν ἡμέραις ὀλίγαις, ὕστερον δὴ καὶ

ἐν τῇ νήσῳ τεῖχος ἐγκαταλιπὼν καὶ φρουράν, ἀνεχώρησε τῷ στρατῷ.

νβ'. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου καὶ οἱ Πλαταιῆς, οὐκέτι ἔχοντες σῖτον, οὐδὲ δυνάμενοι πολιορκεῖσθαι, ξυνέβησαν τοῖς Πελοποννησίοις τοιῷδε τρόπῳ· προσέβαλον αὐτῶν τῷ τείχει, οἱ δὲ οὐκ ἠδύναντο ἀμύνεσθαι· γνοὺς δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἄρχων τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν, βίᾳ μὲν οὐκ ἐβούλετο ἑλεῖν (εἰρημένον γὰρ ἦν αὐτῷ ἐκ Λακεδαίμονος, ὅπως, εἰ σπονδαὶ γίγνοιντό ποτε πρὸς Ἀθηναίους, καὶ ξυγχωροῖεν ὅσα πολέμῳ χωρία ἔχουσιν ἑκάτεροι ἀποδίδοσθαι, μὴ ἀνάδοτος εἴη ἡ Πλάταια, ὡς αὐτῶν ἑκόντων προσχωρησάντων) προσπέμπει δὲ αὐτοῖς κήρυκα, λέγοντα, εἰ βούλονται παραδοῦναι τὴν πόλιν ἑκόντες τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ δικασταῖς ἐκείνοις χρήσασθαι, τούς τε ἀδίκους κολάζειν, παρὰ δίκην δὲ, οὐδένα. τοσαῦτα μὲν ὁ κῆρυξ εἶπεν. οἱ δὲ (ἦσαν γὰρ ἤδη ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ) παρέδοσαν τὴν

ſtruxiſſet, ac praeſidium in ea reliquiſſet, cum exercitu domum rediit.

52. Per eadem autem hujus aeſtatis tempora, Plataeenſes quoque, quod nullum commeatum amplius haberent, nec obſidionem diutius ferre poſſent, hunc in modum compoſitione facta Peloponneſiis ſe dediderunt. *Peloponneſii* muros urbis oppugnare coeperunt, illi vero ipſos propulſare non poterant. Quare dux Lacedaemonius, cum eorum imbecillitatem cognoviſſet, per vim quidem eos capere noluit, (hoc enim a Lacedaemoniorum Magiſtratibus ei fuerat interdictum, ut, ſi forte foedus aliquando cum Athenienſibus fieret, et utrique oppida bello capta, quae in ſua poteſtate haberent, reddenda conſentirent, Plataea non redderetur, quod ipſi ſua ſponte ſe dediſiſſent) ſed caduceatorem ad eos miſit, qui diceret, nunquid ſe, et urbem ultro Lacedaemoniis dedere, eorumque judicio ſtare vellent, ea conditione, ut de ſontibus ſupplicium ſumerent, nullum vero indicta cauſa damnarent ac punirent. Atque caduceator quidem haec tantum dixit. Illi vero (jam enim in extrema imbecillitate conſtituti erant) urbem ipſis dedide-

runt. Peloponnesii vero Plataeenses per aliquot dies aluerunt, donec Lacedaemone quinque Judices advenerunt. Cum autem illi adfuissent, nullam quidem accusationem ipsis proposuerunt: sed illos accersitos hoc tantum interrogabant, nunquid in hoc bello, ex quo susceptum esset, de Lacedaemoniis, eorumque sociis aliquo modo bene meriti essent. Illi vero, cum petiissent, ut suam causam oratione prolixiore sibi agere liceret, responderunt, suaeque causae patronos constituentes Astymachum Asopolai, et Laconem Aemnesti filium, cui publicum erat cum Lacedaemoniis hospitium, atque in medium progressi, in hunc modum verba fecerunt.

53. ‘ Urbis deditionem, ô Lacedaemonii, vestra aequitate freti fecimus; non ‘ existimantes, nos tale judicium subituros, ‘ at aequius aliquod fore sperantes; et conditionem nobis oblatam accepimus, ut non ‘ apud alios, sed apud vos judices causam ‘ diceremus, quemadmodum etiam dicimus; ‘ sic enim potissimum nos nostrum jus obtenturos arbitrabamur. Jam vero veremur, ne ab utroque simul aberraverimus.

πόλιν. καὶ τοὺς Πλαταιέας ἔτρεφον οἱ Πελοποννήσιοι ἡμέρας τινὰς, ἐν ὅσῳ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος δικασταὶ πέντε ἄνδρες ἀφίκοντο. ἐλθόντων δὲ αὐτῶν, κατηγορία μὲν οὐδεμία προετέθη· ἠρώτων δὲ αὐτοὺς ἐπικαλεσάμενοι, τοσοῦτον μόνον, εἴτι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷ καθεστῶτι ἀγαθόν τι εἰργασμένοι εἰσίν. οἱ δ᾽ ἔλεγον, αἰτησάμενοι μακρότερα εἰπεῖν, καὶ προτάξαντες σφῶν αὐτῶν Αστύμαχόν τε τὸν Ασωπολάου, καὶ Λάκωνα τὸν Αειμνήστου, πρόξενον ὄντα Λακεδαιμονίων· καὶ ἐπελθόντες ἔλεγον τοιάδε.

νγ΄. ‘ ΤΗΝ μὲν παράδοσιν τῆς πόλεως, ὦ Λακεδαιμόνιοι, πιστεύσαντες ὑμῖν, ἐποιησάμεθα, οὐ τοιάνδε δίκην οἰόμενοι ὑφέξειν, νομιμωτέραν δέ τινα ἔσεσθαι· καὶ ἐν δικασταῖς οὐκ ἐν ἄλλοις δεξάμενοι (ὥσπερ καὶ ἐσμὲν) γενέσθαι, ἢ ὑμῖν· ἡγούμενοι τὸ ἴσον μάλιστ᾽ ἂν φέρεσθαι. νῦν δὲ φοβούμεθα μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρ-

‘ τήκαμεν. τόν τε γὰρ ἀγῶνα περὶ τῶν ‘ δεινοτάτων εἶναι εἰκότως ὑποπτεύομεν, ‘ καὶ ὑμᾶς, μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε· τεκμαιρό- ‘ μενοι, προκατηγορίας τε ἡμῶν οὐ προ- ‘ γεγενημένης, ᾗ χρὴ ἀντειπεῖν, ἀλλ᾽ αὐ- ‘ τοὶ λόγον ᾐτησάμεθα· τό, τε ἐπερώτη- ‘ μα βραχὺ ὄν, ᾧ τὰ μὲν ἀληθῆ ἀπο- ‘ κρίνασθαι, ἐναντία γίγνεται, τὰ δὲ ψευ- ‘ δῆ, ἔλεγχον ἔχει. πανταχόθεν δὲ ἄ- ‘ποροι καθεστῶτες, ἀναγκαζόμεθα, καὶ ἀ- ‘ σφαλέστερον δοκεῖ εἶναι, εἰπόντας τὶ κιν- ‘ δυνεύειν. καὶ γὰρ ὁ μὴ ῥηθεὶς λόγος τοῖς ‘ ὧδ᾽ ἔχουσιν αἰτίαν ἂν παράσχοι ὡς, εἰ ‘ ἐλέχθη, σωτήριος ἂν ἦν. χαλεπῶς δὲ ‘ ἔχει ἡμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πει- ‘ θώ. ἀγνῶτες μὲν γὰρ ὄντες ἀλλήλων, ‘ ἐπεισενεγκάμενοι μαρτύρια ὧν ἄπειροι ‘ ἦτε, ὠφελούμεθ᾽ ἄν· νῦν δὲ πρὸς εἰδότας ‘ πάντα λελέξεται. καὶ δέδιμεν οὐχὶ μὴ ‘ προκαταγνόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἥσ- ‘ σους εἶναι τῶν ὑμετέρων, ἔγκλημα αὐ-

'Nam et de capite noſtro ultimoque ſup-
'plicio certamen eſſe, et vos non aequos ju-
'dices fore, merito ſuſpicamur. conjectu-
'ram inde facientes, tum quia nullus accu-
'ſator ante conſtitutus eſt, cujus criminati-
'onem refellamus, ſed et ipſi, ut dicendi po-
'teſtas nobis fieret, popoſcimus; tum eti-
'am quia veſtra interrogatio perbrevis, ad
'quam ſi vera reſpondeamus, hoc noſtram
'cauſam evertit, ſin falſa, mendacii facile
'argui poſſumus, Itaque cum maximis dif-
'ficultatibus undique premamur, et in an-
'cipiti fortuna conſtituti ſimus, cogimur, et
'tutius eſſe ducimus, aliquid dicendo peri-
'clitari. Quod enim dici potuit ab illis, qui
'in tali diſcrimine verſantur, niſi dictum
'fuerit, hominibus praebet occaſionem exi-
'ſtimandi, hoc ipſum, ſi dictum fuiſſet, ſa-
'lutem illis dare potuiſſe. Sed praeter alia
'ipſa perſuadendi ratio in difficili nobis eſt.
'nam ſi ignoti inter nos eſſemus, allatis te-
'ſtimoniis rerum illarum, quas ignoraretis,
'cauſam noſtram fortaſſe juvaremus. jam
'vero apud eos, qui rerum ſunt gnari, om-
'nia dicentur. Nec illud pertimeſcimus, ne
'crimini nobis detis, et propterea nos dam-
'netis, quod virtute vobis inferiores ſimus;

'sed *id veremur*, ne, in aliorum gratiam, judicium jam peractum, vestroque praejudicio confirmatum subeamus.

54. 'Veruntamen jus nostrum adversus Thebanorum simultates tuebimur, et quicquid ad justam nostrae causae defensionem facit, proferemus; nostraque beneficia cum in vos, tum etiam in caeteros Graecos collata commemorabimus, et flectere vos conabimur. Respondemus enim ad vestram illam perbrevem interrogationem, nunquid in hoc bello de Lacedaemoniis, eorumque sociis, aliquo modo bene meriti simus: si nos, ut hostes interrogatis, vos nullam injuriam a nobis accepisse, qui nullis beneficiis a nobis affecti fueritis: sin ut eos, quos amicos esse ducitis, vos potius peccare, qui bellum nobis intuleritis. Quod autem ad pacem attinet, et ad bellum contra Medos gestum, bonorum virorum officium fecimus: quippe qui illam quidem, nunc non violavimus priores; illos vero, tunc soli ex omnibus Boeotis una vobiscum pro libertate Graecorum aggressi sumus. Nam, quamvis in locis mediterraneis habitaremus, tamen navale proelium ad Artemisium commisimus; et quum in agro

' τὸ ποιῆτε, ἀλλὰ μὴ ἄλλοις χάριν φέ-
' ροντες, ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθισώ-
' μεθα.

νδ'. ' Παρεχόμενοι δὲ ὅμως ἃ ἔχομεν
' δίκαια, πρός τε τὰ Θηβαίων διάφορα,
' καὶ ἐς ὑμᾶς, καὶ ἐς τὺς ἄλλυς Ἕλλη-
' νας, τῶν εὖ δεδρασμένων ὑπόμνησιν ποιη-
' σόμεθα, καὶ πείθειν πειρασόμεθα. Φα-
' μὲν γὰρ πρὸς τὸ ἐρώτημα τὸ βραχὺ,
' εἴτι Λακεδαιμονίυς καὶ τὺς ξυμμάχους
' ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἀγαθὸν πεποιήκα-
' μεν, εἰ μὲν ὡς πολεμίους ἐρωτᾶτε, οὐκ
' ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς, μὴ εὖ παθόντας· φί-
' λους δὲ νομίζοντας, αὐτοὺς ἁμαρτάνειν
' μᾶλλον, τὺς ἡμῖν ἐπιςρατεύσαντας. τὰ
' δ' ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ πρὸς τὸν Μῆδον, ἀ-
' γαθοὶ γεγενήμεθα, τὴν μὲν, οὐ λύσαν-
' τες νῦν πρότεροι, τῷ δὲ, ξυνεπιθέμενοι
' τότε ἐς ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος μόνοι
' Βοιωτῶν. καὶ γὰρ ἠπειρῶταί τε ὄντες
' ἐναυμαχήσαμεν ἐπ' Αρτεμισίῳ, μάχῃ τε

‘ τῇ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῇ γενομένῃ, παρεγε-
‘ νόμεθα ὑμῖν τε καὶ Παυσανίᾳ. εἴτε τι
‘ ἄλλο κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐγένετο ἐ-
‘ πικίνδυνον τοῖς Ἕλλησι, πάντων παρὰ
‘ δύναμιν μετέχομεν. καὶ ὑμῖν, ὦ Λα-
‘ κεδαιμόνιοι, ἰδίᾳ, ὅτε περ δὴ μέγιστος φό-
‘ βος περιέστη τὴν Σπάρτην, μετὰ τὸν
‘ σεισμὸν τῶν ἐς Ἰθώμην Εἱλώτων ἀπο-
‘ στάντων, τὸ τρίτον μέρος ἡμῶν αὐτῶν
‘ ἐξεπέμψαμεν ἐς ἐπικουρίαν. ὧν οὐκ εἰκὸς
‘ ἀμνημονεῖν.

νέ. ‘ Καὶ τὰ μὲν παλαιὰ καὶ μέγι-
‘ στα τοιοῦτοι ἠξιώσαμεν εἶναι· πολέμιοι δὲ
‘ ἐγενόμεθα ὕστερον. ὑμεῖς δὲ, αἴτιοι. δεο-
‘ μένων γὰρ ξυμμαχίας, ὅτε Θηβαῖοι ἡ-
‘ μᾶς ἐβιάσαντο, ὑμεῖς ἀπεώσασθε, καὶ
‘ πρὸς Ἀθηναίους ἐκελεύετε τραπέσθαι, ὡς
‘ ἐγγὺς ὄντας, ὑμῶν δὲ μακρὰν ἀποικούν-
‘ των. ἐν μέντοι τῷ πολέμῳ οὐδὲν ἐκπρε-
‘ πέστερον ὑπὸ ἡμῶν οὔτε ἐπάθετε, οὔτε ἐ-
‘ μελλήσατε. εἰ δ᾽ ἀποστῆναι Ἀθηναίων

' nostro pugna commissa est, in ea vobis, et ' Pausaniae adfuimus. Et si quae aliae res ' cum periculo conjunctae per id tempus a ' Graecis gestae fuerunt, omnium partici-' cipes supra vires exstitimus. Vobis etiam, ' Lacedaemonii, privatim, quum maximus ' terror Spartam circumstetit, post terrae-' motum, quo tempore Helotes defectione ' a vobis facta in Ithomen se receperunt, ' tertiam nostrae civitatis partem auxilio ' misimus. quarum rerum memoriam vos de-' ponere non decet.

55. ' Ac olim quidem in maximis, gra-' vissimisque rebus tales esse non dubitavi-' mus. postea vero fuimus hostes: sed vos ' in culpa fuistis. Cum enim a vobis petiis-' semus, ut in vestram societatem nos reci-' peretis, quum Thebani vim nobis intule-' runt, nos rejecistis, et imperastis, ut ad A-' thenienses confugeremus, quod illi qui-' dem essent vicini, vos vero in loco valde ' remoto habitaretis. In bello tamen nullam ' insignem injuriam a nobis accepistis, nec ' accepturi eratis. Quod si ab Athenienſi-' bus vestro jussu deficere noluimus, nullam

'injuriam propterea vobis fecimus. Illi e-'nim contra Thebanos auxilium nobis tu-'lerunt, quum vos *hoc ipsum facere* pigebat. 'Nec amplius honestum erat eos prodere, 'praesertim homines de nobis bene meritos, 'quos in societatem precibus adduximus, et 'a quibus civitate donati fuimus. Imo vero 'nos decebat ad illorum imperata alacriter 'facienda ire. Sed quae utrique peccastis, 'dum sociis imperaretis, si quid non hone-'ste fecistis, horum culpa non penes illos 'est, qui sequuti sunt, sed penes illos, qui 'vos ad res pravas agendum duxerunt.

56. 'Thebani vero cum alias multas in-'jurias nobis intulerunt, tum etiam hanc 'postremam, quae (ut vos ipsi nostis) horum, 'quae patimur, est causa. Cum enim foede-'rum, *pacisque* tempore, et ipsis feriis men-'struis urbem nostram occupassent, eos me-'rito sumus ulti, secundum legem ab om-'nibus receptam, quae fas esse docet, ho-'stem, qui nos invadit, propulsare: et ip-'sorum gratia nunc immerito plectemur. 'Nam si ex praesenti utilitate, quam ex il-'lorum societate percipitis, et ex hostili il-'lorum odio, quo nos prosequuntur, judi-

' οὐκ ἠθελήσαμεν, ὑμῶν κελευσάντων, οὐκ ἠδι-
' κοῦμεν. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἐβοήθουν ἡμῖν ἐναντία
' Θηβαίοις, ὅτε ὑμεῖς ἀπωκνεῖτε· καὶ προδοῦ-
' ναι αὐτοὺς οὐκέτι ἦν καλὸν, ἄλλως τε καὶ οὓς
' εὖ παθών τις καὶ αὐτὸς δεόμενος προσηγά-
' γετο ξυμμάχους, καὶ πολιτείας μετέλα-
' βεν· ἰέναι δὲ ἐς τὰ παραγγελλόμενα εἰ-
' κὸς ἦν προθύμως. ἃ δὲ ἑκάτεροι ἐξηγεῖ-
' σθε τοῖς ξυμμάχοις, οὐχ οἱ ἑπόμενοι αἴ-
' τιοι εἴ τι μὴ καλῶς ἐδρᾶτε, ἀλλ' οἱ ἄ-
' γοντες ἐπὶ τὰ μὴ ὀρθῶς ἔχοντα.

νϛ'. ' Θηβαῖοι δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλ-
' λα ἡμᾶς ἠδίκησαν, τὸ δὲ τελευταῖον,
' αὐτοὶ ξύνιστε, δι' ἅπερ καὶ τάδε πάσχομεν.
' πόλιν γὰρ αὐτοὺς τὴν ἡμετέραν κατα-
' λαμβάνοντας ἐν σπονδαῖς, καὶ προσέτι ἱε-
' ρομηνίᾳ, ὀρθῶς [τε] ἐτιμωρησάμεθα, κα-
' τὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα, τὸν ἐπι-
' όντα πολέμιον ὅσιον εἶναι ἀμύνεσθαι·
' καὶ νῦν οὐκ ἂν εἰκότως δι' αὐτοὺς βλαπ-
' τοίμεθα. εἰ γὰρ τῷ αὐτίκα χρησίμῳ

‘ ὑμῶν τε καὶ ἐκείνων πολεμίῳ τὸ δίκαι-
‘ ον λήψεσθε, τοῦ μὲν ὀρθοῦ φανεῖσθε οὐκ
‘ ἀληθεῖς κριταὶ ὄντες, τὸ δὲ ξυμφέρον
‘ μᾶλλον θεραπεύοντες. καίτοι εἰ νῦν ὑ-
‘ μῖν ὠφέλιμοι δοκοῦσιν εἶναι, πολὺ καὶ
‘ ἡμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες μᾶλλον τό-
‘ τε ὅτε ἐν μείζονι κινδύνῳ ἦτε. νῦν μὲν
‘ γὰρ ἑτέροις ὑμεῖς ἐπέρχεσθε δεινοί· ἐν
‘ ἐκείνῳ δὲ τῷ καιρῷ ὅτε πᾶσι δουλείαν
‘ ἐπέφερεν ὁ βάρβαρος, οἵδε μετ' αὐτοῦ ἦ-
‘ σαν. καὶ δίκαιον ἡμῶν τῆς νῦν ἁμαρτίας
‘ (εἰ ἄρα ἡμάρτηταί τι) ἀντιθεῖναι τὴν
‘ τότε προθυμίαν· καὶ μείζω τε πρὸς ἐ-
‘ λάσσω εὑρήσετε, καὶ ἐν καιροῖς οἷς σπά-
‘ νιον ἦν τῶν Ἑλλήνων τινὰ ἀρετὴν τῇ
‘ Ξέρξου δυνάμει ἀντιτάξασθαι. ἐπῃνοῦντό
‘ τε μᾶλλον οἱ μὴ τὰ ξύμφορα πρὸς τὴν
‘ ἔφοδον αὐτοῖς ἀσφαλείᾳ πράσσοντες, ἐ-
‘ θέλοντες δὲ τολμᾷν μετὰ κινδύνων τὰ
‘ βέλτιστα. ὧν ἡμεῖς γενόμενοι, καὶ τιμη-
‘ θέντες ἐς τὰ πρῶτα, νῦν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς

‘ cium faciatis, *nosque plectatis ;* vos non re-
‘ ligiosos juris Judices esse, sed potius u-
‘ tilitati servire constabit. Quod si nunc isti
‘ vobis utiles videntur esse, profecto nos,
‘ caeterique Graeci tunc, quum in majori
‘ periculo essetis constituti, vobis multo ma-
‘ gis utiles exstitimus. Vos enim nunc qui-
‘ dem alios invaditis, *ipsis* formidolosi. Sed
‘ illo tempore, quo barbarus jugum servitutis
‘ omnibus Graecis imponebat, isti cum ipso
‘ fuerunt, *et ipsum adjuverunt.* Quare ae-
‘ quum est, ut huic nostro peccato (si modo
‘ peccatum aliquod a nobis est commissum)
‘ jam opponatis illud nostrum animi studi-
‘ um, quo tunc erga vos fuimus. et, si utri-
‘ usque collationem faciatis, studium qui-
‘ dem majus, peccatum vero minus reperi-
‘ etis : idque eo tempore, quo inter Graecos
‘ rarissimi reperiebantur, qui suam fortitu-
‘ dinem illi *formidandae* Xerxis potentiae
‘ opponerent : et *eo tempore, quo* ii magis
‘ laudabantur, qui adversus impetum et in-
‘ cursum barbarorum nullam utilitatis aut
‘ salutis suae rationem habuerunt ; sed vel
‘ maximo cum periculo res optimas *et pul-*
cerrimas alacriter et fortiter agere volu-

'erunt. ex quorum numero licet nos fueri-'mus, licet etiam *propterea* honores praeci-'pui nobis habiti fuerint; nunc tamen vere-'mur, ne hac ipſa de cauſa *potiſſimum* per-'damur, quod Athenienſes juſte potius ſe-'qui voluerimus, quam vos *injuſte, et* no-'ſtrae utilitati conſulentes. Atqui de rebus 'iisdem idem pariter, *et ſemper* vos ſentire 'decet, et exiſtimare, utilitatem nihil aliud 'eſſe, quam, quum ſociis, qui ſtrenue ſe geſ-'ſerunt, ſemper certam fortitudinis grati-'am rependimus, et ſimul praeſentia nego-'tia ex uſu noſtro conſtituimus.

57. 'Illud etiam mature conſiderate, vos 'nunc quidem probitatis et aequitatis exem-'plar a plerisque Graecis exiſtimari. Sed ſi 'de nobis iniquam ſententiam tuleritis (nec 'enim hoc judicium, quod de noſtra cauſa 'facietis, erit obſcurum; ſed vos, qui bene 'auditis, de nobis, qui non male audimus, 'ſententiam feretis) cavete, ne *omnes* factum 'veſtrum improbent, quod de bonis viris, 'quamvis vos ipſi meliores ſitis, aliquid prae-'ter decorum *et dignitatem veſtram* ſtatue-'ritis; neve *rem ab humanitatis officio ali-'enam judicent,* ſi ſpolia de nobis, qui de 'Graecis univerſis bene meriti ſumus, in pu-

‘ δέδιμεν, μὴ διαφθαρῶμεν, Ἀθηναίους ἑλό-
‘ μενοι δικαίως μᾶλλον ἢ ὑμᾶς κερδαλέως.
‘ καίτοι χρὴ ταυτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ὁ-
‘ μοίως φαίνεσθαι γιγνώσκοντας, καὶ τὸ
‘ ξυμφέρον μὴ ἄλλο τι νομίσαι ἢ τῶν ξυμ-
‘ μάχων τοῖς ἀγαθοῖς, ὅταν ἀεὶ βέβαι-
‘ ον τὴν χάριν τῆς ἀρετῆς ἔχωσι, καὶ τὸ
‘ παραυτίκα που ἡμῖν ὠφέλιμον καθι-
‘ στῆται.

νζʹ. ‘ Προσκέψασθέ τε ὅτι νῦν μὲν πα-
‘ ράδειγμα τοῖς πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων
‘ ἀνδραγαθίας νομίζεσθε· εἰ δὲ περὶ ἡμῶν
‘ γνώσεσθε μὴ τὰ εἰκότα (οὐ γὰρ ἀφανῆ
‘ κρινεῖτε τὴν δίκην τήνδε, ἐπαινούμενοι δὲ
‘ περὶ οὐδ' ἡμῶν μεμπτῶν) ὁρᾶτε ὅπως μὴ
‘ οὐκ ἀποδέξωνται, ἀνδρῶν ἀγαθῶν πέρι,
‘ αὐτοὺς ἀμείνους ὄντας, ἀπρεπές τι ἐπι-
‘ γνῶναι, οὐδὲ πρὸς ἱεροῖς τοῖς κοινοῖς σκῦ-
‘ λα ἀπὸ ἡμῶν τῶν εὐεργετῶν τῆς Ἑλ-
‘ λάδος ἀνατεθῆναι. δεινὸν δὲ δόξει εἶναι
‘ Πλάταιαν Λακεδαιμονίους πορθῆσαι· καὶ

‘ τοὺς μὲν πατέρας ἀναγράψαι ἐς τὸν τρί-
‘ ποδα τὸν ἐν Δελφοῖς δι' ἀρετὴν τὴν πό-
‘ λιν, ὑμᾶς δὲ καὶ ἐκ παντὸς τοῦ Ἑλλη-
‘ νικοῦ πανοικησίᾳ διὰ Θηβαίους ἐξαλεῖ-
‘ ψαι. ἐς τοῦτο γὰρ δὴ ξυμφορᾶς προκε-
‘ χωρήκαμεν, οἵτινες Μήδων τε κρατησάν-
‘ των ἀπολλύμεθα, καὶ νῦν ἐν ὑμῖν τοῖς
‘ πρὶν φιλτάτοις Θηβαίων ἡσσώμεθα, καὶ
‘ δύο ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ὑπέστημεν, τό-
‘ τε μὲν, τὴν πόλιν εἰ μὴ παρέδομεν, λι-
‘ μῷ διαφθαρῆναι, νῦν δὲ, θανάτου δίκη
‘ κρίνεσθαι. καὶ περιεώσμεθα ἐκ πάντων
‘ Πλαταιῆς, οἱ παρὰ δύναμιν πρόθυμοι
‘ ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἔρημοι καὶ ἀτιμώρη-
‘ τοι· καὶ οὔτε τῶν τότε ξυμμάχων ὠ-
‘ φελεῖ οὐδεὶς, ὑμεῖς τε, ὦ Λακεδαιμόνι-
‘ οι, ἡ μόνη ἐλπὶς, δέδιμεν μὴ οὐ βέβαιοι
‘ ἦτε.

νη'. ‘ Καίτοι ἀξιοῦμέν γε καὶ θεῶν ἕ-
‘ νεκα τῶν ξυμμαχικῶν ποτὲ γενομένων,
‘ καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας,

'blicis templis suspendantur. Facinus autem 'atrox esse videbitur, si Lacedaemonii Pla'taeas diripiant. Et *omnes iniquo ferent ani'mo*, quod patres quidem, *majoresque vestri*, 'nomen hujus civitatis in tripode Delphico 'virtutis ergo insculpserint, vos vero ex u'niversa Graecia propter Thebanos hoc ip'sum deleatis. Nam eo calamitatis jam pro'gressi sumus, quippe qui et ante periisse'mus, si Medi vicissent, et nunc apud vos, 'qui nobis olim eratis amicissimi, a Theba'nis superamur, et duo gravissima certami'na subiimus: unum quidem, tunc, ne fame 'necaremur, nisi urbem dedidissemus; alte'rum vero, nunc, quod capitis causam dica'mus, *et in salutis discrimen vocemur.* Et 'nos illi Plataeenses, qui supra vires optime 'meriti sumus de Graecis universis, deserti, 'omnique auxilio destituti, ab omnibus re'jicimur. nec eorum quisquam, qui tunc '*ejusdem periculi* socii fuerunt, *nunc nobis* 'opem fert: quinetiam, Lacedaemonii, vere'mur ne vos, unica spes nostra, parum con'stantes sitis.

58. 'Sed vos oramus, et per Deos, qui no'strae societatis, foederisque praesides ac

‘ teſtes quondam fuerunt; et per virtutem,
‘ quam erga Graecos demonſtravimus, ut
‘ flectamini, et ſententiam mutetis, ſi quid
‘ forte vobis a Thebanis perſuaſum fuerit:
‘ utque hanc gratiam viciſſim ab illis repo-
‘ ſcatis, ne ipſi illos occidant, quos a vobis
‘ occidi non decet; et honeſtum beneficium
‘ pro turpi *ab illis* reportetis, neve, ut aliis
‘ gratificemini, infamiam ipſi pro beneficio
‘ in eos collato ſubeatis. Nam corpora no-
‘ ſtra morte mulctare vobis eſt in promtu:
‘ ſed hujus facinoris infamiam delere eſt dif-
‘ ficillimum. non enim hoſtes juſto afficietis
‘ ſupplicio, ſed amicos, qui neceſſitate com-
‘ pulſi bellum vobis fecimus. Itaque ſi mor-
‘ tis metu nos liberetis, ſententiam religioſe,
‘ *ſancteque* tuleritis, illud in primis cogitan-
‘ tes, nos volentes in veſtram veniſſe poteſta-
‘ tem, et more ſupplicum manus tendentes,
‘ (hujusmodi autem homines ipſe Graeco-
‘ rum ritus occidi vetat,) praeterea nos per-
‘ petuo de vobis bene meritos eſſe. Aſpicite e-
‘ nim ſepulcra patrum veſtrorum, quos a Me-
‘ dis caeſos, et in agro noſtro ſepultos quot-
‘ annis publice cohoneſtabamus et indumen-
‘ tis et aliis inferiis; primitias etiam fructu-

‘ γναμφθῆναι ὑμᾶς, καὶ μεταγνῶναι, εἴτι
‘ ὑπὸ Θηβαίων ἐπείσθητε· τήν τε δωρεὰν
‘ ἀνταπαιτῆσαι, αὐτοὺς μὴ κτείνειν, οὓς
‘ μὴ ὑμῖν πρέπει· σώφρονά τε ἀντὶ αἰ-
‘ σχρᾶς κομίσασθαι χάριν, καὶ μὴ, ἡδονὴν
‘ δόντας ἄλλοις, κακίαν αὐτοὺς ἀντιλαβεῖν·
‘ βραχὺ γὰρ τὸ τὰ ἡμέτερα σώματα δια-
‘ φθεῖραι, ἐπίπονον δὲ τὴν δύσκλειαν αὐ-
‘ τοῦ ἀφανίσαι. οὐκ ἐχθροὺς γὰρ ἡμᾶς εἰκό-
‘ τως τιμωρήσεσθε, ἀλλ’ εὔνους, κατ’ ἀ-
‘ νάγκην πολεμήσαντας. ὥστε καὶ τῶν σω-
‘ μάτων ἄδειαν ποιοῦντες, ὅσια ἂν δικάζοι-
‘ τε, καὶ προνοοῦντες ὅτι ἑκόντας τε ἐλάβε-
‘ τε, καὶ χεῖρας προϊσχομένους (ὁ δὲ νόμος
‘ τοῖς Ἕλλησι μὴ κτείνειν τούτους) ἔτι δὲ
‘ καὶ εὐεργέτας γεγενημένους διαπαντός. ἀ-
‘ποβλέψατε γὰρ ἐς πατέρων τῶν ὑμετέ-
‘ ρων θήκας, οὓς ἀποθανόντας ὑπὸ Μήδων,
‘ καὶ ταφέντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἐτιμῶμεν κα-
‘ τὰ ἔτος ἕκαστον δημοσίᾳ ἐσθήμασί τε καὶ
‘ τοῖς ἄλλοις νομίμοις· ὅσα τε ἡ γῆ ἡμῶν

‘ ἀνεδίδου ὡραῖα, πάντων ἀπαρχὰς ἐπιφέ-
‘ ροντες, εὖνοι μὲν ἐκ φιλίας χώρας, ξύμ-
‘ μαχοι δὲ ὁμαίχμοις ποτὲ γενομένοις. ὧν
‘ ὑμεῖς τοὐναντίον ἂν δράσαιτε, μὴ ὀρθῶς
‘ γνόντες. σκέψασθε δέ· Παυσανίας μὲν
‘ γὰρ ἔθαπτεν αὐτοὺς, νομίζων ἐν γῇ τε
‘ φιλίᾳ τιθέναι καὶ παρ' ἀνδράσι τοιούτοις·
‘ ὑμεῖς δὲ, εἰ κτενεῖτε ἡμᾶς, καὶ χώραν
‘ τὴν Πλαταιΐδα Θηβαΐδα ποιήσετε, τί
‘ ἄλλο ἢ ἐν πολεμίᾳ τε καὶ παρὰ τοῖς αὐ-
‘ θένταις πατέρας τοὺς ὑμετέρους καὶ ξυγγε-
‘ νεῖς, ἀτίμους γερῶν ὧν νῦν ἴσχουσι, κατα-
‘ λείψετε; πρὸς δὲ, καὶ γῆν, ἐν ᾗ ἠλευθερώ-
‘ θησαν οἱ Ἕλληνες, δουλώσετε; ἱερά τε
‘ θεῶν, οἷς εὐξάμενοι Μήδων ἐκράτησαν,
‘ ἐρημοῦτε; καὶ θυσίας τὰς πατρίους τῶν ἑσ-
‘ σαμένων καὶ κτισάντων ἀφαιρήσεσθε;

νθ'. ‘ Οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης ὦ
‘ Λακεδαιμόνιοι τάδε, οὔτε ἐς τὰ κοινὰ τῶν
‘ Ἑλλήνων νόμιμα καὶ ἐς τοὺς προγόνους
‘ ἁμαρτάνειν, οὔτε ἡμᾶς τοὺς εὐεργέτας,

'um, quos noſter ſuo tempore tulit ager, a-
'mici *amicis* ex amico agro, et ſocii illis, qui
'quondam commilitones fuerant, offerentes.
'Quibus vos contraria feceritis, nos iniquo
'judicio damnantes. Rem enim conſiderate.
'Pauſanias quidem eos humavit, exiſtimans,
'illos a ſe in agro amico, et apud amicos
'humari. Vos vero, ſi nos occideritis, et a-
'grum Plataeenſem Thebanum feceritis;
'quid aliud, quam patres, cognatosque ve-
'ſtros, honoribus, quibus nunc afficiuntur,
'ſpoliatos, in hoſtili ſolo, et apud ipſos eo-
'rum interfectores relinquetis? praeterea
'vero, et agrum, in quo Graeci in liberta-
'tem vindicati fuerunt, in ſervitutem redi-
'getis? delubra etiam deorum, ad quae vo-
'tis conceptis illi Medos ſuperarunt, de-
'ſerta patiemini? et patria ſacrificia illo-
'rum, qui *templa* fundarunt, et condide-
'runt, tolletis?

59. 'Nequaquam haec vobis, Lacedae-
'monii, in gloriam cedent, neque ut in pu-
'blica Graecorum inſtituta et in majores
'veſtros peccetis; neque ut nos de vobis
'bene meritos propter alienas inimicitias,

'cum vos ipsi nullam injuriam a nobis acce-'peritis, occidatis. Sed *rem vestra gloria* '*dignam facietis*, si nobis parcatis, animo-'que frangamini, modesta misericordia tacti: 'considerantes non solum atrocitatem suppli-'cii, quo plectemur; sed etiam quales simus 'nos, qui hoc ipsum patiemur: *considerantes* 'etiam, quam sit incertum cuinam calamitas 'vel immerenti sit eventura. Nos igitur (ut 'nos decet, utque necessitas ipsa nos cogit) 'Deos imploramus, qui iisdem aris a nobis 'aeque coluntur, quique Graecis omnibus 'sunt communes, et ab illis petimus, ut vo-'bis persuadeant haec, *quae dicimus*, pro-'ferentes jusjurandum, quod patres vestri 'jurarunt, cujus vos oblivisci non oportet. 'Et patrum vestrorum sepulcra suppliciter 'oramus, et vita defunctos imploramus, ne 'in Thebanorum potestatem redigamur, ne-'ve nos, qui vobis amicissimi sumus, inimi-'cissimis tradamur; illumque diem in me-'moriam vobis redigimus, quo praeclarissi-'ma facinora cum patribus vestris edidimus, 'nos, qui nunc, hoc ipso die, in gravissimo 'capitis periculo versamur. Quod autem 'et necessarium, et acerbissimum est homi-

‘ ἀλλοτρίας ἕνεκα ἔχθρας, μὴ αὐτοὺς ἀ-
‘ δικηθέντας, διαφθεῖραι· φείσασθαι δὲ καὶ
‘ ἐπικλασθῆναι τῇ γνώμῃ, οἶκτον σώφρονα
‘ λαβόντας· μὴ ὧν πεισόμεθα μόνον δεινό-
‘ τητα κατανοοῦντας, ἀλλ' οἷοί τε ἂν ὄν-
‘ τες πάθοιμεν, καὶ ὡς ἀστάθμητον τὸ τῆς
‘ ξυμφορᾶς, ᾧ τινί ποτ' ἂν καὶ ἀναξίως
‘ ξυμπέσοι. ἡμεῖς τε, ὡς πρέπον ἡμῖν,
‘ καὶ ὡς ἡ χρεία προάγει, αἰτούμεθα ὑ-
‘ μᾶς, θεοὺς τοὺς ὁμοβωμίους καὶ κοινοὺς
‘ τῶν Ἑλλήνων ἐπιβοώμενοι, πεῖσαι τά-
‘ δε, προφερόμενοι ὅρκους οὓς οἱ πατέρες
‘ ὑμῶν ὤμοσαν, μὴ ἀμνημονεῖν. ἱκέται γι-
‘ γνόμεθα ὑμῶν τῶν πατρῴων τάφων, καὶ
‘ ἐπικαλούμεθα τοὺς κεκμηῶτας, μὴ γε-
‘ νέσθαι ὑπὸ Θηβαίοις, μηδὲ τοῖς ἐχθί-
‘ στοις φίλτατοι ὄντες παραδοθῆναι. ἡμέ-
‘ ρας τε ἀναμιμνήσκομεν ἐκείνης, ᾗ τὰ
‘ λαμπρότατα μετ' αὐτῶν πράξαντες, νῦν
‘ ἐν τῇδε τὰ δεινότατα κινδυνεύομεν πα-
‘ θεῖν. ὅπερ δὲ ἀναγκαῖόν τε καὶ χαλε-

πώτατον τοῖς ὧδε ἔχουσι, λόγου τελευτᾶν, διότι καὶ τοῦ βίου ὁ κίνδυνος ἐγγὺς μετ' αὐτοῦ, παυόμενοι, λέγομεν ἤδη ὅτι οὐ Θηβαίοις παρέδομεν τὴν πόλιν, (εἱλόμεθα γὰρ ἂν πρό γε τούτου, τῷ αἰσχίστῳ ὀλέθρῳ, λιμῷ τελευτῆσαι) ὑμῖν δὲ πιστεύσαντες προσήλθομεν. καὶ δίκαιον, εἰ μὴ πείθομεν, ἐς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας, τὸν ξυντυχόντα κίνδυνον ἐᾶσαι ἡμᾶς αὐτοὺς ἑλέσθαι· ἐπισκήπτομέν τε ἅμα μὴ, Πλαταιῆς ὄντες, οἱ προθυμότατοι περὶ τοὺς Ἕλληνας γενόμενοι, Θηβαίοις τοῖς ἡμῖν ἐχθίστοις, ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν, καὶ τῆς ὑμετέρας πίστεως, ἱκέται ὄντες, ὦ Λακεδαιμόνιοι, παραδοθῆναι· γενέσθαι τε σωτῆρας ἡμῶν, καὶ μὴ, τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἐλευθεροῦντας ἡμᾶς διολέσαι.

ξʹ. Τοιαῦτα μὲν οἱ Πλαταιῆς εἶπον. οἱ δὲ Θηβαῖοι, δείσαντες πρὸς τὸν λόγον αὐτῶν μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὶ ἐνδῶσι, παρ-

'nibus in hujusmodi fortuna constitutis, dicendi finem facere, quod cum ipso dicendi fine vitae quoque finiendae periculum sit proximum, finem dicendi facientes, illud jam dicimus, nos non dedidisse urbem Thebanis, (nam fame, turpissimo necis genere necari, quam hoc facere, maluissemus) sed vobis, ad quos vestra aequitate freti accessimus. Et aequum est, nisi vos exorare possimus, nos a vobis hoc saltem impetrare, ut in eundem locum, unde processimus, nos restituatis; et periculum, quodcunque sors tulerit, nos ipsos eligere sinatis. Simul etiam vobis mandamus, *et vos oramus*, Lacedaemonii, ne nos, qui Plataeenses sumus, et qui maximam animi alacritatem pro communi Graecorum salute olim demonstravimus, ex vestris manibus, et ex vestra fide, *quam sequuti deditionem fecimus*, cum simus vestri supplices, Thebanis, qui nobis sunt hostes infensissimi, tradamur: et *vos oramus*, ut nostri servatores sitis, neve, qui caeteros Graecos in libertatem vindicatis, iidem nos funditus perdatis.'

60. Atque Plataeenses quidem haec dixerunt. Thebani vero, veriti ne Lacedaemonii, illorum verbis adducti, aliquid *de supplicii*

severitate remitterent, ipsi quoque in medium progressi, se verba facere velle dixerunt, quod illis quoque, praeter suam opinionem, facta fuisse potestas oratione prolixiore respondendi ad propositam quaestionem. Cum autem *Lacedaemonii eos verba facere* jussissent, hanc orationem habuerunt.

61. 'NUNQUAM a vobis postulassemus, 'ut nobis dicendi potestatem faceretis, si et 'ipsi *Plataeenses* breviter ad interrogata 'respondissent; nec in nos conversi, crimi'na nobis objecissent; nec extra propositum, 'praecipue vero cum ne ab ullo quidem fu'erint accusati, oratione prolixa se ipsos ex'cusassent; nec pluribus laudassent res a se 'gestas, quas nullus vituperavit. Nunc igi'tur oportet nos, partim quidem, ad crimi'na nobis objecta respondere; partim vero, 'laudationem refutare; ut neque nostra 'improbitas, neque ipsorum gloria ipsis pro'sit: sed, audita de utrisque veritate, judi'cium faciatis. Nos enim primum ipsis ini'mici facti sumus, quia, cum Plataeam om'nium urbium, quae sunt in Boeotia, po'stremam condidissemus, et alias urbes cum 'ea, quas expulsa hominum colluvie tenui'mus, isti (ut primum fuerat constitutum)

ελθόντες ἔφασαν καὶ αὐτοὶ βούλεσθαι εἰπεῖν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνοις παρὰ γνώμην τὴν αὐτῶν μακρότερος λόγος ἐδόθη τῆς πρὸς τὸ ἐρώτημα ἀποκρίσεως. ὡς δ' ἐκέλευσαν, ἔλεγον τοιάδε.

ξα΄. ‘ ΤΟΥΣ μὲν λόγους οὐκ ἂν ᾐτησάμεθα εἰπεῖν, εἰ καὶ αὐτοὶ βραχέως τὸ ‘ ἐρωτηθὲν ἀπεκρίναντο, καὶ μὴ ἐπὶ ἡμᾶς τρα- ‘ πόμενοι, κατηγορίαν ἐποιήσαντο, καὶ περὶ ‘ αὐτῶν, ἔξω τῶν προκειμένων, καὶ ἅμα ‘ οὐδὲ ᾐτιασμένων, πολλὴν τὴν ἀπολογίαν, ‘ καὶ ἔπαινον, ὧν οὐδεὶς ἐμέμψατο. νῦν δὲ ‘ πρὸς μὲν τὰ ἀντειπεῖν δεῖ, τῶν δὲ ἔ- ‘ λεγχον ποιήσασθαι· ἵνα μήτε ἡ ἡμετέρα ‘ αὐτοὺς κακία ὠφελῇ, μήτε ἡ τούτων δό- ‘ ξα, τὸ δ' ἀληθὲς περὶ ἀμφοτέρων ἀκού- ‘ σαντες, κρίνητε. ἡμεῖς δὲ αὐτοῖς διάφοροι ‘ ἐγενόμεθα τοπρῶτον, ὅτι ἡμῶν κτισάν- ‘ των Πλάταιαν ὕστερον τῆς ἄλλης Βοιω- ‘ τίας, καὶ ἄλλα χωρία μετ' αὐτῆς, ἃ ‘ ξυμμίκτους ἀνθρώπους ἐξελάσαντες ἔσχο-

'μεν, οὐκ ἠξίουν οὗτοι, ὥσπερ ἐτάχθη τὸ 'πρῶτον, ἡγεμονεύεσθαι ὑφ' ἡμῶν, ἔξω δὲ 'τῶν ἄλλων Βοιωτῶν παραβαίνοντες τὰ 'πάτρια, ἐπειδὴ προσηναγκάζοντο, προσ'εχώρησαν πρὸς Ἀθηναίους, καὶ μετ' αὐ'τῶν πολλὰ ἡμᾶς ἔβλαπτον, ἀνθ' ὧν καὶ 'ἀντέπαθον.

ξβ'. 'Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ βάρβαρος ἦλθεν 'ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, φασὶ μόνοι Βοιωτῶν 'οὐ Μηδίσαι, καὶ τούτῳ μάλιστα αὐτοί τε 'ἀγάλλονται, καὶ ἡμᾶς λοιδοροῦσιν. ἡμεῖς 'δὲ Μηδίσαι μὲν αὐτοὺς οὔ φαμεν, διότι 'οὐδ' Ἀθηναίους· τῇ μέντοι αὐτῇ ἰδέᾳ ὕ'στερον Ἀθηναίων ἰόντων ἐπὶ τοὺς Ἕλλη'νας, μόνους αὖ Βοιωτῶν Ἀττικίσαι. καί'τοι σκέψασθε ἐν οἵῳ εἴδει ἑκάτεροι ἡμῶν 'τοῦτο ἔπραξαν. ἡμῖν μὲν γὰρ ἡ πό'λις τότε ἐτύγχανεν οὔτε κατ' ὀλιγαρ'χίαν ἰσόνομον πολιτεύουσα, οὔτε κατὰ 'δημοκρατίαν. ὅπερ δέ ἐστι νόμοις μὲν καὶ 'τῷ σωφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον, ἐγγυτά-

'imperio nostro parere nolebant, et cum so-
'li praeter caeteros Boeotos patria instituta violarent, postquam *haec observare* cogi coeperunt, a nobis ad Athenienses defecerunt, et illis adjuncti multa damna nobis dederunt, pro quibus et ipsi vicissim multa a nobis acceperunt.

62. 'Postquam vero barbarus in Graeciam venit, aiunt, se solos ex omnibus Boeotis cum Medis non sensisse; atque hoc potissimum nomine cum ipsi gloriantur, tum etiam nobis conviciantur. Nos vero fatemur quidem, illos cum Medis non sensisse, quia nec Athenienses: verum cum postea Athenienses eadem ratione adversus Graecos irent, contra, eos solos ex omnibus Boeotis ab Atheniensibus stetisse *dicimus*. Atque considerate, in quo reipublicae genere utrique versantes hoc fecerint. Nam nostra quidem civitas tunc temporis neque legitimo paucorum dominatu, neque populari statu gubernabatur: sed (quod legibus et modestiae maxime contrarium est, et quod ad tyrannidem proxime accedit)

'paucorum virorum potentia reipublicae 'gubernacula tenebat. Hi autem, quia spe'raverant fore, ut suas opes longe firmius 'fundatas retinerent, si Medi vicissent, vi 'plebem coërcentes, ipsos accitos *in urbem* 'introduxerunt. Et universa civitas, quae 'sui juris non erat, hoc fecit; nec decet ei 'exprobrare ea, quae non salvis legibus pec'cavit. At postquam et Medus discessit, et 'leges recepit, considerare oportet, cum 'postea Athenienses adversus Graecos ve'nissent, et cum reliquam Graeciam, tum 'etiam nostram regionem in suam potesta'tem redigere conarentur, et propter inte'stinas discordias bonam ejus partem jam 'occupassent, nunquid pugna ad Corone'am commissa, ipsisque superatis, Boeotiam 'in libertatem vindicaverimus, et nunc ala'criter Graeciam cum caeteris liberemus, 'tantum equitatum, tantumque rerum bel'licarum apparatum praebentes, quantum 'nulli alii de sociis. Atque haec quidem re'spondemus ad crimen objectum, quod cum 'Medis senserimus.

63. 'Quod autem vos majorem injuriam

‘ τῷ δὲ τυράννου, δυναστεία ὀλίγων ἀνδρῶν
‘ εἶχε τὰ πράγματα. καὶ οὗτοι ἰδίας δυνά-
‘ μεις ἐλπίσαντες ἔτι μᾶλλον σχήσειν, εἰ
‘ τὰ τοῦ Μήδου κρατήσειε, κατέχοντες
‘ ἰσχύϊ τὸ πλῆθος, ἐπηγάγοντο αὐτόν· καὶ
‘ ἡ ξύμπασα πόλις οὐκ αὐτοκράτωρ οὖσα
‘ ἑαυτῆς τοῦτ᾽ ἔπραξεν, οὐδ᾽ ἄξιον αὐτῇ ὀ-
‘ νειδίσαι ὧν μὴ μετὰ νόμων ἥμαρτεν. ἐπεὶ-
‘ δὴ γοῦν ὅ, τε Μῆδος ἀπῆλθε, καὶ τοὺς νό-
‘ μους ἔλαβε, σκέψασθαι χρὴ, Ἀθηναίων
‘ ὕστερον ἐπιόντων, τήν τε ἄλλην Ἑλλάδα
‘ καὶ τὴν ἡμετέραν χώραν πειρωμένων ὑφ᾽
‘ αὑτοῖς ποιεῖσθαι, καὶ κατὰ στάσιν ἤδη ἐ-
‘ χόντων αὐτῆς τὰ πολλὰ, εἰ μαχόμενοι
‘ ἐν Κορωνείᾳ, καὶ νικήσαντες αὐτοὺς, ἠλευ-
‘ θερώσαμεν τὴν Βοιωτίαν, καὶ τοὺς ἄλλους
‘ νῦν προθύμως ξυνελευθεροῦμεν, ἵππους τε
‘ παρέχοντες, καὶ παρασκευὴν ὅσην οὐκ ἄλ-
‘ λοι τῶν ξυμμάχων. καὶ τὰ μὲν ἐς τὸν
‘ Μηδισμὸν τοσαῦτα ἀπολογούμεθα.

ξγ'. ‘ Ὡς δὲ ὑμεῖς μᾶλλόν τε ἠδική-

‘ κατε τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἀξιώτεροί ἐστε
‘ πάσης ζημίας, πειρασόμεθα ἀποφαίνειν.
‘ ἐγένεσθε ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ, ὡς
‘ φατὲ, Ἀθηναίων ξύμμαχοι καὶ πολῖται·
‘ οὐκοῦν χρῆν τὰ πρὸς ἡμᾶς μόνον ὑμᾶς ὑ-
‘ πάγεσθαι αὐτοὺς, καὶ μὴ ξυνεπιέναι μετ'
‘ αὐτῶν ἄλλοις, ὑπάρχον τε ὑμῖν, εἴ τι
‘ καὶ ἄκοντες προσήγεσθε ὑπ' Ἀθηναίων,
‘ τῆς τῶν Λακεδαιμονίων τῶνδε ἤδη ἐπὶ
‘ τῷ Μήδῳ ξυμμαχίας γεγενημένης, ἣν
‘ αὐτοὶ μάλιστα προβάλλεσθε· ἱκανή γε ἦν
‘ ἡμᾶς τε ὑμῶν ἀποτρέπειν, καὶ, τὸ μέγι-
‘ στον, ἀδεῶς παρέχειν βουλεύεσθαι. ἀλλ'
‘ ἑκόντες καὶ οὐ βιαζόμενοι ἔτι εἵλεσθε μᾶλ-
‘ λον τὰ τῶν Ἀθηναίων. καὶ λέγετε ὡς αἰ-
‘ σχρὸν ἦν προδοῦναι τοὺς εὐεργέτας· πολὺ δέ
‘ γε αἴσχιον καὶ ἀδικώτερον τοὺς πάντας Ἕλ-
‘ ληνας καταπροδοῦναι, οἷς ξυνωμόσατε, ἢ Ἀ-
‘ θηναίους μόνους· τοὺς μὲν, καταδουλουμένους
‘ τὴν Ἑλλάδα, τοὺς δὲ, ἐλευθεροῦντας. καὶ οὐκ
‘ ἴσην αὐτοῖς τὴν χάριν ἀνταπέδοτε, οὐδὲ

'Graeciae feceritis, et quolibet supplicio dig-
'niores sitis, demonstrare conabimur. Socie-
'tatem (ut aitis) cum Atheniensibus iniistis, et
'civitate ab illis donati fuistis, ut nos ulcisce-
'remini. Oportebat igitur vos adversus nos
'tantum ducere ipsos *Athenienses*, neque
'una cum ipsis alios *Graecos* invadere; prae-
'sertim, cum (si quo inviti ad alios subigen-
'dos ab Atheniensibus ducebamini) horum
'Lacedaemoniorum societas contra Medum
'contracta, vobis esset praesto, quam vos ipsi
'tantopere jactatis: nam et vim nostram a
'vobis arcere, et (quod maximum est) sine
'metu deliberandi facultatem vobis prae-
'bere potuisset. Sed profecto volentes, non
'autem coacti Atheniensium partes sequi
'maluistis. Et tamen dictitatis, turpe fuisse,
'bene de vobis meritos prodere. Imo vero
'longe turpius et iniquius erat, universos
'Graecos, cum quibus jurejurando adhibi-
'to societatem feceratis, quam solos Athe-
'nienses prodere: hos quidem, quia Grae-
'ciam in servitutem redigebant; illos vero,
'quia eam in libertatem vindicabant. nec pa-
'rem, nec dedecoris expertem gratiam ipsis
'retulistis. Vos enim (ut dicitis) eos ascivi-

'stis, quod injuriam pateremini; sed iisdem 'in injuria aliis facienda vos socios praestitistis. Atqui turpius est, non referre similem 'gratiam, quam referre eam, quae juste quidem debetur, sed tamen injuste refertur.

64. 'Et *hoc modo* declarastis, vos ne tunc 'quidem solos *ex Boeotis*, Graecorum causa 'a Medis non stetisse; sed, quia ne Athenienses quidem *ab illis steterant*: vos vero, quia eadem, quae illi, facere volebatis, 'istis vero contraria, *ut in Atheniensium gratiam eos oppugnaretis*, nunc tamen postulatis, ut ea vobis prosint, quae aliorum causa fortiter egistis. Sed hoc nequaquam est 'aequum. Sed quemadmodum Athenienses 'elegistis, sic etiam una cum illis certate. 'neque societatis tunc factae jus proferte, 'ut capitis periculo vos hoc nomine nunc 'liberandos esse demonstretis. eam enim deseruistis, ejusque jure violato, cum Aeginetas, tum etiam nonnullos alios ex illis, 'quibuscum foedus ac societatem interposito jurejurando feceratis, una cum Atheniensibus, quibus vestram operam navastis, 'in servitutem potius redegistis, quam impedivistis, *ne in servitutem ab illis redi-*

‘ αἰσχύνης ἀπηλλαγμένην. ὑμεῖς μὲν γὰρ ‘ ἀδικούμενοι αὐτοὺς, ὡς φατὲ, ἐπηγάγεσθε, ‘ τοῖς δὲ ἀδικοῦσιν ἄλλους ξυνεργοὶ κατέ-‘ στητε. καίτοι τὰς ὁμοίας χάριτας μὴ ἀν-‘ τιδιδόναι αἰσχρὸν μᾶλλον, ἢ τὰς μετὰ ‘ δικαιοσύνης μὲν ὀφειληθείσας, ἐς ἀδικίαν ‘ δὲ ἀποδιδομένας.

ξδ'. ‘ Δῆλον τε ἐποιήσατε, οὐδὲ τότε ‘ τῶν Ἑλλήνων ἕνεκα μόνοι οὐ Μηδίσαν-‘ τες, ἀλλ' ὅτι οὐδ' Ἀθηναῖοι. ὑμεῖς δὲ, ‘ τοῖς μὲν ταυτὰ βουλόμενοι ποιεῖν, τοῖς ‘ δὲ τἀναντία, καὶ νῦν ἀξιοῦτε, ἀφ' ὧν δι' ‘ ἑτέρους ἐγένεσθε ἀγαθοὶ, ἀπὸ τούτων ‘ ὠφελεῖσθαι. ἀλλ' οὐκ εἰκός· ὥσπερ δὲ ‘ Ἀθηναίους εἵλεσθε, τούτοις ξυναγωνί-‘ ζεσθε. καὶ μὴ προφέρετε τὴν τότε γενο-‘ μένην ξυνωμοσίαν, ὡς χρὴ ἀπ' αὐτῆς ‘ νῦν σώζεσθαι. ἀπελείπετε γὰρ αὐτὴν, ‘ καὶ παραβάντες, ξυγκατεδουλοῦσθε μᾶλ-‘ λον Αἰγινήτας, καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ‘ ξυνομοσάντων, ἢ διεκωλύετε· καὶ ταῦ-

‘ τα, οὔτε ἄκοντες, ἔχοντές τε τοὺς νό-
‘ μους ὥσπερ μέχρι τοῦ δεῦρο, καὶ οὐδενὸς
‘ ὑμᾶς βιασαμένου, ὥσπερ ἡμᾶς. τὴν τε-
‘ λευταίαν τε, πρὶν περιτειχίζεσθαι, πρό-
‘ κλησιν ἐς ἡσυχίαν ὑμῶν, ὥστε μηδετέροις
‘ ἀμύνειν, οὐκ ἐδέχεσθε. τίνες ἂν οὖν ὑ-
‘ μῶν δικαιότερον πᾶσι τοῖς Ἕλλησι μι-
‘ σοῖντο, οἵτινες ἐπὶ τῷ ἐκείνων κακῷ ἀν-
‘ δραγαθίαν προὔθεσθε; καὶ ἃ μὲν ποτὲ
‘ χρηστοὶ ἐγένεσθε, ὡς φατὲ, οὐ προσήκον-
‘ τα νῦν ἐπεδείξατε. ἃ δὲ ἡ φύσις αἰεὶ
‘ ἐβούλετο, ἐξηλέγχθη ἐς τὸ ἀληθές. με-
‘ τὰ γὰρ Ἀθηναίων ἄδικον ὁδὸν ἰόντων
‘ ἐχωρήσατε. τὰ μὲν οὖν ἐς τὸν ἡμέτερόν τε
‘ ἀκούσιον Μηδισμὸν, καὶ τὸν ὑμέτερον ἑκού-
‘ σιον Ἀττικισμὸν τοιαῦτα ἀποφαίνομεν.

ξέ. ‘ Ἃ δὲ τελευταῖα φατὲ ἀδικηθῆναι
‘ (παρανόμως γὰρ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐν σπον-
‘ δαῖς καὶ ἱερομηνίαις ἐπὶ τὴν ὑμετέραν πό-
‘ λιν) οὐ νομίζομεν οὐδ᾽ ἐν τούτοις ὑμῶν
‘ μᾶλλον ἁμαρτάνειν. εἰ μὲν γὰρ ἡμεῖς

' *gerentur* : idque non inviti, quippe qui le-
' ges ſalvas haberetis, quas adhuc *habetis*,
' neque (ſicuti nos) ab ullo coacti. noviſſi-
' mam etiam adhortationem, qua (antequam
' circumvallaremini) ad pacem invitabamini,
' et, ut neutris opem ferretis, admonebami-
' ni, admittere noluiſtis. Quos igitur omnes
' Graeci odiis proſequantur juſtius, quam
' vos, qui honeſto quodam probitatis ac
' fortitudinis praetextu illos funditus ever-
' tere ſtuduiſtis? Et praeclara illa facinora,
' quae quondam a vobis fortiter edita glori-
' amini, ad vos non pertinere, nunc demon-
' ſtraſtis. ea vero, quae veſtrum ingenium
' ſemper expetebat, jam apertiſſime pate-
' facta redarguuntur. Athenienſes enim ini-
' quum iter ingreſſos ſequuti eſtis. Quod
' igitur attinet ad noſtrum invitum Mediſ-
' mum, et veſtrum voluntarium Atticiſmum,
' hoc modo vobis reſpondemus.

65. ' Quod vero ſpectat ad injuriam,
' quam vobis noviſſime factam dicitis (nos
' enim ſtantibus adhuc foederibus, et pri-
' mo menſis die, quo ſolennia ſacra celebra-
' batis, in veſtram urbem nefarie veniſſe
' dicitis) ne hac quidem in re nos gravius

'peccaſſe ducimus, quam vos. Si enim nos 'ipſi, ad veſtram urbem profecti, vos op-'pugnaſſemus, et agrum hoſtili more va-'ſtaſſemus, injuriam profecto vobis feciſſe-'mus: ſed ſi veſtrae civitatis cum opibus 'tum genere viri primarii, qui vos et ab 'externa ſocietate avertere, et ad patria om-'nium Boeotorum jura reducere volebant, 'ſua ſponte nos accerſiverunt, quid tandem 'injuriae vobis facimus? Qui enim ducunt, 'potius peccant, quam qui *ipſos* ſequuntur. 'Sed nec illi (ut noſtra fert opinio) *ullo mo-'do peccarunt*, nec nos. Cum enim cives eſ-'ſent, ut vos, et longe majores opes peri-'culis objicerent, ſuae urbis portas aperue-'runt, et in ſuam urbem nos amice, non 'hoſtiliter introduxerunt: quod eos, qui 'de vobis improbiores erant, non amplius 'improbos eſſe, nec pejores fieri; et illos, 'qui meliores erant, ſuam dignitatem obti-'nere vellent: ut animi *veſtri* moderatores 'eſſent, civitatem civibus non orbantes, ſed 'in priſtinam cum neceſſariis gratiam redu-'centes; nullius inimicitias, omnium vero 'pariter amicitias ac ſocietatem vobis con-'ciliantes.

αὐτοὶ πρός τε τὴν πόλιν ἐλθόντες ἐμαχόμεθα, καὶ τὴν γῆν ἐδῃοῦμεν ὡς πολέμιοι, ἀδικοῦμεν· εἰ δὲ ἄνδρες ὑμῶν οἱ πρῶτοι καὶ χρήμασι καὶ γένει, βουλόμενοι τῆς μὲν ἔξω ξυμμαχίας ὑμᾶς παῦσαι, ἐς δὲ τὰ κοινὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια καταστῆσαι, ἐπεκαλέσαντο ἑκόντες, τί ἀδικοῦμεν; οἱ γὰρ ἄγοντες παρανομοῦσι μᾶλλον τῶν ἑπομένων. ἀλλ' οὔτ' ἐκεῖνοι (ὡς ἡμεῖς κρίνομεν) οὔθ' ἡμεῖς. πολῖται δὲ ὄντες, ὥσπερ ὑμεῖς, καὶ πλείω παραβαλλόμενοι, τὸ ἑαυτῶν τεῖχος ἀνοίξαντες, καὶ ἐς τὴν αὐτῶν πόλιν φιλίως, οὐ πολεμίως κομίσαντες, ἐβούλοντο τούς τε ὑμῶν χείρους, μηκέτι μᾶλλον γενέσθαι, τούς τε ἀμείνους τὰ ἄξια ἔχειν· σωφρονισταὶ ὄντες τῆς γνώμης, καὶ τῶν σωμάτων τὴν πόλιν οὐκ ἀλλοτριοῦντες, ἀλλ' ἐς τὴν ξυγγένειαν οἰκειοῦντες· ἐχθροὺς οὐδενὶ καθιστάντες, ἅπασι δ' ὁμοίως ἐνσπόνδους.

ξϛ'. Τεκμήριον δὲ ὡς οὐ πολεμίως ἐπράσσομεν. οὔτε γὰρ ἠδικήσαμεν οὐδένα, προείπομέν τε, τὸν βουλόμενον κατὰ τὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια πολιτεύειν, ἰέναι πρὸς ἡμᾶς. καὶ ὑμεῖς ἄσμενοι χωρήσαντες, καὶ ξύμβασιν ποιησάμενοι, τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχάζετε, ὕστερον δὲ, κατανοήσαντες ἡμᾶς ὀλίγους ὄντας (εἰ ἄρα καὶ ἐδοκοῦμέν τι ἀνεπιεικέστερον πρᾶξαι, οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ὑμῶν εἰσελθόντες) τὰ μὲν ὅμοια οὐκ ἀνταπέδοτε ἡμῖν, μήτε νεωτερίσειν ἔργῳ, λόγοις τε πείσειν ὥστε ἐξελθεῖν· ἐπιθέμενοι δὲ παρὰ τὴν ξύμβασιν, οὓς μὲν ἐν χερσὶν ἀπεκτείνατε, οὐχ ὁμοίως ἀλγοῦμεν· (κατὰ νόμον γὰρ δή τινα ἔπασχον) οὓς δὲ χεῖρας προϊσχομένους, καὶ ζωγρήσαντες, ὑποσχόμενοί τε ἡμῖν ὕστερον μὴ κτενεῖν, παρανόμως διεφθείρατε, πῶς οὐ δεινὰ εἴργασθε; καὶ ταῦτα, τρεῖς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ πράξαντες, τήν τε λυθεῖσαν ὁμολογίαν, καὶ τῶν

66. 'Quod autem non hoſtiliter hoc fe-' cerimus, hinc aperte patet: nam nec ulli' vim attulimus, et mature ediximus, ut,' quisquis ex patriis Boeotorum inſtitutis vi-' vere vellet, ad nos transiret. vos vero, cum' libenter ad nos transiſſetis, et compoſitio-' nem feciſſetis, primum quidem quieviſtis,' poſtea vero, cum noſtrorum militum pau-' citatem animadvertiſſetis (ſi forte iniquius' aliquid egiſſe videbamur, quod praeter ve-' ſtrae plebis voluntatem *in urbem* ingreſſi' fuiſſemus,) parem gratiam nobis non retu-' liſtis, ut neque factis quicquam innovare-' tis, et verbis nos ad exeundum inducere-' tis: ſed contra compoſitionem nos invaſi-' ſtis, ac illorum quidem, quos congreſſi' trucidaſtis, vicem non ita dolemus; (hoc' enim illi quodam belli jure ſunt paſſi;) ſed' *in illos*, qui manus vobis tendebant, et quos' vivos cepiſtis, et quos a vobis interfectum' non iri poſtea nobis promiſiſtis, et tamen' nefarie interfeciſtis, quomodo atrocia fa-' cinora non patraſtis? praeſertim cum tres' inſignes injurias exiguo temporis interval-' lo nobis feceritis: nam et foederis pacta' fregiſtis, et cives noſtros poſtea trucida-

'stis, et de illis non occidendis (si ab omni 'rerum vestrarum, quae in agris erant, in'juria et maleficio temperaremus) fidem no'bis datam fefellistis. Et tamen dicitis, nos 'jura violasse, vos vero dignos esse censetis, 'qui pro vestris sceleribus nullas poenas vi'cissim luatis. Sed profecto non ita erit, si 'modo isti sententiam sancte ac religiose tu'lerint: sed horum omnium scelerum cau'sa supplicio afficiemini.

67. 'Haec autem, ô Lacedaemonii, lon'ga oratione persequuti sumus, cum vestri, 'tum nostri causa: et vestri quidem causa, 'ut hos a vobis juste damnatum iri cogno'scatis; nostri vero causa, ut longe aequio'res poenas a nobis expetitas *sciatis.* neque 'priscas illorum virtutes, (si modo aliquae 'fuerunt) audientes frangamini: quas illis 'quidem praesidio esse oportet, qui patiun'tur injuriam: illis vero, qui facinus ali'quod turpe faciunt, duplam irrogare poe'nam; quia peccata pristinae suae virtuti 'non convenientia committunt. neque la'mentis, ac miseratione quicquam profici'ant, implorantes patrum vestrorum sepul'cra, suamque solitudinem deplorantes. Nos

‘ ἀνδρῶν τὸν ὕϛερον θάνατον, καὶ τὴν πε-
‘ ρὶ αὐτῶν ἡμῖν μὴ κτείνειν ψευσθεῖσαν
‘ ὑπόσχεσιν, ἢν τὰ ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑμῖν μὴ
‘ ἀδικῶμεν. ὅμως φατὲ ἡμᾶς παρανομῆ-
‘ σαι, καὶ αὐτοὶ ἀξιοῦτε μὴ ἀντιδοῦναι δί-
‘ κην. οὐκ, ἤν γε οὗτοι τὰ ὀρθὰ γιγνώ-
‘ σκωσι· πάντων δὲ αὐτῶν ἕνεκα κολα-
‘ σθήσεσθε.

ξζ'. ‘ Καὶ ταῦτα, ὦ Λακεδαιμόνιοι,
‘ τούτου ἕνεκα ἐπεξήλθομεν, καὶ ὑπὲρ ὑμῶν
‘ καὶ ἡμῶν, ἵνα ὑμεῖς μὲν εἰδῆτε δικαίως
‘ αὐτῶν καταγνωσόμενοι, ἡμεῖς δὲ ἔτι
‘ ὁσιώτερον τετιμωρημένοι. καὶ μὴ παλαιὰς
‘ ἀρετὰς, εἴτινες ἄρα καὶ ἐγένοντο, ἀκούοντες
‘ ἐπικλασθῆτε, ἃς χρὴ τοῖς μὲν ἀδικουμέ-
‘ νοις ἐπικούρους εἶναι, τοῖς δὲ αἰσχρόν τι
‘ δρῶσι, διπλασίας ζημίας, ὅτι οὐκ ἐκ
‘ προσηκόντων ἁμαρτάνουσι· μηδὲ ὀλοφυρ-
‘ μῷ καὶ οἴκτῳ ὠφελείσθωσαν, πατέρων τε
‘ τάφους τῶν ὑμετέρων ἐπιβοώμενοι, καὶ
‘ τὴν σφετέραν ἐρημίαν. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀν-

‘ ταποφαίνομεν πολλῷ δεινότερα παθοῦ-
‘ σαν τὴν ὑπὸ τούτων ἡλικίαν ἡμῶν διε-
‘ φθαρμένην, ὧν πατέρες, οἱ μὲν, πρὸς ὑ-
‘ μᾶς τὴν Βοιωτίαν ἄγοντες, ἀπέθανον ἐν
‘ Κορωνείᾳ, οἱ δὲ, πρεσβῦται λελειμμένοι,
‘ καὶ οἰκίαι ἔρημοι πολλῷ δικαιοτέραν ὑμῶν
‘ ἱκετείαν ποιοῦνται, τούσδε τιμωρήσασθαι.
‘ οἴκτου τε ἀξιώτεροι τυγχάνειν οἱ ἀπρε-
‘ πές τι πάσχοντες τῶν ἀνθρώπων. οἱ δὲ
‘ δικαίως (ὥσπερ οἵδε) τὰ ἐναντία, ἐπί-
‘ χαρτοι εἶναι. καὶ τὴν νῦν ἐρημίαν δι᾽ ἑ-
‘ αυτοὺς ἔχουσι. τοὺς γὰρ ἀμείνους ξυμμά-
‘ χους ἑκόντες ἀπεώσαντο· παρηνόμησάν
‘ τε, οὐ προπαθόντες ὑφ᾽ ἡμῶν, μίσει δὲ
‘ πλέον ἢ δίκῃ κρίναντες, καὶ οὐκ ἀνταποδόντες
‘ νῦν τὴν ἴσην τιμωρίαν. ἔννομα γὰρ πεί-
‘ σονται, καὶ οὐχὶ ἐκ μάχης χεῖρας προϊ-
‘ σχόμενοι, ὥσπερ φασὶν, ἀλλ᾽ ἀπὸ ξυμ-
‘ βάσεως ἐς δίκην σφᾶς αὐτοὺς παραδόντες.
‘ ἀμύνατε οὖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τῷ τῶν
‘ Ἑλλήνων νόμῳ ὑπὸ τῶνδε παραβαθέντι,

‘ enim contra affirmamus, noſtram juventu-
‘ tem, quae ab iſtis trucidata fuit, mala lon-
‘ ge graviora paſſam: cujus patres, partim,
‘ dum Boeotiam ad vos adducerent, ad Co-
‘ roneam obierunt; partim vero, in ſenio fi-
‘ liis orbati, et in aedibus deſolatis relicti,
‘ vos precibus multo juſtioribus obſecrant,
‘ ut de iſtis ſupplicium ſumatis. Homines
‘ enim, qui malum aliquod immerito patiun-
‘ tur, miſericordia ſunt digniores; at qui
‘ merito (ſicut iſti) contra *digniores ſunt*,
‘ quorum malis omnes gaudeant. Et prae-
‘ ſentem ſolitudinem ſua ipſorum culpa ha-
‘ bent. nam ſua ſponte meliores ſocios reje-
‘ cerunt. Et nos contra jus violarunt, quam-
‘ vis nullis injuriis a nobis fuerint laceſſiti,
‘ odio potius, quam jure judicium facientes,
‘ neque parem *ſuis ſceleribus* poenam jam re-
‘ pendentes. nam juſtum ſupplicium patien-
‘ tur, nec ex proelio manus vobis tendentes,
‘ ut aiunt; ſed ex compoſitione ſe ipſos ad
‘ cauſam dicendam dedentes. Succurrite i-
‘ gitur, Lacedaemonii, et legi Graecorum
‘ ab iſtis violatae, et nobis, qui praeter jus
‘ injuriam paſſi ſumus, debitam gratiam re-

'ferte pro ſtudio, et animi alacritate, quam 'erga vos demonſtravimus: neque propter 'iſtorum orationem apud vos repulſam fe'ramus. Graecis autem exemplum praebe'te, quo declaretis, vos non verborum, ſed 'factorum certamina ipſis propoſituros: quae 'ſi bona ſunt, brevis *eorum* commemoratio 'ſatis eſt: ſed ſi propter peccati vitium ſunt 'mala, longa oratio verborum ornatu ex'culta, ipſis velamenta praetendit. Verum ſi 'vos, penes quos arbitrium, et poteſtas nunc 'eſt, brevi interrogatione uſi, rebus cogni'tis ſententiam adverſus omnes tuleritis, 'homines orationem ſpecioſam, qua ſua in'juſta facinora velent, minus quaerent.'

68. Atque Thebani quidem haec dixerunt. Lacedaemonii vero judices, exiſtimantes ſuam interrogationem ſibi recte proceſſuram, an beneficium aliquod ab ipſis in hoc bello accepiſſent (quoniam et ſuperiori tempore ipſos rogaverant, ut ex veteri Pauſaniae, poſt bellum Medicum, foedere quieſcerent; atque etiam conditiones, quas poſtea, antequam circumvallarentur, ipſis obtu-

‘ καὶ ἡμῖν ἄνομα παθοῦσιν ἀνταπόδοτε χά-
‘ ριν δικαίαν ὧν πρόθυμοι γεγενήμεθα· καὶ
‘ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ἐν ὑ-
‘ μῖν. ποιήσατε δὲ τοῖς Ἕλλησι παράδειγ-
‘ μα, οὐ λόγων τούτοις ἀγῶνας προθήσοντες,
‘ ἀλλ' ἔργων· ὧν ἀγαθῶν μὲν ὄντων, βρα-
‘ χεῖα ἡ ἀπαγγελία ἀρκεῖ· ἁμαρτανομέ-
‘ νων δὲ, λόγοι ἔπεσι κοσμηθέντες προκα-
‘ λύμματα γίγνονται. ἀλλ' ἢν οἱ ἡγεμόνες,
‘ ὥσπερ νῦν ὑμεῖς, κεφαλαιώσαντες πρὸς
‘ τοὺς ξύμπαντας διαγνώμας ποιήσησθε,
‘ ἧσσόν τις ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις λόγους καλοὺς
‘ ζητήσει.'

ξη'. Τοιαῦτα μὲν οἱ Θηβαῖοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δικασταὶ, νομίζοντες τὸ ἐπερώτημα σφίσιν ὀρθῶς ἕξειν, εἴτι ἐν τῷ πολέμῳ ὑπ' αὐτῶν ἀγαθόν τι πεπόνθασι, διότι τόντε ἄλλον χρόνον ἠξίουν δῆθεν αὐτοὺς κατὰ τὰς παλαιὰς Παυσανίου μετὰ τὸν Μῆδον σπονδὰς ἡσυχάζειν, καὶ ὅτε ὕστερον, ἃ πρὸ τοῦ περιτειχίζεσθαι προείχοντο αὐ-

τοῖς, κοινοὺς εἶναι κατ' ἐκεῖνα· ὡς οὐκ ἐδέξαντο, ἡγούμενοι τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ βουλήσει ἔκσπονδοι ἤδη ὑπ' αὐτῶν κακῶς πεπονθέναι, αὖθις τὸ αὐτὸ ἕνα ἕκαστον παραγαγόντες καὶ ἐρωτῶντες, εἴτι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἀγαθὸν ἐν τῷ πολέμῳ δεδρακότες εἰσὶν, ὁπότε μὴ φαῖεν, ἀπάγοντες ἀπέκτεινον· καὶ ἐξαίρετον ἐποιήσαντο οὐδένα. διέφθειραν δὲ Πλαταιέων μὲν αὐτῶν, οὐκ ἐλάσσους διακοσίων, Ἀθηναίων δὲ, πέντε καὶ εἴκοσιν, οἳ ξυνεπολιορκοῦντο· γυναῖκας δὲ ἠνδραπόδισαν. τὴν δὲ πόλιν ἐνιαυτὸν μέν τινα Θηβαῖοι Μεγαρέων ἀνδράσι κατὰ στάσιν ἐκπεπτωκόσι, καὶ ὅσοι τὰ σφέτερα φρονοῦντες Πλαταιέων περιῆσαν, ἔδοσαν ἐνοικεῖν. ὕστερον δὲ, καθελόντες αὐτὴν ἐς ἔδαφος πᾶσαν ἐκ τῶν θεμελίων, ᾠκοδόμησαν πρὸς τῷ Ἡραίῳ καταγώγιον διακοσίων ποδῶν, πανταχῇ κύκλῳ οἰκήματα ἔχον κάτωθεν καὶ ἄνωθεν· καὶ ὀροφαῖς καὶ θυρώμασι τοῖς τῶν Πλαταιέων ἐχρήσαντο· καὶ τοῖς ἄλλοις ἃ

lerant, ut videlicet ex illius foederis formula communes essent, accipere noluerant) rati, se propter sua justa postulata *ab illis neglecta*, jam ut hostes foederis expertes ab illis violatos: singulos *eorum* productos, et eodem modo rursus interrogatos, an aliquo beneficio Lacedaemonios, eorumque socios in hoc bello affecissent, cum illi responderent nullum beneficium a se in ipsos collatum, illinc abductos interficiebant; et nullum supplicii immunem fecerunt. Plataeensium quidem non pauciores ducentis necarunt; Atheniensium vero, viginti et quinque, qui una obsessi fuerant. foeminas autem in servitutem abduxerunt: et urbem Megarensibus, qui propter seditionem domo profugerant, et Plataeensibus, qui supererant, quique secum senserant, per integrum annum Thebani dederunt incolendam. Postea vero cum eam totam funditus evertissent, et solo aequassent, prope Junonis templum exstruxerunt diversorium quoquo versus ducenum pedum, domiciliis infra supraque circundatum. Et usi sunt ipsis Plataeensium tectis et janu-

is. Ex reliqua vero ſupellectile, quae in moenibus erat, ex aere, inquam, et ferro lectos conſtruxerunt, quos Junoni conſecrarunt; templumque lapideum centum pedum eidem aedificarunt. Agrum vero publicatum, et ad decem annos locatum Thebani coluerunt. Propemodum autem, imo vero omnino Lacedacmonii a Plataeenſibus adeo fuerunt averſi, Thebanorum gratia, quod ipſos in bello, quod jam tum ſuſceptum erat, ſibi perutiles fore putarent. Res igitur, quae ad Plataeam geſtae ſunt, nonageſimo tertio anno a ſocietate, quam Plataeenſes cum Athenienſibus inierant, hunc exitum habuerunt.

69. Quadraginta vero Peloponneſiorum naves, quae Lesbiis ſubſidio profectae fuerant, cum tunc per pelagus aufugiſſent, ut perſequentem Athenienſium claſſem vitarent, et tempeſtate prope Cretam jactatae fuiſſent, et illinc ad Peloponneſum palantes appuliſſent, tredecim triremes Leucadiorum et Ambraciotarum, et Braſidam Tellidis filium, qui advenerat, ut Alcidae conſiliarius

ἦν ἐν τῷ τείχει ἔπιπλα, χαλκὸς καὶ σίδηρος, κλίνας κατασκευάσαντες, ἀνέθεσαν τῇ Ἥρα, καὶ νεὼν ἑκατόμποδον λίθινον ᾠκοδόμησαν αὐτῇ. τὴν δὲ γῆν δημοσιώσαντες, ἀπεμίσθωσαν ἐπὶ δέκα ἔτη, καὶ ἐνέμοντο Θηβαῖοι. σχεδὸν δέ τι καὶ τὸ ξύμπαν περὶ Πλαταιῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὕτως ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο, Θηβαίων ἕνεκα, νομίζοντες ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς ἄρτι τότε καθιστάμενον ὠφελίμους εἶναι. καὶ τὰ μὲν κατὰ Πλάταιαν, ἔτει τρίτῳ καὶ ἐννενηκοστῷ ἐπειδὴ Ἀθηναίων ξύμμαχοι ἐγένοντο, οὕτως ἐτελεύτησαν.

ξθ'. Αἱ δὲ τεσσαράκοντα νῆες τῶν Πελοποννησίων, αἱ Λεσβίοις βοηθοὶ ἐλθοῦσαι, ὡς τότε φεύγουσαι διὰ τοῦ πελάγους, ἔκ τε τῶν Ἀθηνῶν ἐπιδιωχθεῖσαι καὶ πρὸς τῇ Κρήτῃ χειμασθεῖσαι, [καὶ] ἀπ' αὐτῆς σποράδες πρὸς τὴν Πελοπόννησον κατηνέχθησαν, καταλαμβάνουσιν ἐν τῇ Κυλλήνῃ τρισκαίδεκα τριήρεις Λευκαδίων καὶ Ἀμπρακι-

ωτῶν, κὶ Βρασίδαν τὸν Τέλλιδος ξύμβελον Αλκίδα ἐπεληλυθότα. ἐβούλοντο γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὡς τῆς Λέσβε ἡμαρτήκεσαν, πλέον τὸ ναυτικὸν ποιήσαντες, ἐς τὴν Κέρκυραν πλεῦσαι στασιάζουσαν, δώδεκα μὲν ναυσὶ μόναις, παρόντων Αθηναίων περὶ Ναύπακτον· πρὶν δὲ πλέον τι ἐπιβοηθῆσαι ἐκ τῶν Αθηνῶν ναυτικὸν, ὅπως προφθάσωσι· κὶ παρεσκευάζοντο ὅ, τε Βρασίδας κὶ ὁ Αλκίδας πρὸς ταῦτα.

ό. Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Επίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ, ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ, πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. κὶ ἔπρασσον ἔτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Αθηναίων τὴν πόλιν. κὶ ἀφικομένης Ατλικῆς τε νεὼς κὶ Κορινθίας, πρέσβεις ἀγεσῶν, κὶ ἐς λόγες καταστάντων, ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Αθη-

esset, ad Cyllenen offendunt. Lacedaemonii enim in animo habebant, quoniam Lesbi conservandae spes eos fefellerat, parata majori classe, in Corcyram seditione laborantem navigare, quod Athenienses cum duodecim duntaxat navibus ad Naupactum essent. antequam autem Athenis major aliquis navium numerus *aliis* subsidio veniret, ut praeverterent *novae classis adventum, hoc facere statuerant.* atque Brasidas et Alcidas in his parandis erant occupati.

70. Nam Corcyraei discordiis intestinis laborare coeperunt, ex quo illi, ubi in proeliis navalibus circa Epidamnum capti fuerant, ad ipsos redierant, a Corinthiis dimissi, verbo quidem, talentis octingentis redemti, datis idoneis fidejussoribus, hospitibus suis: re vero ipsa, quod Corinthiorum verbis adducti promisissent fore, ut Corcyram in ipsorum potestatem redigerent. Hi autem singulos cives solicitabant, ac id agebant, ut civitatem ad defectionem ab Atheniensibus faciendam impellerent. Cum autem Attica navis, item et Corinthia venisset, utraque cum legatis, quos vehebat: cumque ventum esset in colloquium, Corcyraei decreverunt,

ut Athenienſibus quidem, ex pacto ſocii, Peloponneſiis vero, quemadmodum et prius, amici eſſent. Et Pithiam (hic enim erat voluntarius Athenienſium hoſpes, et tunc civitatis princeps) iſti viri in judicium vocant, crimini dantes, quod Corcyram in Athenienſium poteſtatem redigere moliretur. Hic vero abſolutus, viciſſim reos facit quinque ex illis omnium ditiſſimos, crimini dans, quod ex Jovis et Alcini fano vallos praeciderent. Pro ſingulis autem vallis ſinguli ſtateres erat mulcta conſtituta. Cum autem illi damnati fuiſſent, et mulctam perſolvere deberent, ac propter ejus magnitudinem ad templa conſediſſent ſupplices, ut, compoſitione facta, certis penſionibus mulctam irrogatam perſolverent, Pithias (erat enim et ſenator) *Corcyraeis* perſuaſit, ut lege *in eos* agerent. Illi vero, cum propter hanc legem *ab honoribus et Curia* prohiberentur, ſimul etiam audirent, Pithiam, quamdiu ſenator eſſet, multitudini perſuaſurum, ut eosdem amicos, hoſtesque duceret, quos Athenienſes; facta conjuratorum manu, cum pugionibus in Senatum ex improviſo irrumpunt, et cum ipſum Pithiam, tum etiam alios, tam ſenato-

ναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι, κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι, ὥσπερ καὶ πρότερον. καὶ ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων, καὶ τοῦ δήμου προειστήκει, ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες εἰς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. ὁ δὲ, ἀποφυγὼν, ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου. ζημία δὲ καθ᾽ ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. ὀφλόντων δὲ αὐτῶν, καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων, διὰ τὸ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὢν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι. οἱ δ᾽, ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο, καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστι, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπείσειν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίοις φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε, καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια, ἐξαπιναίως ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες,

τόν τε Πειθίαν κτείνουσι, καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν, ἐς ἑξήκοντα. οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ, ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.

οα΄. Δράσαντες δὲ τοῦτο, καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους, εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη, καὶ ἥκιστ᾽ ἂν δουλωθεῖεν ὑπ᾽ Ἀθηναίων· τό, τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ᾽ ἢ μιᾷ νηῒ ἡσυχάζοντας. τὸ δὲ πλέον, πολέμιον ἡγεῖσθαι. ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθὺς πρέσβεις, περί τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας, ὡς ξυνέφερε, καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μή τις ἐπιστροφὴ γένηται.

οβ΄. Ἐλθόντων δέ, οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. ἐν δὲ τούτῳ, τῶν τε Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ

tum, quam privatorum hominum ad sexaginta interficiunt. Pauci vero quidam, qui cum Pithia senserant, ad Atticam triremem, quae adhuc aderat, confugiunt.

71. Hoc facinore perpetrato, et convocatis Corcyraeis, dixerunt haec optima esse, atque hoc modo *Corcyraeos* in servitutem ab Atheniensibus minime redactum iri. ac in posterum neutros, nisi cum singulis navibus venirent, a Corcyraeis pacatis recipiendos: si vero cum pluribus, eos in hostium numero, locoque ducendos. Cum autem haec dixissent, populum in suam sententiam decretum facere coëgerunt: statimque legatos Athenas miserunt, qui et res gestas nuntiarent, et ita facto opus fuisse demonstrarent; et illis, qui eo confugerant, persuaderent, ut nihil, quod a rationibus, commodisque civitatis esset alienum, molirentur, nequa rerum turbatio, mutatioque fieret.

72. Cum autem legati Athenas pervenissent, Athenienses cum eos, ut res novas molientes, tum etiam *alios*, quibus persuaserant *id, cujus causa eo missi fuerant*, corripuerunt, et in Aegina custodiendos deposuerunt. Interea vero Corcyraei, qui reipu-

blicae principes erant, Corinthiacae triremis et Spartanae legationis adventu, plebem adoriuntur; pugnaque commissa vicerunt. sed noctis interventu, plebs quidem in arcem, et editiora urbis loca confugit, ibique castra frequens posuit, et Hyllaïcum portum tenebat. Victores vero forum occuparunt, ubi permulti ipsorum habitabant, et portum, qui in forum et in continentem spectat.

73. Postridie vero leve certamen inter se missilibus commiserunt, et in agros utrique nuntios dimiserunt, servitia solicitantes, spe libertatis proposita. Et plebi quidem servitiorum multitudo se sociam adjunxit. alteris vero octingenti milites ex continente subsidio venerunt.

74. Uno autem die interjecto, pugna rursus est commissa, et plebs vicit, quod et locorum munitione et hominum numero superior esset. mulieres etiam eos viriliter adjuverunt, hostem tegulis e summis aedium culminibus ferientes, et supra sexum suum tumultum sustinentes. Facta autem sub cre-

πράγματα, ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας, καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων, ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ· καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. ἀφικομένης δὲ νυκτὸς, ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει, καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύνθη. καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον. οἱ δὲ, τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτὴν καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.

ογ΄. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα, καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφότεροι, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε, καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι. καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον· τοῖς δ᾽ ἑτέροις, ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

οδ΄. Διαλιπούσης δ᾽ ἡμέρας, μάχη αὖθις γίγνεται· καὶ νικᾷ ὁ δῆμος, χωρίων τε ἰσχύϊ καὶ πλήθει προέχων· αἵ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο, βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ, καὶ παρὰ

φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον. γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δείλην ὀψίαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεὶ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν, καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς, καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ᾖ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας, οὔτε ἀλλοτρίας. ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη, καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν. καὶ οἱ μὲν, παυσάμενοι τῆς μάχης, ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες, τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναῦς, τοῦ δήμου κεκρατηκότος, ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἤπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν.

οε΄. Τῇ δ᾽ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διϊτρέφους, Ἀθηναίων στρατηγὸς, παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ, καὶ Μεσσηνίων πεντακοσίοις ὁπλίταις. ξύμβασίν τε ἔπρασσε, καὶ πείθει ὥστε

pusculum vespertinum fuga, optimates, veriti ne plebs eodem impetu, sublato clamore, in se irruens, et navalibus potiretur, et se interficeret, aedes, quae in foro circumcirca erant, et illis contiguas domos, nequa illinc in se fieret impressio, incendunt, neque suis, neque alienis parcentes. quamobrem et multae mercatorum pecuniae crematae sunt, et parum abfuit, quin urbs tota penitus periret, si ventus ingruisset, qui flammam in ipsam sparsisset. Atque illi quidem, facto pugnandi fine, quieti utrinque noctem illam dispositis custodiis transegerunt. Et Corinthiaca navis, quia plebs vicerat, clam discessit; et militum auxiliarium plerique hostem latentes in continentem se receperunt.

75. Sequenti vero die Nicostratus, Diotrephis filius, Atheniensium dux, cum duodecim navibus, et quingentis gravis armaturae militibus Messeniis, Naupacto ad opem *Corcyraeis* ferendam venit. et de compositione inter illos facienda agere coepit, illisque persuasit (ut in mutuae concordiae gratiam redirent) ut decem quidem

homines, qui praecipui malorum autores fuerant, in judicium vocarent, qui diutius *ibi* non manserunt; *sed statim se subduxerunt*: reliqui vero *Corcyram* incolerent, icto inter se et cum Atheniensibus foedere, ut eosdem hostes et eosdem amicos ducerent. Atque ille quidem his rebus gestis discessurus erat. sed plebis principes ei persuaserunt, ut sibi quinque de suis navibus relinqueret, ut adversarii minus se commoverent; se vero totidem de suis rebus omnibus ad navigationem necessariis instructas, cum eo missuros *dixerunt*. atque ille quidem *hoc ipsis* concessit; illi vero suos quique adversarios delegerunt, quos naves conscendere jusserunt. Sed illi, veriti ne Athenas mitterentur, ad Castoris et Pollucis fanum supplices consederunt. At Nicostratus illos illinc excitare, et consolari coepit. Sed, cum illis persuadere non posset, *ut illinc discederent*, populus, armis hac de causa sumtis, quod existimaret, eos nihil sani in animo habere, qui propter suam diffidentiam cum Nicostrato navigare nollent, et eorum arma ex aedibus absportavit, et nonnullos ipsorum, in quos inciderat, interfecisset, nisi Nico-

ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις, δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν· τοὺς δ᾽ ἄλλους οἰκεῖν, σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα πράξας, ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι. οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν, πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν, ξυμπέμψειν. καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν, οἱ δὲ, τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι, καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκούρων ἱερόν. Νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυθεῖτο. ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε, καὶ αὐτῶν τινὰς, οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, δι-

ἔφθειραν ἄν. ὁρῶντες δ' οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα, καθίζουσιν ἐς τὸ Ἥραιον ἱκέται, καὶ γίγνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων. ὁ δὲ δῆμος, δείσας μή τι νεωτερίσωσιν, ἀνίστησί τε αὐτοὺς πείσας, καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

ος'. Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης, τετάρτη ἢ πέμπτη ἡμέρα μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν, αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν, ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα. ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὥσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου, ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ.

οζ'. Οἱ δὲ, πολλῷ θορύβῳ, καὶ πεφοβημένοι τά τ' ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν, παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς, καὶ τὰς ἀεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον

ſtratus *eum* impediviſſet. Alii vero, cum haec fieri viderent, ad Junonis templum ſupplices conſederunt, erantque non pauciores quadringentis. Populus vero, veritus ne quid novi molirentur, verbis adductos illinc excitavit, et in inſulam Junonis templo oppoſitam transportavit; et quae ad vitam ſustentandam erant neceſſaria, illuc ad ipſos transmittebat.

76. Cum autem ſeditio in hoc ſtatu eſſet, quarto, quintove ab iſtis in inſulam transportatis die, tres et quinquaginta Peloponneſiorum naves ex Cyllene, ubi, poſt reditum ex Ionia, ſtationem habebant, advenerunt. His autem praeerat Alcidas, ut et prius; et Braſidas conſiliorum ſocius cum eo navigabat. cum autem appuliſſent ad Sybota portum, qui eſt in continente, primo diluculo adverſus Corcyram navigarunt.

77. Corcyraei vero magno cum tumultu, cum res urbanas, tum etiam claſſis hoſtilis adventum formidantes, ſexaginta naves ſimul inſtruere coeperunt; et prout unamquamque rebus omnibus ad proelium

committendum necessariis explebant, eam adversus hostem emittebant: Athenienses enim ipsis suaserant, ut se primos exire sinerent, ipsi vero postea cum tota classe simul subsequerentur. Sed cum ipsorum naves dispersae ad hostes accederent, duae quidem protinus ad eos transfugerunt: qui vero in aliis vehebantur, inter se proeliabantur. nihil autem rite fiebat. Peloponnesii vero tumultu animadverso, cum viginti quidem navibus se Corcyraeis opposuerunt, cum reliquis vero, duodecim Atticis navibus, quarum duae erant Salaminia et Paralus, *obviam processerunt*.

78. Atque Corcyraei quidem, quia male, navibusque raris impetum faciebant, soli graviter laborabant. Athenienses vero, quia multitudinem metuebant, et ne circumvenirentur, in confertas *illorum naves* non irruebant, nec in eas, quae in medio agmine contra se instructae erant: sed in extremum cornu irruentes, unam navem demergunt. Postea vero *Peloponnesii*, sua classe in orbem digesta, hostem circumeuntes turbare

πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι, καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι· ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο. ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν, εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων· ὧν ἦσαν αἱ δύο, Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

οή. Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι, κακῶς τε καὶ κατ' ὀλίγας προσπίπτοντες, ἐταλαιπωροῦντο καθ' αὑτούς· οἱ δ' Ἀθηναῖοι, φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ τὴν περικύκλωσιν, ἀθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον, οὐδὲ κατὰ μέσον ταῖς ἐφ' ἑαυτοὺς τεταγμέναις· προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας, καταδύουσι μίαν ναῦν. καὶ μετὰ ταῦτα κύκλον ταξαμένων αὐτῶν, περιέπλεον, καὶ ἐπειρῶντο θορυβεῖν. γνόντες

δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις, καὶ δείσαντες μὴ ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσι· καὶ γενόμεναι ἀθρόαι αἱ νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλουν τοῖς Αθηναίοις ἐποιοῦντο. οἱ δ᾽ ὑπεχώρουν, ἤδη πρύμναν κρουόμενοι· καὶ ἅμα τὰς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν, ὅτιμάλιστα ἑαυτῶν σχολῇ τε ὑποχωρούντων, καὶ πρὸς σφᾶς τεταγμένων τῶν ἐναντίων. ἡ μὲν οὖν ναυμαχία, τοιαύτη γενομένη, ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν.

οθ'. Καὶ οἱ Κερκυραῖοι, δείσαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν ὡς κρατοῦντες οἱ πολέμιοι, ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν, ἢ καὶ ἄλλο τι νεωτερίσωσι, τούς τε ἐκ τῆς νήσου πάλαι ἐς τὸ Ἡραῖον διεκόμισαν, καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσον. οἱ δ᾽ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι, κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρεῖς δὲ καὶ δέκα ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων, ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν

conabantur. At qui adverſus Corcyraeos in acie ſtabant, hac re cognita, et veriti, ne *ſuis* idem accideret, quod ad Naupactum, auxilium ferunt: tunc vero naves confertae ſimul in Athenienſes impreſſionem fecerunt. Illi vero ſe ſubducere coeperunt, jam in puppim remigantes. ſimul etiam volebant, Corcyraeorum naves mature fugere, dum ipſi quam lentiſſime retrocederent, et hoſtium ſibi oppoſitorum impetum ſustinerent. Hoc igitur navale proelium, quod hujusmodi fuit, ſub ſolis occaſum finitum eſt.

79. Et Corcyraei, veriti ne hoſtes, utpote victores, infeſta claſſe contra ſe venirent, et urbem invaderent, aut ex inſula eos exportarent, aut aliud quidpiam novi molirentur; eos, quos eo transmiſerant, illinc in Junonis templum rurſus reportarunt, et urbem cuſtodiebant. Hoſtes vero, quamvis eos navali proelio ſuperaſſent, ad urbem tamen accedere non ſunt auſi: ſed cum tredecim Corcyraeorum navibus, quas ceperant, in continentem navigarunt, unde venerant. Poſtridie vero nihilo magis urbem infeſta claſſe petierunt, licet omnes ejus in-

colae in magna perturbatione et trepidatione essent, licet etiam Brasidas (ut fertur) Alcidam ad hoc adhortaretur; quamvis numero suffragiorum esset inferior: sed in promontorium Leucimnam ex navibus egressi, agros vastarunt.

80. Interea vero Corcyraeorum populus vehementer metuens, ne Peloponnesiorum classis urbem invaderet, cum supplicibus, aliisque in colloquium de civitate conservanda venit: et eorum nonnullis persuasit, ut naves conscenderent. Nam *Corcyraei, quamvis in hoc rerum statu essent constituti,* tamen triginta naves rebus ad proelium necessariis expleverunt, hostis adventum opperientes. At Peloponnesii ad meridiem usque agrum eorum populati, discesserunt. Sub noctem autem ignibus accensis significatum fuit ipsis sexaginta naves Atticas a Leucade venire: quas Athenienses (certiores facti de Corcyraeorum seditione, deque classe cum Alcida adversus Corcyram itura) miserant cum Eurymedonte Theuclis filio, qui ipsis praeerat.

81. Peloponnesii igitur eadem nocte sta-

ȣ̓δὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ ϗ φόβῳ ὄντας, ϗ Βρασίδȣ παραινȣ̃ντος, ὡς λέγεται, Αλκίδᾳ, ἰσοψήφȣ δὲ ȣ̓κ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμνην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες, ἐπόρθȣν τȣ̀ς ἀγρȣ́ς.

π'. Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τȣ́τῳ περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖεσαν ἐς λόγȣς, καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις. καί τινας αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐμβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα, προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσȣ ἡμέρας δῃώσαντες τὴν γῆν, ἀπέπλευσαν. καὶ ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν ἑξήκοντα νῆες Αθηναίων, προσπλέȣσαι ἀπὸ Λευκάδος. ἃς οἱ Αθηναῖοι, πυνθανόμενοι τὴν ϛάσιν, ϗ τὰς μετ' Αλκίδȣ ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελλȣ́σας πλεῖν, ἀπέϛειλαν, ϗ Εὐρυμέδοντα τὸν Θȣκλέȣς ϛρατηγόν.

πα'. Οἱ μὲν ȣ̓̃ν Πελοποννήσιοι τῆς νυκ-

τὸς εὐθὺς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ᾽ οἴκου παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται. Κερκυραῖοι δὲ, αἰσθόμενοι τάς τε Ἀττικὰς ναῦς προσπλεούσας, τάς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τούς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον, πρότερον ἔξω ὄντας· καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες ἃς ἐπλήρωσαν, ἐς τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα, ἐν ὅσῳ περιεκομίζοντο, τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι ἐκβιβάζοντες, ἀπεχώρησαν· ἐς τὸ Ἡραῖόν τε ἐλθόντες, τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν, καὶ κατέγνωσαν ἁπάντων θάνατον. οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειραν αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο· οἱ δ᾽, ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο, ἀνηλοῦντο. ἡμέρας τε ἑπτὰ, ἃς ἀφικόμενος

tim, magna celeritate domum redierunt oram legentes. cum autem naves per Leucadium Isthmum transportassent, ne circumeuntes *ab hoste* conspicerentur, se receperunt. Corcyraei vero, cum et Atticas naves adventare, et hostiles discessisse intellexissent, Messenios receperunt, et in urbem introduxerunt, qui prius erant extra: jussisque navibus, quas rebus ad proelium necessariis expleverant, in portum Hyllaicum circumire; dum illae circumveherentur, si quem de suis inimicis cepissent, eum interficiebant. quinetiam eos omnes, quibus persuaserant, ut naves conscenderent, ex navibus ejicientes, discesserunt. Et ad Junonis templum profecti, ex supplicibus circiter quinquaginta ad judicium subeundum verbis adduxerunt, omnesque capite damnatos morte mulctarunt. Sed plerique supplicum, qui verbis illorum adduci non potuerant, ut judicium subirent, cum viderent ea, quae gerebantur, ibidem, in templo se mutuo interfecerunt; et nonnulli eorum ex arboribus se ipsos laqueis suspenderunt. reliqui vero, prout quisque potuit, se ipsos absumserunt. Et per septem dies, per quos Eu-

rymedon cum sexaginta navibus *eo* profectus, *ibi* manserat, Corcyraei eos interfecerunt, quos inimicos esse ducebant: crimini quidem illis dantes, quod popularem statum everterent. sed nonnulli etiam ob inimicitias privatas, alii etiam propter pecunias, quae ipsis debebantur, a debitoribus, qui eas acceperant, interfecti fuerunt. omneque mortis genus visebatur: et (quemadmodum in hujusmodi rerum statu solet accidere) nihil est, quod non contigerit, atque eo amplius. Etenim pater filium occidebat; et homines a templis abstrahebantur, et prope ipsa caedebantur. quinetiam nonnulli muro circumsepti in Bacchi templo, *fame necati* perierunt. Eo saevitiae progressa est seditio, atque ideo major est visa, quod haec apud eos prima exstitisset.

82. Nam postea propemodum et universa Graecia commota est; quod ubique discordiae essent inter plebis patronos, qui Athenienses, et optimates, qui Lacedaemonios accersere volebant. ac in pace quidem nullam *hujus rei peragendae* speciosam causam habuissent: nec ad ipsos accersendos

Εὐρυμέδων ταῖς ἑξήκοντα ναυσὶ παρέμεινεν, οἱ Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν· ἀπέθανον δέ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἕνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων. πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ, οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίγνεσθαι, οὐδὲν ὅ, τι οὐ ξυνέβη, καὶ ἔτι περαιτέρω. καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε, καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο· οἱ δὲ τινὲς καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον. οὕτως ὠμὴ στάσις προυχώρησε· καὶ ἔδοξε μᾶλλον, διότι ἐν τοῖς πρώτη ἐγένετο.

πβ'. Επεὶ ὕστερόν γε καὶ πᾶν, ὡς εἰπεῖν, τὸ Ἑλληνικὸν ἐκινήθη, διαφορῶν οὐσῶν ἑκασταχοῦ, τοῖς τε τῶν δήμων προστάταις τοὺς Αθηναίους ἐπάγεσθαι, καὶ τοῖς ὀλίγοις τοὺς Λακεδαιμονίους· καὶ ἐν μὲν εἰρήνῃ οὐκ ἂν ἐχόντων πρόφασιν, οὐδ'

ἑτοίμων παρακαλεῖν αὐτοὺς· πολεμουμένων δὲ, καὶ ξυμμαχίας ἅμα ἑκατέροις τῇ τῶν ἐναντίων κακώσει, καὶ σφίσιν αὐτοῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ προσποιήσει, ῥᾳδίως αἱ ἐπαγωγαὶ τοῖς νεωτερίζειν τὶ βουλομένοις ἐπορίζοντο. καὶ ἐπέπεσε πολλὰ καὶ χαλεπὰ κατὰ στάσιν ταῖς πόλεσι, γιγνόμενα μὲν, καὶ ἀεὶ ἐσόμενα, ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ᾖ, μᾶλλον δὲ καὶ ἡσυχαίτερα, καὶ τοῖς εἴδεσι διηλλαγμένα, ὡς ἂν ἕκασται αἱ μεταβολαὶ τῶν ξυντυχιῶν ἐφιστῶνται. ἐν μὲν γὰρ εἰρήνῃ καὶ ἀγαθοῖς πράγμασιν αἵ τε πόλεις καὶ οἱ ἰδιῶται ἀμείνους τὰς γνώμας ἔχουσι, διὰ τὸ μὴ ἐς ἀκουσίους ἀνάγκας πίπτειν· ὁ δὲ πόλεμος, ὑφελὼν τὴν εὐπορίαν τοῦ καθ' ἡμέραν, βίαιος διδάσκαλος, καὶ πρὸς τὰ παρόντα τὰς ὀργὰς τῶν πολλῶν ὁμοιοῖ. ἐστασίαζέ τε οὖν τὰ τῶν πόλεων, καὶ τὰ ἐφυστερίζοντά που, πύστει τῶν προγενομένων, πολὺ ἐπέφερε τὴν ὑπερβολὴν τοῦ και-

adeo promti fuissent: bello vero coorto, utrisque (qui rerum novarum erant cupidi) facile dabatur *occasio et* facultas accersendi socios auxiliares, ut simul et adversam factionem opprimerent, et exinde potentiam sibimet compararent. Et multae eaeque graves calamitates propter seditionem civitatibus acciderunt, quae accidere solent, et semper accident, quoad eadem hominum natura fuerit: sed tamen vel graviores, vel leviores, et genere diversae, prout singulae rerum fortunaeque mutationes contigerint. nam in pace quidem et rerum secundarum affluentia, cum ipsae civitates, tum etiam homines privati mentes habent meliores, quod in odiosas necessitates non incidant. Bellum vero, subducens paulatim rerum copiam ad quotidianum vitae usum necessariam, violentus est magister, et ad praesentem rerum statum multorum mores effingit. Civitates igitur seditionibus agitabantur, et illae, in quibus seditiones serius excitabantur, res, quas alibi jam accidisse fama acceperant, longe superare studebant, ut propter rerum a se inventarum novitatem ingenii laudem quaererent, quod novas inimicorum adori-

endorum rationes magna cum ſolertia inveniſſent, et nova ſuppliciorum genera excogitaſſent. Quinetiam uſitatam vocabulorum ſignificationem in rebus arbitratu ſuo immutarunt. Nam inconſiderata quidem audacia fortitudo amicorum ſtudioſa exiſtimata eſt: conſiderata vero cunctatio, honeſta timiditas: modeſtia ignaviae praetextus. Et adhibere prudentiam ad rem omnem, quae gerenda ſuſcipitur, in re qualibet ceſſatio et ſegnities *exiſtimabatur*. At veſana celeritas, viri *fortis* officio tribuebatur. Cautio vero in iteranda deliberatione, ſpecioſa negotii detrectandi materia. Et qui iracundus erat, is fide dignus ſemper habebatur: at qui verbis ei reſiſtebat, hujus fides erat ſuſpecta. Qui vero inſidias aliis paraverat, ſi res ipſi ex animi ſententia ſucceſſiſſet, prudens *habebatur*; et ſi aliorum inſidias ſibi paratas providiſſet, longe prudentior. Qui vero proſpexiſſet, ne ullis hujuſmodi rebus ipſe indigeret, is amicitiae diſſolutor, et adverſariorum timens *vocabatur*. In ſumma, is laudabatur, qui alterum in injuria facienda praevertiſſet; et qui alium nihil tale cogitantem ad hoc ipſum impuliſſet. Quinetiam ſodales cognatis

νῦσθαι τὰς διανοίας, τῶν τ' ἐπιχειρήσεων περιτεχνήσει, καὶ τῶν τιμωριῶν ἀτοπίᾳ. καὶ τὴν εἰωθυῖαν ἀξίωσιν τῶν ὀνομάτων ἐς τὰ ἔργα ἀντήλλαξαν τῇ δικαιώσει. τόλμα μὲν γὰρ ἀλόγιστος, ἀνδρία φιλέταιρος ἐνομίσθη· μέλλησις δὲ προμηθὴς, δειλία εὐπρεπής. τὸ δὲ σῶφρον, τοῦ ἀνάνδρου πρόσχημα. καὶ τὸ πρὸς ἅπαν ξυνετὸν, ἐπίπαν ἀργόν. τὸ δ' ἐμπλήκτως ὀξὺ, ἀνδρὸς μοίρᾳ προσετέθη. ἀσφάλεια δὲ τὸ ἐπιβουλεύσασθαι, ἀποτροπῆς πρόφασις εὔλογος. καὶ ὁ μὲν χαλεπαίνων, πιστὸς ἀεὶ, ὁ δ' ἀντιλέγων αὐτῷ, ὕποπτος. ἐπιβουλεύσας δέ τις τυχὼν, ξυνετὸς, καὶ ὑπονοήσας, ἔτι δεινότερος. προβουλεύσας δὲ ὅπως μηδὲν αὐτῶν δεήσοι, τῆς τε ἑταιρίας διαλυτὴς, καὶ τοὺς ἐναντίους ἐκπεπληγμένος. ἁπλῶς δὲ, ὁ φθάσας τὸν μέλλοντα κακόν τι δρᾷν, ἐπῃνεῖτο, καὶ ὁ ἐπικελεύσας τὸν μὴ διανοούμενον. καὶ μὴν καὶ τὸ

ξυγγενὲς τοῦ ἑταιρικοῦ ἀλλοτριώτερον ἐγένετο, διὰ τὸ ἑτοιμότερον εἶναι ἀπροφασίστως τολμᾶν. οὐ γὰρ μετὰ τῶν κειμένων νόμων ὠφελείας αἱ τοιαῦται ξύνοδοι, ἀλλὰ παρὰ τοὺς καθεστῶτας πλεονεξίᾳ. καὶ τὰς ἐς σφᾶς αὐτοὺς πίστεις οὐ τῷ θείῳ νόμῳ μᾶλλον ἐκρατύνοντο, ἢ τῷ κοινῇ τι παρανομῆσαι. τά τε ἀπὸ τῶν ἐναντίων καλῶς λεγόμενα ἐνεδέχοντο ἔργων φυλακῇ εἰ προὔχοιεν, καὶ οὐ γενναιότητι. ἀντιτιμωρήσασθαί τε τινὰ περὶ πλείονος ἦν, ἢ αὐτὸν μὴ προπαθεῖν. καὶ ὅρκοι εἴπου ἄρα γένοιντο ξυναλλαγῆς ἐν τῷ αὐτίκα πρὸς τὸ ἄπορον ἑκατέρῳ διδόμενοι, ἴσχυον, οὐκ ἐχόντων ἄλλοθεν δύναμιν. ἐν δὲ τῷ παρατυχόντι ὁ φθάσας θαρσῆσαι, εἰ ἴδοι ἄφρακτον, ἥδιον διὰ τὴν πίστιν ἐτιμωρεῖτο ἢ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς. καὶ τό, τε ἀσφαλὲς ἐλογίζετο, καὶ ὅτι ἀπάτῃ περιγενόμενος, ξυνέσεως ἀγώνισμα προσελάμβανε. ῥᾷον

anteponebantur; quod ad audendum sine ulla tergiversatione promtiores essent. Nam hujusmodi sodalitiorum coetus non utilitatis causa, ex legum latarum praescripto: sed avaritiae gratia, contra leges usu longo stabilitas, fiebant. nec tam jurisjurandi interpositi religione, quam scelerum, quae simul patrabant, communicatione, fidem inter se confirmabant. Et quae ab adversariis probe dicebantur, ea admittebant, ut actiones eorum observarent et caverent, si superiores essent, non autem ex generositate. Et unusquisque hoc pluris faciebat, si alium pro injuria illata ulcisci posset, quam si ipse nulla injuria ab alio lacesseretur. Et si forte reconciliandae gratiae causa jusjurandum inter utramque partem aliquando interponebatur, id in praesentia valebat propter difficultatem praesentem, quia vires aliunde non habebant: sed ad quamlibet rei peragendae occasionem oblatam, qui prior fidere coepisset, is, si *adversarium* minus munitum animadvertisset, propter fidem, lubentius ulciscebatur, quam *si* aperte *rem gessisset*. Nam et tutum hoc esse reputabat, et, quod fraude superasset, prudentiae praemium praeterea consequebatur,

facilius enim multi, qui ſunt fraudulenti, ſollertes appellantur; quam tardi, boni: atque hoc quidem erubeſcunt; illo vero gloriantur. Horum autem omnium cauſa fuit principatus, qui propter avaritiam et ambitionem appetebatur. His autem quaſi fundamentis jactis, alacritas etiam animorum ad contentionis ſtudium accedebat. Nam ſingularum civitatum principes, honeſto et ſpecioſo utrique nomine, civilem populi aequabilitatem, et moderatam optimatum dominationem anteponentes, rempublicam verbo quidem curabant; ſed re ipſa tanquam ſuorum certaminum praemium eam ſibi proponebant. Et cum alii alios omni modo ſuperare contenderent, atrociſſima quaeque facinora ſunt auſi, et ſunt perſequuti, poenas, non quantum aequitas, et utilitas publica poſtulabat, ſed longe graviores irrogantes, et pro ſua utrique libidine ſemper eas in qualibet re ſtatuentes; et vel iniquis ſuffragiis damnantes, vel manibus potentiam ſibi parantes, ad praeſentis contentionis libidinem explendam erant parati. Itaque neutri *quicquam transigere* conſueverant, habita ratione religionis: ſed quibus ſpecioſa oratione aliquid

δ' οἱ πολλοὶ, κακοῦργοι ὄντες, δεξιοὶ κέκληνται, ἢ ἀμαθεῖς ἀγαθοί· καὶ τῷ μὲν αἰσχύνονται, ἐπὶ δὲ τῷ ἀγάλλονται. πάντων δ' αὐτῶν αἴτιον ἡ ἀρχὴ, ἡ διὰ πλεονεξίαν καὶ φιλοτιμίαν· ἐκ δ' αὐτῶν, καὶ ἐς τὸ φιλονεικεῖν καθισταμένων τὸ πρόθυμον. οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι προστάντες, μετ' ὀνόματος ἑκάτεροι εὐπρεποῦς, πλήθους τε ἰσονομίας πολιτικῆς, καὶ ἀριστοκρατίας σώφρονος προτιμήσει, τὰ μὲν κοινὰ λόγῳ θεραπεύοντες ἆθλα ἐποιοῦντο, παντὶ δὲ τρόπῳ ἀγωνιζόμενοι ἀλλήλων περιγίγνεσθαι, ἐτόλμησάν τε τὰ δεινότατα, ἐπεξῄεσάν τε, τὰς τιμωρίας ἔτι μείζους οὐ μέχρι τοῦ δικαίου καὶ τῇ πόλει ξυμφόρου προτιθέντες, ἐς δὲ τὸ ἑκατέροις που αἰεὶ ἡδονὴν ἔχον ὁρίζοντες, καὶ ἢ μετὰ ψήφου ἀδίκου καταγνώσεως, ἢ χειρὶ κτώμενοι τὸ κρατεῖν, ἕτοιμοι ἦσαν τὴν αὐτίκα φιλονεικίαν ἐμπιμπλάναι· ὥστε εὐσεβείᾳ μὲν

οὐδέτεροι ἐνόμιζον, εὐπρεπείᾳ δὲ λόγου, οἷς ξυμβαίη ἐπιφθόνως τὶ διαπράξασθαι, ἄμεινον ἤκουον. τὰ δὲ μέσα τῶν πολιτῶν ὑπ᾽ ἀμφοτέρων, ἢ ὅτι οὐ ξυνηγωνίζοντο, ἢ φθόνῳ τοῦ περιεῖναι, διεφθείροντο.

πγ΄. Οὕτω πᾶσα ἰδέα κατέστη κακοτροπίας διὰ τὰς στάσεις τῷ Ἑλληνικῷ· καὶ τὸ εὔηθες (οὗ τὸ γενναῖον πλεῖστον μετέχει) καταγελασθὲν ἠφανίσθη· τὸ δὲ ἀντιτετάχθαι ἀλλήλοις τῇ γνώμῃ ἀπίστως, ἐπιπολὺ διήνεγκεν. οὐ γὰρ ἦν ὁ διαλύσων, οὔτε λόγος ἐχυρὸς, οὔτε ὅρκος φοβερός. κρείσσους δὲ ὄντες ἅπαντες λογισμῷ ἐς τὸ ἀνέλπιστον τοῦ βεβαίου, μὴ παθεῖν μᾶλλον προεσκόπουν, ἢ πιστεῦσαι ἐδύναντο. καὶ οἱ φαυλότεροι γνώμην, ὡς τὰ πλείω περιεγίγνοντο. τῷ γὰρ δεδιέναι τό, τε αὐτῶν ἐνδεὲς, καὶ τὸ τῶν ἐναντίων ξυνετὸν, μὴ λόγοις τε ἥσσους ὦσι, καὶ ἐκ τοῦ πολυτρόπου αὐτῶν τῆς γνώμης

commode transigere licuisset, illi melius audiebant. Cives vero, quotquot inter utrosque erant medii, *et qui neutris favebant, nec in partibus erant,* hi, vel quod illos non adjuvarent, vel propter invidiam, quod ipsi calamitatum essent immunes, ab utraque factione penitus perdebantur.

83. Adeo omne facinorum genus in Graecia passim propter seditiones exstitit: et simplicitas (cujus ipsa generositas est maxime particeps) cum irrisione funditus est deleta. Animis vero infestis inter se esse, et nullam alteri fidem habere, longe praestitit: nam nec ulla sermonis autoritas, nec ullus jurisjurandi terror illas inimicitias dirimere poterat. Sed cum omnes animis essent propensiores ad desperandum de alterius fide et constantia, illud potius prospiciebant, quomodo malum impendens vitarent, quam, ut cuiquam fiderent, adduci poterant. Et qui prudentia minus valebant, plerunque superiores erant. Quod enim et suam imprudentiam, et adversariorum prudentiam metuerent, veriti, ne vel illorum eloquentia superarentur, vel propter illorum ingenii calliditatem praevenirentur insidiis priores appetiti, audacter ad quaelibet facinora susci-

pienda ferebantur. Qui vero *haec* negligebant, et *insidias* se praesensuros *existimabant*, nec sibi factis ullis opus esse *ducebant* in antevertendis illorum insidiis, quas consilio vitare possent, non muniti, facilius opprimebantur.

84. Pleraque igitur hujusmodi audaciae facinora Corcyrae prius, *quam in aliis civitatibus*, patrata fuerunt, et alia, quaecunque facere possent, qui suas injurias ulciscuntur, in eos, qui damnum datum, injuriamque sibi factam sunt ulti, a quibus, dum illorum imperio parerent, insolenter potius quam modeste tractati fuerunt: et *quaecunque facere possent pauperes* aliqui, qui consueta *ac diuturna* rerum inopia se liberari cuperent, praecipue vero, qui per avaritiam fortunas alienas occupare studerent, et se has praeter jus consequi posse confiderent: et *quaecunque patrare possent*, qui non avaritiae causa; sed primum *quidem* aequo jure *suos inimicos* invaderent, *deinde vero* immani indignatione longissime provecti, crudeliter *eos*, et animo inexorabili persequerentur. Cum autem vitae disciplina tunc temporis Corcyrae fuisset perturbata, ipsa quoque humana natura, quae vel praeter leges,

φθάσωσι προεπιβουλευόμενοι, τολμηρῶς πρὸς τὰ ἔργα ἐχώρουν. οἱ δὲ καταφρονοῦντες κἂν προαισθέσθαι, καὶ ἔργῳ οὐδὲν σφᾶς δεῖν λαμβάνειν ἃ γνώμῃ ἔξεστιν, ἄφρακτοι μᾶλλον διεφθείροντο.

πδ'. Εν δ' οὖν τῇ Κερκύρᾳ τὰ πολλὰ αὐτῶν προετολμήθη, καὶ ὁπόσα ὕβρει μὲν ἀρχόμενοι τοπλέον ἢ σωφροσύνῃ, ὑπὸ τῶν τὴν τιμωρίαν παρασχόντων, οἱ ἀνταμυνόμενοι δράσειαν· πενίας δὲ τῆς εἰωθυίας ἀπαλλαξείοντές τινες, μάλιστα δ' ἂν διὰ πάθους ἐπιθυμοῦντες τὰ τῶν πέλας ἔχειν, παρὰ δίκην γιγνώσκοιεν· οἵ τε μὴ ἐπὶ πλεονεξίᾳ, ἀπὸ ἴσου δὲ μάλιστα ἐπιόντες, ἀπαιδευσίᾳ ὀργῆς πλεῖστον ἐκφερόμενοι, ὠμῶς καὶ ἀπαραιτήτως ἐπέλθοιεν. ξυνταραχθέντος τε τοῦ βίου ἐς τὸν καιρὸν τοῦτον τῇ πόλει, καὶ τῶν νόμων κρατήσασα ἡ ἀνθρωπεία φύσις, εἰωθυῖα καὶ παρὰ τοὺς νόμους ἀδικεῖν, ἀσμένη ἐδήλωσεν ἀκρατὴς μὲν ὀργῆς οὖσα, κρείσσων δὲ

τοῦ δικαίου, πολεμία δὲ τοῦ προὔχοντος. οὐ γὰρ ἂν τοῦ τε ὁσίου τὸ τιμωρεῖσθαι προὐτίθεσαν, τοῦ τε μὴ ἀδικεῖν τὸ κερδαίνειν, ἐν ᾧ μὴ βλάπτουσαν ἰσχὺν εἶχε τὸ φθονεῖν. ἀξιοῦσί τε τοὺς κοινοὺς περὶ τῶν τοιούτων οἱ ἄνθρωποι νόμους, ἀφ' ὧν ἅπασιν ἐλπὶς ὑπόκειται σφαλεῖσι κἂν αὐτοὺς διασώζεσθαι, ἐν ἄλλων τιμωρίαις προκαταλύειν, καὶ μὴ ὑπολείπεσθαι, εἴ ποτε ἄρα τὶς κινδυνεύσας τινὸς δεήσεται αὐτῶν.

πέ. Οἱ μὲν οὖν κατὰ τὴν πόλιν Κερκυραῖοι, τοιαύταις ὀργαῖς ταῖς πρώταις ἐς ἀλλήλους ἐχρήσαντο. καὶ ὁ Εὐρυμέδων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν ταῖς ναυσίν. ὕστερον δὲ οἱ φεύγοντες τῶν Κερκυραίων (διεσώθησαν γὰρ αὐτῶν ἐς πεντακοσίους) τείχη τε λαβόντες ἃ ἦν ἐν τῇ ἠπείρῳ, ἐκράτουν τῆς πέραν οἰκείας γῆς, καὶ ἐξ αὐτῆς ὁρμώμενοι, ἐληΐζοντο τοὺς ἐν τῇ νήσῳ, καὶ πολλὰ ἔβλαπτον· καὶ λιμὸς ἰσχυρὸς ἐγένετο ἐν τῇ πό-

injuſte facere conſuevit, legibus ſuperatis, ſe irae quidem impotentem, at jure potentiorem, omnisque ſuperioris dignitatis hoſtem eſſe lubenter declaravit. *Aliter* enim *profecto homines* pietati vindictam non anteposuiſſent, neque innocentiae quaeſtum, in quo invidia potentiam non nocentem habebat. quippe homines cum alios ulciſcuntur, communes leges de rebus illis latas, in quibus ſpes omnibus eſt repoſita, ut ſi ipſi in calamitates aliquas inciderint, ſaltem ipſae *leges* conſerventur, evertere mature volunt, nec relinquere, ſi quis forte in periculum adductus, aliqua illarum indigeat.

85. Corcyraei igitur, qui in urbe erant, primi *omnium* tales iras inter ſe *tunc* exercuerunt. Et Eurymedon, et Athenienſes cum claſſe *illinc* diſceſſerunt. Poſtea vero Corcyraeorum exſules (nam ad quingentos illorum evaſerant) occupatis quibusdam munitionibus, quae in continente erant, ſuo ulteriore agro potiti ſunt, atque illinc erumpentes, populabantur agros illorum, qui erant in inſula, magnisque detrimentis illos

afficiebant. Et *propterea* in urbe fames ingens eſt exorta. Iidem etiam legatos de ſuo reditu Lacedaemonem et Corinthum miſerunt. Sed cum nihil proficerent, poſtea paratis navibus et militibus auxiliariis, in inſulam trajecerunt, numero univerſi circiter ſexcenti. atque navibus incenſis, ut nulla ſpes alia relinqueretur quam agri occupandi, montem Iſtonem conſcenderunt, et, munitione illic exſtructa, eos, qui in urbe erant, graviſſime vexabant, agroque potiebantur.

86. Hac eadem aeſtate extrema, Athenienſes viginti naves in Siciliam miſerunt, et Lachetem Melanopi, et Charoeadam Euphileti filium, harum praefectos. Nam Syracuſani et Leontini bellum inter ſe gerebant. Syracuſanorum autem ſociae erant, exceptis Camarinaeis, caeterae Dorienſes civitates, quae in Lacedaemoniorum ſocietatem hujus belli initio conceſſerunt, eos tamen in bello non adjuverant: Leontinorum vero, Chalcidicae civitates, et Ca-

λει. ἐπρεσβεύοντο δὲ καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα καὶ Κόρινθον περὶ καθόδου· καὶ ὡς οὐδὲν αὐτοῖς ἐπράσσετο, ὕστερον χρόνῳ πλοῖα καὶ ἐπικούρους παρασκευασάμενοι, διέβησαν ἐς τὴν νῆσον ἑξακόσιοι μάλιστα οἱ πάντες. καὶ τὰ πλοῖα ἐμπρήσαντες, ὅπως ἀπόγνοια ᾖ τοῦ ἄλλο τι ἢ κρατεῖν τῆς γῆς, ἀναβάντες ἐς τὸ ὄρος τὴν Ἰστώνην, τεῖχος ἐνοικοδομησάμενοι, ἔφθειρον τοὺς ἐν τῇ πόλει, καὶ τῆς γῆς ἐκράτουν.

πϛʹ. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους τελευτῶντος, Ἀθηναῖοι εἴκοσι ναῦς ἔστειλαν ἐς Σικελίαν, καὶ Λάχητα τὸν Μελανώπου στρατηγὸν αὐτῶν, καὶ Χαροιάδην τὸν Εὐφιλήτου. οἱ γὰρ Συρακούσιοι καὶ Λεοντῖνοι ἐς πόλεμον ἀλλήλοις καθέστασαν. ξύμμαχοι δὲ τοῖς μὲν Συρακουσίοις ἦσαν, πλὴν Καμαριναίων, αἱ ἄλλαι Δωρίδες πόλεις, αἵπερ καὶ πρὸς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων τοπρῶτον ἀρχομένου τοῦ πολέμου ξυμμαχίαν ἐτάχθησαν, οὐ μέντοι ξυνεπολέμησάν γε· τοῖς δὲ Λεοντίνοις

αἱ Χαλκιδικαὶ πόλεις, καὶ Καμαρίνα. τῆς δὲ Ἰταλίας, Λοκροὶ μὲν Συρακουσίων ἦσαν, Ῥηγῖνοι δὲ, κατὰ τὸ ξυγγενὲς, Λεοντίνων. ἐς οὖν τὰς Ἀθήνας πέμψαντες οἱ τῶν Λεοντίνων ξύμμαχοι, κατά τε παλαιὰν ξυμμαχίαν, καὶ ὅτι Ἴωνες ἦσαν, πείθουσι τοὺς Ἀθηναίους πέμψαι σφίσι ναῦς. ὑπὸ γὰρ τῶν Συρακουσίων τῆς τε γῆς εἴργοντο καὶ τῆς θαλάσσης. καὶ ἔπεμψαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῆς μὲν οἰκειότητος προφάσει, βουλόμενοι δὲ μήτε σῖτον ἐς τὴν Πελοπόννησον ἄγεσθαι αὐτόθεν, πρόπειράν τε ποιούμενοι εἰ σφίσι δυνατὰ εἴη τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ πράγματα ὑποχείρια γενέσθαι. καταστάντες οὖν ἐς Ῥήγιον τῆς Ἰταλίας, τὸν πόλεμον ἐποιοῦντο μετὰ τῶν ξυμμάχων· καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

πζ΄. Τοῦ δ᾽ ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἡ νόσος τοδεύτερον ἐπέπεσε τοῖς Ἀθηναίοις, ἐκλιποῦσα μὲν οὐδένα χρόνον τοπαντάπασιν, ἐγένετο δέ τις ὅμως διακωχή. παρέμεινε

marina. Sed ex Italia, Locri quidem, Syracusanis; Rhegini vero, propter cognationem Leontinis favebant. Leontinorum igitur socii, cum propter antiquam societatem, tum etiam quod Iones essent, legatis Athenas missis, Atheniensibus persuaserunt, ut naves ad se mitterent. nam et terrae et maris usu a Syracusanis prohibebantur. Athenienses vero naves miserunt, per speciem quidem necessitudinis; sed *re ipsa*, eo consilio, ut neque frumentum illinc in Peloponnesum exportaretur, utque tentarent, an res Siculas in suam potestatem redigere possent. Cum igitur Rhegium Italiae appulissent, cum sociis bellum gerere coeperunt. Atque haec aestas excessit.

87. At hyeme ineunte morbus Athenienses iterum invasit; qui nunquam quidem omnino sedatus fuerat, sed tamen quaedam ejus quiescentis intermissio facta fuerat: quum autem eos rursus est aggressus, non

minus anno integro *apud eos* immoratus; prius vero, vel per biennium *eſt graſſatus*; adeo ut nihil fuerit, quod Athenienſes magis, quam morbus iſte presserit, eorumque vires afflixerit. Nam ex legionariis militibus obierunt non pauciores quam quatuor milia et quadringenti, et trecenti equites: nam caeterae turbae numerus iniri non potest. Tunc vero praeterea frequentes terrae-motus exſtiterunt, et Athenis, et in Euboca, et cum inter Boeotos, tum vero praecipue in Boeotiae oppido Orchomeno.

88. Et Athenienſes, ac Rhegini, qui in Sicilia erant, inſulis, quae Aeoli vocantur, eadem hyeme bellum cum triginta navibus intulerunt. Nam aeſtate propter aquarum inopiam bellum ipſis inferri nequit. Liparaei autem, qui ſunt Cnidiorum coloni, eas poſſident: habitantque in una ex iſtis inſulis non magna, quae Lipara vocatur. Hinc autem proficiſcentes, alias, Didymen ſcilicet, Strongylen, et Hieram, colunt. Homines autem, qui ſunt in illa regione, Vulca-

δὲ τὸ μὲν ὕστερον, ȣ̓κ ἔλασσον ἐνιαυτȣ̃· τὸ δὲ πρότερον, ϗ δύο ἔτη· ὥστε Ἀθηναίȣς τε μὴ εἶναι ὅ, τι μᾶλλον τούτȣ ἐπίεσε, ϗ ἐκάκωσε τὴν δύναμιν. τετρακοσίων γὰρ ὁπλιτῶν ϗ τετρακισχιλίων οὐκ ἐλάσσους ἀπέθανον ἐκ τῶν τάξεων, ϗ τριακοσίων ἱππέων· τȣ̃ δὲ ἄλλȣ ὄχλȣ ἀνεξεύρετος ἀριθμός. ἐγένοντο δὲ τότε ϗ οἱ πολλοὶ σεισμοὶ τῆς γῆς, ἔντε Ἀθήναις, ϗ ἐν Εὐβοίᾳ, ϗ ἐν Βοιωτοῖς, καὶ μάλιστα ἐν Ὀρχομενῷ τῷ Βοιωτίῳ.

πή. Καὶ οἱ μὲν ἐν Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι ϗ Ῥηγῖνοι, τȣ̃ αὐτȣ̃ χειμῶνος, τριάκοντα ναυσὶ στρατεύȣσιν ἐπὶ τὰς Αἰόλȣ νήσȣς καλȣμένας. θέρȣς γὰρ δι' ἀνυδρίαν ἀδύνατα ἦν ἐπιστρατεύειν. νέμονται δὲ Λιπαραῖοι αὐτὰς, Κνιδίων ἄποικοι ὄντες. οἰκȣ̃σι δ' ἐν μιᾷ τῶν νήσων οὐ μεγάλη, καλεῖται δὲ Λιπάρα. τὰς δὲ ἄλλας ἐκ ταύτης ὁρμώμενοι γεωργȣ̃σι, Διδύμην, ϗ Στρογγύλην, ϗ Ἱεράν. νομίζουσι δὲ οἱ ἐκείνῃ ἄνθρωποι, ἐν τῇ Ἱερᾷ

ὡς ὁ Ἥφαιστος χαλκεύει, ὅτι τὴν νύκτα φαίνεται πῦρ ἀναδιδοῦσα πολὺ, καὶ τὴν ἡμέραν καπνόν. κεῖνται δὲ αἱ νῆσοι αὗται κατὰ τὴν Σικελῶν καὶ Μεσσηνίων γῆν· ξύμμαχοι δ' ἦσαν Συρακουσίων. τεμόντες δ' οἱ Ἀθηναῖοι τὴν γῆν, ὡς οὐ προσεχώρουν, ἀπέπλευσαν ἐς τὸ Ῥήγιον· καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ πέμπτον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

πθʹ. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους, Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι μέχρι μὲν τοῦ ἰσθμοῦ ἦλθον, ὡς ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλοῦντες, Ἄγιδος τοῦ Ἀρχιδάμου ἡγουμένου, Λακεδαιμονίων βασιλέως· σεισμῶν δὲ γενομένων πολλῶν, ἀπετράποντο πάλιν, καὶ οὐκ ἐγένετο ἐσβολή. καὶ περὶ τούτους τοὺς χρόνους τῶν σεισμῶν κατεχόντων τῆς Εὐβοίας ἐν Ὀροβίαις, ἡ θάλασσα ἐπελθοῦσα ἀπὸ τῆς τότε οὔσης γῆς, καὶ κυματωθεῖσα, ἐπῆλθε τῆς πόλεως μέρος τι· καὶ τὸ μὲν, κατέκλυσε, τὸ δ' ὑπενόστησε· καὶ θάλασσα νῦν ἐστι πρότερον

num in Hiera fabrilem artem exercere putant, quia noctu quidem, magnum ignem, interdiu vero, fumum emittere cernitur. Hae autem insulae sitae sunt e regione Siculi, et Messani agri: erantque Syracusanorum sociae. Athenienses vero, vastato illorum agro, cum illae se dedere nollent, Rhegium redierunt. atque haec hyems exiit, et belli, quod Thucydides conscripsit, quintus annus excessit.

89. Sequente vero aestate Peloponnesii, eorumque socii, duce Agide, Archidami filio, Lacedaemoniorum Rege, ad Isthmum usque processerunt, ut irruptionem in Atticam facerent. Sed cum crebri terrae-motus fierent, retro se receperunt, nec irruptionem in Atticam fecerunt. Per haec tempora terrae-motibus Euboeam apud Orobias agitantibus, mare ab ea, quae tunc erat tellus, magno cum fluctuum impetu veniens, quandam urbis partem invasit. Atque una quidem *maris* pars *illam urbis partem* demersit; altera vero, se *in suum pristinum*

alveum recepit. et quod antea tellus fuerat, id nunc eſt mare. omnesque mortales perdidit, quotquot in editiora loca ocius curſu ſe conferre non potuerant. Huic autem ſimilis alluvio exſtitit circa Atalantam inſulam apud Locros Opuntios, quae ab Atheniensium caſtello partem abstraxit, et duarum navium, quae ſubductae erant, alteram diffregit. In Peparetho quoque fuit quaedam maris reſtagnatio, quae tamen *urbem* non inundavit. Et terrae-motus muri partem, et Prytaneum, et aliquot alias domos diruit. Hujus autem rei ego cauſam fuiſſe puto, quod terrae-motus, qua parte vehementiſſimus exſtitit, ab hac mare longe amandarit, hoc vero repente rurſus retroactum inundationem violentiorem fecerit. nam ſine terrae-motu non videtur mihi contingere, ut hoc fiat.

90. Eadem aeſtate, cum alii, ut quibusque contigit, in Sicilia, bellum inter ſe gesſerunt; tum etiam ipſi Sicilienſes, alii aliis arma inferentes, et Athenienſes cum ſuis ſociis. Quae autem maxime digna memo-

ὅσα γῆ· καὶ ἀνθρώπους διέφθειρεν ὅσοι μὴ ἐδύναντο φθῆναι πρὸς τὰ μετέωρα ἀναδραμόντες. καὶ περὶ Αταλάντην τὴν ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Οπουντίοις νῆσον παραπλησία γίγνεται ἐπίκλυσις, καὶ τοῦ τε φρουρίου τῶν Αθηναίων παρεῖλε, καὶ δύο νεῶν ἀνειλκυσμένων τὴν ἑτέραν κατέαξεν. ἐγένετο δὲ καὶ ἐν Πεπαρήθῳ κύματος ἐπαναχώρησίς τις, οὐ μέντοι ἐπέκλυσέ γε· καὶ σεισμὸς τοῦ τείχους τι κατέβαλε, καὶ τὸ Πρυτανεῖον, καὶ ἄλλας οἰκίας ὀλίγας. αἴτιον δ' ἔγωγε τοῦ τοιούτου νομίζω, ᾗ ἰσχυρότατος ὁ σεισμὸς ἐγένετο, κατὰ τοῦτο ἀποστέλλειν τε τὴν θάλασσαν, καὶ ἐξαπίνης πάλιν ἐπισπωμένην, βιαιότερον τὴν ἐπίκλυσιν ποιεῖν. ἄνευ δὲ σεισμοῦ οὐκ ἄν μοι δοκεῖ τὸ τοιοῦτο ξυμβῆναι γενέσθαι.

Ϟ'. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους ἐπολέμουν μὲν καὶ ἄλλοι, ὡς ἑκάστοις ξυνέβαινεν, ἐν τῇ Σικελίᾳ, καὶ αὐτοὶ οἱ Σικελιῶται ἐπ' ἀλλήλους στρατεύοντες, καὶ οἱ Αθηναῖοι ξὺν τοῖς σφετέροις ξυμμάχοις· ἃ δὲ λόγου μάλιστα ἄξια ἢ

μετὰ τῶν Ἀθηναίων οἱ ξύμμαχοι ἔπραξαν, ἢ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους οἱ ἀντιπολέμιοι, τούτων μνησθήσομαι. Χαροιάδου γὰρ ἤδη τοῦ Ἀθηναίων στρατηγοῦ τεθνηκότος ὑπὸ Συρακουσίων πολέμῳ, Λάχης ἅπασαν ἔχων τῶν νεῶν τὴν ἀρχὴν, ἐστράτευσε μετὰ τῶν ξυμμάχων ἐπὶ Μυλὰς τὰς τῶν Μεσσηνίων. ἔτυχον δὲ δύο φυλαὶ ἐν ταῖς Μυλαῖς τῶν Μεσσηνίων φρουροῦσαι, καί τινα καὶ ἐνέδραν πεποιημέναι τοῖς ἀπὸ τῶν νεῶν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, καὶ οἱ ξύμμαχοι, τούς τε ἐκ τῆς ἐνέδρας τρέπουσι, καὶ διαφθείρουσι πολλούς· καὶ τῷ ἐρύματι προσβαλόντες, ἠνάγκασαν ὁμολογίᾳ τήν τε ἀκρόπολιν παραδοῦναι, καὶ ἐπὶ Μεσσήνην ξυστρατεῦσαι. καὶ μετὰ τοῦτο, ἐπελθόντων οἱ Μεσσήνιοι τῶν τε Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων, προσεχώρησαν καὶ αὐτοὶ, ὁμήρους τε δόντες, καὶ τὰ ἄλλα πιστὰ παρασχόμενοι.

Ϟα΄. Τοῦ δ᾽ αὐτοῦ θέρους οἱ Ἀθηναῖοι τριάκοντα μὲν ναῦς ἔστειλαν περὶ Πελο-

ratu, vel socii cum Atheniensibus, vel hostes adversus Athenienses gesserunt, horum mentionem faciam. Cum enim Charoeades Atheniensium dux a Syracusanis in proelio caesus fuisset, Laches totum classis imperium penes se habens, cum sociis Mylis Messaniorum oppido bellum intulit. Mylis autem praesidio erant duae Messaniorum cohortes, quae nonnullas etiam insidias struxerant *Atheniensium* militibus, qui in navibus erant: sed Athenienses, eorumque socii, illos, qui in insidiis collocati fuerant, in fugam vertunt, multosque caedunt; et munitionem adorti, eos compositione facta et arcem dedere, et secum adversus Messanam militare coëgerunt. Postea vero Messanii, cum Athenienses, eorumque socii *eos* invasissent, ipsi quoque deditionem fecerunt, datis obsidibus, aliisque fidei pignoribus praebitis.

91. Eadem aestate, Athenienses triginta quidem naves circa Peloponnesum miserunt (quibus praeerant Demosthenes Al-

cisthenis, et Procles Theodori filius:) sexaginta vero in Melum, cum duobus millibus gravis armaturae militum: Nicias autem Nicerati filius ipsis praeerat. Melios enim, quod insulam incolerent, nec imperio parere, neque societatem secum inire vellent, subigere volebant. Sed cum illi, agro vastato, se ipsis minime dederent; castris ex Melo motis, ipsi quidem ad Oropum, quod est e regione, navigarunt: cumque sub noctem *eo* appulissent, gravis armaturae milites ex navibus egressi, ad Tanagram Boeotiae itinere pedestri protinus ire coeperunt. Athenienses vero, qui Athenis erant, ex omni universi populi ordine coactis frequentibus copiis, Hipponico Calliae, et Eurymedonte Theuclis filio, ducibus, dato signo in eundem locum terra suis obviam iverunt. Castrisque illo die apud Tanagram positis, agrum populabantur, et noctem illic egerunt. Ac postridie, cum Tanagraeos, qui eruptionem in ipsos fecerant, et Thebanos aliquot, qui auxilio venerant, proelio superassent, et arma illis abstulis-

πόννησον, (ὧν ἐστρατήγει Δημοσθένης τε ὁ Ἀλκισθένους, καὶ Προκλῆς ὁ Θεοδώρου) ἑξήκοντα δὲ ἐς Μῆλον, καὶ δισχιλίους ὁπλίτας· ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Νικίας ὁ Νικηράτου. τοὺς γὰρ Μηλίους ὄντας νησιώτας, καὶ οὐκ ἐθέλοντας ὑπακούειν, οὐδὲ ἐς τὸ αὐτῶν ξυμμαχικὸν ἰέναι, ἐβούλοντο προσαγαγέσθαι· ὡς δὲ αὐτοῖς δῃουμένης τῆς γῆς οὐ προσεχώρουν, ἄραντες ἐκ τῆς Μήλου, αὐτοὶ μὲν ἔπλευσαν ἐς Ὠρωπὸν τῆς πέραν γῆς, ὑπὸ νύκτα δὲ σχόντες, εὐθὺς ἐπορεύοντο οἱ ὁπλῖται ἀπὸ τῶν νεῶν πεζῇ ἐς Τάναγραν τῆς Βοιωτίας. οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως πανδημεὶ Ἀθηναῖοι, Ἱππονίκου τε τοῦ Καλλίου στρατηγοῦντος, καὶ Εὐρυμέδοντος τοῦ Θουκλέους, ἀπὸ σημείου ἐς τὸ αὐτὸ κατὰ γῆν ἀπήντων. καὶ στρατοπεδευσάμενοι, ταύτην τὴν ἡμέραν ἐν τῇ Τανάγρᾳ ἐδῄουν, καὶ ἐνηυλίσαντο. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ, μάχῃ κρατήσαντες τοὺς ἐπεξελθόντας τῶν Ταναγραίων, καὶ Θηβαίων τινὰς προσβεβοηθηκότας, καὶ ὅ-

πλα λαβόντες, καὶ τροπαῖον στήσαντες, ἀνεχώρησαν, οἱ μὲν, ἐς τὴν πόλιν, οἱ δὲ, ἐπὶ τὰς ναῦς. καὶ παραπλεύσας ὁ Νικίας ταῖς ἑξήκοντα ναυσὶ, τῆς Λοκρίδος τὰ ἐπιθαλάσσια ἔτεμε, καὶ ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου.

ϟβ'. Ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Λακεδαιμόνιοι Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχινίαις, ἀποικίαν καθίσαντο, ἀπὸ τοιᾶσδε γνώμης· Μηλιεῖς οἱ ξύμπαντες, εἰσὶ μὲν τρία μέρη, Παράλιοι, Ἱερῆς, Τραχίνιοι· τούτων δὲ οἱ Τραχίνιοι πολέμῳ ἐφθαρμένοι ὑπὸ Οἰταίων ὁμόρων ὄντων, τοπρῶτον μελλήσαντες Ἀθηναίοις προσθεῖναι σφᾶς αὐτοὺς, δείσαντες δὲ μὴ οὐ σφίσι πιστοὶ ὦσι, πέμπουσιν ἐς Λακεδαίμονα, ἑλόμενοι πρεσβευτὴν Τισαμενόν. ξυνεπρεσβεύοντο δὲ αὐτοῖς καὶ Δωριεῖς, ἡ μητρόπολις τῶν Λακεδαιμονίων, τῶν αὐτῶν δεόμενοι. ὑπὸ γὰρ τῶν Οἰταίων καὶ αὐτοὶ πολέμῳ ἐφθείροντο. ἀκούσαντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι, γνώμην εἶχον τὴν ἀποικίαν ἐκπέμπειν, τοῖς τε Τραχινίοις βουλό-

ſent, et trophaeum ſtatuiſſent; hi quidem, in urbem, illi vero, ad naves redierunt. Nicias autem cum ſexaginta navibus terram legens, maritimam Locridis oram vaſtavit, domumque rediit.

92. Sub hoc ipſum tempus Lacedaemonii Heracleam, quae eſt in agro Trachinio, miſſa colonia condiderunt, hac de cauſa. Melienſes in tres partes univerſi diſtinguuntur, in Paralios, Hierenſes, et Trachinios. Ex his autem Trachinii ab Oetaeis finitimis bello attriti, initio quidem ſe ipſos Athenienſibus adjungere ſtatuerant: ſed veriti, ne illi parum fideles ſibi eſſent, Tiſamenum legatum elegerunt, quem Lacedaemonem miſerunt. cum ipſis autem et Dorienſes, quae eſt Lacedaemoniorum metropolis, legatos miſerunt, ut idem peterent. Nam ipſi quoque ab Oetaeis graviſſime vexabantur. Lacedaemonii autem his auditis, in animo habebant coloniam emittere, quod et Trachiniis et Dorienſibus opem ferre vel-

lent. Simul etiam quod haec urbs ad bellum adverſus Athenienſes gerendum in loco opportuno ſita eſſe ipſis videretur. Nam et adverſus Euboeam *ibi* claſſem paratum iri, ubi trajectus brevis eſſet, et ad transitum in Thraciam uſui futuram. Et omnino oppidum illud *colonia eo miſſa* condere ſtudebant. Primum igitur Deum, qui Delphis eſt, conſuluerunt. Cum autem ille juſſiſſet, colonos cum de ſuis, tum de populis circumcirca finitimis *eo* emiſerunt: quinctiam aliorum Graecorum quisquis vellet, ſequi juſſerunt, exceptis Ionibus et Achaeis, et nonnullis aliis gentibus. Tres autem ex Lacedaemoniis, Leon, Alcidas, et Damagon, coloniae duces, et conditores fuerunt. Cum autem eo perveniſſent, urbem a fundamentis denuo excitatam muro cinxerunt, quae nunc Heraclea vocatur, quadraginta ferme ſtadiorum ſpatio a Thermopylis, et viginti a mari diſtans. Navaliaque praeparaverunt, eaque juxta Thermopylas, ad ipſas earum anguſtias facere coeperunt, ut ea facile tueri poſſent.

μενοι καὶ τοῖς Δωριεῦσι τιμωρεῖν. καὶ ἅμα τοῦ πρὸς Ἀθηναίους πολέμου καλῶς αὐτοῖς ἐδόκει ἡ πόλις καθίστασθαι. ἐπί τε γὰρ τῇ Εὐβοίᾳ ναυτικὸν παρασκευασθῆναι ἂν, ὥστ' ἐκ βραχέος τὴν διάβασιν γίγνεσθαι, τῆς τε ἐπὶ Θρᾴκης παρόδου χρησίμως ἕξειν. τό, τε ξύμπαν, ὥρμηντο τὸ χωρίον κτίζειν. πρῶτον μὲν οὖν ἐν Δελφοῖς τὸν θεὸν ἐπήροντο· κελεύοντος δὲ, ἐξέπεμψαν τοὺς οἰκήτορας αὐτῶν τε καὶ τῶν περιοίκων· καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τὸν βουλόμενον ἐκέλευον ἕπεσθαι, πλὴν Ἰώνων, καὶ Ἀχαιῶν, καὶ ἔστιν ὧν ἄλλων ἐθνῶν. οἰκισταὶ δὲ τρεῖς Λακεδαιμονίων ἡγήσαντο, Λέων, καὶ Ἀλκίδας, καὶ Δαμάγων. καταστάντες δὲ ἐτείχισαν τὴν πόλιν ἐκ καινῆς, ἣ νῦν Ἡράκλεια καλεῖται, ἀπέχουσα Θερμοπυλῶν σταδίους μάλιστα τεσσαράκοντα, τῆς δὲ θαλάσσης, εἴκοσι. νεώριά τε παρεσκευάζοντο, καὶ ἤρξαντο κατὰ Θερμοπύλας, κατ' αὐτὸ τὸ στενὸν, ὅπως εὐφύλακτα αὐτοῖς εἴη.

ϟγ΄. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, τῆς πόλεως ταύτης ξυνοικιζομένης, τοπρῶτον ἔδεισάν τε, καὶ ἐνόμισαν ἐπὶ τῇ Εὐβοίᾳ μάλιστα καθίστασθαι, ὅτι βραχύς ἐστιν ὁ διάπλους πρὸς τὸ Κήναιον τῆς Εὐβοίας. ἔπειτα μέντοι παρὰ δόξαν αὐτοῖς ἀπέβη. οὐ γὰρ ἐγένετο ἀπ᾽ αὐτῆς δεινὸν οὐδέν. αἴτιον δὲ ἦν· οἵ τε Θεσσαλοὶ ἐν δυνάμει ὄντες τῶν ταύτῃ χωρίων, καὶ ὧν ἐπὶ τῇ γῇ ἐκτίζετο, φοβούμενοι μὴ σφίσι μεγάλῃ ἰσχύϊ παροικῶσιν, ἔφθειρον, καὶ διαπαντὸς ἐπολέμουν ἀνθρώποις νεοκαταστάτοις ἕως ἐξετρύχωσαν, γενομένους τοπρῶτον καὶ πάνυ πολλούς. πᾶς γάρ τις, Λακεδαιμονίων οἰκιζόντων, θαρσαλέως ᾔει, βέβαιον νομίζων τὴν πόλιν. οὐ μέντοι ἥκιστα οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τῶν Λακεδαιμονίων οἱ ἀφικνούμενοι τὰ πράγματά τε ἔφθειρον, καὶ ἐς ὀλιγανθρωπίαν κατέστησαν, ἐκφοβήσαντες τοὺς πολλούς, χαλεπῶς τε καὶ ἔστιν ἃ οὐ καλῶς ἐξηγούμενοι· ὥστε ῥᾷον ἤδη αὐτῶν οἱ πρόσοικοι ἐπεκράτουν.

93. Athenienses autem, cum haec urbs a colonis undique coactis conderetur, primum quidem timuerunt, hancque potissimum adversus Euboeam condi putarunt, quod illinc ad Cenaeum Euboeae *promontorium* brevis esset trajectus. postea vero praeter opinionem, *res* ipsis cessit. nihil enim mali inde *Atheniensibus* evenit. Cujus rei haec fuit causa: quia Thessali, qui rerum illarum potiebantur, et quorum in agro condebatur, veriti, ne praepotentes accolas haberent, assiduo bello novos colonos premebant, donec eos attritos in paucissimos redegerunt, quamvis initio permulti fuissent. Quilibet enim hanc urbem, quam Lacedaemonii condebant, stabilem fore sperans, *eo* confidenter ibat. Veruntamen vel ipsi Lacedaemonii magistratus, qui *illuc* proficiscebantur, *illius civitatis* res maxime labefactarunt, et urbem infrequentem reddiderunt, quod plurimos deterruissent; asperius, quinetiam nonnullis in rebus perperam *ipsis* imperantes. quamobrem populi finitimi facilius eos jam superabant.

94. Eadem aestate, et sub idem tempus, quo Athenienses in Melo detinebantur, illi quoque Athenienses, qui cum triginta navibus circa Peloponnesum erant, primum quidem ad Ellomenum Leucadiae quosdam ex praesidiariis per insidias interfecerunt, deinde vero cum majore classis apparatu, et cum omnibus Acarnanibus, qui cum frequentibus copiis, quas ex omnibus suae gentis civitatibus coëgerant, exceptis Oeniadis, eos comitabantur, praeterea cum Zacynthiis, et Cephalleniis, et quindecim Corcyraeorum navibus, adversus Leucadem iverunt. Atque Leucadii quidem, cum ipsorum ager tam extra quam intra Isthmum (ubi et ipsa Leucas est sita, et Apollinis templum) vastaretur, quod militum numero longe inferiores essent, quiescebant. Acarnanes vero Demosthenem Atheniensium ducem rogabant, ut eos circumvallaret. hanc enim urbem facile expugnare posse, seque civitate sibi semper inimica liberatum iri putabant. Sed Demosthenes hoc ipso tempore verbis Messeniorum adductus est, ut crederet, e dignitate sua esse, cum tantus exercitus esset coactus, Aetolis bellum inferre, quod et Naupacto

ϟδ'. Τȣ̃ δ' αὐτȣ̃ θέρȣς, καὶ περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ὃν ἐν τῇ Μήλῳ οἱ Ἀθηναῖοι κατείχοντο, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν τριάκοντα νεῶν Ἀθηναῖοι, περὶ Πελοπόννησον ὄντες, πρῶτον ἐν Ἐλλομένῳ τῆς Λευκαδίας φρȣ-ρούς τινας λοχήσαντες διέφθειραν, ἔπειτα ὕστερον ἐπὶ Λευκάδα μείζονι στόλῳ ἦλθον, Ἀκαρνᾶσί τε πᾶσιν, οἳ πανδημεὶ, πλὴν Οἰνιαδῶν, ξυνέσποντο, καὶ Ζακυνθίοις, καὶ Κεφαλλῆσι, καὶ Κερκυραίων πεντεκαίδεκα ναυσί. καὶ οἱ μὲν Λευκάδιοι, τῆς τε ἔξω γῆς δῃουμένης, καὶ τῆς ἐντὸς τȣ̃ ἰσθμȣ̃ (ἐν ᾗ καὶ ἡ Λευκάς ἐστι, καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος) πλήθει βιαζόμενοι ἡσύχαζον. οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες ἠξίουν Δημοσθένην τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων ἀποτειχίζειν αὐτούς· νομίζοντες ῥαδίως γ' ἂν ἐκπολιορκῆσαι, πόλεώς τε αἰεὶ σφίσι πολεμίας ἀπαλλαγῆναι. Δημοσθένης δ' ἀναπείθεται κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὑπὸ Μεσσηνίων ὡς καλὸν αὐτῷ, στρατι-

ᾶς τοσαύτης ξυνειλεγμένης, Αἰτωλοῖς ἐπιθέσθαι, Ναυπάκτῳ τε πολεμίοις οὖσι· καὶ, ἢν κρατήσῃ αὐτῶν, ῥᾳδίως καὶ τὸ ἄλλο Ἠπειρωτικὸν τὸ ταύτῃ Ἀθηναίοις προσποιήσειν. τὸ γὰρ ἔθνος μέγα μὲν εἶναι τὸ τῶν Αἰτωλῶν, καὶ μάχιμον, οἰκοῦν δὲ κατὰ κώμας ἀτειχίστους, καὶ ταύτας διὰ πολλοῦ, καὶ σκευῇ ψιλῇ χρώμενον, οὐ χαλεπὸν ἀπέφαινον, πρὶν ξυμβοηθῆσαι, καταστραφῆναι. ἐπιχειρεῖν δ' ἐκέλευον πρῶτον μὲν Ἀποδώτοις, ἔπειτα δὲ Ὀφιονεῦσι, καὶ μετὰ τούτους, Εὐρυτᾶσιν (ὅπερ μέγιστον μέρος ἐστὶ τῶν Αἰτωλῶν· ἀγνωστότατοι δὲ γλῶσσαν καὶ Ὠμοφάγοι εἰσὶν, ὡς λέγονται) τούτων γὰρ ληφθέντων, ῥᾳδίως καὶ τἄλλα προχωρήσειν.

ϟε'. Ὁ δὲ, τῶν Μεσσηνίων χάριτι πεισθεὶς, καὶ μάλιστα νομίσας ἄνευ τῆς τῶν Ἀθηναίων δυνάμεως τοῖς Ἠπειρώταις ξυμμάχοις μετὰ τῶν Αἰτωλῶν δύνασθαι ἂν κατὰ γῆν ἐλθεῖν ἐπὶ Βοιωτοὺς διὰ Λο-

hostes essent. Et si hos superasset, reliquas quoque civitates, quae in illis Epiri partibus erant, in Atheniensium potestatem facile redacturum. Aetolorum enim gentem magnam illam quidem, et bellicosam esse: quia tamen in vicis nullo muro cinctis, idque longo intervallo inter se distantibus habitabat, et levi armatura utebatur, eam non difficulter ab eo subigi posse demonstrabant, *si celeriter eam invasisset*, antequam ipsa copiis omnium suarum civitatum in unum coactis obviam ipsi prodiret, ut saluti fortunisque communibus opem ferret. Suadebant autem ut primum quidem invaderet Apodotos, deinde vero Ophionenses, post hos Eurytanes, (quae est maxima Aetolorum pars. Sermone autem utuntur perquam captu difficili, et carnibus crudis vescuntur, proinde et Omophagi vocantur.) His enim captis, caeteros etiam populos deditionem facile facturos.

95. Ille vero Messeniorum, qui in gratia apud eum erant, verbis adductus, praecipue vero, quia credidit, se sine Atheniensium copiis, *cum solis* Epiroticis sociis, *et* cum Aetolis posse itinere terrestri proficisci contra

Boeotos, per Locros Ozolas, ad Cytinium Doricum, quod Parnaſſum ad dextram habet, donec deſcenderet ad Phocenſes, qui propter amicitiam, quae ipſis cum Athenienſibus perpetuo quondam interceſſerat, ad eandem militiam alacriter venturi, vel etiam per vim, qua cogerentur, profecturi videbantur. jam vero Boeotia Phocenſibus eſt finitima. Cum omnibus igitur copiis, invitis Acarnanibus, a Leucade ſolvens, oram maritimam legens ad Sollium navigavit. Conſilio autem cum Acarnanibus communicato, cum illi hoc non admiſiſſent, quod Leucadem circumvallare noluiſſet, ipſe cum reliquis copiis Cephalleniorum, Meſſeniorum, Zacynthiorum, et trecentorum ex ſuis claſſiariis Athenienſium (nam quindecim Corcyraeorum naves abierant) Aetolis bellum intulit. Ex Oenone autem Locridis profectus eſt. Iſti autem Locri Ozolae erant ſocii, eosque cum omnibus ſuis copiis in loca mediterranea proficiſci oportebat, ut illic Athenienſibus praeſto eſſent. quod enim Aetolis eſſent finitimi, et armorum genere ſimiles, cum propter peritiam pugnae, qua illi utebantur, tum etiam propter locorum

κρῶν τῶν Οζολῶν ἐς Κυτίνιον τὸ Δωρικὸν, ἐν δεξιᾷ ἔχον τὸν Παρνασὸν, ἕως καταβαίη ἐς Φωκέας, οἳ προθύμως ἐδόκουν κατὰ τὴν Αθηναίων αἰεὶ ποτε φιλίαν ξυστρατεύειν, ἢ κἂν βίᾳ προσαχθῆναι. καὶ Φωκεῦσιν ἤδη ὅμορος ἡ Βοιωτία ἐστίν. ἄρας οὖν ξύμπαντι τῷ στρατεύματι ἀπὸ τῆς Λευκάδος, ἀκόντων τῶν Ακαρνάνων, παρέπλευσεν ἐς Σόλλιον. κοινώσας δὲ τὴν ἐπίνοιαν τοῖς Ακαρνᾶσιν, ὡς οὐ προσεδέξαντο, διὰ τῆς Λευκάδος τὴν οὐ περιτείχισιν, αὐτὸς τῇ λοιπῇ στρατιᾷ, Κεφαλλῆσι, καὶ Μεσσηνίοις, καὶ Ζακυνθίοις, καὶ Αθηναίων τριακοσίοις τοῖς ἐπιβάταις τῶν σφετέρων νεῶν (αἱ γὰρ πεντεκαίδεκα τῶν Κερκυραίων ἀπῆλθον νῆες) ἐστράτευσεν ἐπ' Αἰτωλοὺς. ὡρμᾶτο δὲ ἐξ Οἰνεῶνος τῆς Λοκρίδος. οἱ δὲ Οζόλαι οὗτοι Λοκροὶ ξύμμαχοι ἦσαν, καὶ ἔδει αὐτοὺς πανστρατιᾷ ἀπαντῆσαι τοῖς Αθηναίοις ἐς τὴν μεσόγειον. ὄντες γὰρ ὅμοροι τοῖς Αἰτωλοῖς καὶ ὁμόσκευοι, μεγάλη ὠφέ-

λεια ἐδόκουν εἶναι ξυστρατεύοντες, μάχης τε ἐμπειρίᾳ τῆς ἐκείνων, καὶ χωρίων.

ϟϛ΄. Αὐλισάμενος δὲ τῷ στρατῷ ἐν τοῦ Διὸς τοῦ Νεμείου τῷ ἱερῷ (ἐν ᾧ Ἡσίοδος ὁ ποιητὴς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ ἀποθανεῖν, χρησθὲν αὐτῷ ἐν Νεμέᾳ τοῦτο παθεῖν) ἅμα τῇ ἕῳ ἄρας ἐπορεύετο ἐς τὴν Αἰτωλίαν. καὶ αἱρεῖ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ Ποτιδανίαν, καὶ τῇ δευτέρᾳ Κροκύλιον, καὶ τῇ τρίτῃ Τίχιον· ἔμενέ τε αὐτοῦ, καὶ τὴν λείαν ἐς Εὐπόλιον τῆς Λοκρίδος ἀπέπεμψε. τὴν γὰρ γνώμην εἶχε, τὰ ἄλλα καταστρεψάμενος, οὕτως ἐπὶ Ὀφιονέας, εἰ μὴ βούλοιντο ξυγχωρεῖν, ἐς Ναύπακτον ἐπαναχωρήσας, στρατεῦσαι ὕστερον. τοὺς δὲ Αἰτωλοὺς οὐκ ἐλάνθανεν αὕτη ἡ παρασκευὴ, οὔτε ὅτε τοπρῶτον ἐπεβουλεύετο, ἐπειδή τε ὁ στρατὸς ἐσεβεβλήκει, πολλῇ χειρὶ ἐπεβοήθουν πάντες· ὥστε καὶ οἱ ἔσχατοι Ὀφιονέων οἱ πρὸς τὸν Μηλιακὸν κόλπον καθήκοντες, Βωμιῆς καὶ Καλλιῆς, ἐβοήθησαν.

notitiam, eorum auxilium in hac expeditione magno usui fore videbatur.

96. Cum autem in Jovis Nemeaei templo (in quo ab illius regionis incolis Hesiodus obiisse dicitur, cum oraculum accepisset, hoc sibi in Nemea eventurum) cum toto exercitu pernoctasset, sub auroram castris inde motis in Aetoliam est profectus. primoque die Potidaniam cepit; secundo, Crocylium; tertio, Tichion. ibique substitit: et praedam in Eupolion Locridis misit. nam in animo habebat, ubi caetera loca prius in suam potestatem redegisset, ita demum postea adversus Ophionenses, Naupactum reversus, nisi se dedere voluissent, cum suis copiis proficisci. Sed hic apparatus Aetolos non latuit, imo ne tunc quidem quum primum consilium inibatur: et postquam *ejus* exercitus *in Aetoliam* irrupit, omnes *Aetoli* ingenti manu ei obviam iverunt. ita ut illi, qui Ophionensium sunt extremi, qui ad Meliacum sinum pertingunt, Bomienses et Callienses, opem *suis* tulerint.

97. Messenii vero *tunc etiam* idem, quod et initio, Demostheni suadebant. *Nam* eum docentes, Aetolorum debellationem facilem esse, hortabantur, ut quam celerrime vicos *illorum* invaderet, nec exspectaret, donec universi, copiis in unum contractis, ei occurrerent: sed *vicum* quemcunque proxime adjacentem expugnare semper conaretur. Ille vero his verbis adductus, et fortuna fretus, quod nulla in re ei adversaretur, Locros, quos ipsi auxilium ferre oportebat, non praestolatus (velitum enim et levis armaturae opera potissimum indigebat) adversus Aegitium contendit, et aggressus expugnat. Nam oppidani fuga dilapsi fuerant, et tumulos oppido imminentes occupaverant. nam in locis excelsis erat situm, a mari distans octoginta ferme stadiis. Aetoli vero (jam enim ad Aegitium venerant, ut ei ferrent opem) Athenienses eorumque socios invaserunt, et alii ex his, alii ex aliis tumulis decurrentes, missilia *in eos* ingerebant. Et quoties Atheniensium exercitus *ipsos* invadebat, ipsi pedem referebant: illis vero pe-

ϞΖʹ. Τῷ δὲ Δημοσθένει τοιόνδέ τι οἱ Μεσσήνιοι παρῄνουν ὅπερ καὶ τοπρῶτον· ἀναδιδάσκοντες αὐτὸν τῶν Αἰτωλῶν ὡς εἴη ῥαδία ἡ αἵρεσις, ἰέναι ἐκέλευον ὁτιτάχιστα ἐπὶ τὰς κώμας, καὶ μὴ μένειν ἕως ἂν ξύμπαντες ἀθροισθέντες ἀντιτάξωνται, τὴν δ' ἐν ποσὶν αἰεὶ πειρᾶσθαι αἱρεῖν. ὁ δὲ, τούτοις τε πεισθεὶς, καὶ τῇ τύχῃ ἐλπίσας, ὅτι οὐδὲν αὐτῷ ἠναντιοῦτο, τοὺς Λοκροὺς οὐκ ἀναμείνας οὓς αὐτῷ ἔδει προσβοηθῆσαι (ψιλῶν γὰρ ἀκοντιστῶν ἐνδεὴς ἦν μάλιστα) ἐχώρει ἐπὶ Αἰγιτίου, καὶ κατὰ κράτος αἱρεῖ ἐπιών. ὑπέφευγον γὰρ οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἐκάθηντο ἐπὶ τῶν λόφων τῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως. ἦν γὰρ ἐφ' ὑψηλῶν χωρίων, ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης ὀγδοήκοντα σταδίους μάλιστα. οἱ δὲ Αἰτωλοὶ (βεβοηθηκότες γὰρ ἤδη ἦσαν ἐπὶ τὸ Αἰγίτιον) προσέβαλλον τοῖς Αθηναίοις, καὶ τοῖς ξυμμάχοις, καταθέοντες ἀπὸ τῶν λόφων ἄλλοι ἄλλοθεν, καὶ ἐσηκόντιζον· καὶ ὅτε μὲν ἐπίοι τὸ τῶν Αθηναίων στρατό-

πεδον, ὑπεχώρουν, ἀναχωροῦσι δὲ ἐπέκειντο· καὶ ἦν ἐπιπολὺ τοιαύτη ἡ μάχη, διώξεις τε καὶ ὑπαγωγαὶ ἐν οἷς ἀμφοτέροις ἥσσους ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι.

ϟή. Μέχρι μὲν οὖν οἱ τοξόται εἶχόν τε τὰ βέλη αὐτοῖς, καὶ οἷοί τε ἦσαν χρῆσθαι, οἵδε ἀντεῖχον· (τοξευόμενοι γὰρ οἱ Αἰτωλοὶ ἄνθρωποι ψιλοὶ ἀνεστέλλοντο) ἐπειδὴ δὲ τοῦ τε τοξάρχου ἀποθανόντος οὗτοι διεσκεδάσθησαν, καὶ αὐτοὶ ἐκεκμήκεσαν, καὶ ἐπιπολὺ τῷ αὐτῷ πόνῳ ξυνεχόμενοι, οἵ τε Αἰτωλοὶ ἐνέκειντο καὶ ἐσηκόντιζον, οὕτω δὴ τραπόμενοι ἔφευγον· καὶ ἐσπίπτοντες ἔς τε χαράδρας ἀνεκβάτους, καὶ χωρία ὧν οὐκ ἦσαν ἔμπειροι, διεφθείροντο. καὶ γὰρ ὁ ἡγεμὼν αὐτοῖς τῶν ὁδῶν Χρόμων ὁ Μεσσήνιος ἐτύγχανε τεθνηκώς. οἱ δὲ Αἰτωλοὶ ἐσακοντίζοντες, πολλοὺς μὲν αὐτοῦ ἐν τῇ τροπῇ κατὰ πόδας αἱροῦντες, ἄνθρωποι ποδώκεις καὶ ψιλοὶ, διέφθειρον· τοὺς δὲ πλείους, τῶν ὁδῶν ἁμαρτάνοντας, καὶ ἐς τὴν ὕλην ἐσφερομέ-

dem referentibus inſtabant. Et hujusmodi pugna diu eſt commiſſa, dum alii alios mutuo inſequerentur, et viciſſim ſe reciperent, et in utroque Athenienſes erant inferiores.

98. Quoad igitur illorum ſagittariis tela ſuppeditarunt, hisque uti potuerunt, hi *Aetolis* reſtiterunt. (nam Aetoli, quod leviter armati eſſent, dum ſagittis peterentur, reprimebantur) at cum amiſſo ſagittariorum duce et iſti diſperſi, et ipſi defeſſi eſſent, quippe qui jamdudum eodem labore premerentur, et Aetoli ipſis inſtarent, et miſſilibus ipſos peterent, ita demum terga verterunt, fugaeque ſe dederunt. et incidentes in torrentium alveos exitu carentes, et in loca, quorum erant ignari, perdebantur. Nam Chromon Meſſenius, qui viae dux ipſis erat, jam obierat. Aetoli vero miſſilibus eos petentes, multos quidem eorum illic in ipſa fuga pedibus aſſequuti, quod eſſent homines pedum velocitate praeſtantes et leviter armati, perdiderunt. Sed longe plures, qui a viis aberraverant, et in ſylvam non pervi-

am ſe contulerant, allato *injectoque* igne concremarunt. Denique fugae et interitus omne genus in Athenienſium exercitu cernebatur. Et qui ſuperfuerunt, ad mare, et Oeneonem Locridis (unde profecti fuerant) aegre fuga ſe recipere potuerunt. Perierunt autem cum ex ſociis multi, tum etiam ex ipſorum Athenienſium militibus graviter armatis ad ſummum circiter centum et viginti. Atque tot quidem numero *fuerunt*, et eadem aetas *militaris omnibus erat.* Iſti igitur, qui reipublicae Athenienſis cives, virique fortiſſimi erant, in hoc bello perierunt. periit etiam alter ex ducibus Procles. Cum autem ſuorum militum cadavera, fide publica interpoſita, ab Aetolis accepiſſent, et Naupactum rediiſſent, poſtea cum navibus Athenas delati ſunt. Demoſthenes vero apud Naupactum, et in illius regionis locis remanſit, quod ob res a ſe *male* geſtas Athenienſes formidaret.

99. Per eadem tempora, Athenienſes etiam, qui circa Siciliam erant, cum in Lo-

νους ὅθεν διέξοδοι οὐκ ἦσαν, πῦρ κομισάμενοι περιεπίμπρασαν. πᾶσά τε ἰδέα κατέστη τῆς φυγῆς καὶ τοῦ ὀλέθρου τῶν στρατοπέδων τῶν Ἀθηναίων. μόλις τε ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὸν Οἰνεῶνα τῆς Λοκρίδος (ὅθεν περ καὶ ὡρμήθησαν) οἱ περιγενόμενοι κατέφυγον. ἀπέθανον δὲ τῶν τε ξυμμάχων πολλοὶ, καὶ αὐτῶν Ἀθηναίων ὁπλῖται περὶ εἴκοσι μάλιστα καὶ ἑκατόν. τοσοῦτοι μὲν τὸ πλῆθος, καὶ ἡλικία ἡ αὐτή. οὗτοι βέλτιστοι δὴ ἄνδρες ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἐκ τῆς Ἀθηναίων πόλεως διεφθάρησαν. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ ἕτερος στρατηγὸς Προκλῆς. τοὺς δὲ νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀνελόμενοι παρὰ τῶν Αἰτωλῶν, καὶ ἀναχωρήσαντες ἐς Ναύπακτον, ὕστερον ἐς τὰς Ἀθήνας ταῖς ναυσὶν ἐκομίσθησαν. Δημοσθένης δὲ περὶ Ναύπακτον καὶ τὰ χωρία ταῦτα ὑπελείφθη, τοῖς πεπραγμένοις φοβούμενος τοὺς Ἀθηναίους.

Ϟθʹ. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, καὶ οἱ περὶ Σικελίαν Ἀθηναῖοι πλεύσαντες ἐς τὴν

Λοκρίδα, ἐν ἀποβάσει τέ τινι τοὺς προσβοηθήσαντας Λοκρῶν ἐκράτησαν, καὶ Περιπόλιον αἱρῦσιν, ὃ ἦν ἐπὶ τῷ Ἄληκι ποταμῷ.

ρ'. Τῦ δ' αὐτῦ θέρυς Αἰτωλοὶ προπέμψαντες πρότερον ἔς τε Κόρινθον καὶ ἐς Λακεδαίμονα πρέσβεις, Τόλοφόν τε τὸν Οφιονέα, καὶ Βοριάδην τὸν Εὐρυτᾶνα, καὶ Τίσανδρον τὸν Απόδωτον, πείθυσιν ὥστε σφίσι πέμψαι στρατιὰν ἐπὶ Ναύπακτον, διὰ τὴν τῶν Αθηναίων ἐπαγωγήν. καὶ ἐξέπεμψαν Λακεδαιμόνιοι περὶ τὸ φθινόπωρον τρισχιλίυς ὁπλίτας τῶν ξυμμάχων. τύτων ἦσαν πεντακόσιοι ἐξ Ἡρακλείας τῆς ἐν Τραχῖνι πόλεως, τότε νεοκτίστυ ὔσης. Σπαρτιάτης δ' ἦρχεν Εὐρύλοχος τῆς στρατιᾶς, καὶ ξυνηκολύθυν αὐτῷ Μακάριος καὶ Μενεδαῖος οἱ Σπαρτιάται.

ρα'. Ξυλλεγέντος δὲ τῦ στρατεύματος ἐς Δελφὺς, ἐπεκηρυκεύετο Εὐρύλοχος Λοκροῖς τοῖς Οζόλαις. διὰ τύτων γὰρ ἡ ὁδὸς ἦν ἐς

cridem navigaſſent, in quodam exſcenſu e navibus in terram facto, Locros, qui *loco* auxilium ferebant, ſuperarunt, et Peripolium ceperunt, quod ſitum erat ad flumen Halecem.

100. Eadem aeſtate, Aetoli, qui jam antea Corinthum et Lacedaemonem legatos miſerant, Tolophum Ophionenſem, et Boriadem Eurytanem, ac Tiſandrum Apodotum, *illarum civitatum Magiſtratibus* perſuaſerunt, ut ſibi copias contra Naupactum mitterent, propter Athenienſes *a Naupactiis* accerſitos et in oppidum introductos. Lacedaemonii vero ſub autumnum tria millia gravis armaturae ſociorum emiſerunt. Horum in numero fuerunt quingenti ex Heraclea urbe in agro Trachinio tunc recens condita. His autem copiis praeerat Eurylochus Spartanus, eumque Maſſarius et Menedatus Spartani comitabantur.

101. Exercitu autem Delphis coacto Eurylochus caduceatorem ad Locros Ozolas praemiſit. Nam per illorum regionem ad

Naupactum iter erat, simul etiam eos ab Atheniensium societate abducere volebat. Amphissenses autem omnium Locrorum maxime eum adjuvabant, quia propter Phocensium odium sibi timebant. Et cum ipsi primi dederunt obsides, tum etiam alios ad idem faciendum induxerunt, qui hostilis exercitus adventum metuebant. Primum igitur Myonenses sibi finitimos (hac enim ager Locrensis aditum habet difficillimum) deinde Ipnenses, Messapios, Tritaeenses, Challaeos, Tolophonios, Hessios, et Oeanthenses. Isti omnes etiam ad eandem expeditionem profecti sunt. at Olpaei obsides quidem dederunt: sed tamen alios sequi noluerunt. Hyaei vero ne obsides quidem dederunt, priusquam vicus eorum nomine Polis ab hostibus est captus.

102. Postquam autem res omnes ad expeditionem necessariae comparatae fuerunt, *Eurylochus* obsidibus in Cytinio Dorico depositis, cum exercitu per Locrorum agrum Naupactum versus contendit. Et dum iter faceret, Oeneonem ipsorum et Eupolium cepit. Nam *Eurylocho* se adjungere noluerant. Cum in agrum Naupactium pervenissent,

Ναύπακτον, καὶ ἅμα τῶν Αθηναίων ἐβούλετο ἀποστῆσαι αὐτούς. ξυνέπρασσον δὲ μάλιστα αὐτῷ τῶν Λοκρῶν Αμφισσῆς, διὰ τὸ τῶν Φωκέων ἔχθος δεδιότες. καὶ αὐτοὶ πρῶτον δόντες ὁμήρους, καὶ τοὺς ἄλλους ἔπεισαν δοῦναι, φοβουμένους τὸν ἐπιόντα στρατόν· πρῶτον μὲν οὖν τοὺς ὁμόρους αὐτοῖς Μυονέας (ταύτῃ γὰρ δυσεσβολώτατος ἡ Λοκρὶς) ἔπειτα Ιπνέας, καὶ Μεσσαπίους, καὶ Τριταιέας, καὶ Χαλλαίους, καὶ Τολοφωνίους, καὶ Ἡσσίους, καὶ Οἰανθέας. οὗτοι καὶ ξυνεστράτευον πάντες. Ολπαῖοι δὲ ὁμήρους μὲν ἔδοσαν, ἠκολούθουν δὲ οὔ. καὶ Ὑαῖοι οὐκ ἔδοσαν ὁμήρους, πρὶν αὐτῶν εἷλον κώμην, Πόλιν ὄνομα ἔχουσαν.

ρβ'. Επειδὴ δὲ παρεσκεύαστο πάντα, καὶ τοὺς ὁμήρους κατέθετο ἐς Κυτίνιον τὸ Δωρικόν, ἐχώρει τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ναύπακτον, διὰ τῶν Λοκρῶν. καὶ πορευόμενος, Οἰνεῶνα αἱρεῖ αὐτῶν, καὶ Εὐπόλιον. οὐ γὰρ προσεχώρησαν. γενόμενοι δ' ἐν τῇ Ναυ-

πακτία, ϗ οἱ Αἰτωλοὶ ἅμα ἤδη προσβεβοηθηκότες, ἐδήουν τὴν γῆν, ϗ τὸ προάστειον ἀτείχιστον ὂν εἷλον. ἐπί τε Μολύκρειον ἐλθόντες, τὴν Κορινθίων μὲν ἀποικίαν, Ἀθηναίων δὲ ὑπήκοον, αἱροῦσι. Δημοσθένης δὲ ὁ Ἀθηναῖος, (ἔτι γὰρ ἐτύγχανεν ὢν μετὰ τὰ ἐκ τῆς Αἰτωλίας περὶ Ναύπακτον) προαισθόμενος τοῦ στρατοῦ, καὶ δείσας περὶ αὐτῆς, ἐλθὼν, πείθει Ἀκαρνᾶνας χαλεπῶς, διὰ τὴν ἐκ τῆς Λευκάδος ἀναχώρησιν, βοηθῆσαι Ναυπάκτῳ. ϗ πέμπουσι μεθ' αὐτοῦ ἐπὶ τῶν νεῶν χιλίους ὁπλίτας· οἳ ἐσελθόντες, περιεποιήσαντο τὸ χωρίον. δεινὸν γὰρ ἦν μὴ, μεγάλου ὄντος τοῦ τείχους, ὀλίγων δὲ τῶν ἀμυνομένων, οὐκ ἀντίσχωσιν. Εὐρύλοχος δὲ ϗ οἱ μετ' αὐτοῦ ὡς ᾔσθοντο τὴν στρατιὰν ἐσεληλυθυῖαν, ϗ ἀδύνατον ὂν τὴν πόλιν βίᾳ ἑλεῖν, ἀνεχώρησαν οὐκ ἐπὶ Πελοποννήσου, ἀλλ' ἐς τὴν Αἰολίδα, τὴν νῦν καλουμένην Καλυδῶνα, ϗ Πλευρῶνα, ϗ ἐς τὰ ταύτῃ χωρία, ϗ ἐς Πρόχιον τῆς

et Aetoli ſimul auxilium ei jam tuliſſent, agrum vaſtarunt, et ſuburbia nullis cincta muris ceperunt. Et Molycricum profecti, quae Corinthiorum quidem colonia erat, ſed Athenienſium imperio parebat, ceperunt. Demoſthenes vero Athenienſis (adhuc enim poſt reditum ex Aetolia, ubi cladem acceperat, circa Naupactum agebat) cum hoſtilis exercitus adventum praeſenſiſſet, et de ipſa *Naupacto* timeret, ad Acarnanes profectus, ipſis aegre (propter diſceſſum ex Leucade) perſuaſit, ut Naupacto ſubſidio venirent. Et cum eo mille gravis armaturae milites navibus vectos miſerunt: qui urbem ingreſſi, eam ſunt tutati. Metus enim vehemens erat, ne, cum magnus eſſet murorum ambitus, et pauci propugnatores, *urbis incolae hoſtibus* reſiſtere non poſſent. Eurylochus vero, et qui cum eo erant, cum intellexiſſent, *Athenienſium* copias in urbem ingreſſas, eamque expugnari non poſſe, ſe receperunt non in Peloponneſum, ſed in Aeolidem, quae nunc Calydon vocatur, et Pleuronem, et in alia illius regionis loca, nec non in Proſchi-

R 3

on Aetoliae. Nam Ambraciotae ad eos profecti ipſis perſuaſerunt, ut ſecum Argos Amphilochicum, et caeteram Amphilochiam, et Acarnaniam aggrederentur. Simul etiam ipſis dixerunt, fore ut, ſi haec in ſuam poteſtatem redegiſſent, tota Epirotica gens ſocietatem cum Lacedaemoniis contraheret. Eurylochus igitur horum verbis adductus, et dimiſſis Aetolis, circum illa loca cum exercitu conquievit, donec Ambraciotis ad militiam profectis ad Argos ſubſidio venire oporteret. atque haec aeſtas exceſſit.

103. Sequente autem hyeme, Athenienſes, qui in Sicilia erant, cum ſociis Graecis, et *aliis* Siculis, quotquot violento Syracuſanorum imperio premebantur; et qui, cum *eorum* eſſent ſocii, defectione a Syracuſanis facta, ipſos in hoc bello juvabant, Neſſam Siciliae oppidum, cujus arcem Syracuſani tenebant, aggreſſi ſunt. quum autem hoc expugnare non potuiſſent, abierunt. In ipſo autem receptu, Syracuſani, qui in arce erant, Athenienſium ſocios, qui extremum

Αἰτωλίας. οἱ γὰρ Ἀμπρακιῶται ἐλθόντες πρὸς αὐτοὺς, πείθουσιν ὥστε μετὰ σφῶν Ἄργει τε τῷ Ἀμφιλοχικῷ καὶ Ἀμφιλοχίᾳ τῇ ἄλλῃ ἐπιχειρῆσαι, καὶ Ἀκαρνανίᾳ· ἅμα λέγοντες ὅτι ἢν τούτων κρατήσωσι, πᾶν τὸ Ἠπειρωτικὸν Λακεδαιμονίοις ξύμμαχον καθεστήξει. καὶ ὁ μὲν Εὐρύλοχος, πεισθεὶς, καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς ἀφεὶς, ἡσύχαζε τῷ στρατῷ περὶ τοὺς χώρους τούτους, ἕως τοῖς Ἀμπρακιώταις ἐκστρατευσαμένοις περὶ τὸ Ἄργος δέοι βοηθεῖν. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

ργ'. Οἱ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι, τοῦ ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἐπελθόντες μετὰ τῶν Ἑλλήνων ξυμμάχων, καὶ ὅσοι Σικελῶν κατὰ κράτος ἀρχόμενοι ὑπὸ Συρακουσίων, καὶ ξύμμαχοι ὄντες, ἀποστάντες αὐτοῖς ἀπὸ Συρακουσίων, ξυνεπολέμουν, ἐπὶ Νῆσσαν, τὸ Σικελικὸν πόλισμα, οὗ τὴν ἀκρόπολιν Συρακούσιοι εἶχον, προσέβαλλον· καὶ ὡς οὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν, ἀπῄεσαν. ἐν δὲ τῇ ἀναχωρήσει, ὑστέροις Ἀθηναίων τοῖς ξυμμάχοις

ἀναχωρȣ̃σιν ἐπιτίθενται οἱ ἐκ τȣ̃ τειχίσματος Συρακȣ́σιοι· ϗ προσπεσόντες, τρέπȣσί τε μέρος τὶ τȣ̃ ϛρατȣ̃, καὶ ἀπέκτειναν οὐκ ὀλίγȣς. καὶ μετὰ τοῦτο, ἀπὸ τῶν νεῶν ὁ Λάχης καὶ οἱ Αθηναῖοι ἐς τὴν Λοκρίδα ἀποβάσεις τινὰς ποιησάμενοι κατὰ τὸν Καϊκινὸν ποταμὸν, τȣ̀ς προσβοηθȣ̃ντας Λοκρῶν μετὰ Προξένȣ τȣ̃ Καπάτωνος, ὡς τριακοσίȣς, μάχῃ ἐκράτησαν, ϗ ὅπλα λαβόντες ἀπεχώρησαν.

ρδ΄. Τȣ̃ δ᾽ αὐτȣ̃ χειμῶνος καὶ Δῆλον ἐκάθηραν Αθηναῖοι, κατὰ χρησμὸν δή τινα. ἐκάθηρε μὲν γὰρ ϗ Πεισίϛρατος ὁ τύραννος πρότερον αὐτὴν, οὐχ ἅπασαν, ἀλλ᾽ ὅσον ἀπὸ τȣ̃ ἱερȣ̃ ἐφεωρᾶτο τῆς νήσȣ· τότε δὲ πᾶσα ἐκαθάρθη, τοιῷδε τρόπῳ· θῆκαι ὅσαι ἦσαν τῶν τεθνεώτων ἐν Δήλῳ, πάσας ἀνεῖλον, καὶ τολοιπὸν προεῖπον μήτε ἐναποθνήσκειν ἐν τῇ νήσῳ, μήτε ἐντίκτειν, ἀλλ᾽ ἐς τὴν Ῥήνειαν διακομίζεσθαι. ἀπέχει δὲ ἡ Ῥήνεια τῆς Δήλου ȣ̈τως ὀλίγον

agmen claudebant, dum ſe reciperent, invaſerunt. et impreſſione in illos facta, magnam exercitus partem in fugam vertunt, et non paucos occidunt. Poſtea vero Laches et Athenienſes, exſcenſu e navibus in nonnulla Locridis loca facto, ad Caicinum fluvium, Locros, qui cum Proxeno Capatonis filio ad vim arcendam occurrerant, circiter trecentos, proelio ſuperarunt; armisque detractis, abierunt.

104. Eadem hyeme, Athenienſes Delum etiam ex oraculo quodam luſtrarunt. Nam et ante Piſiſtratus tyrannus eam quidem luſtraverat: ſed non totam; at tantum inſulae ſpatium, quantum a templo proſpici poterat. tunc vero tota hoc modo fuit expiata. Quaecunque in Delo defunctorum monumenta erant, omnia ſuſtulerunt, et edixerunt, nequis in poſterum in inſula moreretur, neque *mulier* in ea pareret: ſed in *inſulam* Rheneam transportarentur. Rhenea autem tam parvo intervallo a Delo diſtat, ut Polycrates Samiorum tyrannus, qui quondam ad aliquod tempus

et classe polluit, et aliis insulis imperavit, Rheneam etiam captam, Apollini Delio consecraverit, ad Delum catena religatam. Tunc quoque primum Athenienses post lustrationem, festa lustralia, ludosque Deliacos, qui quinto quoque anno celebrabantur, instituerunt. Fuit autem et priscis temporibus in Delo frequens Ionum, et accolarum in insulis circumjacentibus habitantium conventus. nam cum uxoribus et liberis ad spectacula conveniebant, ut nunc Iones ad ludos in Dianae Ephesiae honorem institutos *confluere solent.* Illic autem gymnicum, musicumque certamen fiebat. Et civitates *eo* saltatorum choros mittebant. Quod autem haec ita se habuerint, Homerus in primis declarat, his versibus, qui sunt ex hymno Apollinis:

Tunc tibi magnopere in Delo mens gestit Apollo,
Cum natis quoties cum conjugibusque frequentes
Iones in fluxa celebrant tua compita veste:
Cestibus et variis certamina sacra choreis
Oblectant, referuntque tuas modulamine laudes.

Quod autem Musices etiam certamen *ibi*

ὥστε Πολυκράτης ὁ Σαμίων τύραννος, ἰσχύσας τινὰ χρόνον ναυτικῷ, καὶ τῶν τε ἄλλων νήσων ἄρξας, καὶ τὴν Ῥήνειαν ἑλὼν, ἀνέθηκε τῷ Απόλλωνι τῷ Δηλίῳ, ἁλύσει δήσας πρὸς τὴν Δῆλον. καὶ τὴν πεντετηρίδα τότε πρῶτον μετὰ τὴν κάθαρσιν ἐποίησαν οἱ Αθηναῖοι τὰ Δήλια. ἦν δέ ποτε καὶ τοπάλαι μεγάλη ξύνοδος ἐς τὴν Δῆλον τῶν Ιώνων τε καὶ περικτιόνων νησιωτῶν. ξύν τε γὰρ γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐθεώρουν, ὥσπερ νῦν ἐς τὰ Εφέσια Ιωνες· καὶ ἀγὼν ἐποιεῖτο αὐτόθι καὶ γυμνικὸς καὶ μουσικός. χορούς τε ἀνῆγον αἱ πόλεις. δηλοῖ δὲ μάλιστα Ὅμηρος ὅτι τοιαῦτα ἦν, ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε, ἅ ἐστιν ἐκ προοιμίου Απόλλωνος,

Αλλὰ σὺ Δήλῳ Φοῖβε μάλιστ' ἐπιτέρπεαι ἦτορ,
Ενθά τοι ἑλκεχίτωνες Ιάονες ἠγερέθονται,
Αὐτοῖς σὺν παίδεσσι, καὶ αἰδοίης ἀλόχοισιν.
Οἱ δέ σε πυγμαχίῃ τε καὶ ὀρχηθμῷ καὶ ἀοιδῇ
Μνησάμενοι τέρπουσιν, ὅταν στήσωνται ἀγῶνα.

Ὅτι δὲ καὶ Μουσικῆς ἀγὼν ἦν, καὶ ἀγωνιούμε-

νοι ἐφοίτων, ἐν τοῖσδε αὖ δηλοῖ, ἅ ἐστιν ἐκ τοῦ αὐτοῦ προοιμίου. τὸν γὰρ Δηλιακὸν χορὸν τῶν γυναικῶν ὑμνήσας, ἐτελεύτα τοῦ ἐπαίνου ἐς τάδε τὰ ἔπη, ἐν οἷς καὶ ἑαυτοῦ ἐπεμνήσθη,

Αλλ' ἄγεθ', ἱλήκοι μὲν Ἀπόλλων, Ἀρτέμιδι ξύν,
Χαίρετε δ' ὑμεῖς πᾶσαι. ἐμεῖο δὲ καὶ μετόπισθε
Μνήσασθ', ὁππότε κέν τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
Ενθάδ' ἀνείρηται ξεῖνος ταλαπείριος ἐλθών,
Ω κοῦραι, τίς δ' ὔμμιν ἀνὴρ ἥδιστος ἀοιδῶν
Ενθάδε πωλεῖται, καὶ τέῳ τέρπεσθε μάλιστα;
Ὑμεῖς δ' εὖ μάλα πᾶσαι ὑποκρίνασθε ἀφήμως,
Τυφλὸς ἀνὴρ, οἰκεῖ δὲ Χίῳ ἐνὶ παιπαλοέσσῃ.

Τοσαῦτα μὲν Ὅμηρος ἐτεκμηρίωσεν ὅτι ἦν καὶ τοπάλαι μεγάλη ξύνοδος καὶ ἑορτὴ ἐν τῇ Δήλῳ· ὕστερον δὲ τοὺς μὲν χοροὺς οἱ νησιῶται καὶ οἱ Αθηναῖοι μεθ' ἱερῶν ἔπεμπον. τὰ δὲ περὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰ πλεῖστα κατελύθη ὑπὸ ξυμφορῶν, ὡς εἰκὸς, πρὶν δὴ οἱ Αθηναῖοι τότε τὸν ἀγῶνα ἐποίησαν, καὶ ἱπποδρομίας, ὃ πρότερον οὐκ ἦν.

ρε'. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος, Αμπρακι-

fieret, et certaturi ſe conferrent, his quoque verſibus indicat qui ſunt ex eodem Apollinis hymno. nam poſtquam Deliacum mulierum chorum celebravit, ſuam laudationem his verſibus finivit, in quibus et ſui ipſius mentionem fecit:

Verum agedum, nobis adſis cum Phoebe Diana,
Vos etiam cunctae me diſcedente valete:
Et memores eſtote mei poſthac, homo ſiquis
Venerit huc alius peregre, dicatque Puellae,
Quis vir in his verſans unquam lepidiſſimus oris
Pectora praecipue demulſit veſtra canendo?
Vos uno aſſenſu ſic reſpondete faventes,
Vir qui luminibus captus Chion incolit altam.

His igitur argumentis Homerus manifeſte probavit, vel priſcis temporibus ingentem conventum, et celebritatem in Delo fieri conſueviſſe. poſtea vero Athenienſes, et inſularum incolae, coetus quidem ſaltatorum cum ſacris *eo* mittebant. Sed certamina, et caetera pleraque, ut credibile eſt, adverſis caſibus exoluerunt, donec Athenienſes certamen tunc inſtaurarunt, et equorum curſum addiderunt, quod ante non fuerat.

105. Eadem hyeme, Ambraciotae, quem-

admodum Eurylocho promiſerant, quum ejus exercitum retinuerunt, expeditionem adverſus Argos Amphilochicum ſuscipiunt cum tribus millibus gravis armaturae militum. et irruptione in agrum Argivum facta, Olpas occupant, caſtellum in colle munitum, ad mare ſitum. quod Acarnanes quondam cum muniviſſent, communi juridici conventus loco utebantur. ab Argivorum autem urbe, quae eſt maritima, fere quinque et viginti ſtadiis diſtat. Acarnanes vero, partim quidem, copiis coactis Argos ſuppetias ferebant, partim vero, caſtra poſuerunt in eo Amphilochiae loco, qui Fontes vocatur, obſervantes Peloponneſios, qui cum Eurylocho erant, ne clam ad Ambraciotas tranſirent. Mittunt praeterea cum ad Demoſthenem, qui Athenienſium copias in Aetoliam *ante* duxerat, ut ſibi dux eſſet; tum etiam ad viginti Athenienſium naves, quae circa Peloponneſum erant, quibus praeerat Ariſtoteles Timocratis, et Hierophon Antimneſti filius. Ambraciotae vero, qui apud

ῶται, ὥσπερ ὑποσχόμενοι Εὐρυλόχῳ τὴν στρατιὰν κατέχον, ἐκστρατεύονται ἐπὶ Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν τρισχιλίοις ὁπλίταις· καὶ ἐσβαλόντες ἐς τὴν Ἀργείαν, καταλαμβάνουσιν Ὄλπας, τεῖχος ἐπὶ λόφου ἰσχυρὸν πρὸς τῇ θαλάσσῃ· ὅ ποτε Ἀκαρνᾶνες τειχισάμενοι, κοινῷ δικαστηρίῳ ἐχρῶντο. ἀπέχει δὲ ἀπὸ τῆς Ἀργείων πόλεως ἐπιθαλασσίας οὔσης, πέντε καὶ εἴκοσι σταδίους μάλιστα. οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες, οἱ μὲν, ἐς Ἄργος ξυνεβοήθουν, οἱ δὲ, τῆς Ἀμφιλοχίας ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ ὃ Κρῆναι καλεῖται, φυλάσσοντες τοὺς μετὰ Εὐρυλόχου Πελοποννησίους, μὴ λάθωσι πρὸς τοὺς Ἀμπρακιώτας διελθόντες, ἐστρατοπεδεύσαντο. πέμπουσι δὲ καὶ ἐπὶ Δημοσθένην τὸν ἐς τὴν Αἰτωλίαν Ἀθηναίων στρατηγήσαντα, ὅπως σφίσιν ἡγεμὼν γίγνηται. καὶ ἐπὶ τὰς εἴκοσι ναῦς Ἀθηναίων, αἳ ἔτυχον περὶ Πελοπόννησον οὖσαι· ὧν ἦρχεν Ἀριστοτέλης τε ὁ Τιμοκράτους, καὶ Ἱεροφῶν ὁ Ἀντιμνήστου. ἀπέστειλαν δὲ καὶ

ἄγγελον οἱ περὶ τὰς Ολπὰς Αμπρακιῶται ἐς τὴν πόλιν, κελεύοντες σφίσι βοηθεῖν πανδημεί. δεδιότες μὴ οἱ μετ' Εὐρυλόχου οὐ δύνωνται διελθεῖν τοὺς Ακαρνᾶνας, ϗ σφίσιν ἢ μονωθεῖσιν ἡ μάχη γένηται, ἢ ἀναχωρεῖν βουλομένοις οὐκ ᾖ ἀσφαλές.

ρϛʹ. Οἱ μὲν οὖν μετ' Εὐρυλόχου Πελοποννήσιοι, ὡς ᾔσθοντο τοὺς ἐν Ολπαις Αμπρακιώτας ἥκοντας, ἄραντες ἐκ τοῦ Προχίου, ἐβοήθουν κατὰ τάχος. ϗ διαβάντες τὸν Αχελῷον, ἐχώρουν δι' Ακαρνανίας, οὔσης ἐρήμου, διὰ τὴν ἐς Αργος βοήθειαν, ἐν δεξιᾷ μὲν ἔχοντες τὴν Στρατίων πόλιν, ϗ τὴν φρουρὰν αὐτῶν, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὴν ἄλλην Ακαρνανίαν. καὶ διελθόντες τὴν Στρατίων γῆν, ἐχώρουν διὰ τῆς Φυτίας, ϗ αὖθις Μεδεῶνος παρ' ἔσχατα· ἔπειτα διὰ Λιμναίας· ϗ ἐπέβησαν τῆς Αγραίων οὐκέτι Ακαρνανίας, φιλίας δὲ σφίσι. λαβόμενοι δὲ τοῦ Θυάμου ὄρους, ὅ ἐστιν ἄγροικον, ἐχώρουν δι' αὐτοῦ, ϗ κατέβησαν ἐς τὴν Αργείαν νυκ-

Olpas erant, mittunt et ipsi nuntium in urbem *Ambraciam*, rogantes, ut populus frequentibus copiis auxilium sibi ferret: quia verebantur, ne Eurylochus, et qui cum eo erant, Acarnaniam pertransire non possent; atque *ita* sibi vel aliorum praesidio nudatis proelium esset committendum, vel si domum redire voluissent, minime tutum esset.

106. Eurylochus igitur, ac Peloponnesii, qui cum eo erant, simul atque Ambraciotas, qui apud Olpas erant, venire intellexerunt, castris e Proschio motis, ad opem ipsis ferendam confestim proficiscuntur. Et Acheloo transmisso, iter per Acarnaniam faciebant, quae propter subsidium Argos missum praesidiis erat nudata, ad dextram quidem habentes Stratiorum urbem et ipsorum praesidium, ad sinistram vero reliquam Acarnaniam. Cum autem Stratiorum agrum pertransissent, iverunt per Phytiam, et rursus per extremos Medeonis fines; deinde per Limnaeam. *illinc* ingressi sunt in Agraeorum terram, quae non Acarnaniae jam, sed ipsis amica. Et Thyamum montem nacti, qui est incultus, per eum transiverunt, et

in agrum Argivum descenderunt, cum jam nox esset. Cumque inter Argivorum urbem et Acarnanum praesidium, quod erat ad Fontes, clam transissent, cum Ambraciotis, qui apud Olpas erant, se conjunxerunt.

107. Junctis autem castris, simul atque illuxit, consistunt ante urbem, quae Metropolis appellatur, ibique castra fecerunt. Athenienses vero non multo post cum viginti navibus ad sinum Ambracicum advenerunt opem Argivis laturi. Et Demosthenes cum ducentis gravis armaturae militibus Messeniis, et sexaginta sagittariis Atheniensibus. Atque naves quidem ad Olpas in colle sitas, a mari stationem habebant. Acarnanes vero,et Amphilochorum aliquot (nam eorum plerique ab Ambraciotis per vim distinebantur) cum Argos jam convenissent, ad proelium cum adversariis committendum se praeparabant. Et Demosthenem totius socialis exercitus ducem cum suis praetoribus elegerunt. Ille vero copiis ad Olpas adductis, castra prope eas posuit. Ingens autem terrae vorago utraque castra dirime-

τὸς ἤδη. καὶ διεξελθόντες μεταξὺ τῆς τε Ἀργείων πόλεως καὶ τῆς ἐπὶ Κρήναις Ἀκαρνάνων φυλακῆς, ἔλαθον, καὶ προσέμιξαν τοῖς ἐν Ὄλπαις Ἀμπρακιώταις.

ρζ'. Γενόμενοι δὲ ἀθρόοι, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ καθίζουσιν ἐπὶ τὴν Μητρόπολιν καλουμένην, καὶ στρατόπεδον ἐποιήσαντο. Ἀθηναῖοι δὲ ταῖς εἴκοσι ναυσὶν οὐ πολλῷ ὕστερον παραγίγνονται ἐς τὸν Ἀμπρακικὸν κόλπον, βοηθοῦντες τοῖς Ἀργείοις· καὶ Δημοσθένης, Μεσσηνίων μὲν ἔχων διακοσίους ὁπλίτας, ἑξήκοντα δὲ τοξότας Ἀθηναίων. καὶ αἱ μὲν νῆες περὶ τὰς Ὄλπας τὸν λόφον ἐκ θαλάσσης ἐφόρμουν· οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες, καὶ Ἀμφιλόχων ὀλίγοι (οἱ γὰρ πλείους ὑπὸ Ἀμπρακιωτῶν βίᾳ κατείχοντο) ἐς τὸ Ἄργος ἤδη ξυνεληλυθότες, παρεσκευάζοντο ὡς μαχούμενοι τοῖς ἐναντίοις. καὶ ἡγεμόνα τοῦ παντὸς ξυμμαχικοῦ αἱροῦνται Δημοσθένην μετὰ τῶν σφετέρων στρατηγῶν. ὁ δὲ, προσαγαγὼν ἐγγὺς τῆς Ὄλπης, ἐστρατοπεδεύσατο. χαράδρα

δι' αὐτοὺς μεγάλη διεῖργε. καὶ ἡμέρας μὲν πέντε ἡσύχαζον, τῇ δ' ἕκτῃ ἐτάσσοντο ἀμφότεροι ὡς ἐς μάχην. καὶ μεῖζον γὰρ ἐγένετο, καὶ περιέσχε τὸ τῶν Πελοποννησίων στρατόπεδον. ὁ δὲ Δημοσθένης, δείσας μὴ κυκλωθῇ, λοχίζει ἐς ὁδόν τινα κοίλην καὶ λοχμώδη ὁπλίτας καὶ ψιλοὺς, ξυναμφοτέρους ἐς τετρακοσίους, ὅπως κατὰ τὸ ὑπερέχον τῶν ἐναντίων ἐν τῇ ξυνόδῳ αὐτῇ ἐξαναστάντες οὗτοι κατὰ νώτου γίγνωνται. ἐπεὶ δὲ παρεσκεύαστο ἀμφοτέροις, ἤεσαν ἐς χεῖρας, Δημοσθένης μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἔχων μετὰ Μεσσηνίων καὶ Αθηναίων ὀλίγων· τὸ δὲ ἄλλο Ακαρνᾶνες ὡς ἕκαστοι τεταγμένοι ἐπεῖχον, καὶ Αμφιλόχων οἱ παρόντες ἀκοντισταί. Πελοποννήσιοι δὲ καὶ Αμπρακιῶται ἀναμὶξ τεταγμένοι, πλὴν Μαντινέων. οὗτοι δὲ ἐν τῷ εὐωνύμῳ μᾶλλον, καὶ οὐ τὸ κέρας ἄκρον ἔχοντες, ἀθρόοι ἦσαν. ἀλλ' Εὐρύλοχος ἔσχατον εἶχε τὸ εὐώνυμον, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, κατὰ Μεσσηνίους καὶ Δημοσθένην.

bat. Et per quinque dies quieverunt: at ſexto utrique ad proelium ſe inſtruxerunt. Sed enim Peloponneſiorum acies major, et longe ſuperior erat. Demoſthenes igitur, veritus ne circumveniretur, in inſidiis in via quadam cava et dumoſa collocat, tam ex gravi quam ex levi armatura promiſcue ad quadringentos milites; ut ab ea parte, qua hoſtis numero ſuperior erat, iſti in ipſo congreſſu ſurgentes ex inſidiis eum a tergo aggrederentur. Ubi vero acies utrinque fuit inſtructa, ad manus venerunt. Demoſthenes autem cum Meſſeniis et paucis Athenienſibus dextrum cornu tenebat: alterum vero, Acarnanes, ut cuique locus in acie obtigerat, et Amphilochorum jaculatores, qui aderant, obtinebant. Peloponneſii vero et Ambraciotae promiſcue inſtructi erant, exceptis Mantinenſibus. hi enim in laevo potius, non tamen extremo penitus in cornu, conferti ſtabant. Sed Eurylochus, et qui cum eo erant, e regione Meſſeniorum et Demoſthenis, extremum laevum cornu tenebant.

108. Cum autem manus inter se jam conferrerent, et Peloponnesii cornu superiores essent, et dextrum adversariorum circumvenirent, Acarnanes, qui in insidiis collocati fuerant, illos a tergo adoriuntur; factaque impressione in fugam vertunt, ita ut ne primum quidem ipsorum impetum sustinuerint: sed territi majorem exercitus partem in fugam conjecerint. Postquam enim cornu, cui praeerat Eurylochus, quod erat firmissimum, *ab hoste* caedi viderunt, multo magis metuere coeperunt. Et Messenii, qui cum Demosthene ab ea parte in acie stabant, rem magna ex parte confecerunt. At Ambraciotae, et qui in dextro cornu collocati erant, hostilem aciem sibi oppositam vicerunt, et ad Argos usque sunt persequuti. Etenim omnium, qui circum illa loca habitant, sunt pugnacissimi. Sed cum se reciperent, postquam majorem suarum copiarum partem victam viderunt, impetumque in eos caeteri Acarnanes fecerunt, ad Olpas aegre confugerunt. Et multi eorum obierunt, dum *in Olpas* perturbatis ordinibus, et nulla rei militaris disciplina servata irruerent, prae-

ρή. Ὡς δ' ἐν χερσὶν ἤδη ὄντες περιέσχον τῷ κέρα οἱ Πελοποννήσιοι, καὶ ἐκυκλοῦντο τὸ δεξιὸν τῶν ἐναντίων, οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας Ἀκαρνᾶνες, ἐπιγενόμενοι αὐτοῖς κατὰ νώτου, προσπίπτουσί τε, καὶ τρέπουσιν, ὥστε μήτε ἐς ἀλκὴν ὑπομεῖναι, φοβηθέντας τε ἐς φυγὴν καὶ τὸ πλέον τοῦ στρατεύματος καταστῆσαι. ἐπειδὴ γὰρ εἶδον τὸ κατ' Εὐρύλοχον, καὶ ὃ κράτιστον ἦν, διαφθειρόμενον, πολλῷ μᾶλλον ἐφοβοῦντο. καὶ οἱ Μεσσήνιοι ὄντες ταύτῃ μετὰ τοῦ Δημοσθένους, τὸ πολὺ τοῦ ἔργου ἐπεξῆλθον. οἱ δὲ Ἀμπρακιῶται, καὶ οἱ κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας, ἐνίκων τὸ καθ' ἑαυτοὺς, καὶ πρὸς τὸ Ἄργος ἀπεδίωξαν. καὶ γὰρ μαχιμώτατοι τῶν περὶ ἐκεῖνα τὰ χωρία τυγχάνουσιν ὄντες. ἐπαναχωροῦντες δὲ, ὡς ἑώρων τὸ πλέον νενικημένον, καὶ οἱ ἄλλοι Ἀκαρνᾶνες σφίσι προσέκειντο, χαλεπῶς διεσώζοντο ἐς τὰς Ὄλπας. καὶ πολλοὶ ἀπέθανον αὐτῶν, ἀτάκτως καὶ οὐδενὶ κόσμῳ προσπίπτοντες, πλὴν Μαντινέων. οὗτοι δὲ

μάλιστα ξυντεταγμένοι παντὸς τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρησαν. καὶ ἡ μὲν μάχη ἐτελεύτα ἕως ὀψέ.

ρθ΄. Μενεδαῖος δὲ τῇ ὑστεραίᾳ, Εὐρυλόχου τεθνεῶτος, καὶ Μακαρίου, αὐτὸς παρειληφὼς τὴν ἀρχὴν, καὶ ἀπορῶν, μεγάλης ἥσσης γεγενημένης, ὅτῳ τρόπῳ ἢ μένων πολιορκήσεται, ἔκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης ταῖς Ἀττικαῖς ναυσὶν ἀποκεκλεισμένος, ἢ καὶ ἀναχωρῶν διασωθήσεται, προσφέρει λόγον περὶ σπονδῶν καὶ ἀναχωρήσεως Δημοσθένει καὶ τοῖς Ἀκαρνάνων στρατηγοῖς, καὶ περὶ νεκρῶν ἅμα ἀναιρέσεως. οἱ δὲ νεκροὺς μὲν ἀπέδοσαν, καὶ τροπαῖον αὐτοὶ ἔστησαν, καὶ τοὺς ἑαυτῶν τριακοσίους μάλιστα ἀποθανόντας ἀνείλοντο· ἀναχώρησιν δὲ ἐκ μὲν τοῦ προφανοῦς οὐκ ἐσπείσαντο ἅπασι, κρύφα δὲ Δημοσθένης μετὰ τῶν ξυστρατηγῶν Ἀκαρνάνων σπένδονται Μαντινεῦσι, καὶ Μενεδαίῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἄρχουσι τῶν Πελοποννησίων, καὶ ὅσοι αὐτῶν ἦσαν ἀξιολογώτατοι,

ter Mantineos. isti enim totius exercitus maxime compositi se receperunt. pugnaeque finis sub vesperum est factus.

109. Postridie vero Menedaeus, defuncto Eurylocho, et Macario, ipse imperium adeptus, et ob ingentem cladem acceptam dubitans, quonam modo aut obsidionem perferret, si maneret, quod terra, marique navium Atticarum praesidiis esset circumseptus, aut etiam evaderet, si eruptionem tentasset, Demostheni et Acarnanum ducibus sermonem infert de foedere, et de discessu suo, et de recipiendis suis militibus in acie caesis. Illi vero milites quidem caesos reddiderunt, ipsique trophaeum statuerunt, et suos ferme ad trecentos, qui in proelio ceciderant, susceperunt. Abeundi vero facultatem non palam omnibus facto foedere dederunt: sed Demosthenes cum Acarnanibus praetoribus, suis collegis, clam foedere facto cum Mantinensibus, et Menedaeo, et aliis Peloponnesiorum ducibus, et quicunque inter illos dignitate maxime praestabant, quamprimum abeundi potestatem ipsis fecit; eo consilio, ut Ambraciotas, turbamque mi-

litum mercede conductorum, nudaret; praecipue vero, quod Lacedaemonios et Peloponnesios apud illius regionis Graecos in invidiam rapere cuperet, quod illos foede prodidissent, suaeque privatae potius, quam communi sociorum saluti consuluissent. Atque hi quidem suorum cadavera receperunt, et pro praesenti rerum copia festinabundi ea sepelierunt. Et illi, quibus abeundi facultas clam data fuerat, *clam* abire deliberabant.

110. Demostheni autem et Acarnanibus nuntiatur, Ambraciotas, qui in urbe *Ambracia* erant, primo illo nuntio, quem ex Olpis acceperant, excitos frequentibus copiis per Amphilochiam ad opem suis ferendam venire, quia cum illis, qui in Olpis erant, se conjungere volebant, rerum ante gestarum prorsus ignari. Quamobrem quandam copiarum partem ad vias insidiis obsidendas, et ad munitissima quaeque loca praeoccupanda confestim mittit. Simul autem cum reliquis copiis ad opem suis contra illos ferendam se praeparabat.

111. Interea vero Mantinenses, et cae-

ἀποχωρεῖν κατὰ τάχος, βουλόμενος ψιλῶσαι τοὺς Ἀμπρακιώτας τε καὶ τὸν μισθοφόρων ὄχλον τὸν ξενικὸν, μάλιστα δὲ Λακεδαιμονίους καὶ Πελοποννησίους διαβαλεῖν ἐς τοὺς ἐκείνῃ χρήζων Ἕλληνας, ὡς καταπροδόντες, τὸ ἑαυτῶν προὐργιαίτερον ἐποιήσαντο. καὶ οἱ μὲν τούς τε νεκροὺς ἀνείλοντο, καὶ διὰ τάχους ἔθαπτον, ὥσπερ ὑπῆρχε· καὶ τὴν ἀποχώρησιν κρύφα οἷς ἐδέδοτο ἐπεβούλευον.

ρί. Τῷ δὲ Δημοσθένει καὶ τοῖς Ἀκαρνᾶσιν ἀγγέλλεται τοὺς Ἀμπρακιώτας τοὺς ἐκ τῆς πόλεως πανδημεὶ κατὰ τὴν πρώτην ἐκ τῶν Ολπων ἀγγελίαν ἐπιβοηθεῖν διὰ τῶν Ἀμφιλόχων, βουλομένους τοῖς ἐν Ολπαις ξυμμῖξαι, εἰδότας οὐδὲν τῶν γεγενημένων. καὶ πέμπει εὐθὺς τοῦ στρατοῦ μέρος τὶ τὰς ὁδοὺς προλοχιοῦντας, καὶ τὰ καρτερὰ προκαταληψομένους· καὶ τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ ἅμα παρεσκευάζετο βοηθεῖν ἐπ' αὐτούς.

ρια΄. Εν τούτῳ δ' οἱ Μαντινεῖς, καὶ οἷς

ἔσπειςο, πρόφασιν ἐπὶ λαχανισμὸν καὶ φρυγάνων ξυλλογὴν ἐξελθόντες, ὑπαπήεσαν κατ᾽ ὀλίγους, ἅμα ξυλλέγοντες ἐφ᾽ ἃ ἐξῆλθον δῆθεν· προκεχωρηκότες δὲ ἤδη ἄπωθεν τῆς Ολπης, θᾶσσον ἀπεχώρουν. οἱ δ᾽ Αμπρακιῶται καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι μὲν ἐτύγχανον οὕτως ἀθρόοι ξυνελθόντες, ὡς ἔγνωσαν ἀπιόντας, ὥρμησαν καὶ αὐτοὶ, καὶ ἔθεον δρόμῳ, ἐπικαταλαβεῖν βουλόμενοι. οἱ δὲ Ακαρνᾶνες τὸ μὲν πρῶτον καὶ πάντας ἐνόμισαν ἀπιέναι ἀσπόνδους ὁμοίως, καὶ τοὺς Πελοποννησίους ἐπεδίωκον, καί τινας αὐτῶν τῶν ςρατηγῶν κωλύοντας, καὶ φάσκοντας ἐσπεῖσθαι αὐτοῖς, ἠκόντισέ τις, νομίσας καταπροδίδοσθαι σφᾶς· ἔπειτα μέντοι τοὺς μὲν Μαντινέας, καὶ τοὺς Πελοποννησίους ἀφίεσαν, τοὺς δ᾽ Αμπρακιώτας ἔκτεινον. καὶ ἦν πολλὴ ἔρις, καὶ ἄγνοια εἴτε Αμπρακιώτης τίς ἐςιν, εἴτε Πελοποννήσιος. καὶ ἐς διακοσίους μέν τινας αὐτῶν ἀπέκτειναν· οἱ δ᾽ ἄλλοι διέφυγον ἐς τὴν Αγραΐδα, ὅμορον οὖσαν· καὶ Σα-

teri, quibus abeundi poteſtas pactis induciis data fuerat, per ſpecioſam olerum et cremiorum colligendorum cauſam egreſſi, rari clam abibant, et inter abeundum colligebant ea, quorum cauſa ſe exiſſe ſimulabant. Cum autem ab Olpa jam longe progreſſi eſſent, tunc ſe ocius proripiebant. Ambraciotae vero et alii, qui ſic frequentes convenerant, cum *ſuos* abire animadvertiſſent, ipſi quoque magna contentione, curſuque concitato currere coeperunt, quod *eos* aſſequi vellent. Acarnanes vero, primum quidem vel omnes pariter nullis induciis impetratis abire exiſtimarunt, et *ideo* Peloponneſios perſequebantur; quinetiam quidam, qui exiſtimabant ſe prodi, in quosdam e ſuis ducibus, inſequi vetantes, ac dicentes, illos data fide abire, tela jaculati ſunt. Deinde tamen Mantinenſes quidem et Peloponneſios dimittebant, Ambraciotas vero caedebant. Eratque magna contentio, et ignoratio, quis Ambraciota, quisve Peloponneſius eſſet; et ex illis ad ducentos interfecerunt. Caeteri vero in Agraidem, quae finitima erat, diffugerunt. Et Salynthius Agraeorum Rex,

quippe quod eorum amicus esset, eos excepit.

112. Ambraciotae vero, qui ex urbe veniebant, ad Idomenen perveniunt. Idomene vero sunt duo excelsi tumuli. horum alterum, qui major est, noctis adventu, milites ex castris a Demosthene praemissi, clam hostibus iter facientes celeriter praeoccuparunt: alterum vero, qui minor est, Ambraciotae priores ascenderant, et *in eo* pernoctarant. Demosthenes vero a coena, primoque crepusculo, statim cum reliquo exercitu viam ingreditur, et dimidium quidem ejus secum habens ad illam tumuli partem substitit, qua illis aditus patebat: alterum vero dimidium per Amphilochicos montes ivit. Et sub aurorae ortum invadit Ambraciotas in cubilibus adhuc jacentes, rerumque gestarum penitus ignaros; imo vero potius opinantes, ex suis esse. Demosthenes enim Messenios de industria primos, et ante caeteros omnes in acie collocarat, et imperaverat, ut *Ambraciotas* Dorice alloquerentur, et illis, qui pro castris erant in statio-

λύνθιος αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς τῶν Αγραίων φίλος ὢν ὑπεδέξατο.

ριϐ΄. Οἱ δ᾽ ἐκ τῆς πόλεως Αμπρακιῶται ἀφικνοῦνται ἐπ᾽ Ιδομένην. ἐστὸν δὲ δύο λόφω ἡ Ιδομένη ὑψηλώ· τούτοιν τὸν μὲν μείζω, νυκτὸς ἐπιγενομένης, οἱ προαποσταλέντες ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου, ἔλαθόν τε καὶ ἔφθασαν προκαταλαβόντες· τὸν δ᾽ ἐλάσσω ἔτυχον οἱ Αμπρακιῶται προαναβάντες, καὶ ηὐλίσαντο. ὁ δὲ Δημοσθένης, δειπνήσας ἐχώρει, καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα ἀπὸ ἑσπέρας εὐθὺς, αὐτὸς μὲν τὸ ἥμισυ ἔχων ἐπὶ τῆς ἐσβολῆς, τὸ δ᾽ ἄλλο διὰ τῶν Αμφιλοχικῶν ὀρῶν. καὶ ἅμα ὄρθρῳ ἐπιπίπτει τοῖς Αμπρακιώταις ἔτι ἐν ταῖς εὐναῖς, καὶ οὐ προῃσθημένοις τὰ γεγενημένα, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον νομίσασι τοὺς ἑαυτῶν εἶναι. καὶ γὰρ τοὺς Μεσσηνίους πρώτους ἐπίτηδες ὁ Δημοσθένης προὔταξε, καὶ προσαγορεύειν ἐκέλευε, Δωρίδα τε γλῶσσαν ἱέντας, καὶ τοῖς προφύλαξι πίστιν παρε-

χομένους, ἅμα δὲ καὶ οὐ καθορωμένους τῇ ὄψει, νυκτὸς ἔτι οὔσης. ὡς οὖν ἐπέπεσε τῷ στρατεύματι αὐτῶν, τρέπουσι· καὶ τοὺς μὲν πολλοὺς αὐτοῦ διέφθειραν. οἱ δὲ λοιποὶ, κατὰ τὰ ὄρη ἐς φυγὴν ὥρμησαν. προκατειλημμένων δὲ τῶν ὁδῶν, καὶ ἅμα τῶν μὲν Ἀμφιλόχων ἐμπείρων ὄντων τῆς ἑαυτῶν γῆς, καὶ ψιλῶν πρὸς ὁπλίτας, τῶν δὲ, ἀπείρων, καὶ ἀνεπιστημόνων ὅποι τράπονται, ἐσπίπτοντες ἔς τε χαράδρας καὶ τὰς προλελοχισμένας ἐνέδρας, διεφθείροντο. καὶ ἐς πᾶσαν ἰδέαν χωρήσαντες τῆς φυγῆς, ἐτράποντό τινες καὶ ἐς τὴν θάλασσαν, οὐ πολὺ ἀπέχουσαν. καὶ ὡς εἶδον τὰς Ἀττικὰς ναῦς παραπλεούσας, ἅμα τοῦ ἔργου τῇ ξυντυχίᾳ, προσένευσαν, ἡγησάμενοι ἐν τῷ αὐτίκα φόβῳ κρεῖσσον εἶναι σφίσιν ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ναυσὶν ἤδη διαφθαρῆναι, ἢ ὑπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ ἐχθίστων Ἀμφιλόχων. οἱ μὲν οὖν Ἀμπρακιῶται, τοιούτῳ τρόπῳ κακωθέντες, ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐσώθησαν ἐς τὴν

ne, fidem facerent, praecipue vero quod eorum facies cerni non posset, adhuc enim nox erat. cum igitur illorum copias invasisset, eas fugarunt, et magnam illorum partem illic interfecerunt. Reliqui vero in fugam versi, cursu montes petere coeperunt. Sed cum itinera jam praeoccupata essent, simul etiam cum Amphilochi quidem suae regionis notitiam haberent, et leviter armati essent adversus homines armis graves: hi vero locorum essent imperiti, nec scirent, quo se verterent, incidentes aut in loca confragosa, aut in vias insidiis jam insessas, profligabantur. Et cum omne fugae genus tentassent, nonnulli ad mare etiam non longe distans se converterunt. Et cum vidissent naves Atticas, quae terram legebant, interea dum ipsi forte fugerent, *ad eas* annatarunt; existimantes, in praesenti metu sibi satius esse jam ab illis, qui in navibus erant, quam a barbaris et Amphilochiis infensissimis hostibus trucidari. Ambraciotae igitur hoc modo profligati, e multis pauci in urbem evaserunt. Acarnanes vero, spoliatis

cadaveribus, et trophaeis erectis, Argos redierunt.

113. Et ad eos postero die venit caduceator missus ab Ambraciotis, qui ex Olpa ad Agraeos confugerant, petiturus, ut sibi liceret suscipere cadavera suorum, quos post primum proelium *Acarnanes* interfecerant, quam una cum Mantinensibus, et caeteris, quibus abeundi potestas pactis induciis facta fuerat, ipsi nulla fide data egressi fuerant. Caduceator autem intuitus arma Ambraciotarum, qui ex urbe prodierant, multitudinem admirabatur. Cladis enim acceptae ignarus erat: sed ea sociorum suorum esse arbitrabatur. Tunc vero quidam eum interrogat, quidnam admiraretur, et quot ex ipsis putaret periisse. Nam, qui eum interrogabat, existimabat, istum caduceatorem ab illis missum, qui apud Idomenen erant. Ille vero respondit ad ducentos. Ille vero, qui eum interrogabat, ejus orationem excipiens subjecit, atqui non *ducentorum* haec arma videntur esse: sed plusquam mille militum interfectorum. Et ille rursus; non ergo sunt eorum, qui nobiscum in acie steterunt. Cui

πόλιν. Ακαρνᾶνες δὲ, σκυλεύσαντες τοὺς νεκροὺς, καὶ τροπαῖα στήσαντες, ἀπεχώρησαν ἐς Αργος.

ριγ΄. Καὶ αὐτοῖς τῇ ὑστεραίᾳ ἦλθε κήρυξ ἀπὸ τῶν ἐς Αγραίους καταφυγόντων ἀπὸ τῆς Ολπης Αμπρακιωτῶν, ἀναίρεσιν αἰτήσων τῶν νεκρῶν, οὓς ἀπέκτειναν ὕστερον τῆς πρώτης μάχης, ὅτε μετὰ τῶν Μαντινέων καὶ τῶν ὑποσπόνδων ξυνεξῄεσαν ἄσπονδοι. ἰδὼν δ' ὁ κήρυξ τὰ ὅπλα τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως Αμπρακιωτῶν, ἐθαύμαζε τὸ πλῆθος. οὐ γὰρ ᾔδει τὸ πάθος, ἀλλ' ᾤετο τῶν μετὰ σφῶν εἶναι. καί τις αὐτὸν ἤρετο ὅ, τι θαυμάζοι, καὶ ὁπόσοι αὐτῶν τεθνᾶσιν· οἰόμενος αὖ ὁ ἐρωτῶν εἶναι τὸν κήρυκα ἀπὸ τῶν ἐν Ιδομέναις. ὁ δ' ἔφη διακοσίους μάλιστα. ὑπολαβὼν δ' ὁ ἐρωτῶν εἶπεν, οὔκουν τὰ ὅπλα ταυτὶ φαίνεται, ἀλλὰ πλέον ἢ χιλίων. αὖθις δὲ εἶπεν ἐκεῖνος, οὐκ ἄρα τῶν μεθ' ἡμῶν μαχομένων ἐστίν. ὁ δ' ἀπεκρίνατο, εἴπερ γε ὑμεῖς ἐν Ιδομένῃ

χθὲς ἐμάχεσθε. ἀλλ' ἡμεῖς γε ὐδενὶ ἐμαχόμεθα χθὲς, ἀλλὰ πρώην ἐν τῇ ἀποχωρήσει. κ) μὲν δὴ τύτοις γε ἡμεῖς χθὲς ἀπὸ τῆς πόλεως βοηθήσασι τῆς Ἀμπρακιωτῶν ἐμαχόμεθα. ὁ δὲ κήρυξ ὡς ἤκυσε, κ) ἔγνω ὅτι ἡ ἀπὸ τῆς πόλεως βοήθεια διέφθαρται, ἀνοιμώξας, κ) ἐκπλαγεὶς τῷ μεγέθει τῶν παρόντων κακῶν, ἀπῆλθεν εὐθὺς ἄπρακτος, καὶ ὐκέτι ἀπήτει τὺς νεκρύς. πάθος γὰρ τῦτο μιᾷ πόλει Ἑλληνίδι ἐν ἴσαις ἡμέραις μέγιστον δὴ τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε ἐγένετο. κ) ἀριθμὸν ὐκ ἔγραψα τῶν ἀποθανόντων, διότι ἄπιστον τὸ πλῆθος λέγεται ἀπολέσθαι, ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τῆς πόλεως. Ἀμπρακίαν μέντοι οἶδα, ὅτι εἰ ἐβυλήθησαν Ἀκαρνᾶνες κ) Ἀμφίλοχοι, Ἀθηναίοις καὶ Δημοσθένει πειθόμενοι, ἐξελεῖν, αὐτοβοεὶ ἂν εἷλον· νῦν δ' ἔδεισαν μὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντες αὐτὴν, χαλεπώτεροι σφίσι πάροικοι ὦσι.

ριδ'. Μετὰ δὲ ταῦτα, τρίτον μέρος νεί-

idem respondit, siquidem vos apud Idomenen heri pugnastis. Atqui nos (inquit ille) heri cum nemine pugnavimus; at nudius tertius, dum nos reciperemus. Et hic subjecit; nos tamen cum istis, qui ex Ambraciotarum urbe ad opem suis ferendam venerunt, heri pugnavimus. Cum autem caduceator hoc audisset, et auxilium urbanum profligatum cognovisset, edito gemitu, et ob praesentium malorum magnitudinem attonitus, confestim re infecta discessit, nec ulterius suorum cadavera flagitavit. Haec enim clades, quam una Graeca civitas accepit intra tot dies, *quot dixi*, exstitit maxima omnium, quae in hoc bello contigerunt. neque caesorum numerum scripsi, quia multitudo, quae dicitur interiisse, fidem superat, pro magnitudine civitatis. Ambraciam autem (sat scio) Acarnanes et Amphilochi, si Atheniensibus ac Demostheni morem gerentes expugnare voluissent, primo statim clamore expugnassent. Jam vero timuerunt, ne Athenienses, si eam tenuissent, accolae sibi molestiores essent.

114. Postea vero tertia spoliorum parte

Athenienſibus attributa, reliqua inter civitates diviſerunt. Atque Athenienſium quidem ſpolia in ipſo navigationis curſu fuerunt intercepta: nam illae trecentae ſolidae armaturae, quae nunc in templis Atticis affixae viſuntur, Demoſtheni privatim honoris cauſa datae fuerunt, quas ille ſecum in navibus absportavit. Simul etiam poſt cladem in Aetolia acceptam, ob has res geſtas reditus in patriam ei tutior fuit. Athenienſes quoque, qui in viginti navibus erant, Naupactum redierunt. Acarnanes vero et Amphilochi poſt Athenienſium et Demoſthenis diſceſſum, Ambraciotis et Peloponneſiis, qui ad Salynthium et Agraeos confugerant, fide publica interpoſita, ex Oeniadis abeundi poteſtatem dederunt: qui etiam ad Salynthium, et Agraeos transiverunt. Poſtea vero Acarnanes et Amphilochi foedus et ſocietatem ad centum annos cum Ambraciotis coiverunt, his conditionibus: ut neque Ambraciotae cum Acarnanibus bellum Peloponneſiis inferrent, neque cum Ambraciotis Acarnanes Athenienſibus; ſed

μαντες τῶν σκύλων τοῖς Ἀθηναίοις, τὰ ἄλλα κατὰ τὰς πόλεις διείλοντο. καὶ τὰ μὲν τῶν Ἀθηναίων, πλέοντα ἑάλω· τὰ δὲ νῦν ἀνακείμενα ἐν τοῖς Ἀττικοῖς ἱεροῖς, Δημοσθένει ἐξῃρέθησαν, τριακόσιαι πανοπλίαι, καὶ ἄγων αὐτὰς κατέπλευσε. καὶ ἐγένετο ἅμα αὐτῷ μετὰ τὴν ἐν Αἰτωλίᾳ ξυμφορὰν ἀπὸ ταύτης τῆς πράξεως ἀδεεστέρα ἡ κάθοδος. ἀπῆλθον δὲ καὶ οἱ ἐν ταῖς εἴκοσι ναυσὶν Ἀθηναῖοι ἐς Ναύπακτον· Ἀκαρνᾶνες δὲ καὶ Ἀμφίλοχοι, ἀπελθόντων Ἀθηναίων, καὶ Δημοσθένους, τοῖς ὡς Σαλύνθιον καὶ Ἀγραίους καταφυγοῦσιν Ἀμπρακιώταις καὶ Πελοποννησίοις ἀναχώρησιν ἐσπείσαντο ἐξ Οἰνιαδῶν. οἵπερ καὶ μετανέστησαν παρὰ Σαλύνθιον καὶ Ἀγραίους. καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν ἐποιήσαντο ἑκατὸν ἔτη Ἀκαρνᾶνες καὶ Ἀμφίλοχοι πρὸς Ἀμπρακιώτας, ἐπὶ τοῖσδε, ὥστε μήτε Ἀμπρακιώτας μετὰ Ἀκαρνάνων στρατεύειν ἐπὶ Πελοποννησίους, μήτε Ἀκαρνᾶνας μετὰ Ἀμπρα-

κιωτῶν ἐπ᾽ Ἀθηναίους· βοηθεῖν δὲ τῇ ἀλλήλων, καὶ ἀποδοῦναι Ἀμπρακιώτας ὁπόσα ἢ χωρία, ἢ ὁμόρους Ἀμφιλόχων ἔχουσι· καὶ ἐπὶ Ἀνακτόριον μὴ βοηθεῖν, πολέμιον ὂν Ἀκαρνᾶσι. ταῦτα ξυνθέμενοι, διέλυσαν τὸν πόλεμον. μετὰ δὲ ταῦτα, Κορίνθιοι φυλακὴν ἑαυτῶν ἐς τὴν Ἀμπρακίαν ἀπέστειλαν, ἐς τριακοσίους ὁπλίτας, καὶ Ξενοκλείδαν τὸν Εὐθυκλέους ἄρχοντα· οἳ κομιζόμενοι, χαλεπῶς διὰ τῆς Ἠπείρου ἀφίκοντο. τὰ μὲν κατ᾽ Ἀμπρακίαν οὕτως ἐγένετο.

ριέ. Οἱ δ᾽ ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι, τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος, ἔς τε τὴν Ἱμεραίαν ἀπόβασιν ἐποιήσαντο ἐκ τῶν νεῶν, μετὰ τῶν Σικελιωτῶν ἄνωθεν ἐσβεβληκότων ἐς τὰ ἔσχατα τῆς Ἱμεραίας, καὶ ἐπὶ τὰς Αἰόλου νήσους ἔπλευσαν. ἀναχωρήσαντες δὲ ἐς Ῥήγιον, Πυθόδωρον τὸν Ἰσολόχου Ἀθηναίων στρατηγὸν καταλαμβάνουσιν ἐπὶ τὰς ναῦς διάδοχον ὧν ὁ Λάχης ἦρχεν. οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ ξύμμαχοι πλεύσαντες ἔπεισαν τοὺς

mutuo ſibi forent auxilio, utque Ambraciotae redderent quicquid aut oppidorum aut agrorum Amphilochis finitimorum tenerent; neque ſubſidium mitterent Anactorium, quod Acarnanibus erat infeſtum. Cum autem hoc modo inter eos conveniſſet, bellum depoſuerunt. Poſt haec Corinthii praeſidium ex ſuis ad trecentos gravis armaturae milites, cum Xenoclide Euthyclis *filio*, eorum duce, Ambraciam miſerunt: qui itinere per Epirum facto *eo* aegre pervenerunt. Res igitur ad Ambraciam geſtae hunc exitum habuerunt.

115. Eadem hyeme Athenienſes, qui in Sicilia erant, cum Sicilienſibus, qui ex locis mediterraneis in extremos agri Himeraei fines irruptionem fecerant, exſcenſum ex navibus in agrum Himeraeum fecerunt, et in Aeoli inſulas navigarunt. cum autem Rhegium ſe recepiſſent, Pythodorum Iſolochi *filium*, Athenienſium ducem, Lachetis in claſſis praefectura ſucceſſorem offendunt. Nam Sicilienſes ſocii ad Athenienſes navibus profecti, ipſis perſuaſerunt, ut majore

navium numero opem ſibi ferrent. Syracuſani enim eorum agro potiebantur: cum autem paucis *illorum* navibus maris uſu prohiberentur, claſſem cogebant, et ſe ad vim arcendam parabant, quod hanc injuriam ferre nollent. Athenienſes igitur quadraginta naves inſtruxerunt, quas ad ipſos mittere ſtatuerunt, tum quod bellum illic celerius confectum iri ſperarent, tum etiam quod ſuos in rebus navalibus exercere cuperent. Unum igitur e ducibus Pythodorum cum paucis navibus *eo* miſerunt. Sophoclem vero Soſtratide, et Eurymedontem Theuclis *filium* cum majore navium numero *poſtea* mittere decreverant. Pythodorus vero, accepta jam praefectura claſſis, qui Laches ante praeerat, ſub extremam hyemem profectus eſt ad Locrorum caſtellum, quod Laches ante ceperat; proelioque victus a Locris disceſſit.

116. Per idem ver ignis rivus ex Aetna effluxit, uti prius quoque; et vaſtavit partem agri Catanaeorum, qui ſub Aetna mon-

Ἀθηναίους βοηθεῖν σφίσι πλείοσι ναυσί. τῆς μὲν γὰρ γῆς αὐτῶν οἱ Συρακούσιοι ἐκράτουν, τῆς δὲ θαλάσσης ὀλίγαις ναυσὶν εἰργόμενοι, παρεσκευάζοντο, τὸ ναυτικὸν, ξυναγείροντες, ὡς οὐ περιοψόμενοι. καὶ ἐπλήρουν ναῦς τεσσαράκοντα οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἀποστελοῦντες αὐτοῖς. ἅμα μὲν ἡγούμενοι θᾶσσον τὸν ἐκεῖ πόλεμον καταλυθήσεσθαι, ἅμα δὲ βουλόμενοι μελέτην τοῦ ναυτικοῦ ποιεῖσθαι. τὸν μὲν οὖν ἕνα τῶν στρατηγῶν ἀπέστειλαν Πυθόδωρον ὀλίγαις ναυσί. Σοφοκλέα δὲ τὸν Σωστρατίδου, καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους, ἐπὶ τῶν πλειόνων νεῶν ἀποπέμψειν ἔμελλον. ὁ δὲ Πυθόδωρος, ἤδη ἔχων τὴν τοῦ Λάχητος τῶν νεῶν ἀρχὴν, ἔπλευσε τελευτῶντος τοῦ χειμῶνος ἐπὶ τὸ Λοκρῶν φρούριον, ὃ πρότερον Λάχης εἷλε. καὶ νικηθεὶς μάχῃ ὑπὸ τῶν Λοκρῶν, ἀνεχώρησεν.

ρις΄. Ἐρρύη δὲ περὶ αὐτὸ τὸ ἔαρ τοῦτο ὁ ῥύαξ τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς Αἴτνης, ὥσπερ καὶ τὸ πρότερον. καὶ γῆν τινα ἔφθειρε τῶν Κα-

ταναίων, οἳ ὑπὸ τῇ Αἴτνῃ τῷ ὄρει οἰκοῦσιν, ὅπερ μέγιστόν ἐστιν ὄρος ἐν τῇ Σικελίᾳ. λέγεται δὲ πεντηκοστῷ ἔτει ῥυῆναι τοῦτο μετὰ τὸ πρότερον ῥεῦμα· τὸ δὲ ξύμπαν, τρὶς γεγενῆσθαι τὸ ῥεῦμα ἀφ' οὗ Σικελία ὑπὸ Ἑλλήνων οἰκεῖται. ταῦτα μὲν κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον ἐγένετο. καὶ ἕκτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ

ΤΟΥ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΤΟ ΤΕΛΟΣ.

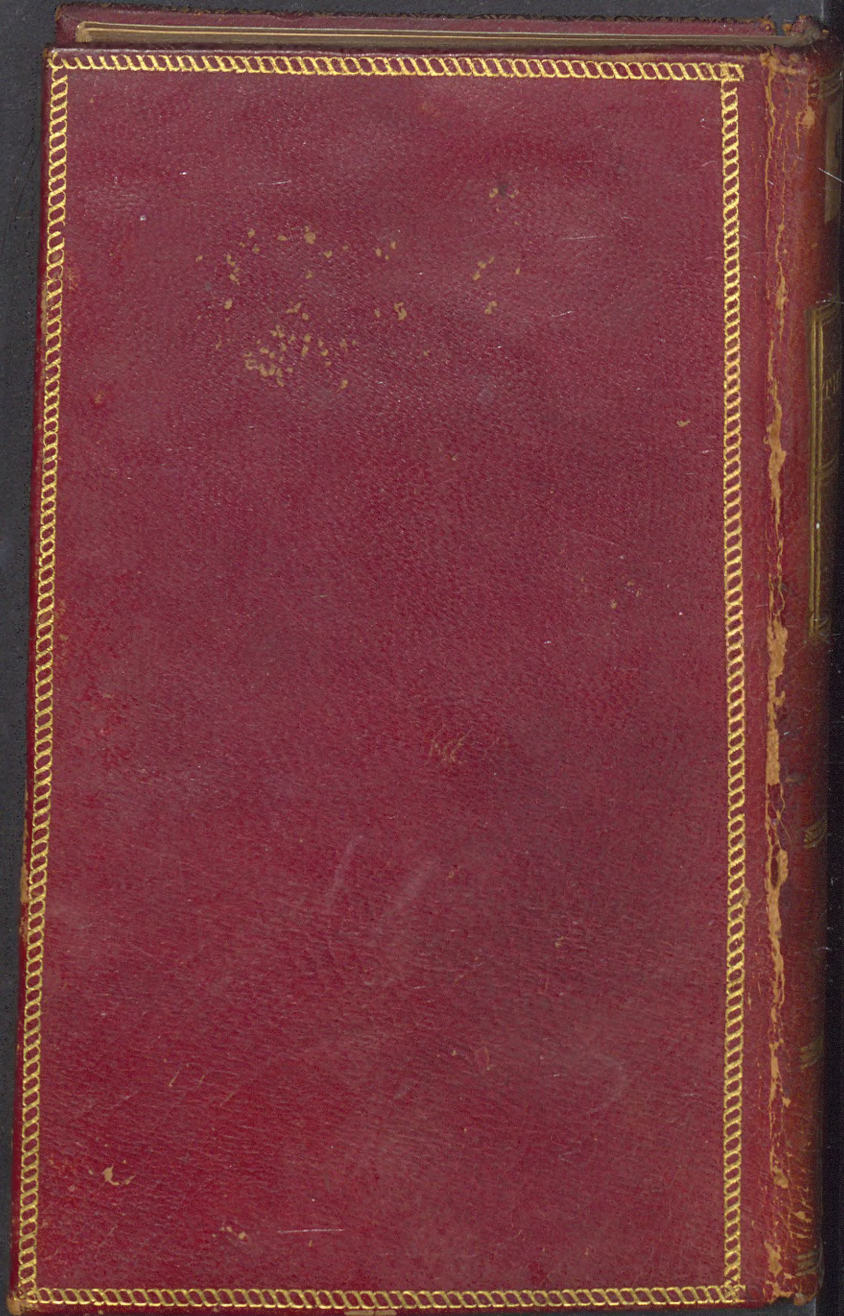
te incolunt, qui omnium Siciliae montium eſt maximus. haec autem flammarum eructatio quinquageſimo poſt primam ignis eructationem anno contigiſſe fertur. Ex quo autem Sicilia a Graecis habitatur, ad ſummum ter exſtitiſſe traditur. Atque haec quidem hac hyeme geſta ſunt. hujusque belli, quod Thucydides conſcripſit, ſextus annus exceſſit.

THUCYDIDIS
LIBRI TERTII
FINIS.

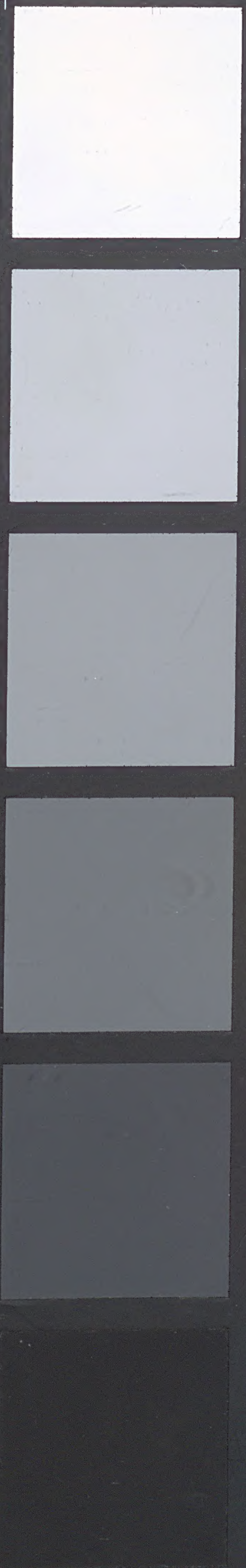

THUCYDID

III

calibrite
mm

colorchecker CLASSIC